University of Alberta Library
0 1620 2327 5199

ЮВІЛЕЙНИЙ

КАЛЕНДАР-АЛЬМАНАХ

„УКРАЇНСЬКОГО ГОЛОСУ"

НА 1964 РІК

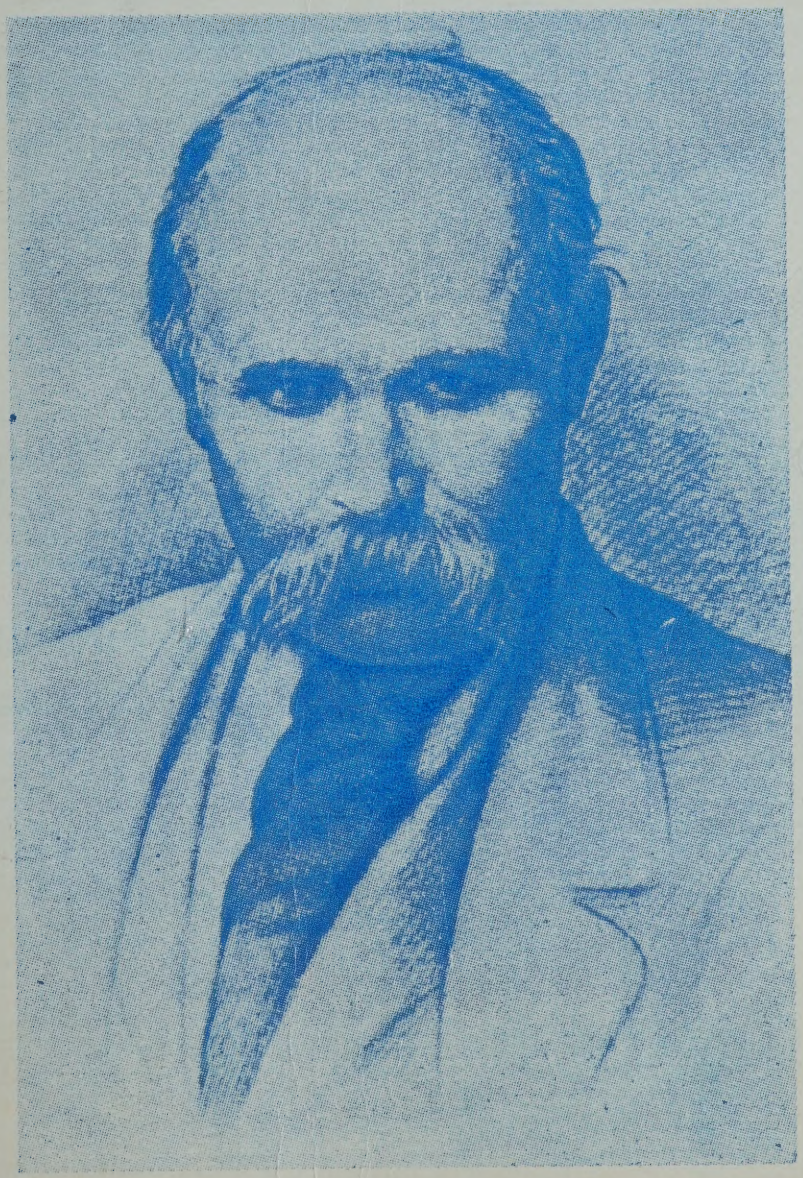

ОБЕЗПЕЧУЙТЕСЬ У ВЗАЇМНІЙ ПОМОЧІ

Гей, українче, розум май,
Взаїмну Поміч попирай,
Взаїмна Поміч, наше славне товариство,
Там є надія і любов!

(Мелодія: „Гей, там на горі Січ іде").

- НАЙНИЖЧІ ПРЕМІЇ
- НАЙШИРШИЙ ВИБІР АСЕКУРАЦІЙНИХ ПЛЯНІВ
- ГАРАНТОВАНІ ПОЛІСИ ДЛЯ ДІТЕЙ І СТАРШИХ
- ДОПОМОГА НА ВИПАДОК СЛАБОСТИ
- ВИСОКІ ДИВІДЕНДИ КОЖНОГО РОКУ
- МІСЯЧНИЙ ДОХІД (ПЕНСІЯ) НА СТАРШІ РОКИ
- ВИБІР СПОСОБУ ВИПЛАТИ ОСТАННІХ БЕНЕФІСІВ
- НАЙДЕШЕВШЕ РЕЧЕНЦЕВЕ ОБЕЗПЕЧЕННЯ
- НАРОДНІ ДИВІДЕНДИ
- ПОЧУТТЯ СПІВВЛАСНОСТИ
- ГОЛОС У ГОСПОДАРЮВАННІ МАЙНОМ
- ПОЧУТТЯ СПОКІЙНОЇ СОВІСТИ.

Все це дає своїм членам

Українське Товариство Взаїмної Помочі в Канаді,

яке вже понад 40 років солідно і чесно обслуговує тисячі й тисячі своїх членів.

ПОЩО іти до чужих? *ВЗАЇМНА ПОМІЧ* має всі дані до того, щоб найкраще обслужити всіх українців у Канаді в ділянці *ЖИТТЄВОГО ОБЕЗПЕЧЕННЯ.*

UKRAINIAN FRATERNAL SOCIETY OF CANADA

BOX 3512, STA. B, WINNIPEG 4, MANITOBA, CANADA.

КАЛЕНДАР - АЛЬМАНАХ
„УКРАЇНСЬКОГО ГОЛОСУ"

CALENDAR-ALMANAC

of

Ukrainian Voice

FOR THE LEAP YEAR

1964

Commemorating 150th anniversary of the birth of Taras Shevchenko and 50th anniversary of the formation of the Ukrainian Legion

---

Published and Printed by

TRIDENT PRESS LTD.

210 - 216 Dufferin Ave., Winnipeg 4, Manitoba, Canada

КАЛЕНДАР-АЛЬМАНАХ
Українського Голосу

НА ПЕРЕСТУПНИЙ РІК

1964

Цей Альманах присвячується 150-літтю народження Т. Г. Шевченка і 50-літтю вимаршу УССтрільців на поле бою

Накладом і друком
ВИДАВНИЧОЇ СПІЛКИ ТРИЗУБ
210-216 Даффферин Аве., Вінніпеґ 4, Манітоба, Канада

Т. Шевченко

Сон

(Цю поезію написав Т. Шевченко в Орській Кріпості в 1847 році і її називають „Малим Сном" якого не слід мішати із великою поемою під тим самим наголовком, що її Шевченко написав у 1844 році і яка починається словами „У всякого своя доля" і що у великій мірі причинилась до його заслання. Є ще й третя поезія під тим самим заголовком присвячена М. А. Марковичці, тобто письменниці відомій під псевдом Марка Вовчка, що починається словами „На панщині пшеницю жала" й була написана вже після повороту Шевченка із заслання в 1858 році).

Гори мої високії,
Не так і високі,
Як хороші, хорошії,
Блакитні здалека —
З Переяслава старого,
З Виблої могили, —
Ще старшої, мов ті хмари,
Що за Дніпро сіли.

Іду я тихою ходою,
Дивлюсь, аж он передо мною
Неначе дива виринають:
Із хмари тихо виступають
Обрив високий, гай, байрак;
Хатки біленькі виглядають,
Мов діти в білих сорочках
У піжмурки в яру гуляють;
А долі сивий наш козак —
Дніпро з лугами вигравае;
А он-де, он-де за Дніпром,
На пригорі, ніби каплиця, —
Козацька церква невелиця
Стоїть з похиленим хрестом.

Давно стоїть, виглядає
Запорожця з Лугу,
З Дніпром своїм розмовляє,
Розважає тугу;
Оболонками старими,
Мов мертвець огима
Зеленими, позирає
На світ з домовини.
Може, гаєш оновлення?
Не жди тії слави!
Твої люди окрадені,
А панам лукавим
На що здалась позацькая
Великая слава?

І Трахтемирів, геть горою
Негепурні свої хатки
Розкидав з долею лихою,
Мов пяний старець торбинки.
А он старе Монастирище, —
Колись козацькеє село.
Чи те воно тоді було?
Та все пішло царям на грище:
І Запорожжя, і село,
І манастирь святий, скарбниця —
Все, все неситі рознесли,
А ви, — ви, гори, оддали...
Бодай ніколи не дивиться
На вас, проклятії... Ні, ні!
Не ви прокляті, а гетьмани,
Усобники, Ляхи погані...
Простіть, високії мені,
Високії і голубії,
Найкращі в світі, найсвятії!
Простіть! Я Богу помолюсь...
Я так її, я так люблю
Мою Україну убогу,
Що прокляну святого Бога,
За неї душу погублю!

Над Трахтемировом високо
На кругі ніби сирота,
Прийшла топитися в глибокім,
В Дніпрі широкому, — отак
Стоїть одним-одна хатина.
З хатини видно Україну
І всю Гетьманщину кругом.
Під хатою дідусь сивенький
Сидить... А сонечко низенько
Уже спустилось над Дніпром.
Сидить, і дивиться, і дума,
А сльози капають. „Гай-гай!"

UNIVERSITY LIBRARY
UNIVERSITY OF ALBERTA

Старий промовив: „Недоуми!
Занапастили божий рай!
Гетьманщина!...” І думнеє
Чоло похмарніло.
Мабуть, щось тяжке-тяжкеє
Вимовить хотілось,
Та не вимовив...
.....

„Блукав я по світу гимало,
Носив і свиту і жупан
На-що вже лихо за Уралом
Отим кирґізам, — отже й там,
Йй-же Богу, лучче жити,
Ніж нам на Украйні!
А, може, тим, що кирґізи
Ще не християни?...
Наробив Ти, Христе, лиха!
А переіначив
Людей божих? Котилися
І наші козагі
Дурні голови за правду,
За віру христову,
Упивались і гужої,
І своєї крові...
А получгали? Ба, де то!
Ще гіршими стали!
Без ножа і авто-да-фе
Людей закували,
Та й мордують... Ой-ой, пани,
Пани християни!”

Затих мій сивий, битий тугою,
Поник старою буй-головою.
Вечірнє сонце гай золотило,
Дніпро і поле золотом крило;
Собор Мазепи сяє-біліє,
Батька Богдана могила мріє;
Київським шляхом верби похилі
Требратні давні могили вкрили;
З Трубайлом Альта між осокою
Зійшлись, з'єдналась, мов брат [з сестрою, —
І все те, все те радує огі
А серце плаче, глянуть не хоче!

Попрощалось ясне сонце
З горною землею;
Виступає круглий місяць
З сестрою зорею,
Виступають ізза хмари;
Хмари звеселіли,
А старий мій подивився, —
Сльози покотились.
„Молюсь Тобі, Боже милий,
Господи великий,
Що не дав мені загинуть,
Небесний Владико!
Що дав мені добру силу
Пересилить горе,
І привів мене, старого,
На ці святі гори
Одинокий вік дожити,
Тебе восхвалити,
І твоєю красотою
Серце веселити,
І поховать побитеє
Гріхами людськими,
На горах оцих високих
І вітать над ними”...
Утер сльози нехолодні,
Хоч не молодії,
І згадував літа свої,
Давнії, благії:

„Де, як, коли і що робилось?
Було що справді, а що снилось?
Які моря перепливав?
І темний гайок зелененький,
І горнобривка молоденька,
І місяць з зорями сіяв,
І соловейко на калині
То затихав, то щебетав,
Святого Бога вихваляв.
І все те, все те в Україні!”
І усміхнувся сивий дід:
Бо, може — ніде правди діть —
Було таке, що й женихались,
Та розійшлися, не побрались:
Покинула самого жить,
В хатині віку доживати.
Старий мій знову зажурився;
Ходив довгенько коло хати,
А потім Богу помолився,
Пішов у хату ночувати,
А місяць хмарою повився.

Отакий-то на чужині
Сон мені приснився!
Ніби знову я на волю,
На світ народився.
Дай же, Боже, колинебудь,
Хоч на старість, стати
На тих горах окрадених,
У маленькій хаті;
Хоча серце замучене,
Потоптане горем,
Принести і положити
На Дніпрових горах!

1847, Орська кріпость.

Січень – January

1964 — має 31 днів — 1964

Звич. Кал. н. с.	Дні тижня	Церк. Кал.	УКРАЇНСЬКІ СВЯТА
1	С	19	**Грудень 1963.** Преп. Ілії Печер., Муч. Боніфатія
2	Ч	20	Свщм. Ігнатія Богоносця, Філогена Антиохійського
3	П	21	Св. Петра митр. Київ., Мчц. Юліянії Нік.
4	С	22	Вмч. Анастасії, Теодатії, Евода, Хризонта, мч. Зоїла
5	Н	23	Неділя Св. Отців. 10 Муч. в Криті, Павла Єп. Неок.
6	П	24	Свят Вечір. Прп. муч. Євгенії.
7	В	25	РІЗДВО ГОСПОДА НАШОГО ІСУСА ХРИСТА
8	С	26	СОБОР ПРЕСВЯТОЇ БОГОРОДИЦІ
9	Ч	27	Степана Первомуч., Преп. Теодора Архиєп. Царг.
10	П	28	Св. 20,000 муч. в Никодимії спалених, муч. Петра
11	С	29	14,000 дітей уб. Іродом, преп. Маркелла, преп. Марка
12	Н	30	Неділя по Різдві. Мч. Анисії діви, прп. Теодора Царг.
13	П	31	Преп. Меланії рим., ап. Тимона
14	В	1	**Січень 1964.** НОВИЙ РІК, Обрізання — Василія Вел.
15	С	2	Преп. Сильвестра Печ., свщмч. Теогена, Св. Сильвестра
16	Ч	3	Прор. Малахії, Муч. Гордія.
17	П	4	Собор 70-ти Апостолів, преп. Теоктиста, Муч. Зосими
18	С	5	Щедрий Вечір. Нав. Богоявленя. (Піст) Мч. Теопемта
19	Н	6	ЙОРДАН — БОГОЯВЛЕННЯ — ВОДОХРЕЩА
20	П	7	Собор Івана Хрестителя. Мч. Анастасія
21	В	8	Преп. Григорія Печ., преп. Георгія, преп. Домніки.
22	С	9	Мч. Поліевкта і Неарха, Петра Єп. Севастійського
23	Ч	10	Григорія Ниського, Преп. Дометіяна, Маркіяна
24	П	11	† Преп. Теодосія вел., преп. Михаїла Клоп.
25	С	12	Сави арх. Серб., Мч. Татіанни, преп. Евпраксії
26	Н	13	Нед. по Йордані. Мч. Ермила й Стротоніка.
27	П	14	Рівноап. Ніни, Св. От. уб. у Синаї
28	В	15	Преп. Павла Фівейського і Івана Кущника.
29	С	16	Покл. Кайданам Ап. Петра; Леоніли і внуків її.
30	Ч	17	Преп. Антонія Вел., Архила Іспов., Антонія Рим.
31	П	18	Св. Атанасія і Кирила арх. Олександр., Максима серб.

7. **Різдво Христа**. УЄ. Мат. 1:18-25. Літ. св. Ів. Зол. Ап. Гал. 4:4-7. Єв. Мат. 2:1-12
8. **Собор Богородиці.** Літ. Ап. Жид. 2:11-18, Єв. Мат. 2:13-23.
9. **Степана.** Літ. Ап. Дії 6-8-15, 7:1-5. 47-59. Єв. Мат. 21:33-42 і Луки 12:2-12.
12. **Нед. по Різдві.** Гол. 6. УЄ 9. Літ. Ап. Гал. 1:11-19. Єв. Мат. 2:13-23.
14. **Новий Рік.** Єв. Ів. 10:9-16. Літ. Вас. Вел. Ап. Кол. 2:8-12 і Жид. 7:26-28 8:1-2. Єв. Луки 2:20-21, 40-52 і Луки 6:17-23.
19. **Йордан.** УЄ Марка 1:9-11. Літ. Вас. Вел. Ап. Тита 2:11-14, 3:4-7 Єв. Мат. 3:13-17.
20. **Собор Івана Хрестителя.** Ап. 19:1-8, Єв. Мат. 1:29-34.
26. **Нед. по Йордані (29-та по Зел. Св.)** Гол. І. Ап. Ефес. 4:7-13. Єв. Мат. 4:12-17.

ЗАПИСКИ НА СІЧЕНЬ

Зустрічайте гідно Празник Рождества Христового. Зберігайте народні Різдвяні традиції. Приймайте радо й обдаровуйте щедро колядників, що відвідають ваш дім в користь доброї справи. Не забудьте відмітити у вашій громаді день 22 січня, день в якому проголошено незалежність і соборність Української Народної Республіки.

АСТРОНОМІЧНИЙ КАЛЕНДАР

Рік 1964 є переступним роком і числить 366 днів.

Календарна весна починається 21-го березня — тоді маємо весняне зрівнання дня з ніччю.

Літо починається 22 червня; літня перемога дня над ніччю.

Осінь починається 23 вересня — тут приходить осінне зрівнання дня з ніччю.

Зима приходить 22 грудня — зимова перемога ночі над днем.

РІЖНІ СПОСОБИ ЧИСЛЕННЯ ЧАСУ

Християнська рахуба починається від народження Христа — тепер маємо 1964-ий рік.

Від охрещення Українського Народу Володимиром Великим 988 року маємо тепер 976 років.

Грецька Церква числить за Біблією Старого Завіту, отже тепер маємо 7474-ий рік.

Жидівський рік, що почався в осени 1963 року, є 5725 роком.

Календар протестантів є назагал той самий, що в римо-католиків щодо свят, які ще в протестантів є.

Жиди починають свій календар від 7-го вересня, 3761-го року перед Христом. Отже щоб знати, який в жидів рік, то треба додати до християнської рахуби 3761. Їх рік захоплює вчасти наші два роки, бо починається восени.

Магометани числять рік по оборотах місяця, отже їх рік коротший від нашого і тому їх Новий Рік кожного року посувається 11 днів назад, так, що з зими вертається до літа, а там знов до зими.

Лютий – February

1964 — має 29 днів — 1964

Звич. Кал. н. с.	Дні тижня	Церк. Кал.	УКРАЇНСЬКІ СВЯТА
1	С	19	Преп. Макарія, Лаврентія, Евтимія Печер.
2	Н	20	Нед. 30 по Зел. Св. † Преп. Євтимії вел., Мч. Інни.
3	П	21	Преп. Максима Іспов., Мч. Анастасія.
4	В	22	Преп. мч. Анастас. Печерського, Ап. Тимотея
5	С	23	Смч. Климента Єп. Анк., Мч. Агафангела
6	Ч	24	Преп. Ксенії, Мч. Вавила, Тимотея, Агапія
7	П	25	† Григорія Богосл. арх. Царгород.
8	С	26	Преп. Ксенофонта і Марії та їх синів, Аркадія, Івана.
9	Н	27	Нед. 31 по Зел. Св. † Перен. мощів Івана Золотоуст.
10	П	28	Преп. Єфрема Печ. Єп. Переяслав.
11	В	29	Прп. Лаврентія Печ. єп. Туров., Пер. Мощів Свщм. Ігн.
12	С	30	ТРЬОХ СВЯТИХ. Василія Вел., Григ. Бог., Івана Зол.
13	Ч	31	Св. Микити єп. Новгород., Св. Кири й Івана.
14	П	1	**Лютий.** Мч. Трифона, м-ці Перпетуї, муч. Сатира
15	С	2	СТРІТЕННЯ ГОСПОДНЄ. Мч. Йордана, Гавриїла
16	Н	3	Нед. Закхея. Св. Симеона Богопр. і Анни Прор.,
17	П	4	Преп. Ісидора Пилусіота, преп. Миколая.
18	В	5	Мчц. Агафії, Упок. Св. Теодосія єп. Чернігівського
19	С	6	Св. Вукола єп. Смірн., Мчц. Доротеї, Христ. й Калісти
20	Ч	7	Св. Партенія єп. Мампс., преп. Луки Еладського
21	П	8	Влмч. Теодора Стр., Прор. Захарії, Св. Сави арх. Серб.
22	С	9	Преп. Панкратія затвор. печер., Мч. Никифора
23	Н	10	Нед. Митаря і Фарис. Преп. Прохора Печ., Кн. Анни.
24	П	11	Свщмч. Власія Єп. Севат., преп. Димитрія.
25	В	12	Св. Мелетія арх. Антіохійського.
26	С	13	Преп. Мартиніяна, Зої й Фотини, Евлогія
27	Ч	14	Рівноап. Кирила Учит. Словян, Ісаакія Печерського
28	П	15	Преп. Пафнутія Печ., Ап. Онисима, преп. Євсевія Сир.
29	С	16	Преп. Кассіяна.

2. **Нед. 30 по Зел. Св.** Гол. 2. Ап. Ефес. 4:9-15, Єв. Луки 7:12-19.
9. **Нед. 31 по Зел. Св.** Гол. 3. Літ. Ап. Жид. 9:11-14; Єв. Луки 18:35-43.
12. **Трьох Святих.** УЄ Івана 10:1-16. Літ. Ап. Жид. 13:17-21. Єв. Мат. 5:14-19.
15. **Стрітення Господнє.** Утр. Луки 2:25-32. Літ. Жид. 7:7-17, Єв. Луки 2:22-40.
16. **Нед. Закхея (32 по Зел. Св.).** Гол. 4. Літ. Ап. І Тимоф. 4:9-15, Єв. Луки 19:1-10.
23. **Нед. Митаря і Фарисея (33 по Зел. Св.).** Гол. 5. Літ. Ів. Зол. Ап. 2 Тимоф. 3:10-15; Єв. Луки 18:10-14.

ЗАПИСКИ НА ЛЮТИЙ

Передплачуйте і читайте „Український Голос", який від 1910 року постійно служить інтересам канадійських українців і стоїть на сторожі української культури. Ця газета була першою в Канаді, що прийняла національну назву свого народу і причинилася до того, що наші поселенці, які ріжно себе в тих часах називали, національно усвідомились і почали вживати свою правильну національну назву.

КАЛЕНДАРНІ СПРАВИ НА 1964 РІК

Різдво — 7 січня у вівторок.
Український Новий Рік — 14 січня у вівторок.
Йордан — 19 січня в неділю.
Мясниць від Різдва до Мясопустної неділі, 8 тижнів і 4 дні.
Мясне пущення — 8 березня.
Трьох Святих — 12 лютого в середу.
Стрітення — 15 лютого в суботу.
Сирне пущення — 15 березня.
Початок великого посту — 16 березня в понеділок.
Поклони — 15 квітня в середу.
Благовіщення — 7 квітня у вівторок.
Великдень — 3 травня.
Вознесення — 11 червня в четвер.
Зелені Свята — 21 червня.
Петра і Павла — 12 липня в неділю.
Св. Володимира Великого, князя України 28 липня у вівторок.
Преображення Господне — 19 серпня в середу.
Успення Пресв. Богородиці — 28 серпня в пятницю.
Різдво Пресв. Богородиці — 21 вересня в понеділок.
Воздвиження Чесного Хреста — 27 вересня в неділю.
Вмч. Димитрія — 8 листопада в неділю.
Архистратига Михаїла — 21 листопада в суботу.
Введення в храм Пресв. Богородиці — 4 грудня в пятницю.
Апостола Андрея Первозванного — 13 грудня в неділю.
Миколая Чудотворця — 19 грудня в суботу.
Зачаття Пресв. Богородиці — 22 грудня у вівторок.

Березень – March

1964 — має 31 днів — 1964

Звич. Кал. н. с.	Дні тижня	Церк. Кал.	УКРАЇНСЬКІ СВЯТА
1	Н	17	Нед. Блуд. Сина. Свщмч. Памфіла Кес. й Порфирія
2	П	18	Преп. Теодора Мовчника Печерського, вмч. Теодора
3	В	19	Св. Льва єп. Рим., св. Флав. патр. Царгородського
4	С	20	Ап. Архима єп. Колос., Філімона і дружини Апфії.
5	Ч	21	Преп. Агатона Печ., преп. Льва єп. Катан., Мч. Садока.
6	П	22	Преп. Тимотея, Евстафія арх.
7	С	23	Мч. Маврикія, Фотини й 70 воїнів з ними, преп. Фал.
8	Н	24	Нед. М'ясоп. Смч. Полікарпа, Преп. Івана, Антіоха
9	П	25	Преп. Єразма, перше й друге знайд. Гол. Івана Хрест.
10	В	26	Св. Тарасія, арх. Царгородського.
11	С	27	Преп. Порфирія єп. Газького, Мч. Саваст., мч. Івана
12	Ч	28	Преп. Тита Печ., Св. Прокопія, преп. Фалалея.
13	П	29	Преп. Василія, Марини, Кира, Протерія.
14	С	1	**Березень.** Прмч. Євдокії, Мч. Нестора і Травімія
15	Н	2	Нед. Сироп. Преп. Теодота, єп. Керин., Арсенія
16	П	3	Смч. Евтропія, Клеоника, Василиська, Прп. Піями
17	В	4	Преп. Гарасима Лікійського.
18	С	5	Мч. Конона, преп. Марка посника, мч. Євлогія
19	Ч	6	Аморейських 42 Муч.: Милисена, Теодора
20	П	7	Свщ. Херсонських Єп. Василія, Ефрема, Евгенія
21	С	8	Преп. Теофілакта ісп., Мч. Теодорита
22	Н	9	Нед. 1 Вел. Посту. † 40 Муч. Севастійських: Акакія,
23	П	10	Мч. Кондрата, Кипріяна, Дионісія, Павла
24	В	11	Св. Сафронія патр. Єрусалимського
25	С	12	Преп. Теофана ісп., св. Григорія Двоєслова
26	Ч	13	Мчц. Христини, перен. мощів св. Никифора патр. Цар.
27	П	14	Св. кн. Ростислава Київ., преп. Бенедикта.
28	С	15	Мч. Агапія, Пуплія, Тимолая, Ромила, Мч. Никандра
29	Н	16	Нед. 2 Вел. Посту. Муч. Савини й Папи, ап. Арист.
30	П	17	† Преп. Олексія Чол. Божого, Преп. Павла Кипр.
31	В	18	Кирила Архиєп., Єрусал., Мч. Трофима і Евкратія

1. **Нед. Блудного Сина (34 по Зел. Св.).** Гол. 6. Ап. I Кор. 6:12-20; Єв. Луки 15:11-32.
8. **Нед. Мясопусна (35 по Зел. Св.).** Гол. 7. Ап. I Кор. 8:8-13; 9:1-2; Єв. Мат. 25:31-46.
15. **Нед. Сиропусна (36 по Зел. Св.).** Гол. 8. Ап. Рим. 13:11-14; 14:1-4; Єв. Мат. 6:14-21.
22. **Нед. I Посту (37 по Зел. Св.).** Гол. I. Літ. Вас. Вел. Ап. Жид. 11:24-26, 32-40, 12:1-2; Єв. Ів. 1:43-51.
29. **Нед. 2 Посту (38 по Зел. Св.).** Гол. 2. Ап. I) Жид. 1:10-14; 2) Жид. 7:26-28; Марка 2:1-12 і Іван 10:9-16.

ЗАПИСКИ НА БЕРЕЗЕНЬ

Цього місяця минає 150 років від дня народження найбільшого національного поета України — Тараса Григоровича Шевченка. Цей рік є отже Шевченківським Роком. Запізнаймося ближче з поетичною творчістю цього великого сина України. В кожній свідомій українській родині повинен знаходитися готиритомовий „Кобзар" з цінними статтями, поясненнями й примітками визнагного шевченкознавця і літературознавця проф. Леоніда Білецького.

ПОСТИ

1. На Святий Вечер Різдва Христового.

2. На Святий Вечер Йорданський.

3. Великий Піст від понеділка по Неділі Сиропустній до суботи перед Великоднем. В 1964 році від понеділка 16 березня до суботи 2 травня.

4. Петрівка від понеділка по Неділі Всіх Святих (першій по Зелених Святах) до передодня свята Петра і Павла. В 1964 році від 29 червня до 11 липня.

5. Спасівка завсіди від 14 серпня до 27 серпня отже до передодня Успення Прес. Богородиці.

6. В день памяти Усічення Голови Івана Хрестителя 11 вересня.

7. В день свята Воздвиження Чесного Хреста

8. Пилипівка, завсіди від 28 (15 цер.) листопада, отже від дня по Пилипі — до передодня (до Навечерія, Св. Вечера) Різдва Христового.

9. В Сирний тиждень до Неділі Сиропустної з набілом.

ЗАГАЛЬНИЦІ

1. Від Різдва до Богоявлення (Йордану) крім Йорданського Святого Вечера.

2. Від Неділі Митаря і Фарисея до неділі Блудного Сина.

3. Від Великодня до Неділі Томиної.

4. Від Зелених Свят до Неділі Всіх Святих.

Квітень – April

1964 — має 30 днів — 1964

Звич. Кал. н. с.	Дні тижня	Церк. Кал.	УКРАЇНСЬКІ СВЯТА
1	С	19	Муч. Хрисанфа й Дарії, муч. Клавдія, Іларія й Мавра
2	Ч	20	Преп. Ів., Сергія, Патрикія та ін. вбитих в мон. св. Сави
3	П	21	Преп. Якова іспов., св. Кирила єп. Катан.
4	С	22	Свщмч. Василія Анкирського, свщмч. Дросиди
5	Н	23	Нед. 3 Вел. Посту. Преп. Нікона Печ, св. мч. Нікона
6	П	24	Св. Артемія, преп. Захарія Печерського
7	В	25	БЛАГОВІЩЕННЯ ПРЕСВ. БОГОРОДИЦІ
8	С	26	Собор Арх. Гавриїла, преп. Василія Нового, смч. Іринея
9	Ч	27	Св. Матрони Солунської, преп. Івана Прозорливого
10	П	28	Преп. Євстратія посника Печерського
11	С	29	Преп. Марка Єп. Аретусій., Кирила диякона.
12	Н	30	Нед. 4 Вел. Посту. Преп. Івана Ліств., Преп. Зосима
13	П	31	Преп. Іпатія цілит. Печер., Йони Мит. Київського
14	В	1	**Квітень.** Марії Єгипет., Преп. Георгія, Преп. Григ.
15	С	2	Поклони. Преп. Тита, Мч. Амфіяна, Едесія
16	Ч	3	Преп. Никити Іспов. Мідійського, Мчц. Ірини.
17	П	4	Преп. Йосифа Многоболізного, Йосифа Піснопівця
18	С	5	Муч. Агатопода й Теодула, преп. Марка Афінського
19	Н	6	Нед. 5 Вел. Посту. Св. Євтихія патр. Цар., уп. св. Мет.
20	П	7	Св. Георгія іспов. Мітил., муч. Руфіна, Акиліни й 200 ін.
21	В	8	Преп. Никифонта єп. Новгородського
22	С	9	Муч. Євпсіхія, препмч. Вадима, муч. Дисана
23	Ч	10	Муч. Терентія, Африкана, Максима
24	П	11	Свщмч. Антипи, Єп. Пергамського, преп. Фамуфія
25	С	12	Преп. Василія іспов. Парійського, преп. Афанасія
26	Н	13	Нед. Цвітна. Свщмч. Артемона Лаодикійського
27	П	14	Св. Мартини іспов. й єп. Риму, муч. мит. Ів., Антонія
28	В	15	Благов. вел. кн. Мстислава Київського
29	С	16	Мц. Агапії, Хіонії й Ірини, муч. Леонида і ін.
30	Ч	17	Страсний Четвер — Страсти. Свмч. Симеона єп. Перс.

5. **Нед. 3 Посту (39 по Зел. Св.). Хрестопоклінна.** Гол. 3. Ап. Жид. 4:14-16; 5:1-6; Єв. Марка 8:34-38; 9:1.

7. **Благовіщення.** УЄ Луки 1:39-49; 56. Літ. Ап. Жид. 2:11-18. Єв. Луки 1:24-38.

12. **Нед. 4 Посту (40 по Зел. Св.).** Гол. 4. Літ. Вас. Вел. Ап. Жид. 6:13-20 та Ефес. 5:9-19; Єв. Марка 9:17-31 та Мат. 4:25; 5:1-12.

19. **Нед. 5 Посту (41 по Зел. Св.).** Гол. 5. Ап. Жид. 9:11-14; Галат 3:23-29; Єв. Марка 10:32-45 та Луки 7:36-50.

26. **Неділя Цвітна.** Гол. 6. Літ. Ів. Зол., Ап. Филипян 4:4-9; Єв. Івана 12:1-18.

ЗАПИСКИ НА КВІТЕНЬ

Несімо свій гріш до свого! Цей давній клич, видвигнений нашим громадським проводом, є завжди актуальний. Зі своїми асекураційними потребами канадійські українці повинні звертатися до Українського Товариства Взаїмної Помогі. Взаїмна Поміч це в повному значенні слова українське товариство життєвого обезпечення (Life Insurance). Розбудовуймо українську економічну силу!

ЗАБОРОНЕНИЙ ЧАС ВЕСІЛЬ І ЗАБАВ

1. Всі середи і пятниці крім загальниць.
2. Від початку Пилипівки до Богоявлення.
3. Від понеділка по Неділі Мясопустній до Неділі Томиної.
4. В Петрівку.
5. В Спасівку.
6. В день памяти Усічення Голови Івана Хрестителя.
7. В день Воздвиження Чесного Хреста.

ДЕРЖАВНІ СВЯТА В КАНАДІ

День Нового Року — 1 січня.
Велика Пятниця (латинська).
Вікторія Дей — 20 травня.
Домініон Дей — 1 липня.
День Праці (Лейбор Дей), перший понеділок у вересні.
День Подяки (Тенксґівінґ), другий понеділок у жовтні.
День Замирення (Армистис Дей) — 11 листопада.
Різдво Христове (латинське) — 25 грудня.

Травень – Мау

1964 — має 31 днів — 1964

Звич. Кал. н. с.	Дні тижня	Церк. Кал.	УКРАЇНСЬКІ СВЯТА
1	П	18	Страсна П'ятниця. Прп. Івана, ісп. Косми єп. Халк.
2	С	19	Страсна Субота. Преп. Івана Ветхопещерника
3	Н	20	ВЕЛИКДЕНЬ — ВОСКРЕСЕННЯ ХРИСТОВЕ
4	П	21	Світлий Понеділок. Смч. Теодора і мат. його Фил.
5	В	22	Світлий Вівторок. Преп. Теод., перен. мощів благов.
6	С	23	Влкмч. Юрія Побідоносця
7	Ч	24	Преп. Сави Печ., Муч. Стратила і 70 його воїнів
8	П	25	Ап. Марка, Македонія патр. Царг., преп. Сильвестра
9	С	26	Смч. Василія єп. Амасійського, св. Глафіри діви
10	Н	27	Неділя Томина. Преп. Степана Єп. Волод. Волин.
11	П	28	Апп. Ясона й Сосіматра, Муч. Дади, Макс. й Кинтил.
12	В	29	9 Муч. у Кизиці: Теогніда, Рут. і ін.
13	С	30	† Ап. Якова Завед., св. Никити єп. Новгородського
14	Ч	1	**Травень.** Свщмч. Макарія єп. Київ., прор. Єремії
15	П	2	† Перен. мощів Бориса і Гліба, св. Атаназія Олекс.
16	С	3	† Смерть преп. Теодосія Печ., муч. Тимофея й др.
17	Н	4	Неділя Мироносиць. Мчц. Пелагії, свмч. Сильвана
18	П	5	Влмч. Ірини, преп. Михея, преп. Адріяна Монз.
19	В	6	Преп. Іова Почаїв., Св. Іова Многострадального.
20	С	7	Муч. Акакія, З'явлення Чесного Хреста в Єрусалимі.
21	Ч	8	† Ап. Івана Богосл., Арсенія Печерськ., Арсенія Вел.
22	П	9	Перен. Мощів св. Миколая Чуд., Пророка Ісаї
23	С	10	Ап. Симеона Зилота, преп. Ізидора.
24	Н	11	Нед. Рослабленого. Рівноап. Кирила й Мефодія
25	П	12	Епіфанія Єп. Кипру, Германа Патр. Царгороду
26	В	13	Преп. Макарія Овруцького.
27	С	14	Муч. Ісидора воїна, преп. Серапіона Синдонита.
28	Ч	15	Св. Ісаї єп. Ростовського, Упок. преп. Ісаї Печ.
29	П	16	Преп. Теодора освящ., муч. Віта, Мод. й Крискентії
30	С	17	Ап. Андроника з 70-ти і помічниці його Юнії, Степана
31	Н	18	Неділя Самарянки. Муч. Теодота Анкирського.

3. **ВЕЛИКДЕНЬ.** Літ. Ів. Зол. Ап. Дії 1:1-8; Єв. Ів. 1:1-17. На Вечірні Єв. Івана 20:19-25.
4. **Світлий Понеділок.** Літ. Ап. Дії 1:12-17, 21-26; Єв. Ів. 1:18-28.
5. **Світлий Вівторок.** Літ. Ап. Дії 2:14-21; Єв. Луки 24:12-35.
6. **Юрія Побідоносця.** УЄ Луки 12:2-12; Ап. Дії 4:25-31 та 12:1-11; Єв. Ів. 5:24-40 та Ів. 15:17-27; 16:1-2.
10. **Неділя Томина (44 по Зел. Св.).** Гол. І. Ап. Дії 5:12-20; Єв. Івана 20:19-31.
17. **Неділя Мироносиць** Гол. 2. УЄ Марка 16:9-20; Ап. Дії 6:1-7; Єв. Марка 15:43-47; 16:1-8.
24. **Неділя Розслабленого** Гол. 3. Єв. Луки 24:1-12, Ап. Дії 9:32-42, Єв. Ів. 5:1-15.
31. **Неділя Самарянки.** Гол. 4. УЄ Ів. 20:1-10, Ап. Дії 11:19-26 і 29-30, Єв. Ів. 4:5-42.

ЗАПИСКИ НА ТРАВЕНЬ

Наближаються шкільні вакації. Українські батьки повинні вже тепер плянувати про те, як найкраще використати літні вакації своїх дітей. Пішліть їх на українські курси, що їх влаштовують Колеґія св. Андрея в Вінніпеґу, наші Інститути та відпочинкові оселі. Це буде корисна зміна для них.

ДНІ ПОМИНАННЯ ПОМЕРЛИХ

1. Субота перед неділею Мясопустною 7 березня. Парастас.
2. Друга, третя й четверта суботи Великого Посту.
3. Субота перед Зеленими Святами, 20 червня.
4. Субота перед Святом Св. Димитрія, 7 листопада.

ГОЛОСИ — РЯДОВІ НЕДІЛІ — РЯДОВІ УТРЕННІ ЄВАНГЕЛІЇ

Рядові Голоси — „Голос" в церковнім Богослуженню, це мельодія, або кілька мельодій, що на якусь одну неділю припадають. Таких Голосів, або голосових ґруп є 8, і береcь їх по черзі одної неділі один Голос, другої другій і т. д. Коли скінчиться 8-ий, то дальша неділя має знов 1-ий Голос.

Тому, що Голоси беруться чергою один за другим, вони звуться Голоси Рядові. Перший рядовий Голос в році починається завсіди від 2-ої Неділі по Зелених Святах і так голоси йдуть, повторяючись аж до 5-ої Неділі Великого Посту.

(Продовження на 17 стор.).

Червень – June

1964 — має 30 днів — 1964

Звич. Кал. н. с.	Дні тижня	Церк. Кал.	УКРАЇНСЬКІ СВЯТА
1	П	19	Свмч. Патрикія, Муч. Акакія.
2	В	20	Муч. Талалея, Муч. Олександра.
3	С	21	Рівноап. Константина і Єлени.
4	Ч	22	Муч. Василиска, Маркела, Кодра, Софії
5	П	23	Преп. мч. Михаїла Чорноризця, Леонтія єпископа
6	С	24	Преп. Симеона дивногорця, Микити стовпника
7	Н	25	Неділя Сліпонародженого. Свщмч. Ферапонта.
8	П	26	Св. Ап. Карпа й Алфея з 70-ти муч., Георгія Нового
9	В	27	Свщмч. Терапонта Сард.
10	С	28	Преп. Никити єп. Халд., Св. Ігнатія єп. Ростовського.
11	Ч	29	ВОЗНЕСЕННЯ ГОСПОДНЄ. Препмч. Теодосії діви,
12	П	30	Преп. Ісаака, муч. Наталії
13	С	31	Єп. Ерма з 70-ти, Мч. Ермея
14	Н	1	**Червень.** Нед. Св. Отців. Муч. Юстина філос.
15	П	2	Вмч. Івана Сучав., Св. Никифора іспов. і патр. Царг.
16	В	3	Муч. Лукіяна, муч. Клав. і Іпатія
17	С	4	Св. Митрофана патр. Царг., преп. Лазара й Назарія
18	Ч	5	Блаж. Константина митр. Київ., свщмч. Доротея
19	П	6	Мч. Висаріона, преп. Іларіона ігум. Далматійського
20	С	7	Мч. Теодота Анкер., Мч. Киріякії, Калерії
21	Н	8	ЗЕЛЕНІ СВЯТА (ПРЕСВ. ТРОЇЦІ). Св. Єфрема
22	П	9	ДЕНЬ СВ. ДУХА. Св. Кирила арх. Алекс., мчц. Текли
23	В	10	Преп. Силуана Печ., Смч. Тимотея
24	С	11	† Св. Ап. Вартоломея й Варнави, муч. Теопемпта
25	Ч	12	Преп. Онуфрія Вел., Петра Атонського
26	П	13	Мч. Акилини, преп. Анни, муч. Діодера
27	С	14	Смерть князя Мстислава, прор. Єлисея, Методія патр.
28	Н	15	Нед. 1 по Зел. Святах. Прор. Амоса, Мч. Віта, Мод.
29	П	16	Преп. Тихона Луковського, Мч. Тигрія, Евтропія
30	В	17	Муч. Мануїла, Савела й Ізмаїла.

7. **Неділя Сліпонародженого (48 по Зел. Св.).** Гол. 5. УЄ Ів. 20:11-18, Ап. Дії 16:16-34, Єв. Ів. 9:1-38.
11. **Четвер. Вознесення Господнє.** УЄ Марка 16:9-20, Ап. Дії 1:1-12, Єв. Луки 24:36-53.
14. **Неділя Св. Отців.** Гол. 6. УЄ Ів. 21:1-14, Літ. Івана Зол. Ап. Дії 20:16-18, 28-36. Єв. Івана 17:1-13.
15. **Вмуч. Ів. Сучавського.** УЄ Ів. 20:1-10, Літ. 2. Петра 3:1-18, Ів. 19:25-27, 21:24-25.
21. **Зелені Свята — П'ятидесятниця.** Ап. Дії 2:1-11, Єв. Ів. 7:37-52, 8:12.
22. **Понеділок. День Св. Духа.** Ап. Єфес. 5:9-19, Єв. Матея 18:10-20.
28. **Неділя. Всіх Святих.** Гол. 8. УЄ І. Літ. Жид. 11:33-40, 12:1-2, Єв. Матея 10:32-33, 37-38, 19:27-30.

ЗАПИСКИ НА ЧЕРВЕНЬ

Приготовляйтесь до того, щоб взяти участь в урочистостях відзначення 150-ліття з дня народження Тараса Шевченка, що в перших днях липня відбудуться у стіп пам'ятника Тарасові Шевченкові у Вінніпеґу. Під час тих урочистостей буде вміщена під тим пам'ятником земля привезена з могили Т. Шевченка, що знаходиться на Канівській горі. Хто з вас не могтиме приїхати до Вінніпеґу, хай подбає, щоб ця знаменна дата була гідно вшанована в кожній українській громаді. Набудьте до своєї бібліотеки „Кобзар" Шевченка перекладений на англійську мову проф. В. Кирконнелом, президентом Акадійського університету і проф. К. Г. Андрусишином. Давайте в дарунку того „Кобзаря" своїм іншомовним знайомим, бібліотекам і визначнішим канадійцям не-українського походження. Цим зробите добре діло для української справи.

ГОЛОСИ — РЯДОВІ НЕДІЛІ — РЯДОВІ УТРЕННІ ЄВАНГЕЛІЇ

(Продовження з 15 стор.).

Рядові Неділі — Перша неділя по Зелених Святах називається Першою Рядовою Неділею і від неї числяться всі дальші. З Рядовими Голосами й Утренними Євангеліями вони йдуть аж до пятої неділі Великого Посту, а з Апостолами і Євангеліями Служби Божої до послідних неділь перед Різдвом, а з деякими змінами до неділі перед неділею Митаря і Фарисея. Отже при кожній неділі зазначено, яка це чергова неділя, який тоді Голос (Гол. або Г.), яке Утреннє Євангеліє (Утр. Єв., або УЄ), та який Апостол і Євангеліє на Службі Божій.

Утренні Євангелії — Кожна неділя посвячена памяти Христового Воскресення, отже на недільній Утрени завсіди читається Євангеліє про Воскресення Христа (Воскресне Євангеліє). Таких Євангелій є 11. Вони також звуться Рядовими Утренними, чи Воскресними Євангеліями. Перше з них припадає завсіди на 1-шу Рядову Неділю, отже на Неділю Всіх Святх, що зараз по Зелених Святах. На 11-ту Рядову Неділю припадає 11-те Утренне Євангеліє, а на 12-ту знов 1-ше. Впарі з Утренними Євангеліями йдуть Євангельські Стихири на Утрени перед Славословієм.

Свята. — Свята мають свій окремий лад, отже можуть мати своє окреме Утренне Євангеліє, свій Апостол і Євангеліє на Службі Божій. Коли свято випаде в неділю, то деколи береться Апостол та Євангеліє і Неділі і Свята.

Окремий лад поза Рядовим маємо від Неділі Митаря і Фарисея до Зелених Свят.

Липень – July

1964 — має 31 днів — 1964

Звич. Кал. н. с.	Дні тижня	Церк. Кал.	УКРАЇНСЬКІ СВЯТА
1	С	18	Преп. Леонтія Печ., муч. Леонтія, Іпатія й Феодула
2	Ч	19	† Ап. Юди Брата Госп., Преп. Паїсії Велик.
3	П	20	Пам'ять угодників землі Волинської, свящ. Методія
4	С	21	Мч. Юліяна Тарсій., Преп. Юлія пресвитера
5	Н	22	Нед. 2 по Зел. Святах. Смч. Евсевія, Мч. Галакт.
6	П	23	Мч. Агрипини, Мч. Евстахія, Гая, Урбана
7	В	24	Різдво Івана Хрестителя. Муч. Орентія.
8	С	25	Препмуч. Февронії, св. кн. Петра й Февронії, св. Леон.
9	Ч	26	Преп. Давида Солун., Івана Єп. Гот. Діонисія.
10	П	27	Преп. Самсона странноприємця, блаж. Мартина
11	С	28	Преп. Сергія і Гермогена, преп. Івана Дамаскіна
12	Н	29	Нед. 3 по Зел. Св., СВ. АПОСТ. ПЕТРА і ПАВЛА
13	П	30	Собор 12-ти Апостолів. Мч. Михаїла, Мелітона
14	В	1	**Липень.** Свв. Косми й Демяна.
15	С	2	Св. Ювеналія патр. Єрус., Полож. чес. ризи Б. М.
16	Ч	3	Преп. Анатолія затв. Печер., муч. Якинта Кесар.
17	П	4	Св. Андрея Крит., свщмч. Теодора єп. Киринійського
18	С	5	† Преп. Атанасія Атон., преп. Лампада, Мч. Анни
19	Н	6	Нед. 4 по Зел. Святах. Віднайд. мощів св. Юліянії.
20	П	7	Преп. Томи Малеїна й Акакія, Муч. Германа
21	В	8	Влмуч. Прокопія, св. Феодосії.
22	С	9	Свщмч. Панкратія єп. Тавром., св. Федора.
23	Ч	10	† Преп. Антонія Печер., Мч. Леонтія, Маврикія
24	П	11	† Смерть укр. княгині Ольги, муч. Евфимії
25	С	12	Муч. — Прокла й Іларія, преп. Михаїла, муч. Івана
26	Н	13	Нед. 5 по Зел. Святах. Собор Арх. Гавриїла,
27	П	14	Ап. Акили з 70-ти і дружини Проскила, Муч. Онисима
28	В	15	Св. Володимира, Вел. князя України.
29	С	16	Свщмч. Антиногена і 10 муч. з ним, муч. Павла
30	Ч	17	Влмч. Марини, Преп. Леоніда, Мч. Еміліяна.
31	П	18	Преп. Івана Многостраждального й Павми затв. Печ.

5. **Нед. 2 по Зел Св.** Гол. І. УЄ. 2. Літ. Ап. Рим. 2:10-16. Єван. Мат. 4:18-23.
7. **Різдво Св. Івана Хрестителя.** Гол. 4. Літ. Ап. Рим. 13:12-14, 14:1-4, Луки 1:5-25, 57-68, 76-80.
12. **Петра і Павла Апостолів.** Гол. 2. Літ. Ап. Рим. 5:1-10 і 2 Кор. 11:21-33, 12:1-9. Єв. Мат. 6:22-33 і Мат. 16:13-19.
19. **Нед. 4 по Зел. Св.** Гол. 3. УЄ 4. Луки 24:1-12. Літ. Ап. Рим. 6:18-23, Єв. Мат. 8:5-13.
26. **Нед. 5 по Зел. Св.** Гол. 4. УЄ 5. Луки 24:12-35, Літ. Ап. Рим. 10:1-10, Єв. Мат. 8:28-34; 9:1.
28. **Володимира Великого.** Літ. Галат. 1:13-19, Єв. Ів. 10:1-9.

ЗАПИСКИ НА ЛИПЕНЬ

Візьміть численну участь у Шевченківських святкуваннях, що відбудуться в перших днях липня 1964 р. у Вінніпегу. Подбайте про те, щоб ваші діти вписались на курси української мови в публичних школах, що відкриваються при кінці серпня і з початком вересня. Де таких курсів немає, подбайте, щоб вони були. Ваша підтримка конечна, щоб навчання української мови закріпилося в публичних, урядових школах.

ЄВАНГЕЛІЇ Й АПОСТОЛИ НА ВАЖНІШІ ПОТРЕБИ

На Хрещенню — Мат. 28: 16—20; Рим. 6: 3—11.

На Вінчанню — Ів. 2: 1—11: Ефес. 5.

На Похороні старших — Ів. 5: 24—30. Сол. 4: 13—17.

На Похороні дітей — Ів. 6: 35—39, 1 Корин. 15: 39—45.

На освяченню церкви — Ів. 10: 22—28; Жид. 3: 1—4.

В посуху — Мат. 16: 1—6; Яков 5: 7—9, 17—18.

В слоту — Мат. 7: 7—11; Рим. 8: 22—27.

В слабостях — Луки 4: 37—44, Жид. 12: 6—13.

На всяке прошення — Мат. 7: 7—11, Филип. 4: 4—9 (те саме, що на Цвітну Неділю).

Над слабим — Мат. 8: 2?—34, або 17: 14—18, або Мар. 5: 1—20, або 9: 17—31, або Луки 9: 37—43.

Мале освячення води — Ів. 5: 1—4. Жид. 2: 11—18.

Освячення води на Йордан — Мар. 1: 9—11; 1 Кор. 10: 1—4. Тоді ж читання (Парамеї); 1) Ісаії 35: 1—10, 2) Ісаії 55: 1—13. 3) Ісаії 12: 3—6.

Серпень – August

1964 — має 31 днів — 1964

Звич. Кал. н. с.	Дні тижня	Церк. Кал.	УКРАЇНСЬКІ СВЯТА
1	С	19	Преп. Маркини, сестри Василія Вел., Преп. Дія
2	Н	20	Нед. 6 по Зел. Св., Св. Прор. Іллі. Зн. Мощів Атан.
3	П	21	Преп. Онуфрія Мовч. й Онисима, Преп. Симона
4	В	22	Рівноап. Марії Магдалини.
5	С	23	Муч. Трофима, Теофіла і 13-ти з ними, Смч. Аполін.
6	Ч	24	† Муч. Бориса і Гліба. Преп. Полікарпа Архим. Печ.
7	П	25	Успіння прав. Анни, св. Олімпіяди й преп. Євпраксії
8	С	26	Преп. Мойсея чуд. Печер., Смч. Ермолая
9	Н	27	Нед. 7 по Зел. Святах. Вмч. Пантел., Прп. Наума
10	П	28	Апп. з 70-ти: Прохора, Ніканора, Тимона
11	В	29	Муч. Каліника Кил., мчц. Серафіми
12	С	30	Апп. з 70-ти: Сили й Силувана, Крискента й Андрон.
13	Ч	31	Прав. Евдокима Кап., Мч. Уліти, Прав. Йосифа
14	П	1	**Серпень.** Хрещення України. Початок Спасівки.
15	С	2	Перен. Мощів первч. Степана, блаж. Василія
16	Н	3	Нед. 8 по Зел. Святах. Прп. Ісаака, Далмата, Фавста
17	П	4	Сім Молодців в Ефесі, Мартиніяна
18	В	5	Муч. Євсигнія, Кантидіяна, Єлифтерія, прав. Нони.
19	С	6	ПРЕОБРАЖЕННЯ ГОСП. - СПАСА. Упок. св. Теоктис.
20	Ч	7	Преп. Пімена Пост. Печер., Мч. Марини Воїна, Атерія
21	П	8	Преп. Григорія іконописця Печер., Еміліяна ісповід.
22	С	9	Ап. Матея, Мч. Юліяна, Маріяна, Івана, Фотія
23	Н	10	Нед. 9 по Зел. Святах. Мч. архд. Лаврентія, Сикста
24	П	11	Прмч. Василія і Теодора Печер., Преп. Федора Остр.
25	В	12	Муч. Фотія й Аникити., свщмч. Олександра Єп.
26	С	13	Св. Тихона Єп. Вороніж., пер. мощів Максима іспов.
27	Ч	14	Перен. Мощів Теодосія Печер., Прор. Михея, Мч. Лукії
28	П	15	УСПЕННЯ ПРЕСВ. БОГОРОДИЦІ Преп. Харистона
29	С	16	† Нерук. образ Ісуса Христа, Мч. Діомида
30	Н	17	Нед. 10 по Зел. Святах. Прп. Алипія Іконоп. Печ.
31	П	18	Муч. Флора і Лавра, Серапіона, Муч. Юліянії

2. **Нед. 6 по Зел. Св.** Гол. 5. УЄ. 6. Літ. Рим. 12:6-14, Мат. 9:1-8; Луки 4:22-30.
9. **Нед. 7 по Зел. Св.** Гол. 6. УЄ. 7. Літ. Ап. Рим. 13:1-7, Єв. Мат. 9:27-35.
14. **Хрещ. України. Винесення Чесн. Хреста. Початок Спасівки.** Ап. І Кор. 1:18-24, Єв. Ів. 19:6-11, 13-20, 25-28, 30-35.
16. **Нед. 8 по Зел. Св.** Гол. 7. УЄ. 8. Літ. Ап. І Кор. 1:10-18, Єв. Мат. 14:14-32.
19. **Преображення Госп.-Спаса.** УЄ. Луки 9:28-36, Літ. Ап. 2 Петра 1:10-19, Єв. Мат. 17:1-9.
23. **Нед. 9 по Зел. Св.** Гол. 8. УЄ. 9. Літ. Ап. І Кор. 3:9-17, Єв. Мат. 14:22-34.
28. **Успіння Богородиці.** УЄ. Луки 1:39-49, 56. Літ. Фил. 2:5-11, Єв. Луки 10:38-42, 11:27-28.
30. **Нед. 10 по Зел. Св.** Гол. І. УЄ. 10. Літ. Ап. І Кор. 4:9-16, Єв. Мат. 17:14-23.

ЗАПИСКИ НА СЕРПЕНЬ

Посилайте своїх дітей, що студіюватимуть у Манітобському університеті, до Колеґії св. Андрея. Колеґія св. Андрея має тепер пишні і модерні будинки на площі Манітобського університету і може примістити понад 100 студентів (хлопців і дівчат). Заохочуйте молодих українців вписуватись на теологічні студії в Колеґії.

ЗАГАЛЬНІ АПОСТОЛИ СВЯТИМ

Богородиці — Филип. 2: 5—11.
Ангелам — Жид. 2: 2—10.
Апостолам — 1 Кор. 4: 9—16.
Пророкам — 1 Кор. 14: 20—25.
Святителям — Жид. 13: 17—21.
Преподобним — Галат. 5: 22—6, 2.
Мученикам — 2 Тим. 2: 1—10.
Ісповідникам — Єфес. 6: 10—17.

ЄВАНГЕЛІЇ РЯДОВІ НА УТРЕНИ

(Воскресні), які при неділях зазначені лише числами.

1. Матея 28: 16—20.
2. Марка 16: 1—8.
3. Марка 16: 9—20.
4. Луки 24: 1—12.
5. Луки 24: 12—35.
6. Луки 24: 36—53.
7. Івана 20: 1—10.
8. Івана 20: 11—18.
9. Івана 20: 19—31.
10. Івана 21: 1—14.
11. Івана 21: 15—25.

Вересень – September

1964 — має 30 днів — 1964

Звич. Кал. н. с.	Дні тижня	Церк. Кал.	УКРАЇНСЬКІ СВЯТА
1	В	19	Муч. Андрея Стратилата і з ним 2593 Мучеників
2	С	20	Прор. Самуїла, муч. Севіра, Мемнона та 37 з ними
3	Ч	21	Преп. Аврамія, Ап. Тадея з 70-ти, Мч. Васси.
4	П	22	Мч. Агатоника, Зотика, Теопремія, Акиндини
5	С	23	Смч. Іринея єп. Ліонського, Калиніка патр. Царгор.
6	Н	24	Нед. 11 по Зел. Святах. Перен. Мощів Петра Митр.
7	П	25	Ап. Тита з 70-ти, Іспов. Вариса, Ап. Вартоломея
8	В	26	Муч. Андріяна і Наталії, Сизанія, прп. Тифоя
9	С	27	Преп. Пімена Печер., свщмч. Кукши, св. Осії єп. Корд.
10	Ч	28	† Знайдення мощів Іова Почаївського, Преп. Сави
11	П	29	† Усічення голови Івана Предтечі
12	С	30	Олександра, Івана і Павла патр. Царг., преп. Врієна
13	Н	31	Нед. 12 по Зел. Святах. Упок. св. Івана митр. Київ.
14	П	1	**Вересень. Початок Церков. Року.** Преп. Симеона
15	В	2	Муч. Маманта, преп. Івана, патр. Царг. мч. Теодота
16	С	3	Свмч. Антима єп. Никомид., преп. Феоктиста
17	Ч	4	Муч. Вавили Єп. Антіох., Прор. Мойсея Боговидця
18	П	5	Прав. Захарії й Єлисавети, мч. Раїси, Атанасія
19	С	6	Чудо Архистр. Михаїла в Хонах, Преп. Архипа
20	Н	7	Нед. 13 по Зел. Святах. Препразн. Різдва Богород.
21	П	8	РІЗДВО ПРЕСВ. БОГОРОДИЦІ. Муч. Руфи
22	В	9	Св. Богоотців Якима й Анни, мч. Руфа, пр. Лукіяна
23	С	10	Мчц. Минодори, Митродори й Нимфодори
24	Ч	11	Преп. Теодори Олекс., Муч. Серапіона, Кронида
25	П	12	Смч. Автонома єп., преп. Атанасія, муч. Юліяна
26	С	13	Муч. Корнилія сотника, передпраз. Воздвиж. Чес. Хр.
27	Н	14	Нед. 14 по Зел. Святах. ВОЗДВИЖ. ЧЕСН. ХРЕСТА
28	П	15	Вмч. Никити, Преп. Филотея, Муч. Порфирія
29	В	16	Упок. Св. Кипріяна митр. Київ.
30	С	17	Мчц. Віри, Надії, Любови і матері їх Софії

6. **Нед. 11 по Зел. Св.** Гол. 2. УЄ. II. Ів. 21:15-35. Літ. Ап. I Кор. 9:2-12, Єв. Мат. 18:23-45.
11. **Усічення голови Ів. Хрестителя.** Піст. УЄ. Мат. 14:1-13. Літ. Ап. Дії 13-25-32. Єв. Марка 6:14-30.
13. **Нед. 12 по Зел. Св.** Гол. 3. УЄ. I Мат. 28:16-20. Літ. Ап. I Кор. 15:1-11, Єв. Мат. 19:16-26.
20. **Нед. 13 по Зел. Св.** Гол. 4. УЄ. 2 Марка 16:9-20. Літ. Ап. I Кор. 10:13-24, Єв. Мат. 21-33-42.
21. **Різдво Богородиці.** Літ. Ап. Филипян 2:5-11, Єв. Луки 10:38-42, 11:27-28.
27. **Воздвиження Чесного Хреста.** УЄ Ів. 12:28-36, Літ. Ап. I. Кор. 1:18-24, Ів. 19:6-11, 13-20, 25-35.

ЗАПИСКИ НА ВЕРЕСЕНЬ

Подбайте, щоб у вашій громаді працювала українська школа, а для малої дітвори, щоб працював садочок. Ні одна дитина не повинна бути поза українською школою. Цього місяця повинна оживитись громадська праця організацій Союзу Українців Самостійників. Подайте помічну руку Сумківцям у їхній праці. Приготовляйтесь заздалегідь до провінціональних з'їздів організацій СУС, що відбуваються звичайно в жовтні і листопаді, а також до з'їзду членів Колегії св. Андрея у Вінніпегу.

ЄВАНГЕЛІЇ НА СТРАСТЯХ В СТРАСТНИЙ ЧЕТВЕР

1. Івана 13: 31 до 18: 1.
2. Івана 18: 1—28.
3. Матея 26: 57—75.
4. Івана 18: 28—19: 1—16.
5. Матея 27: 3—32.
6. Марка 15: 16—32.
7. Матея 27: 34—54.
8. Луки 23: 32—49.
9. Івана 19: 25—37.
10. Марка 15: 43—47.
11. Івана 19: 38—42.
12. Матея 27: 62—66.

ЗА УПОКОЙ ЄВАНГЕЛІЯ Й АПОСТОЛИ

В понеділок — Ів. 5: 17—24; Рим. 14: 6—9.
Вівторок — Ів. 5: 24—30; 1 Кор. 15: 39—45.
Середу — Ів. 6: 35—39; 2 Кор. 5: 1—10.
Четвер — Ів. 6: 40—44; 1 Кор. 15: 20—28.
Пятницю — Ів. 6: 48—54; 1 Кор. 15: 47—57.
Суботу — Ів. 5: 24—30; 1 Солун. 4: 13—17.

Жовтень – October

1964 — має 31 днів — 1964

Звич. Кал. н. с.	Дні тижня	Церк. Кал.	УКРАЇНСЬКІ СВЯТА
1	Ч	18	Преп. Евменія Єп., Мч. Кастора, Аріядни
2	П	19	Мч. Трохима Саватія і Доримедонта, муч. Зосима
3	С	20	Влкмч. кн. Михаїла й боярина Теодора Чернігівських
4	Н	21	Нед. 15 по Зел. Святах. Ап. Кодрата з 70-ти,
5	П	22	Свщмч. Фоки, прор. Йони, преп. отців в печерах
6	В	23	Муч. Андрея, Івана і Петра, Зачаття Св. Івана Хрест.
7	С	24	Мчц. Текли, преп. Нікандра, преп. Корпія
8	Ч	25	Преп. Ефрозини, Мч. Пафнутія і 546 з ним, Руфа
9	П	26	† Івана Богослова, Мч. Хири, прав. Гедеона судді
10	С	27	Мч. Каліграта і 49 воїнів з ним, преп. Саватія
11	Н	28	Нед. 16 по Зел. Святах. † Прп. Харит. Ісп. Мч. Марка
12	П	29	Преп. Киріяка Отшел., Теофана, — Петронії
13	В	30	Св. Михаїла митр. Київського, свщмч. Григорія
14	С	1	**Жовтень.** Покров Пресв. Богородиці. Ап. Ананії
15	Ч	2	Св. Андрія, Свщмч. Кипріяна, мчц. Юстини
16	П	3	Преп. Дионисія затвор. Печер., свщмч. Діонисія
17	С	4	Сщмч. Еротея, Володимира Новгор., преп. Еладія
18	Н	5	Нед. 17 по Зел. Святах. Мч. Харитини, прп. Дамяна
19	П	6	Ап. Томи з 70-ти Муч., Еротиїди Діви, Муч. Макарія
20	В	7	Преп. Сергія Печер., преп. Сергія
21	С	8	Преп. Пелагії, св. Таїсії, преп. Трифона
22	Ч	9	†Ап. Якова Алфеєвого з 12-ти, Преп. Андроника
23	П	10	Мч. Евлампія й Евлампії, собор угод. Волинських
24	С	11	Ап. Филипа з 70-ти, Теофана пост. Печ. Теофана єп.
25	Н	12	Нед. 18 по Зел. Святах. Мч. Прова, Тараха й Андр.
26	П	13	Мч. Карпа. Преп. Венямина Печер., Преп. Никити
27	В	14	Преп. Николи Печерського, Мч. Назарія
28	С	15	Преп. Євфімія нового, первмч. Лукіяна Антіохій.
29	Ч	16	Муч. Лонгина Сотн., Леонтія, Дометея, Терентія
30	П	17	Прор. Осії, првмч. Андрея Критського
31	С	18	† Ап. Луки з 70-ти, преп. Юліяна пуст.

4. **Нед. 15 по Зел. Св.** Гол. 6. УЄ. 4 Луки 24:1-12, Літ. Ап. 2 Кор. 4:6-15, Єв. Мат. 22:35-46 і Марка 8:34-38, 9:1.
11. **Нед. 16 по Зел. Св.** Гол. 7. УЄ. 5. Літ. Ап. 2 Кор. 6:1-10, Єв. Мат. 25:14-30.
14. **Покров Богородиці.** УЄ. Луки 1:39-49, 56, Літ. Ап. Фил. 2:5-11, Єв. Луки 10:38-42, 11:27-28.
18. **Нед. 17 по Зел. Св.** Гол. 8. УЄ. 6. Ап. 2 Кор. 6:16-18, 7:1, Єв. Мат. 15:21-28.
25. **Нед. 18 по Зел. Св.** Гол. І. УЄ 7. Ів. 20:1-10. Ап. 2 Кор. 9:6-11, Єв. Луки 5:1-11.

ЗАПИСКИ НА ЖОВТЕНЬ

Жовтень це традиційний місяць української книжки і преси. Збагатіть вашу домашню бібліотеку гарними й корисними українськими книжками, що цілими роками терпеливо ждуть на книгарських полицях, щоб ви їх купили. Пам'ятайте, що найкращий і найблагородніший Різдвяний дарунок, який Ви можете дати своїм рідним і знайомим, це добра українська книжка. Не забувайте теж в тому місяці й про „Український Голос" і подбайте про якнайбільше передплатників для нього серед ваших знайомих. Старайтесь теж прочитати в осінньо-зимовім сезоні, що власне погинається в жовтні, якнайбільше книжок наших визначних письменників. Пам'ятайте, що людина живе не тільки хлібом, вона потребує корму теж і для свого духа. Коли у вашому терені відбуваються в тому місяці провінціональні з'їзди складових організацій СУС, візьміть у них участь.

ЧИТАННЯ З СТАРОГО ЗАВІТУ НА ВСЕНОЧНІМ (Парамеї)

На Всеночнім на більші свята бувають Читання (Паремії, Парамеї) з Старого Завіту, отже тут подаємо, які коли береться.

Та поки що треба зробити такі уваги:

В Старім Завіті, що є старо-словянською мовою, перші пять книг звуться: 1. **Битіе,** 2. **Исход,** 3. **Левит,** 4. **Числа,** 5. **Второзаконіе.** А в Біблії виданій українською мовою (Видання Брит. Т-ва) ті самі книги зовуться: 1-ша книга Мойсея, 2-га книга Мойсея, 3-та книга Мойсея, 4-та книга Мойсея і 5-та книга Мойсея. Отже і в зазначуванню Парамей будемо звати ті книги Книгами Мойсеєвими.

Старословянський біблійний поділ має також **Чотири Книги Царства,** а в українській мові ті чотири Книги зовуться: Перва Книга Самуїлова, Друга Книга Самуїлова, Перва Книга Царів, Друга Книга Царів. Коротко взявши, то в церк.-слов. є: 1-ша Книга Царств, 2-га Царств, 3-та Царств і 4-та Царств. А в українськім тексті те саме має заголовки: 1-ша Самуїла, 2-га Самуїла, 1-ша Царств, 2-га Царств. Цего послідного ми також будемо держатись в зазначуванню.

Ще кілька уваг щодо скороченв:

1М, 2М, 3М — це Перша Книга Мойсея, Друга і т. д.

Іс. — Ісаія, Єр. Єремія, Ез. — Езекиїл, Прип. — Приповістки Соломона, Ек. — Екклезіяст і др. подібно.

Отже хто уважно перегляне заголовки Старого Завіту, той буде знати, до чого скорочення відноситься.

Рожд. Пресв. Богор. — 1) 1М 28: 10—17. 2) Ез. 43: 27; 44: 1—4. 3) Прип. 9: 1—11.

Воздв. Ч. Хр. — 1) 2М 15: 22—27, 16: 1. 2) Прип. 3: 11—18. 3) Іс. 60: 11—16.

Покров Пр. Богор. — як на Рожд. Пресв. Богородиці.

Димитрія — 1) Іс. 63: 15—19; 64: 1—5, 8—9. 2) Єр. 2: 2—12. 3) Прем. 4: 7—15.

Михаїла — 1) Іс. Навина 5: 13—15. 2) Суд. 6: 2—7, 11—24. 3) Іс. 14: 7—20.

(Продовження на 27 стор.).

Листопад – November

1964 — має 30 днів — 1964

Звич. Кал. н. с.	Дні тижня	Церк. Кал.	УКРАЇНСЬКІ СВЯТА
1	Н	19	Нед. 19 по Зел. Святах. Св. прор. Іоїля, муч. Уара
2	П	20	Влмч. Артемія, Мч. Евора й Евнея, бл. Клеопатри
3	В	21	Преп. Іларіона Печер., муч. Дасія
4	С	22	Рівноап. Аверкія єп. Єрополь., св. Максиміліяна
5	Ч	23	Ап. Якова Брата Господ. з 70-ти, Ігнатія патр. Царг.
6	П	24	Преп. Арети Печ., преп. Сисоя й Теофіла Печерських
7	С	25	Мч. Маркіяна і Мартирія, св. Таїти, Мч. Анастасія
8	Н	26	Нед. 20 по Зел. Святах. ВМЧ. ДИМИТРІЯ СОЛУН.
9	П	27	Преп. Нестора Літописця, св. Димитрія митр. Ростов.
10	В	28	Муч. Терентія, Неоніли, Савріла.
11	С	29	Мчц. Анастасії римлянки, преп. Аврамія, преп. Марії
12	Ч	30	Муч. Зиновія і Зиновії, Ап. Тертії, Марка Юста
13	П	31	Преп. Спиридона й Никодима Печер., ап. Стахія
14	С	1	**Листопад.** Косми і Деміяна та матері Теодотії
15	Н	2	Нед. 21 по Зел. Святах. Муч. Акиндина, Пигасія, Аф.
16	П	3	Преп. кн. Анни, муч. Акепсими єп., муч. Йосифа
17	В	4	Преп. Іоникія Вел., Ахила Печ., св. Івана
18	С	5	Муч. Галактіона й Єпистими, св. ап. з 70-ти: Патрова
19	Ч	6	Преп. Лука Печ., св. Павла Арх. Царг., преп. Варл.
20	П	7	Преп. Лазаря Галісій., 33 муч. в Мелітині
21	С	8	СОБОР АХИСТР. МИХАЇЛА і ін. Анголів.
22	Н	9	Нед. 22 по Зел. Святах. Онисифора Іспов. Печер.
23	П	10	Ап. з 70-ти: Ераста Єп. Олимпа, Родіона
24	В	11	Муч. Мини, муч. Віктора
25	С	12	Св. Івана Милостивого, преп. Ніла, прор. Ахії
26	Ч	13	† Івана Золотоустого Архиєп., Мч. Манефи
27	П	14	**Пущення.** † Ап. Филипа Григорія Палами, арх. Тесал.
28	С	15	Початок Пилипівки. Мч. Гурія, Самона й Авіва.
29	Н	16	Нед. 23 по Зел. Святах. Ап. і Єванг. Матея, Левія.
30	П	17	Григорія Єп. і Чудотвор. Неокесарії, Лазаря

1. **Нед. 19 по Зел. Св.** Гол. 2. УЄ. 8. Ів. 20:11-18. Літ. Ап. 2 Кор. 11:31-33, 12:1-9, Луки 6:31-36.
8. **Нед. 20 по Зел. Св. Св. Димитрія.** Гол. 3. Літ. Ап. Галат. 1:11-19 і 2 Тим. 2:1-10, Єв. Луки 7:11-16, Ів. 15:17-27, 16:1-2.
15. **Нед. 21 по Зел. Св.** Гол. 4. УЄ. 10. Ів. 21:1-14. Літ. Ап. Галат. 2:16-20, Єв. Луки 8:5-15.
21. **Собор Архистратига Михаїла.** УЄ. Мат. 13:24-20, 36-43. Літ. Ап. Жид. 2:2-10, Єв. Луки 10:16-21.
22. **Нед. 22 по Зел. Св.** Гол. 5. УЄ II. Ів. 21:15-25. Літ. Ап. Галат. 6:11-18. Луки 16:19-31.
29. **Нед. 23 по Зел. Св.** Гол. 6. УЄ. I. Мат. 28:16-20. Літ. Ап. Ефес. 2:4-10, Луки 8:26-39.

ЗАПИСКИ НА ЛИСТОПАД

В дні 1 листопада 1918 року відбувся на західно-українських землях Листопадовий зрив, що скинув з плечей західної вітки українського народу гужу владу. Відзначіть день Першого Листопада відповідною святковою програмою. Коли у вашому терені відбуваються провінціональні з'їзди складових організацій СУС, візьміть у них участь.

ЧИТАННЯ З СТАРОГО ЗАВІТУ НА ВСЕНОЧНІМ (Парамеї)

(Продовження з 25 стор.).

Введення — 1) 2М 40: 1—5, 9—10, 16, 34—35. 2) 1 Цар. 7: 51; 8: 1, 3—7, 9—11, 3) Ез. 43: 27; 44: 1—4.

Николая — 1) Прип. 10: 7, 6, 3: 13—16; 8: 34—35. 2) Прип. 10: 31—32; 11: 1—2, 4, 3, 5—12. 3) Прем. 4: 7—15.

Нед. пер. Рожд. — 1) 1М 14: 14—20. 2) 5М 1: 8—11, 15—17. 3) 5М 10: 14—21.

Нов. Рік Вас. — 1) 1М 7: 1—2, 4—8, 3, 9—12, 14. 2) Прип. 8: 22—30. 3) Прип. 10: 31—32; 11: 1—2, 4, 3, 5—12.

Йордан, Водосвяття — 1) Іс. 35: 1—10. 2) Іс. 55: 1—13. 3) Іс. 12: 3—6. Тоді ж Апостол 1 Кор. 10: 1—4. Єв. Мар. 1: 9—11.

Трох Святих — 1) 5М 1: 8—11, 15—17. 2) 5М 10: 14—21. 3) Прем. Солом. 3: 1—9.

Стрітення — 1) 2М 13: 1—16. 2) Іс. 6: 1—13. 3) Іс. 19: 1—21.

Благовіщення (на Вечірни) — 1) 1М 28: 10—17. 2) Ез. 43: 27; 44: 1—4. 3) Прип. 9: 1—11. На Літ. 1) 2М 3: 1—8. 2) Прип. 8: 22—30.

Юрія — 1) Іс. 43: 9—14. 2) Прем. 3: 1—9. 3) Прем. 4: 7—15.

Рожд. Ів. Хрест. — 1) 1М 21: 1—8. 2) Суд. 13: 1—21. 3) Мал. 4: 1—6.

Ілії — 1) Цар. 17: 1—16. 2) 1 Цар. 18: 1—21. 3) 1 Цар. 19: 4—16.

Преображення — 1) 2М 24: 12—18. 2) 2М 33: 11—23; 34: 4—6, 8. 3) 1 Цар. 19: 3—9, 11—13, 15—16.

Усп. Богор. — 1) 1М 28: 10—17. 2) Ез. 43: 27: 44: 1—4. 3) Прип. 9: 1—11.

Зел. Свята — 1) 4М 11: 16—17, 24—29. 2) Йоіль 2: 23—32 (до „спасеться"). 3) Ез. 36: 24—28.

Петра і Павла — 1) 1 Посл. ап. Петра (Нов. Завіт.) 1: 3—9. 2) 1 Посл. Ап. Петра 1: 13—19. 3) 1 Посл. Ап. Петра 2: 11—24 (до „правдою жили").

(Продовження на 29 стор.).

Грудень – December

1964 — має 30 днів — 1964

Звич. Кал. н. с.	Дні тижня	Церк. Кал.	УКРАЇНСЬКІ СВЯТА
1	В	18	Мучч. Платона, Романа й Варула
2	С	19	Преп. Варлаама пер. ігум. Києво-Печ., прор. Авдія
3	Ч	20	Преп. Григорія Декаполита, Прокла, Євстахія
4	П	21	УВЕДЕННЯ В ХРАМ ПРЕСВ. БОГОР. Блаж. Ярополка
5	С	22	Ап. Филимона і з ним Архипа та Мч. Апфії й Кикилії
6	Н	23	Нед. 24 по Зел. Святах. Св. Амфілохія єп. Іконійськ.
7	П	24	Влкмц. Катерини, влкмч. Меркурія, св. Августи
8	В	25	Священмуч. Климента й Петра.
9	С	26	Упок. Св. Ілюкентія, преп. Якова Сир.
10	Ч	27	Вмч. Якова Перського, Преп. Паладія
11	П	28	Прмч. Степана Нов., Муч. Іринарха, Василія, Петра
12	С	29	Преп. Нектарія Печ., муч. Парамона і з ним 370
13	Н	30	Нед. 25 по Зел. Св., † Св. Андрія Первозванного
14	П	1	**Грудень.** — Прор. Наума, Филарента, Онисима
15	В	2	Преп. Афанасія Печ., прор. Авакума, мч. Миронії
16	С	3	Прор. Софонії, преп. Івана єп. Колон., преп. Сави.
17	Ч	4	Вмч. Варвари і з нею Юлії, Преп. Івана Дамаскина
18	П	5	† Преп. Сави освящ. Гурія арх., муч. Філотея
19	С	6	МИКОЛАЯ ЧУДОТВОРЦЯ
20	Н	7	Нед. 26 по Зел. Святах. Преп. Івана посника Печ.
21	П	8	Преп. Потапія Ап. з 70-ти, Состена, Кифи
22	В	9	Зач. Пресв. Богородиці від Св. Анни
23	С	10	Упок. Св. Іосафа єп. Білгор., Муч. Мини, Ермогена
24	Ч	11	Преп. Никона Печ., преп. Даниїла стовпника, прп. Луки
25	П	12	Св. Спиридона Єп. Тримиф., свщмч. Олек. єп. Єрус.
26	С	13	Преп. Мирдарія, муч. Євстратія, Авксентія
27	Н	14	Нед. Праотців. Мч. Тирса, Левкія, Калиника
28	П	15	Смч. Елевтерія і матери його Анфії, Степана Архиеп.
29	В	16	Прор. Аггея, блаж. Теофанії, мчч. Прома й Іларія.
30	С	17	Преп. Даниїла і трьох отроків: Ананії, Азарії й Мисаїла
31	Ч	18	Муч. Севастіяна і воїнів його, Модеста Арх. Єрусал.

4. **Введення в храм Пресв. Богородиці.** УЄ. Луки 1:39-49, 56. Літ. Ап. Жид. 9:1-7. Єв. Луки 10:38-42, 11:27-28.
6. **Нед. 24 по Зел. Св.** Гол. 7. УЄ. 2. Марка 16:1-8. Літ. Ап. Ефес. 2:14-22. Єв. Луки 8:41-56.
13. **Нед. 25 по Зел. Св. Ап. Андрея Первозванного.** Гол. 8. УЄ. 3. Марка 16:9-20. Літ. Ап. Ефес. 4:1-6, Кор. 4:9-16, Луки 10:25-37, Ів. 1:35-51.
19. **Св. Миколая.** УЄ. Ів. 10:9-16. Літ. Жид. 13:17-21. Єв. Луки 6:17-23.
20. **Нед. 26 по Зел. Св.** Гол. І. УЄ. 4. Луки 24:1-12. Літ. Ап. Ефес. 5:9-19. Єв. Луки 12:16-21.
22. **Зачаття Пресв. Богородиці.** Літ. Ап. Галат. 4:22-31. Єв. Луки 6:22-31.
27. **Нед. Праотців.** Гол. 2. Єв. 6. Луки 24:36-53. Літ. Ап. Кол. 3:4-11. Єв. Луки 14:16-24.

ЗАПИСКИ НА ГРУДЕНЬ

Готуйтесь до того, щоб гідно зустріти найбільш радісне і найбільш сердечне свято, а саме Свято Різдва Христового. Святкуйте за старим стилем, як це велить наша стародавня традиція. Приготовляючи дарунки для ваших рідних і знайомих, не забувайте, що одним з найкращих дарунків це добра українська книжка.

ЧИТАННЯ З СТАРОГО ЗАВІТУ НА ВСЕНОЧНІМ (Парамеї)

(Продовження з 27 стор.).

Цвіт. Неділя — 1) 1М 49: 1—2, 8—12. 2) Соф. 3: 14—19. 3) Зах. 9: 9—15.

Вознесення — 1) Іс. 2: 2—3 (до „стежками" Його). 2) Іс. 62: 10—63: 1—9. 3) Зах. 14: 1 (до: „Господень") — 4 (до: „на схід сонця"), 8—11.

ПОЯСНЕННЯ СКОРОЧЕНЬ

що приходять при означуванню Голосів Недільних Євангелій, Апостола та Євангелій на Службі Божій і др.

Гол. або Г. — Голос.
Утр. Єв., або УЄ — Утренне Євангеліє.
Літ. — Літургія або Литургія, отже Служба Божа.
Ап. — Апостол.
Діян. або Ді. — Діяння Апостолів.
Жи. — Жидів.
Рим. — Римлян.
1 Кор. — Перше до Коринтян.
2. Кор. — Друге до Коринтян.
Гал. — Галат і т. п.
Євангелисти: Мат., або Мт. — Матей: Мар., або Мр. — Марко; Лу. — Лука: Ів. — Іван.

Вишукування Апостолів і Євангелії:

Мт. 2: 1—12 значить: Матея 2-га Голова, а в ній читається від 1-го до 12-го стиха. Гал. 4: 4—7 значить: Послання до Галат Голова 4-та, а стихи в ній читається від 4-го до 7-го. Окремо звернемо увагу на таке означення: 1 Кор. 12: 27—13: 8. Це так розуміється: Перше до Коринтян, Голова 12-та, стихи від 27-го аж до слідуючої (13-тої) Голови, а дальше з Голови 13-ої до 8-го стиха. Себто читається в 12-ій Голові від 27-го стиха до кінця Голови, та дальше з Голови 13-ої до стиха 8-го.

Будеш, батьку, панувати,
Поки живуть люди;
Поки сонце з неба ссяє,
Тебе не забудуть!

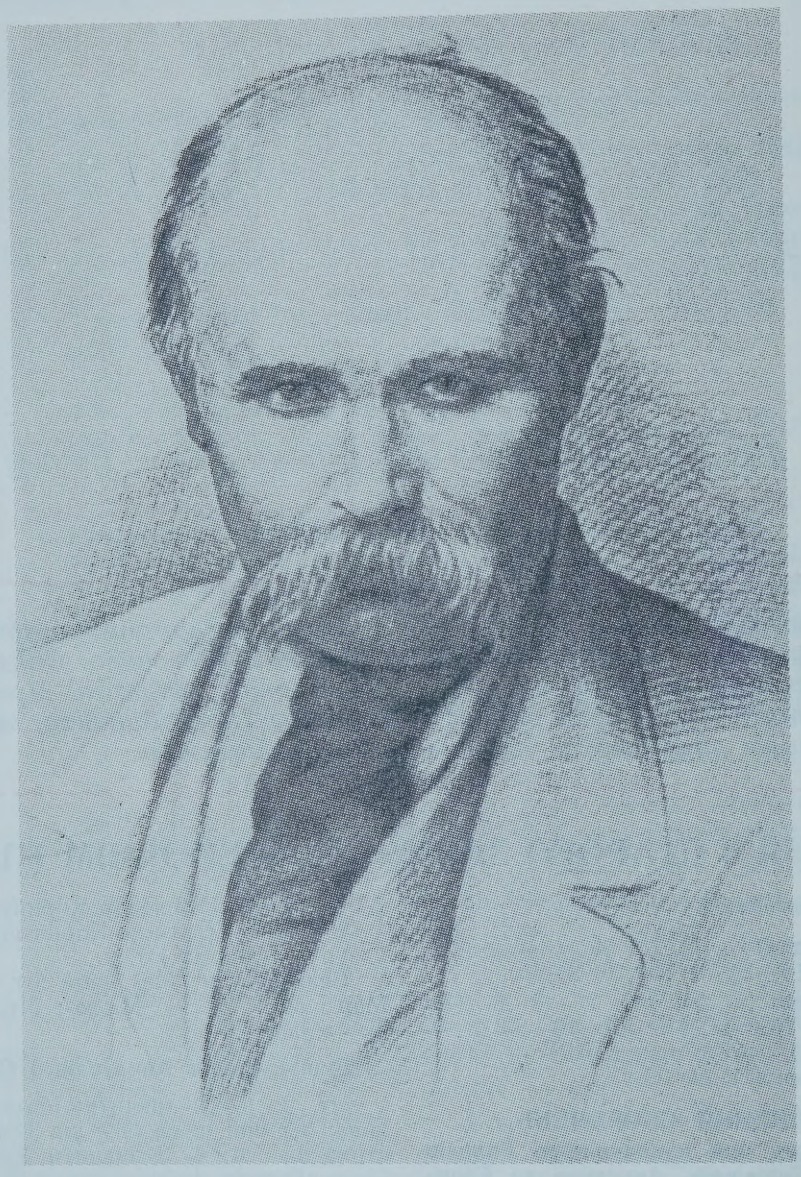

ТАРАС Г. ШЕВЧЕНКО.
Народився 9 березня 1814 року — помер 10 березня 1861 року.

С. В.

ШЕВЧЕНКО І САМОСТІЙНІСТЬ УКРАЇНИ

(За проф. Д. Ф. Солов'єм)

Москва і її ступайки в Україні ріжними крутійськими способами стараються представити Т. Шевченка, як вихованця таких московських „демократів - революціонерів" як Чернишевський і Добролюбов (які до речі були малими хлопчаками тоді, як вийшов „Кобзар" Шевченка), і як великого приятеля Москви.

Крім того їхні услужливі режимові „учені" твердять, що „воз'єднання" України з Росією Шевченко вважав за найважливішу історичну подію в житті українського народу (Д. Ф. Острянин — „Идейное наследие Т. Г. Шевченка и современность").

Під знаком таких і тому подібних тверджень проходило в поневоленій большевицькою Москвою Україні відмічування 100-ліття з дня смерти поета в 1961 р. і під знаком таких самих тверджень проходитиме відмічування 150-ліття з дня народження поета в 1964 році.

Москва намагається всіма способами скрити перед своїми українськими підданими, що Т. Шевченко був ворогом імперіялістичної Москви і її колоніяльного панування в Україні, і що він був речником визволення України з під того панування.

Шевченко дуже критично ставився до гетьмана Богдана Хмельницького за його Переяславський договір із Москвою в 1654 р.

У таких своїх поезіях, як „Розрита Могила", „Чигрине, Чигрине", „Великий Льох", „Стоїть в селі Суботові", „Осії Глава 14" і „Якби то ти, Богдане пяний", Шевченко гостро картає Хмельницького за його необачний договір з московським деспотичним царем.

Всі ті вірші московська цензура викинула із призначених для народу видань „Кобзаря". Викинуто теж вірша „Заступила чорна хмара", бо в ньому Шевченко виявив своє співчуття намаганням гетьмана Петра Дорошенка в напрямку виборення для України самостійности й висловив в ньому негодування до гетьмана Самойловича, назвавши його дурним за те, що він разом з москалями поборював українського самостійника Петра Дорошенка.

Російські царські високопоставлені жандарми, як от шеф жандармів граф О. Орлов і начальник штабу корпусу жандармів генерал лейтенант Л. Дубельт добре розуміли творчість Т. Шевченка. Граф Орлов подав цареві доповідь, в якій між іншим було сказано, що: „Шевченкові твори треба заборонити, бо розповсюдження їх може мати небажані наслідки для цілости Росії". В доповіді Орлова було дослівно сказано: „З улюбленими віршами (Шевченка) на Україні могли б посіятися і згодом закорінитися думки про вигадане блаженство часів Гетьманщини, про те, що буде щастям повернu-

Арешт Т. Шевченка на дніпровому поромі в 1847 році. Малюнок М. Е. Кузовкіна 1961 р.

ти ті часи і про можливість існування України, як окремої держави".

Генерал лейтенант Л. Дубельт переглянувши усі друковані і недруковані твори Шевченка, що їх зібрала поліція, писав, що в творах Шевченка: „все йде вибраним напрямком. Невпинно нарікає на страждання України в сучасному її становищі й хоче збудити ненависть до панування росіян..."

Характеристичне, що большевицька цензура обидві ті заяви високих жандармських офіцерів викреслила у совєтських виданнях, в яких говориться про арешт Шевченка. Цю справу виявив відомий Шевченкознавець проф. П. Зайцев у своїй праці „Як обкрадають Шевченка на нашій, не своїй землі".

Ставлення Шевченка до Переяславського договору

З приводу Переяславського договору, Шевченко висловлює послідовно свій жаль, нарікання і обурення на Хмельницького за те, що він заключив з Москвою той договір. Він уважав той договір причиною великої трагедії і усіх наступних нещасть України.

У поезії „Розрита могила", Шевченко з болем кличе:

....О, Богдане,
Нерозумний сину!
Подивись тепер на матір,
На свою Вкраїну,
Що, колишучи, співала
Про свою недолю,
Що, співаючи, ридала,
Виглядала волю!...
Ой Богдане, Богданочку!
Як би була знала,
У колисці б задушила,
Під серцем приспала!

У вірші „Чигирин" Шевченко представив занепад України під московською владою:

...заснула Вкраїна,
Бур'яном укрилась, цвіллю зацвіла,
В калюжі, в болоті серце прогноїла
І в дупло холодне гадюк напустила,
А дітям надію в степу оддала.

В містерії „Великий льох", першу душу не пустили до раю тому, що вона, як була ще дівчиною, зробила дуже тяжкий гріх: перейшла з повними відрами шлях Хмельницькому і цим несвідомо напророчила йому повного успіху. Вона каже:

А того й не знала,
Що він їхав в Переяслав
Москві присягати.
І вже ледве я не-ледве
Донесла до хати
Оту воду.
Чом я з нею
Відер не побила?....
Батька, матір, себе, брата
Собак отруїла
Тою клятою водою!
От за що караюсь,
От за що мене, сестрички,
І в рай не пускають!

З цього уривка зовсім виразно бачимо, як від'ємно оцінював Шевченко Переяславський договір з Москвою. У вірші „Суботів", що є неначе продовженням містерії „Великий Льох", Шевченко зовсім виразно висловив свої політичні прагнення:

Стоїть в селі Суботові
На горі високій
Домовина України —
Широка, глибока:
Ото церква Богданова.
Там то він молився,
Щоб москаль добром і лихом
З козаком ділився.

З цього уривка вірша бачимо, як добре Шевченко розумів, що Богдан Хмельницький, готуючись до підписання Переяславського договору, думав про добро українського народу і сподівався, що в наслідок того договору встановляться дружні взаємовідносини України з Москвою. Тим часом цей договір поклав Україну в широку й глибоку домовину:

Мир душі твоїй, Богдане!
Не так воно сталось:
Москалики, що зустріли,
То все очухрали;
Могили вже розривають
Та грошей шукають;
Льохи твої розкопують
Та тебе ж і лають,
Що й за труди не находять...

В цьому вірші Шевченко дає вповні від'ємну оцінку актові „воз'єднання", про який сьогодні так багато говорить большевицька пропаґанда. Він кличе:

Отак-то, Бодане!
Занапастив-еси вбогу
Сироту Украйну!
За те ж тобі така дяка...
Церкву-домовину
Нема кому полагодить!
На тій Україні,
На тій самій, що з тобою
Ляха задавила, —
Байструки Єкатерини
Сараною сіли.
Отаке-то Зіновію,
Олексіїв друже!
Ти все оддав приятелям,
А їм і байдуже!
Кажуть, бачиш, що „все то те
Таки й було наше,
А що ми тільки наймали
Татарам на пашу
Та полякам" ...Може й справді!
Нехай і так буде!
Так сміються ж з України
Сторонні люде...

Одначе Шевченко вірить у воскресення України. Він в пророчій екстазі проголошує:

Не смійтеся чужі люди!
Церква-домовина
Розвалиться, а зпід неї
Встане Україна
І розвіє тьму неволі,
Світ правди засвітить,
І помоляться на волі
Невольничі діти!

Очевидно, це не є візія Совєтської України, як це стараються в нас вмовити совєтські пропаґандисти.

Дуже ясно висловив Шевченко свою думку про Переяславський договір у вірші „Як би то ти, Богдане пяний". В ньому читаємо:

Як би то ти, Богдане пяний,
Тепер на Переяслав глянув,
Та на замчище подивився, —
Упився б, здорово упився.
І... препрославлений, козачий
Розумний батьку!... і в смердячій
Жидівській хаті б похмелився,
Або б в калюжі утопився,
В багні свинячім...
Амінь тобі, великий муже,
Великий, славний, та не дуже!...
Як би ти на світ не родився,
Або в колисці ще упився,
То не купав би я в калюжі
Тебе, преславного... Амінь!

Це, мабуть, найгостріший Шевченків засуд Богдана Хмельницького за підписання ним Переяславського договору.

Ставлення Шевченка до гетьмана Мазепи й битви під Полтавою

Всупереч твердженням большевицьких пропаґандистів, що Шевченко, нібито, з ненавистю відносився до гетьмана Івана Мазепи, факти й документи свідчать про щось інше.

Зі споминів реакційного поміщика з Полтавщини Селецького (які большевики, до речі, фальшують, або неприємні для них речі у тих споминах просто пропускають) виходить, що коли в домі Репніних обговорювалась справа лібретта до опери „Мазепа", до якої музику мав написати Селецький, то Шевченко „обстоював особу Мазепи і хотів представити його оборонцем свободи в боротьбі з деспотизмом Петра".

В містерії „Великий Льох", душа другої дівчини не може потрапити до раю тому, що вона за життя напоїла Петрові І-ому коня, коли він повертався в Москву після переможного для нього бою під Полтавою. Там читаємо:

Я була ще недоліток,
Як Батурин славний
Москва вночі запалила,
Чечеля убила,
І старого і малого
В Сеймі потопила.
Я між трупами валялась
У самих палатах
Мазепиних. Коло мене
І сестра і мати
Зарізані, обнявшися,
Зо мною лежали.
І на силу то, насилу
Мене одірвали
Од матері неживої.
Що я вже просила
Московського копитана,
Щоб і мене вбили!
Ні, не вбили, а пустили
Москалям на грище:
Насилу я сховалася
На тім пожарищі!
Одна тільки і осталась
В Батурині хата,
І в тій хаті поставили
Царя ночувати,
Як вертався зпід Полтави.
Я ішла з водою
Повз хатину, а він мені
Махає рукою:
Звелів коня напоїти.
А я й напоїла;
Я не знала, що я тяжко,
Тяжко согрішила.

З вірша „Іржавець" бачимо, що Шевченко болїє з приводу невдачі українців під Полтавою в 1709 році і пояснює цю невдачу браком одностайности серед тодішньої української козачої старшини:

Наробили колись шведи
Великої слави:
Утікали з Мазепою
В Бендери з Полтави;
А за ними й Гордієнко,
Кошовий із Січі,
Веде своїх недобитків
Та плаче, ведучи, —
Того плаче, що поради
Не подала мати,
Як пшениченьку пожати,
Полтаву достати?
Ой пожали б, як би були
Одностайне стали,
Та з Хвастовським полковником
Гетьмана єднали;
Не стреміли б списи в стрісі
У Петра у свата,
Не втікали б із Хортиці
Славні небожата,
Не спиняв би їх прилуцький
Полковник поганий,
Не плакала б Матір Божа
В Криму за Украйну.

В тому ж „Іржавці" Шевченко розкриває перед нашими очима

страшну картину погрому який вчинили в Україні москалі після Полтавської битви. Там читаєго:

Кобзарі нам розказали
Про войни і чвари,
Про тяжкеє лихоліття,
Про лютії кари,
Що ляхи нам завдавали,
Як нас розпинали.
Що ж діялось по Шведчині,
То й ляхи б злякались,
Оніміли б з переляку
П'яні небораки!
Отак її воєводи,
Петрові собаки,
Рвали, гризли... І здалека
Запорожці чули,
Як дзвонили у Глухові,
З гармати ревнули,
Як погнали на болото
Столицю робити,
Як плакали по батькові
Голоднії діти,
А як потім на Орелі
Лінію копали,
І як у тій Фінляндії
В снігу пропадали.
Чули, чули запорожці
З далекого Криму,
Що конає Гетьманщина,
Неповинно гине;
Чули, чули небожата,
Чули та мовчали,
Бо їм добре на чужині
Мурзи завдавали...

Політичним ідеалом Шевченка була незалежна Україна

Тарас Шевченко здобувши освіту не пішов на службу царату, який гнобив український нарід. Він не примирився зі системою того царату, а став на боротьбу з ним і закликав до тієї боротьби своїх земляків словами:

.....вставайте,
Кайдани порвіте,
І вражою, злою кров'ю
Волю окропіте!

Аналізуючи історичні факти з життя українського народу та явища російської імперської дійсности, Шевченко своїм гострим розумом усвідомив, що для українського народу немає іншого виходу, як вирватись із нестерпного і гнітучого московського ярма, бо лише:

Т. Шевченко серед членів Кирило-Методіївського Братства. Картина Л. Ходченка. 1951.

В своїй хаті — своя правда
І сила, і воля."

В тих двох цілком виразних кличах, Шевченко зовсім ясно сформулював ідею власної, незалежної української держави в образі „власної хати", в якій законом є „своя правда і сила і воля".

Гарячий український патріот

Тарас Шевченко був гарячим українським патріотом, одначе він не був шовіністом. Він не проповідував ненависти до будь-якого народу як цілости. Але ж він глибоко ненавидів насильників, гнобителів, грабіжників і визискувачів, до якого народу і якого стану вони не належали б.

Безсумнівним фактом є, що Шевченко вже в ранніх своїх творах сумував за втратою української самостійности, що утожнювалася тоді у нього з поняттям Гетьманщини:

„Була колись Гетьманщина,
Та вже не вернеться;
Було колись — панували
Та більше не будем...
Тої слави козацької
Повік не забудем!"

— сумує Шевченко у своїй поемі „Тарасова ніч" яку написав у 1839 році. І далі він в тій же поемі продовжує:

Україно, Україно!
Ненько моя, ненько!
Як згадаю тебе, краю,
Зав'яне серденько!

Де поділось козачество,
Червоні жупани?
Де поділась доля-воля,
Бунчуки, гетьмани?

Політичний ідеал Шевченка вільної і суверенної України є висліком його глибокого, щирого й шляхетного патріотизму, його любови до свого народу. Коментатори творчости Шевченка кажуть, що ніодин письменник України ні перед ним, ні після нього, не піднісся до такої щирости й сили вислову свого почуття любови до своєї Батьківщини, як Тарас Шевченко.

Замкнений у вязниці царської охранки в Петербурзі Шевченко записує:

Холоне серце, як згадаю,
Що не в Украйні поховають,
Що не в Украйні буду жить,
Людей і Господа любить.
(„В неволі тяжко").

Але його мучить не особиста доля, а доля його Батьківщини, коли:

...Україну злії люди
Присплять лукаві, і в огні
Її окраденую збудять...
Ох, не однаково мені!

В самих найтяжчих хвилинах життя у Шевченка не згасала надія на краще майбутнє України, на звільнення її від чужої деспотії. Сидячи в Петербурзі в казематі, він кличе до своїх товаришів з Кирило-Методіївського Братства:

Свою Україну любіть,
Любіть її... во время люте,
В останню, тяжкую мінуту
За неї Господа моліть!
(„Чи ми ще зійдемося знову').

Бо він таки вірить, що:

Встане Україна
І розвіє тьму неволі,
Світ правди засвітить,
І помоляться на волі
Невольничі діти!
(„Стоїть в селі Суботові").

Шевченко вірив, що Україна таки вирветься з московських кігтів, що вона таки стане свобідною й ні від кого незалежною державою.

Т. Шевченко

РАДУЙСЯ, НИВО НЕПОЛИТАЯ!

(Подражаніе Ісаіі, гл. 35)

Радуйся, ниво неполитая!
Радуйся, земле, не повитая
Квітчастим злаком! Розпустись,
Рожевим крином процвіти!

І процвітеш, позеленієш,
Мов Іорданові святії
Луги зелені, береги.
І честь Кармилова і слава
Ливанова, а не лукава,
Тебе укриє дорогим
Золототканим, хитро шитим,
Добром та волею підбитим,
Святим омофором своїм.
І люди темнії, незрячі
Дива Господнії побачать.

І спочинуть невольничі
Утомлені руки,
І коліна одпочинуть,
Кайданами куті.
Радуйтеся, вбогодухі,
Не лякайтесь дива!
Се Бог судить, визволяє
Довготерпеливих
Вас, убогих, і воздає
Злодіям за злая.

Тоді як, Господи, святая
На землю правда прилетить
Хоч на годиночку спочить, —
Незрячі прозрять, а кривії,
Мов сарна з гаю, помайнують,
Німим отверзуться уста,
Прорветься слово, як вода,
І дебрь-пустиня неполита,
Сцілюющою водою вмита,
Прокинеться, і потечуть
Веселі ріки, а озера
Кругом гаями поростуть,
Веселим птаством оживуть.

Оживуть степи, озера, —
І не верстовії,
А вольнії, широкії,
Скрізь шляхи святії
Простеляться; і не найдуть
Шляхів тих владики,
А раби тими шляхами,
Без гвалту і крику
Позіходяться докупи,
Раді та веселі,
І пустиню опанують
Веселії села.

(25. III. 1858, Петербург).

* * *

Т. Шевченко

МАРІЯ

(Уривок з поеми — вступ).

Все упованіє моє
На тебе, мій пресвітлий раю,
На милосердіє твоє, —
Все упованіє моє
На тебе, Мати, возлагаю,
Святая сило всіх святих,
Пренепорочная, благая!
Молюся, плачу і ридаю:
Воззри, Пречистая, на їх,
Отих окрадених, сліпих
Невольників; подай їм силу
Твойого мученика Сина,
Щоб хрест-кайдани донесли
До самого, самого краю!

Достойно-пітая! Благаю,
Царице неба і землі!
Воньми їх стону і пошли
Благий конець, о, всеблагая!
А я, незлобний, воспою,
Як процвітуть убогі села,
Псалом і тихим і веселим
Святую доленьку твою.
А нині — плач, і скорб, і сльози
Душі убогої, — убогий,
Останню лепту подаю.

(Петербург, 1859 р.).

Т. Шевченко

МАНДРІВКА З ПРИЄМНІСТЮ ТА Й НЕ БЕЗ МОРАЛІ

(Уривок із повісті)

Цю повість, в першій її редакції, Шевченко написав в останні роки свого заслання. Повість складається з двох частин.

Першу її частину Шевченко закінчив 30 грудня 1856 р., а другу перед 22 квітня 1857 р.

Перший раз повість була опублікована у 1887 р. в „Київській старині". Форма твору — це опис подорожі. Ця форма в часах Шевченка була дуже модна. В тодішній европейській літературі згадати б М. Гоголя „Мертві душі". Через цю форму повість не має виразного сюжету.

Товчком до написання повісті була хронікарська нотатка, яку прочитав Шевченко в місячнику „Морской Сборникъ". В цій хронікарській нотатці була мова про те, як урядовець Крилов запитував севастопольських інвалідів з так званої кримської війни, чого б вони бажали для себе або для своєї рідні. Один із них нічого не просив для себе. Він просив лише увільнити його сестру з кріпацтва.

Ця нотатка в згаданім журналі глибоко зворушила Шевченка й запалила його уяву до написання повісті.

Цінні сторінки тієї повісті це змалювання побуту українського Правобережжя 40-их років, й дуже гарні описи української природи, та змалювання кількох цікавих типів із народньої селянської гущі.

В „Мандрівці..." є багато цінного матеріялу для характеристики світогляду геніяльного поета, та його поглядів на літературу, мистецтво, з окрема малярство. Розкидані в різних місцях повісти поетові уваги показують його високу освіту.

В „Мандрівці..." бренять дуже виразно українські національні мотиви: це уваги Шевченка про Тимка Падуру, про Лисянку, порівнання українських дум з Гомером, міркування про значення рідної мови в ділянці освіти та інше.

Пишучи свої повісті по російськи, Шевченко залишився самим собою. Він, як кажуть коментатори тих повістей, залишився „великим українським патріотом і вірним сином свого народу, що про його він тільки й думав та болів душею на далекім засланні, у неволі".

Як уривок повісті подаємо два перші розділи першої її частини. — Редакція.

I.

Заманулося мені торік зустріти нашу чудову українську весну денебудь далі від міста, хоч от би й од такого, як сповитий садами наш золотоверхий Київ. Весна в місті не втрачає своєї принадности, але все таки це — місто, а мені захотілося самотнього тихого куточка. Ця поетична думка виникла в мене в початку або в половині квітня, — добре не памятаю. Памятаю тільки, що це сталося саме тоді, як розпливлася наша славна українська грязюка. Можна було б і пождати трохи: весною болото швидко висихає. Та вже коли щось мені впало в голову, хоч би й найхимерніше, то хоч уроди, а дай. У цьому пункті я дуже подібний до моїх неподатливих земляків. Письменники наші та взагалі люди статечні звуть це почуття силою волі, але його просто можна назвати воловою впертістю, — це яскравіше й виразніше.

Довго перебирав я в памяті своїх добрих приятелів, що приховалися в сутінках самоти, тобто присвятили себе повному безділлю. Старанно перебравши всіх, спи-

нився я на одному пенсіонованому гусарині, що звав мене своїм родичем, чому я зовсім не перечив. Проживав він, чи — якби інакше висловитись — животів у найбільш мальовничому куточку Київщини, верстов зо три від містечка Лисянки. На ньому й зупинив я свій вибір.

Трійкою добрих поштових коней з Трохимом і з чемоданом вирушив я раненько з Києва. До першої станції, Віти, доїхали ми без особливих пригод, і Віту минули щасливо, аж тут саме проти Білокняжого поля, не доїжджаючи каплиці, у лівої пристяжної обірвались посторонки. Гадали були сяк-так допхатись парою до Василькова. Та куди там! Грязюка по самі маточини, і наша пара ані з місця. На щастя наше, мужик віз лозу для плоту, ми в нього випрохали не без труднощів пару лозин та й змайстрували собі якось посторонки.

У Василькові підживилися ми з Трохимом фаршированою жидівською щукою, міцно заправленою перцем, та й потягли далі. Пішов дрібний, тихий дощик, потім усе дужчий та дужчий, а нарешті полив, як з відра; можна було б заїхати до корчми в Митниці й пересидіти дощ, але я сказав собі, що ніде не спиняюся до Білої Церкви, — так і зробив. До Білої Церкви приїхали ми заночувати на поштовій станції, і добре зробили, що так надумали, бо інакше може б ніколи й не довелося писати про цю мандрівку, а вам читати про неї, мої терпеливі читачі, бо вузол описаної мною події завязався саме тієї достопам'ятної ночі, тільки не на поштовій станції, як це здебільшого трапляється, але... Та навіщо наперед забігати?

Вирішивши заночувати на станції, я спитався завідувача:

— Чи є в вас кімната для подорожніх?

— Є дві, — відповів той, — та обидві зайняті. Якась пані, мабуть з дочкою, зайняла обидві кімнати.

Пані з молодою дочкою! — подумав я. Ет, яка досада, що я не гусарин або не звичайний військовий, — я б знав, як тут собі раду дати. Просто на правах подорожнього в урядовій потребі (військові не їздять на поштових у власній потребі), запакував би матір з дочкою до одної кімнати, а сам би розташувався в другій, та на дозвіллі й занявся б обсерваціею крізь дірку від ключа в дверях. Ось вам і початок роману, чисто на гусарський смак. Признатися, я вже й теє... Та духу не стало: сказано: кому не судилося бути військовою людиною, той хай хоч із аршин вуса запустить, а все зостанеться „штафіркою".

До містечка зоставалася ще добра верства, а до жидівського заїзду, де ми мали намір заночувати, що найменше дві. Та нічого робити, потяглися ми під зливою шукати жидівського заїзду. Трохим, не дуже задоволений моєю постановою, почав був сперечатися, та я махнув рукою, і ми пустилися в дорогу. За годину ми щасливо дотягли бажаної мети.

При цій добрій нагоді я міг би змалювати вам білоцерківський жидівський заїзд з усіма його брудними подробицями; але манєра фламандського малярства мені не далася, а тут вона необхідна. Зазначу мимохіть, що, поперше,

ніхто не вийшов мене зустрічати, як то буває по російських трахтирах. Але причиною тому могла бути темна непогідна ніч, причина слушна й для найодважнішого жидовина; подруге, — вдряпавшись якось по слизьких сходах до темного коридору, я спіткнувся об щось залізне, та так, що трохи лоба собі не розтяв. Ранком уже я побачив, що це були дроги з ресорами з-під якогось повозу. Таке було моє вшестя до гостинної юдейської господи! У кімнаті вже зустрінув мене жид, досить пристойний з виду, поміг мені стягти з плечей наскрізь промоклу непромокальну шинелю і принижено запитав:

— Що пан зволять?

— Чаю та кімнату, — одповів я.

— Зараз, — сказав жид і зник за дверима.

Дожидаючи того жидівського „зараз", я грівся й розминався, похожаючи взад і вперед по хаті. Кімната була, наче крамниця, з шафами біля стін і шкляною скринею вздовж хати, на шталт шинквасу. Перед скринею я спинився й поміж галантерійним дрібязком побачив — що б ви гадали? Книгу в жовтій обгортці. Я саме хотів був сказати Трохимові, щоб він дістав книгу з чемодана, аж ось вона сама до рук лізе, і Трохима турбувати не треба. Беру з стола свічку й читаю заголовок, здається, словянськими літерами: „Українська поезія (Тимка) Падури". „Еге, — думаю — ходи лишень голубе, сюди! Давно я тебе не бачив". Але скриня була замкнена. Покликав я господаря, та замість його з'явився якийсь жидок із рудою борідкою. Я прохав його добути із скрині книгу, але жидок одповів, що він фактор, а не хазяїн крамниці. Тоді я звелів йому покликати хазяїна. Прийшов господар, той самий гожий жид, що допомагав мені скинути непромакальну шинелю. На моє прохання про книгу він витяг її з шафи і, подаючи мені, сказав:

— Десять злотих.

— А якщо тільки прочитати, — спитався я, беручи книгу — то скільки тоді буде коштувати?

— Пять злотих, — сказав жид, побрязкуючи ключами.

Нічого робити, дав я пять злотих і спитав ножа, щоб розрізати дорогу книгу, але це було непотрібне, бо книга була розрізана й навіть заплямлена. Окрім масних плям помітив я по краях сторінок то прості лінії, міцно проведені де нігтем, де олівцем, то знак оклику, то запитання, то чортзна що.

— Гей-гей! — подумав я — ти вже побувала в руках у нашого брата критика.

Псувати олівцем або нігтем чужу книгу — це річ непрощенна, але все ж таки в цьому є хоч якась думка, що ось, мовляв, я читав таку книгу і знайшов у ній це зле, а те — добре, хоч це й не виправдує такого читача, що нівечить чужу власність. Але чим виправдати тих, що псують шибки на поштових станціях своїм дорогоцінним алмазом, виводячи по шклу свій вигадливий вензель, наче на яко-

---

В політиці нема сантименту, ані ненависти чи інших почувань. Хто в політиці керувався б сантиментами, почуттям образи, гніву, пімсти, амбіцій і т. д. мусів би програти.

Малюнок до поеми Т. Шевченка п. н. „Гайдамаки". Намалював О. Сластьон в 1885 р.

мусь важливому документі — чітко й виразно? Нащо це вони роблять? Мабуть таки в цих вигадливих вензелях та розчерках криється якась думка? Невже тілько та, що ось, мовляв, отакий і такий переїздив тут з алмазним перстенем? Здається, що тілько така, і більше нічого! Яка дрібна, нікчемна пиха! А кажуть, і навіть пишуть, начебто славетний лорд Байрон накреслив десь у Греції на скелі своє прославлене прізвище. Невжеж і цій видатній людині не чужа була ота дрібна, нікчемна пиха?

Хоч і чудно, але ніщо інше, як та сама дрібна пиха примушує мене (та може й не одного мене) дивитись, звичайно знічевя, на ці подряпані шибки й перечитувати давно відому книгу, покреслену олівцем та нігтем. Ось і тепер зо мною трапилось те саме. Поезія Падури мені відома й надто відома, а я заплатив за неї пять злотих так собі, з одної примхи, щоб себе потішити; автім, коли побачив кривульки на краях, почав читати, мовби ніколи нечитану книгу.

Над піснею, під назвою „Запорозька пісня", було дуже читко написано: „Скальковський бреше". Що мала значити ця дуже нецеремонлива увага? Я прочитав пісню. Пісня починається так: „Гей, козаче, в імя Бога". Яке ж тут відношення до вченого автора „Історії нового коша"? Не розумію. Аж ось! Пригадав: цю саме пісеньку вчений дослідник запорозького побуту вкладає в уста запорозьким лицарям. Честь і слава вченому мужеві! Як глибоко вивчив він описаний ним предмет. Дивна річ! А може він просто хотів посміятися з нашого брата-хахла та й годі? Бог його знає, тільки ця волинсько-польська пісня так само подібна до пісні дніпровських лицарів, як я до китайського боґдохана.

— А як то буде з чаєм і кімнатою? — спитав я, закриваючи книгу.

— Зараз, — сказав рудобородий жидок, що стирчав у кутку, і вийшов до другого покою.

— Ох ви, кляті жиди! — вимовив я майже вголос — я вже й цілу книгу прочитав, а вони ще й не думали чаю готувати!

За хвилинку жидок повернувся і знову притаївся в куточку.

— А що з чаєм? — спитав я.

— Зараз закипить, — відповів жидок.

— Чого ж ти тут топчешся? — спитав я послужливого жидка.

— Я фактор. Може пан чого потребують, то я все зараз панові можу постачити, — додав він, лукаво посміхаючись.

— Добре, — сказав я. — Так ти кажеш, що все дістанеш, чого тільки забажаю?

— Дістану все, — відповів він, не запинаючись.

Яку ж би йому завдати задачу, так щось у стилі пана Твардовського? — подумав я собі і, подумавши, сказав:

— Ти знаєш англійський портер під назвою „Браунстут, Берклей, Перкенс і компанія"?

— Знаю, — відповів жидок.

— Добудь мені одну пляшку, — сказав я задоволений з себе.

— Зараз, — сказав жидок і зник за дверима.

— Ну, — подумав я — хай пошукає. Тепер цього вражого продукту й у самій столиці не дістанеш, не то в Білій Церкві.

Не встиг я так подумати, як з'явився мій жидок з пляшкою справжнього Браунстуту. Подивився я на етикету на пляшці і тільки плечима здвигнув, але й знаку не подав, що це мене дуже здивувало. Жидок поставив пляшку на стіл і, наче нічого не сталось, — став знову в куток і тільки обтирає собі піт з обличчя полою засмальцьованого пальта. Ну, й чудотворці ж оці кляті фактори!

— Скажи мені правду, — звернувся я до фактора — яким чином опинився англійський портер у вашій Білій Церкві?

— Через наше місто — відповів жидок — возять із Севастополя полонених англицьких лордів, ото ми й держимо про них портер.

— Добре, — сказав я. Значить, ...ларчикъ просто открывался.

— Чи не скажете ще чогось дістати вам на ніч? — спитав фактор.

— Зажди, братіку, подумаю, — сказав я та й став думати, який би йому ще гачок загнути, та такий, що клятий жид і зубами не розіг-

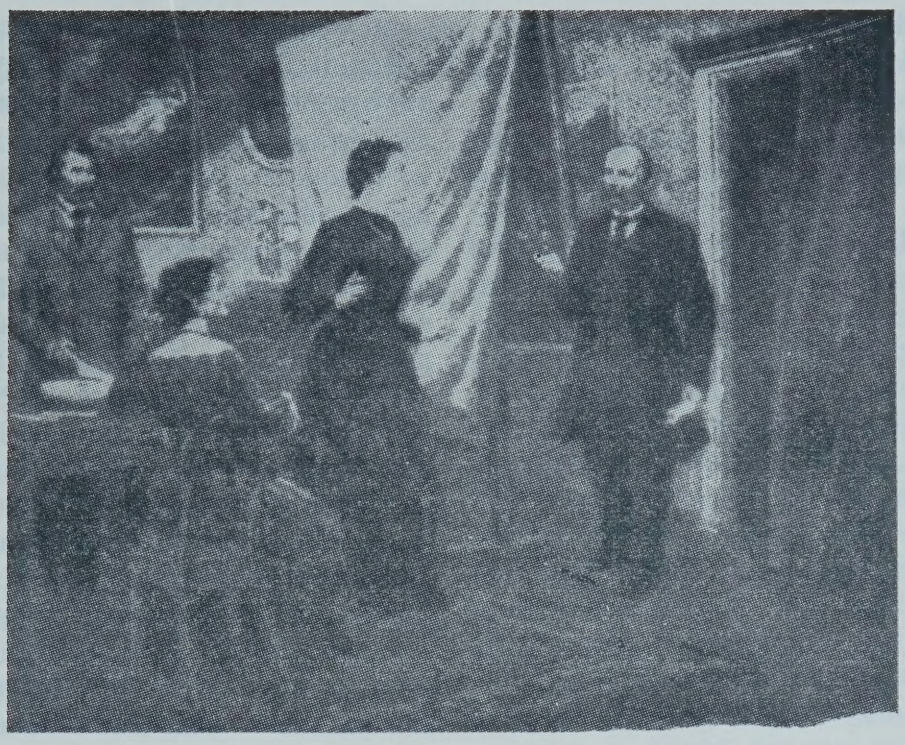

Зустріч Тараса Шевченка з письменницею Марком Вовчком у Петербурзі. Картина С. Кириченка. 1956 р.

нув би, а подумавши добре, ось яку загнув я йому заковику, справді в стилі Твардовського:

— Ось що, мій любий чудотворче, — сказав я, звертаючись до мізерного Меркурія, — коли ти вже дістав мені портеру, то... постривай, — чи є в вас у місті книгарня?

— Книгарні в місті немає, — відповів він.

— Добре, так добудь же мені нову, ще не розрізану книгу, і тоді я повірю, що ти все можеш роздобути.

— Зараз, — сказав спокійно рудий Меркурій, повернувся і вийшов.

II.

— Ей, господарю, а що там із чаєм? — сказав я голосніше, ніж звичайно, обертаючись до відчинених дверей.

— Зараз, — одгукнувся з третьої кімнати жидівський жіночий голос.

— А щоб вам свого Месії ждати й не діждатися так, як я не діждусь вашого чаю! — сказав я собі й не встиг промовити цієї гнівної фрази, як у дверях показалася кучерява, чорноволоса гарненька жидівочка, але така брудна, що дивитись не можна було.

— А де ж чай? — спитав я в задрипаної Геби.

— У нас чаю нема, а може зволите...

— Як нема? а де ж хазяїн? — перебив я задрипану Гебу.

— Хазяїн пішли спати, — відповіла вона боязко.

— Якщо нема чаю, так що ж у вас є? — спитав я з досадою.

— Фаршированa щука і...

— І більше нічого, — перебив я її.

А мене в свою чергу перебив фактор, увійшовши до кімнати з двома новенькими нкигами в руках. Я здивувався, але зараз таки схаменувся і звелів дати мені щуку, а потім уже звернувся до фактора й байдужісінько взяв у нього книги. Дивлюся, книги справді нові, нерозрізані. Я хоч і звик, як людина добре вихована, затаювати свої внутрішні почування, але тут не втерпів, ахнув і назвав жидка справжнім слугою пана Твардовського. Жидок усміхнувся, а я на обгортці прочитав: „М о р ской Сборникъ 1855 года, № 1". Я ще раз здивувався і, звернувшись до фактора, спитав його:

— Скажи мені ради самого Мойсея, якою силою ти твориш такі чудеса, і розкажи, як і від кого дістав ти ці книги.

— О!... Книжки ці дорого коштують, коли розказати вам їхню історію, — сказав жидок і провів по голові пальцями, наче поправляючи ярмулку.

— Послужи ж мені останню службу, — сказав я ласкаво своєму рудому Меркурієві — розкажи ти мені історію цих дорогих книжок.

Жидок замявся й почухав за вухом. Я пообіцяв йому злотого на пиво; це його підбадьорило, він чемно попрохав у мене дозволу сісти і, почухавши ще раз за вухом, розказав мені таку драму, що, якби не його жидівська декламація, то я неодмінно заплакав би. Зміст драми дуже простий і такий звичайний, що мимохіть робиться сумно. Подія була така.

Із Севастополя до смоленської губернії їхав якийсь офіцер флоти, Бог його знає, ранений чи просто слабий, з двома малими дітьми та з жінкою. Діло було зимою або наприкінці зими; дорога так його, бідолаху, змучила, що він примушений був спинитись у Білій Церкві на кілька день одпочити. Хвороба погіршала й поклала його до ліжка. Що їм було робити? Сидіти в жидівській брудній хаті й дожидатись якогось кінця. Почалася весняна сльота; все подорожчало. Своїх грошей не було, витрачались „прогони", нарешті й „прогони" витрачено, а хворий не вставав. Якийсь подорожній лікар одвідав його та тілько похитав головою та й годі. Рецепти не було пощо писати, бо яка ж у містечку аптека? Другого дня після візити лікаря хворий помер, покинувши свою вдову й дітей, як кажуть, без копійки. Що було їй, сердешній, робити при такій лихій годині? Вона написала листа до родичів чоловіка до смоленської губернії і, дожидаючи відповіді, почала спродувати за безцінь гардеробу чоловіка та інше вбоге майно, щоб задовольнити найнеобхідніші потреби. Послужливий за гроші жидок, коли довідається, що у вас готових грошей немає, та не видко, що й будуть, то не дасть вам і води напитись, а за хліб і казати нема що. Сердешна вдова спродувала все, навіть необхідне, якщо воно чогось було варте в очах фактора. Книги, що їх мені приніс всезнайко фактор, взяв він у неї, і, мабуть, за безцінь: в господарстві вдови вони були тілько зайвим тягарем, та й небіжчик, як видко, не дуже то високо цінив

дрюковану мудрість: книжки були нерозрізані. Та то байдуже, як воно там було, але я був глибоко здивований і втішений таким безприкладним явищем.

— Що ж ти заплатив за книжки? — спитав я фактора, розрізуючи перше число „Морского Сборника".

— Два карбованці, за менше не віддає, — відповів він, запинаючись.

— Брешеш, сріблолюбче-Юдо, — подумав я, а довести йому нічим. — Добре, — кажу йому, — гроші я надішлю через мого хлопця завтра, ти тілько покажеш йому кватирю.

— Я вже гроші заплатив: вона в борг не повірила, — сказав він, обтираючи свій заялозений капелюх.

— Шкода! я більше півкарбованця не дам тобі за книжки.

— Нащо — ви знівечили книгу? — сказав він майже нахабно.

— Чим же я її знівечив? — спитав я.

— Усю ножем порізали, тепер вона не возьме книгу назад... За моє жито мене ж і бито, — промовив він ледве чутно та й замовк.

— Ну, ніч-мати дасть пораду, — сказав я. — Іди собі спати, а завтра порахуємось. — Він уклонився й пішов.

По виході фактора я збудив Трохима, що спав собі невинним сном біля чемодану в усьому своєму промоклому вбранні, звелів йому (хоч) напівроздягтися і, вийшовши до другої хати, сказав досить голосно, мало не крикнув:

— А як там щука?

— Зараз, — почувся той, що й раніше, жіночий голос, і за хвилинку з'явилася та сама замурзана кучерява жидівка.

— Став же її мерщій на стіл та не забудь і горілку поставити.

Жидівочка вийшла й скоро знову вернулася з щукою та з восьмикутним штофом, повним рудочервоного плину.

Я заходився біля щуки і, не зважаючи на те, що вона міцно була заправлена перцем та гвоздиками, з таким апетитом трощав її, що якби Трохим загаявся з своїм переодягненням ще одну хвилинку, то застав би одну голову та хвоста. Але він поспішився і ще захопив добру порцію. Після щуки я спитав замурзаної Геби, чи нема чим заглушити перець та гвоздики. Вона відповіла, що сьогодні, нічого більше не варили, і я, звелівши подати карафку води та шклянку, простягся собі на рипучій, на шталт канапи, деревяній лаві, а Трохим, доївши щуку, помолився Богу й так поклався на якійсь повсті на підлозі біля печі. В жидівській господі запанувала тиша. Знявши нагар зі свічки, почав я перегортати число перше „Морского Сборника".

Т. Шевченко

СОНЦЕ ЗАХОДИТЬ, ГОРИ ЧОРНІЮТЬ

Сонце заходить, гори горніють,
Пташечка тихне, поле німіє;
Радіють люди, що одпочинуть.
А я дивлюся і серцем лину
В темний садочок на Україну:
Лину я, лину, думу гадаю,
І ніби серце одпочиває.
Чорніє поле, і гай, і гори,
На синє небо виходить зоря:
„Ой, зоре, зоре" — і сльози кануть,
„Чи ти зійшла вже і на Украйні?
Чи очі карі тебе шукають
На небі синім? Чи забувають?"
Коли забули, бодай заснули,
Про мою доленьку, щоб і не гули!

(Орська кріпость, 1847).

ІЗ ЛИСТІВ ДО ШЕВЧЕНКА

(Лист від Г. В. Квітки-Основ'яненка)

(23 октября 1840 г. Основа).

Десь, я думаю, ні з одним чоловіком і ні з яким письмом не було того, що мені було з Вами, мій коханий пане, Тарасе Григорович. Щось дуже не просто почалося і до чого воно дійдеться — побачимо. А почалось із почину, що Вас я кріпко улюбив, знайшовши таке м'якесеньке серденько і душу чисту, мов хрусталь. Улюбив, кажу Вам, та не знаю кого, і хто він, і де він, і як його назвати. Хтось такий — а люблю кріпко: хоч би і у вічі побачив, то не пізнав би, бо зроду не бачив, і не знаю, хто такий є. Ось слухайте, батечку, як нас з самого першу зводило докупи.

Сидимо ми удвох з моєю жіночкою, та де об чім базікаємо, аж ось і примчали нам книжок, знаєте, тих, которими нас, дурників, обдурюють, — грошики попереду злуплять, та й пишуть і друкують московську нісенітницю, як яка разляпушка вбивалася об своєму бахурові, або як який живжик одурив джинджигилясту панянку, що боялася і на людей дивитись, а тут... треба колиску дбати... От таке усе пишуть, звісно — москаль: він по своїй вірі так і пише. Отаких-то книжок нам нанесли, а тут і письмечко... не відгадаю від кого. Я узяв та гарненько і розпечатав... Господи милостивий! Се ж по-нашому!.. Читаю... ну-ну! Сміємося з жінкою, як у Вас там поводилося з панею, що усе каже: pardon... А далі як почали вірші читати... так ну!.. Бодай Ви мене не злюбили, коли брешу: волосся в мене на голові, що вже його і не багацько, та й те навстопужилося, а біля серця так щось і щемить, ув очах зеленіє... Дивлюсь... жіночка моя хусточкою очиці втира... „Отсе так, — кажу, — хтось мудро написав і живо всю правду списав... хто ж такий?... Перебендя... Вгадуй же його, що і хто воно таке є... не знаємо". Послали до мого брата, що край нас живеть, і що то за чоловік: бував не тільки у Москві, у Києві, та у самому Петенбурзі бував, і зайців добре стріля, та й лисиця не попадайся, — так і вшкварить; так і той, прочитавши, поплямкав, та й сказав: „Хто такий писав — не звісно, а дуже розумно написано".

Нуте. Що ж нам робити? Як до „Перебенді?" звістку подати, що його — думка пала нам на душу і так полискотала її, мов чорнява дівчина з карими очицями, біленькими пальчиками пошурудурила за шию. Як обізватись? Куди? Через кого? — Отак сумуємо, а думкою Вашою частенько потішаємося... Аж ось, у одній книжці читаємо звістку, що, каже, є написаний „Кобзарь" от з такими думами і пісня-

---

Більшість програм та філософічних, політичних і суспільних рецепт важко перевести практично у житті. Вони в більшій чи меншій мірі будуть залишатись утопіями, мріями, що про них людство снитиме, до них змагатиме, але їх ледве чи осягне.

ми, та й списав одну... а ми з жінкою так і вдарились об поли і кажемо: „Се Перебендя, непремінно Перебендя!". Ну, тепер знаємо, що списав сії думки пан Шевченко, — та хто він? Та де він? Як до нього відізватись? Невжеж зробити, як Євгеній Павлович зробив, що написав Грицьку Основ'яненку та так і пустив. Так добре ж, що почтарі наші уторопали — де мене знайти; а у Вас, кажуть, город трохи чи не більше і самих Кобеляків і вулиць більше: де ж там знайти без імення? Отак і розсуждаємо і думаємо написати до пана Шевченка та й послати у журнал який-небудь. Так що ж бо? Треба написати по-нашому, а москаль, що журнал компонує, закопились губу та й не схоче друкувати. Не приходиться. А, головонька бідна! Так собі сумуємо і таки піджидаємо, чи не озоветься сам пан Шевченко до нас... і усе ждемо, не знаючи що робити... Аж гульк! Тільки що позавчора несуть з пошти письмо і книжечку. А письмо пише Петр Иванович Мартос та й пише слово у слово так: „Посылаю „Кобзаря", сочинение такого-то. Оно было поручено автором одному из его товаришей, ехавшему в Малороссию, для доставления Вам (мне бы то), но как он ехал не через Харьков, то книга поступила ко мне (к г. Мартосу); при книге было й письмо к Вам (ко мне) от автора, но оно затеряно его товарищем".

Отакая-то кумедія лучилася з Вашими письмами! А книжку, як розгорнув, дивлюсь — „Кобзар", та вже дуже вичитаний. Дарма! Я його притулив до серця, бо дуже шаную Вас, і ваші думки кріпко лягають на душу. А що „Катерина", так що Катерина! Гарно, батечку, гарно! Більш не вмію сказати. От так-то москалики — воєнні обдурюють наших дівчаток! Списав і я „Сердешну Оксану", от точнісінько, як і Ваша „Катерина". Будете читати, як пан Гребінка видрукує. Як то ми одно думали про бідних дівчаток, та про бузовірових москалів.

Ні, вже так, що Ваші думки! Прочитаєш і по складам і по верхам, та вп'ять спершу: а серце так і йока! Що б то, паночку-голубчику, як Ви се так гарно складаєте вірші, що б то якби Ви мою „Панну Сотниківну" (в 3 кн. „Современника, сего, 1840, года) та розказали посвоєму, своїми віршами; тоді б вона була дуже гарно розказана, і яка була добра, і як постраждала. Та ще б і змалювали її патрет, бо чую, що Ви лучче малюєте, чим Борисівський іконописець, що солдата колись списав.

Не здивуйте на моє письмо і вибачайте, що тут є. Єй, істинно! Від серця я дякую і прошу: утніть іще що. Потіште душу, мов топленого маслечка злийте на неї, а то від московських побрехеньок щось дуже вже до печінок доходить. Вірте, що шаную Вас дуже і повік Вам щирий на услугу.

Григорій Квітка
або
Основ'яненко

P. S. Коли ласка Ваша буде, що написати до мене, то спишіть і те письмечко, що пропало, коли усе згадаєте. Та ще що припишіть.

ВІД МАРКА ВОВЧКА

(Кінець лютого — початок березня 1861 р., Рим).

Мій дуже дорогий Тарас Григорович! Чую, що Ви усе нездужаєте та боліете, а сама вже своїм розумом доходжу, як то Ви не бережете себе і які сердиті тепер. Отсе добрі люди скажуть: „Тарас Григорович! Може Ви шапку надінете — вітер!" — А Ви зараз і кирею з себе скидаєте. — „Тарас Григорович, треба вікно зачинити — холодно" ... — А Ви хутенько до дверей: нехай настеж і стоять. А сами Ви тільки одно слово вимовляєте: „Отчепіться", — да дивитесь тілько у лівий куток. Я все те добре знаю, та не вбоюся, а говорю Вам і прошу Вас дуже: бережіть себе. Чи таких, як Ви, в мене поле засіяно?

Їздили Ви на Україну, були Вам там пригоди, писали мені. Коли то побачимось? Буду дожидати. Я тепер пишу до Вас з Риму; коли б же Вас сюди заніс який човничок, щоб Ви не од людей почули, а на свої очі побачили, які тут руїни, дерева, квіти, а народ який, а яке тепло, яке сонце! Я була у Колизеї на самому вишку, на окні сиділа, а як звідти зійшла, то й сама не знаю. Була в Ватикані — коли б же Ви були там, Тарас Григорович. У мене є для Вас фотографія, та як її Вам передати? Я тут і работаю, і вчуся, і гуляю. Ви напишіть мені словечко, коли час буде. Ви забули, чи ні, що Ви названий батько? Коли взяли ім'я, то взяли й біду батьківську: тепер думайте і не забувайте.

Прощавайте. Бережіть же себе, прошу Вас дуже.

Щиро до Вас прихильна М. М[аркович].

Т. Шевченко

НАД ДНІПРОВОЮ САГОЮ

Над Дніпровою сагою
Стоїть явір між лозою,
Між лозою з ялиною,
З червоною калиною.

Дніпро берег риє, риє,
Яворові корінь миє;
Стоїть старий, похилився,
Мов козак той зажурився —

Що без долі, без родини
Та без вірної дружини, —
І дружини, і надії —
В самотині посивіє!

Явір каже: „Похилюся,
Та в Дніпрові скупаюся."
Козак каже: „Погуляю,
Та любую пошукаю."

А калина з ялиною
Та гнучкою лозиною,
Мов дівчатонька, із гаю
Вихожаючи, співають, —

Повбірані, заквітчані
Та з таланом заручені,
Думки-гадоньки не мають
в'ються, гнуться та співають ...

(Петербург, 1860 г.).

С. Волинець

КОЛИ, ДЕ І КІЛЬКО ВИДАНО ТВОРІВ ШЕВЧЕНКА

(За „Покажчиком видань Шевченкових творів" — В. Дорошенка)

Завдяки мозольній праці відомого українського вченого і літературознавця д-ра Володимира Дорошенка, маємо докладний список видань Шевченкових творів і подану приблизну кількість усіх виданих до 1960 року томів творів поета і зокрема „Кобзаря".

Цікаво буде прослідити як представляється справа видань творів Шевченка в різних історичних етапах.

Отож від 1840 до 1904 року тобто в часі чорної царської реакції і переслідування українського друкованого слова, за 65 літ появилось 65 видань творів Шевченка у кількості 471,750 примірників.

Від 1905 року, в якому вибухла була перша російська революція, до вибуху першої світової війни в 1914 році появилось 93 видання творів Шевченка в кількості 620,300 примірників.

В часі війни в роках 1915-16 вийшло лише одно видання творів Шевченка в кількості 10 тисяч примірників.

У революційних роках 1917-18, вийшло 57 видань Шевченкових творів у кількості 582,500 примірників.

По революції 1917 року до 1939 року, тобто до вибуху другої світової війни появилось в Наддніпрянщині 189 ріжних видань Шевченкових творів в кількості 3,365,-320 примірників.

На Західньоукраїнських землях появилось в тому часі 36 видань в кількості 131,470 примірників.

Поза межами України появилось в тому часі 30 видань Шевченкових творів в кількості 147,500 примірників.

Отже разом появилось від 1840 року, тобто від появи першого „Кобзаря" до 1939 року 476 видань Шевченкових творів, в кількості 4,923,440 примірників.

Видання творів Шевченка за роки 1939—1961

За час від 1939 до 1960 року в межах СССР вийшло 97 видань Шевченкових творів в 120 томах і 5,736,505 примірниках. Головніші з них це „Повне збірне видання" в пяти томах (Київ 1939), „Повне збірне видання" в трьох томах (Київ 1949), „Повне збірне видання в 10 томах Академії Наук Української ССР" (Київ, роки 1939, 1949, 1951 і 1957). На 1964 рік за-

повіджено ще одно збірне видання Академії Наук і повне видання малярських творів Шевченка.

В часі другої світової війни в роках 1940—1942 вийшло в Україні і поза межами України 10 видань Шевченкових творів в кількості 75 тисяч примірників.

Канадійські і американські видання творів Шевченка

Перше канадійське видання „Кобзаря" появилось у Вінніпегу в 1917 р. у видавництві „Канадійського Фармера", а друге в 1918 році у виданні „Просвіти", Народна Бібліотека ч. 2. Наступне видання „Кобзаря" в Канаді появилось аж в 1944 році. Вийшло воно у Вінніпегу за редакцією О. Іваха в кількості 2,000 примірників.

Від 1944 до 1961 року вийшло в Канаді девять видань Шевченкових творів в загальній кількості 38,500 примірників. Крім названого вже видання з 1944 року в роках 1952—1954 вийшло у Вінніпегу накладом Видавництва „Тризуб" чотиротомове видання „Кобзаря", за редакцією проф. Леоніда Білецького в загальній кількості 18 тисяч примірників. Є це найбільше і найповажніше опрацьоване видання Шевченкового „Кобзаря" видане в Канаді.

В 1959 році вийшло у виданні Канадійської Української Вільної Академії Наук два передруки ляйпціґської збірки з 1859 року під наголовком „Новые стихотворения Пушкина і Шавченки".

В 1960 році вийшло у Вінніпегу дуже гарно графічно оформлене, друге видання „Кобзаря", що його зредагував був в 1921 році покійний вже проф. Василь Сімович. Друге видання цього „Кобзаря" вийшло накладом відомого українського видавця Івана Тиктора.

Крім того у 1953 році видав П. Волиняк у Торонті „Вірші Шевченка", а в Едмонтоні Гр. Йопик видав у 1954 році поему „Гайдамаки".

До цього треба додати фототипічне видання першого Шевченкового „Кобзаря" з 1840 року, що вийшло в Оттаві заходом проф. К. Біди в 1961 році і виданий у 1961 році канадійською УВАН за редакцією проф. Я. Рудницького „Кобзар" з „Основи".

В Америці в роках 1951—1960 чотири ріжні видавництва перевидали Шевченкові твори. Важніші з них це перевидання повного Варшавського видання творів Шевченка довершене Видавництвом М. Денесюка в Чікаго. Крім того в 1953 році у видавництві „Дніпро" вийшов передрук „Кобзаря" виданого в Празі в 1941 році, а видавництво „Говерля" передрукувало під фірмою канадійської УВАН, петербурське видання „Кобзаря" з 1860 року.

Слід згадати, що в роках 1943—1950 вийшло в Аргентині три видання творів Шевченка в кількості 11,120 примірників.

На жаль, пацифізм часто полягає на тому, що напасникові дається вільну руку.

(С. Й. Персе).

Коли б політики говорили тільки про ті речі, про які вони щось знають, на світі було б дуже тихо . . .

(Марх — ам. актор).

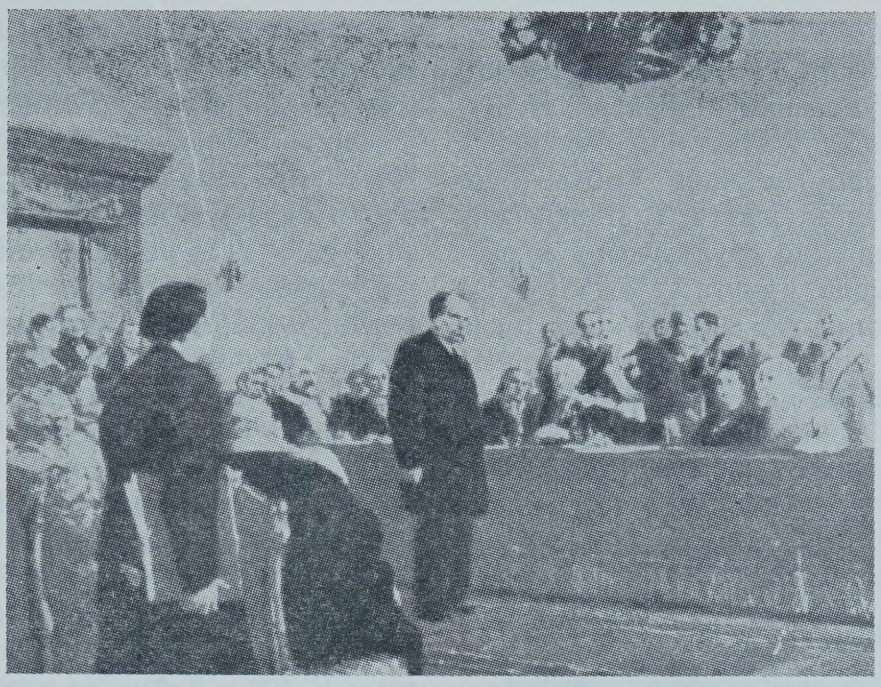

Проголошення Т. Шевченка академіком. Картина І. Рєзніна. 1949 р.

Видання творів Шевченка за 120 літ

За 120 літ, тобто від 1840 року коли появився перший „Кобзар" Тараса Шевченка до червня 1961 року появилось 726 окремих видань Шевченкових творів у кількості 11 мільйонів 96 тисяч 410 примірників.

В 1964 році коли відмічуємо 150-ліття з дня народження поета кількість виданих примірників Шевченкових творів становитиме правдоподібно понад 12 мільйонів примірників. Це поважна цифра, але в нормальних умовинах життя українського народу, тобто, якби існувала незалежна українська держава, то за 120 літ від появи першого „Кобзаря" при небувалій популярності тієї книги серед українського народу, кількість окремих видань творів великого Кобзаря і кількість примірників тих творів була б напевно куди більша.

Найважніші видання творів Шевченка

Між 726 окремими виданнями творів Шевченка є все таки кілька таких, що мають епохальне значення або більше значення від усіх інших видань. До таких видань належать:

Перший „Кобзар", що появився в 1840 році; так званий „Чигиринскій Кобзарь и Гайдамакы", що

Бувають закиди, що приносять славу, і бувають похвали, що принижують.

(Ля Рошфуко).

Прокляттям людини є те, що відстань між часом, коли людина замолода, і часом, коли сона застара, така мала . . .

(Монтескіє — франц. філософ).

появився в Петербурзі в 1844 році; „Кобзарь Тараса Шевченка" що був друкований в друкарні П. Куліша коштом Платона Семеренка в 1860 році (останній „Кобзар", що появився за життя Т. Шевченка), „Кобзар", що друкувався в журналі „Основа" (книга I - V і VII - X) в 1862 році, тобто один рік після смерти поета; так званий празький „Кобзар", що під редакцією Русова появився в 1876 році в Празі; Женевські видання „Кобзаря" з 1878 і 1881 років за редакцією М. Драгоманова і при співучасті Хведора Вовка; Львівське видання „Кобзаря" у чотирьох частинах у видавництві „Товариства ім. Шевченка" (первісна назва Наукового Товариства ім. Шевченка) що появилось в роках 1893—1898, під редакцією професора Львівського університету, Омеляна Огоновського; перше повне видання „Кобзаря", що появилось в Петербурзі 1907 року під редакцією В. Доманицького, що стало основою для пізніших, повних видань „Кобзаря"; Твори Тараса Шевченка, що появились в 1907 р. у Львові у двох томах у виданні „Просвіти" в серії видань „Руска Письменність", під редакцією Юліяна Романчука. Двотомовий, науково опрацьований „Кобзар", що появився у Львові в 1908 році у видавництві Наукового Товариства ім. Шевченка під редакцією д-ра Івана Франка; Повне видання творів Т. Шевченка в пяти томах під редакцією Богдана Лепкого що появилось у Ляйпцігу, Німеччина, в роках 1918-1920, „Кобзарь" — Народнє видання, з поясненнями і примітками проф. Василя Сімовича, що появився в Ляйпцігу в 1921 році; Перше Академічне видання творів Т. Шевченка в чотирьох томах що появилось в Києві у Видавництві Всеукраїнської Академії Наук (так тоді називалась теперішня Академія наук УССР) в роках 1927—1929 під редакцією Сергія Єфремова; Повне, 16-томове видання творів Т. Шевченка у виданні „Українського Наукового Інституту" у Варшаві під редакцією проф. П. Зайцева, що появилось у Варшаві в роках 1934—1939; Повне зібрання творів Шевченка в десяти томах, що появилось в 1939 році під головною редакцією академіка Олександра Білецького у видавництві Академії наук УССР в Києві, як теж подібні академічні видання, що появились в роках 1949, 1951, і 1957; вкінці надзвичайно цінний з огляду на оригінальне опрацювання і обширні, теж дуже цінні і оригінальні коментарі, чотиротомовий „Кобзар" під редакцією проф. Леоніда Білецького, що вийшов у Видавництві „Тризуб" у Вінніпегу, в роках 1952—1954.

Де виходили твори Т. Шевченка

Наприкінці подамо в поазбучному порядку список місцевостей в яких колинебудь були появились друком твори Т. Шевченка. Ці місцевості такі:

Авґсбурґ, Німеччина, Буенос Айрес, Аргентіна, Баришпіль, Варшава, Вецляр (Австрія), Відень, Винниця, Вільна (Литва), Вінніпеґ (Канада), Вовча (на Харківщині), Гельсінкі (Фінляндія), Ґрефенгайніхен (коло Праги — Чехословаччина), Джерзі Сіті (Америка), Едмонтон (Канада), Женева (Швайцарія), Жовква(Галичина), Зальц-

ведель (Німеччина), Камянець Подільський, Катеринодар (Кубанщина), Катеринослав (сьогодні Дніпропетровське), Київ (понад 115 видань в кількості понад півтора мільйона примірників), Коломия (Галичина), Краків, Кремянець, Кремінчук, Лондон (Велика Британія), Лубні, Львів (понад 60 видань у кількості коло 200 тисяч примірників), Ляйпціг (Німеччина — 14 видань в кількості 76 тисяч примірників), Мелітопіль, Мінден, Мінхен (Німеччина), Молотов (раніше Перм — Росія), Москва (девять видань в кількості 197 тисяч примірників), Ню Йорк, Одеса (17 видань в кількості 317,800 примірників), Оттава, Париж, Петроград (сьогодні Ленінград, 84 видання в кількості 497,350 примірників), Пирятин, Полтава, Прага, Регенсбург (Німеччина), Рівне, Рогатин (Галичина), Ротенбург (Німеччина), Симферопіль (Крим), Солінген (Німеччина), Станиславів (сьогодні Івано Франківське), Торонто, Ужгород, Умань, Уфа (Росія), Фельдкірх - Форальберґ, Фрайштадт (Нім.), Харків (12 видань в кількості 1,531,020 примірників), Херсон, Холм, Черкаси, Чернівці, Чернігів і Чікаго.

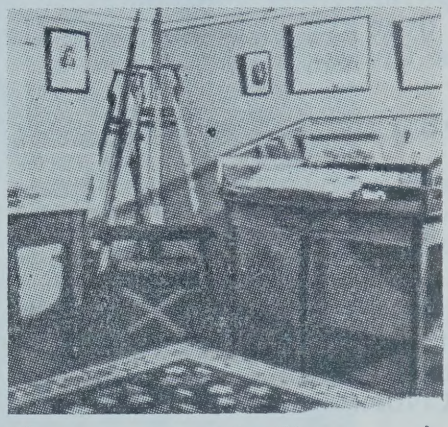

Кімната, де жив Т. Шевченко під час свого побуту в Києві в 1859 р.

Т. Шевченко

МЕНІ ОДНАКОВО

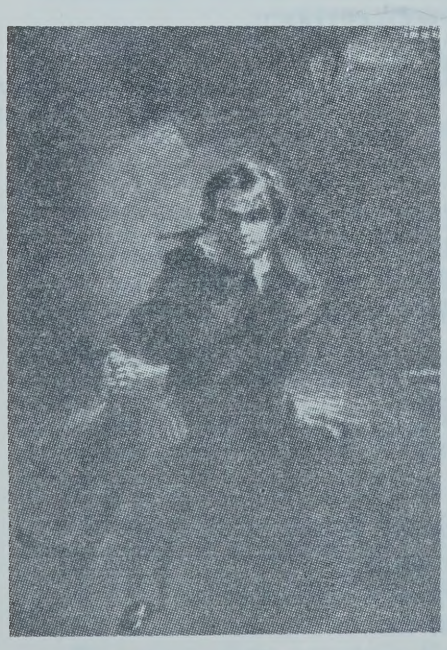

Т. Шевченко замкнений в казематі в Петербурзі 1847 році. Літографія С. Беседіна. 1938 р.

Мені однаково, чи буду
Я жить в Україні, чи ні,
Чи хто згадає, чи забуде
Мене в снігу на чужині —
Однаковісінько мені!

В неволі виріс між чужими,
І, не оплаканий своїми,
В неволі, плачучи, умру,
І все з собою заберу,
Малого сліду не покину
На нашій славній Україні,
На нашій — не своїй землі.
І не помяне батько з сином,
Не скаже синові: „Молись,
Молися, сину! За Вкраїну
Його замучили колись."

Мені однаково, чи буде
Той син молитися, чи ні...
Та не однаково мені,
Як Україну злії люди
Присплять, лукаві, і в огні
Її окраденую збудять...
Ох, не однаково мені!

(В казематі, 1847 р.).

Осип Маковей

СТРІЛЕЦЬКИЙ МАРШ

В горах грім гуде, хоч зима паде,
Землю спороли гармати,
Гремить війна, дуднить луна,
Дрожать ранені Карпати.

Хто живий, вставай, боронити [край
Вкритий огнем і мерцями,
Не буде тобі сумно у борбі
Між Січовими Стрільцями!

Лютий кат прийшов, проливати [кров,
Взяти народ наш в неволю,
І море сліз у край приніс,
Розбій і смерть і недолю.

Та вступився кат, із верхів Карпат
Втік, наче вовк манівцями,
Або тут і впав, як у бій попав
Із Січовими Стрільцями.

Січові Стрільці, за свій Край борці,
За всю рідню і свободу,
За них борба — се їх журба
І дорогого народу.

І ряди могил не возьмуть їх сил,
Ворог тут бється з серцями,
Лицаря убє, думка ожиє
Між Січовими Стрільцями.

Хтож то там іде і перед веде?
Диво! се наші дівчата!
Личко, як мак! Кругом козак
Душа стрілецька завзята!

Не цілуйте їх! На війні се гріх
Ви уберіть їх вінками!
Слава тим дочкам, щирим [козачкам
Між Січовими Стрільцями.

3 березня 1915 р.

* * *

ОЙ ТА ЗАЖУРИЛИСЬ

(Ця пісня зродилася безпосередньо по переході УССтрільців за Збруч у Камянці на Поділлі в липні 1919 року. Поширена була на цілу Українську Галицьку Армію і стала дуже популярною).

Ой та зажурились Стрільці Сіговії
як Збруг рігку проходили,
Хоч стільки народу впало за свободу
встоятись не було сили.

Ой та зажурились Стрільці Сіговії
стали дрібні сльози лити,
Буде лях проклятий батьками орати
матерями вологити.

Ой не тішся ляше, що по Збруг то ваше,
ще живе стрілецька слава,
Вернуться ще тії, Стрільці Сіговії
Задрожить тоді Варшава.

Стрілецький прапор. Лицева сторона, з київським гербом а саме подобою Архистратига Михаїла.

ОЙ У ЛУЗІ

(Слова до тієї пісні склав поет Степан Чарнецький для твору Василя Пачовського „Сонце руїни". Відповідно перероблену, УССстрільці прийняли її як свій гимн і таким вона залишилась по сьогодні).

Ой у лузі червона калина похилилася,
Чогось наша славна Україна зажурилася,
А ми тую червону калину підіймемо,
А ми нашу славну Україну, гей! гей! розveселимо!

Машерують наші добровольці у кровавий тан,
Визволяти наших українців з московських кайдан.
А ми наших братів українців визволимо,
А ми нашу славну Україну, гей! гей! розveселимо!

Гей у полі ярої пшениці золотистий лан,
Розпочали Стрільці Українські з москалями тан!
А ми тую ярую пшеничку ізберемо,
А ми нашу славну Україну, гей! гей! розveселимо!

Як повіє буйнесенький вітер з широких степів,
То прославить по всій Україні Сіzових Стрільців.
А ми тую стрілецькую славу збережемо,
А ми нашу славну Україну, гей! гей! розveселимо!

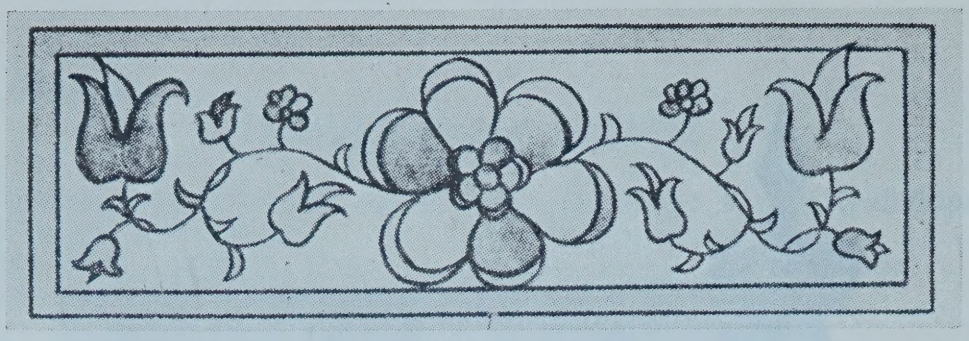

С. Волинець

Українські Січові Стрільці

(В 50-ліття вимаршу на поле бою)

Українські Січові Стрільці, як військова формація, появились на історичній арені півстоліття тому, коли почала розгорятись заграва першої світової війни. Вони були першою, від часу гетьмана Івана Мазепи, українською збройною силою, що виступила в бій за відновлення незалежної української держави.

Це виразно зазначене в програмовій, так би мовити, пісні Усусусів „Червона Калина", що була стрілецьким гимном. Це на зовні проявлялось в „мазепинці", що її Усусуси носили на своїх головах, як свої стрілецькі шапки.

На прапорі Усусусів виднів з одної сторони герб Києва, а саме образ св. Михаїла, а з другої сторони, короткий напис зложений із трьох букв, а саме У С С. Цей прапор мав соборницький, український характер.

Трохи передісторії

Виступ Українських Січових Стрільців на історичну арену має своє широке історичне тло і свою передісторію. Він тісно звязаний із новітнім національно - політичним відродженням галицької вітки українського народу.

Виразним передвісником виступу Усусусів, як борців за незалежність України, був загальний з'їзд українського студентства і середньошкільної молоді в липні 1900 року у Львові. При надзвичайнім захопленні всіх учасників, цей з'їзд проголосив національно - державницьке „Вірую" тієї частини молоді, що назвала себе „Молодою Україною", і видавала свій орган під тою самою назвою. Цей з'їзд ухвалив резолюцію, в якій було сказано, що „тільки в самостійній, власній державі, знайде українська нація повну свободу розвою".

Це домагання, що було повторене іншою групою української молоді, яка на передодні війни видавала журнал „Відгуки", стало провідним гаслом усієї української молоді, та повело її в ряди Українських Січових Стрільців.

Організаційні предтечі УССтрільців

Організаційними предтечами і організаційною базою пізнішого Легіону Українських Січових Стрільців були численні гнізда „Січей" і „Соколів", а вже на передодні першої світової війни „Пласт" і парамілітарна організа-

ція під назвою „Січові Стрільці", що постала в березні 1913 року. Ця організація виступила публично вперше на січово-сокільському здвизі, що відбувся у Львові 28 червня 1914 року для відмічення 100-ліття з дня народження Тараса Шевченка.

Мобілізаційний Комітет

В дні 28 липня 1914 року Австро-Угорщина виповіла Сербії війну й тим почалась перша світова війна. У два дні після вибуху війни, тобто 30 липня 1914 р., львівські стрілецькі організації створили спільний мобілізаційний комітет з участю д-ра Володимира Старосольського, Івана Чмоли, Михайла Гаврилка (придніпрянця, відомого артиста-різьбаря) та Олени Степанівної.

Головна Рада і Боєва Управа

В дні 2 серпня 1914 року українські політичні партії об'єдналися в „Головну Українську Раду" з метою вести на час війни одностайну українську політику. Головою Головної Української Ради був д-р Кость Левицький.

Ця Головна Рада, як найвища установа краю, перебрала у свої руки теж і організацію українського війська. Для цього було створено Українську Боєву Управу під головуванням д-ра Кирила Трильовського.

Зазив до українського народу

В дні 6-го серпня 1914 року Українська Боєва Управа спільно з Головною Українською Радою, проголосила зазив до українського народу зголошуватись в ряди

Боєва Управа УСС у складі після переїзду до Відня. Стоять зліва направо: проф. Іван Боберський, Володимир Темницький, д-р Лонгін Цегельський. Сидять зліва направо: д-р Володимир Старосольський, д-р Теофіль Кормош, д-р Кирило Трильовський, д-р Степан Томашівський, і Дмитро Катамай.

Сотник Дмитро Вітовський спершу сотник УСС а згодом полковник і перпий Начальний вожд Української Галицької Армії.

Українських Січових Стрільців. Кінцеві слова того зазиву були такі:

„...З оружжям в руці постоїмо за наші права, честь і будучність! Стрічаймо великий час, як ялося Великому народові!"

Союз Визволення України

Одночасно з Головною Українською Радою, яка була репрезентацією австрійських українців, зорганізувалась у Львові з початком серпня 1914 року політична репрезентація українців із Східньої України під назвою „Союз Визволення України". Зараз на початку війни Союз Визволення України проголосив декларацію, в якій було виразно сказано, що „національно - політичною платформою Союзу, є державна самостійність України".

Перші відділи УССтрільців і їх команданти

На бажання Української Боєвої Управи австрійська військова влада погодилась звільнити з дієвої армії для потреб Українського Легіону сто старшин-українців. Одначе вдалося звільнити лише 16 старшин, та кількох підстаршин.

Першим відділом, що повстав з львівських добровольців, була сотня Івана Чмоли. Вона відійшла зараз після її сформування до села Гаїв, коло Львова, де простояла до часу відвороту австрійської армії зі Львова.

Дальше сформувалися сотні Василя Дідушка, Осипа Семенюка та інші. Сотні зібрані у Львові зведено у два курені: першим командував Дмитро Вітовський, а другим Ераст Коник. Швидко почалася військова наука та вправи.

Від'їзд до Стрия

В дні 30 серпня львівські сотні УССтрільців переїхали до міста Стрия, що положене на південний захід від Львова. До Стрия стягалися теж відділи УССтрільців з інших галицьких міст. Всіх добровольців, що зголосилися в місяці серпні у Львові та інших містах Галичини, де принимано добровольців, начислювано коло 28 тисяч.

Присяга

В дні 3-го вересня 1914 р. вибрано зі всіх добровольців, що прибули до Стрия 2,500 — здебільшого інтеліґентів. Того самого дня пополудні, Українські Січові Стрільці складали присягу. Коли виринула справа присяги, стрільці

— Олена Степанівна.
Хорунжий УССтрільців

Хорунжий УССтрільців —
Софія Галечко.

вимагали такої роти присяги, що в ній виразно мало бути сказане, за що вони йдуть воювати. Грозило розпущення зібраних стрільців до дому. Вони мусіли погодитися на ту роту присяги, якої від них вимагали.

Присяга відбулась на стрийських оболонях. Відобрав її відомий народний діяч і український композитор — о. Остап Нижанківський.

Від'їзд на Закарпаття

Зі Стрия переїхали УССтрільці через гірський перехід в Карпатах Лавочне на Закарпаття, та розташорились в селах Страбичів (по мадярськи Мезетеребеш) і Ґоронда.

З тим переїздом почався військовий вишкіл УССтрільців, яких підчинено команді корпусної групи генерала Гофмана. Всі сотні зведено у два і пів куреня.

Вимарш на боєвий фронт

В дні 10 вересня 1914 року першою вийшла на боєвий фронт у карпатський просмик біля села Веречок, сотня Василя Дідушка. В дні 17 вересня виїхала друга сотна під командою О. Семенюка у гірський просмик Ужок, а з кінцем вересня 1914 р. вийшли на фронт останні відділи УССтрільців.

Висилано їх на фронт із старими крісами (карабінами) на один набій, (так званими „Верндлями").

У Ґоронді і Страбичеві залишились тільки недужі та слабосилі. Туди спрямовувано опісля ранених та хворих. Це був завязок стрілецького Коша, або так званої „Кадри".

Перші бої УССтрільців і перші їх жертви

Боєве хрещення дістали УССтрільці у зустрічі з ворогом в Карпатах під Сянками і Нижніми Верецькими. Першими жертвами, що в рядах УССтрільців впали за волю України, були: Василь Чехут, учень 5-ї кляси ґімназії з Кадлубиськ, повіт Броди, та Данило Корінь, абсольвент ґімназії зі

Відділ кінноти УССтрільців. Командант Р. Камінський приймає звіт.

Львова. Стрілецькі літописці так кажуть про цей бій і ці жертви:

„Вперше від бою під Полтавою пролилась на історичнім побоєвищі світу— українська кров за Україну. Пролилась кров перших українських вояків новітньої історії України — не за кого іншого і не за що інше, а тільки і єдино за Україну.

„На хрестах із прізвищами стрільців, що впали в тих боях, були горді написи: „Впали за волю України"!

Карпатський похід і перші відзначення

В місяці жовтні 1914 р. почався карпатський похід УССтрільців, що вкрив славою стрілецьке імя. Під час так званої жовтневої офензиви стрільці з боями входять до Дрогобича і Стрия, зводять бої з ворогом в околицях Синевідська і на горі Ключ.

За ті бої стрільці дістали перші боєві відзначення, між ними дістали такі відзначення Олена Степанівна і Софія Галечко. Під час того походу стрільці виявились незрівняними гірськими стежниками і провідниками стеж. В тій ділянці відзначалась спеціяльно стрілецька кіннота.

Перші Різдвяні Свята в Карпатах

В часі Різдвяних Свят в січні 1915 року стрільців вперше відвідали відпоручники Української Боєвої Управи д-р В. Старосольський і проф. І. Боберський. Стрілецтво прийняло ці відвідини з почуттям моральної полегші. Крім того стрільці дістали Різдвяні подарунки від Українського Жіночого Комітету і Боєвої Управи. Цей зворушливий вияв пошани громадянства, підбадьорив стрільців на дусі. Вони відчули, що їх підтримує українська суспільність.

Маківка

„Любов к отчизні де героїть,
Там сила вража не устоїть,
Там грудь сильніша од гармат."
(І. Котляревський).

Таке мотто із слів батька українського нового письменства по-

ставив один зі стрілецьких літописців, приступаючи до опису і оцінки славного бою, який в днях від 29 квітня до 2 травня 1915 р. звели Українські Січові Стрільці на горі Маківці в Карпатах.

Цей бій зведений з відділами царської, російської армії був першим збірним успіхом стрілецької зброї та стрілецького боєвого духа. В цьому бою розбилась московська навала об горстку ідейного стрілецтва. В тому бою впало 42 вбитих Усусусів і 76 було ранених.

Група старшин УССтрільців в окопах на Маківці. Зліва направо: четар З. Носковський, хорунжий О. Степанівна, четар І. Чмола, четар О. Яремович, хорунжий Софія Галечко.

Від Карпат до річки Стрипи на Поділлі

На весні 1915 року, під час великої офензиви австрійської армії проти російської, царської армії, Українські Січові Стрільці зійшли з верхів'їв Карпат і шляхом Франкового Захара Беркута, через Тухлю, Сколє, Камінку, Тисів ішли на Болехів. В бою, який УССтрільці звели з фінляндськими відділами під Болехом (Фінляндія в тому часі була під пануванням Росії і її вояки бились по стороні Росії) попали в полон хорунжий Олена Степанівна і поручник Осип Букшований, який пізніше, повернувши з полону, став командантом бригади УСС.

В окопах сотні Д. Вітовського у викторівських лісах під Галичом в червні 1915 р.

Українські Січові Стрільці сиплять могилу-курган на семиковецькому побоєвищі де в жовтні 1915 року полягло багато стрільців.

В тому бою визначились між іншими тодішній четар Осип Навроцький (після другої світової війни виїхав до Канади і поселився у Вінніпегу) та пізніший історик Василь Кучабський.

В дні 28 червня 1915 р., сотня Д. Вітовського увійшла до Галича, колишньої столиці Галицької, а згодом Галицько-Волинської держави, і того дня на ратуші Галича маяв блакитно-жовтий, український прапор.

Серед боїв УССтрільці підійшли до річки Золотої Липи і згодом до річки Стрипи на Поділлі, де почалась довга, так звана позиційна війна.

В тому часі стрільці звели важкий, але побідний для себе бій під селом Семиківцями, що після Маківки і Болехова був третім великим подвигом стрілецької зброї. В тому бою УССтрільці втратили 39 вбитими і мали коло 100 ранених. На памятку того бою висипано недалеко Семиковець високу могилу-курган, що мала бути свідком стрілецької слави.

Соснів

Дуже важним етапом в житті УССтрільців був їх постій в селі Соснові над Стипою, де вони перебували аж до травня 1916 року. Там зродилась стрілецька творчість, там живіше забив живчик культурного життя УССтрільців, там живіше почала працювати пресова квартира УСС. Там повстало багато стрілецьких пісень. Там заблисли своїми таланами відомі пізніше стрілецькі поети: Роман Купчинський, Лев Лепкий,

Група старшин полку Українських Січових Стрільців перед старшинською їдальнею. Знимка зроблена в Соснові в 1916 році в день Великодних Свят.

Стоять зліва направо: четар О. Кобєрський, четар В. Кучабський, четар В. Білозор (стрілецький лікар), хорунжий В. Соловчук, хор. Маренін, хор. І. Тучапський, хор. Н. Іваничук, санітарний хорунжий Р. Гаванський, хор. Софія Галєчко, четар В. Коссак, хор. Т. Ковалик, сотник О. Лисняк, підхорунжий О. Теодорович, четар В. Панчак, підполковник А. Варивода, сотник Р. Дудинський, поручник М. Галущинський, чет. А. Добрянський, чет. І. Каратницький, хор. І. Чичкевич, чет. І. Іванець, поручник А. Мельник, хор. О. Суховерський, поручник О Семенюк, підхорунжий Л. Лепкий, поручник З. Носковський, підхорунжий О. Теліщак, сотник В. Дідушок, хор. П. Пасіка, четар І. Цяпка, чет. П. Дідушок, поручник О. Яремович.

композитор Михайло Гайворонський, артисти малярі — Іванець, Курилас, Буцманюк і інші.

Потутори і Лисоня

В літі 1916 року почалась російська, так звана Брусіловська офензива, що нею командував російський генерал Брусілов. Ця офензива проломила австрійський фронт над Стрипою і він цофнувся на Золоту Липу.

В половині серпня 1916 р. УС-Стрільці, здержуючи російський наступ, звели два криваві бої з російськими військами в селі Потутори коло Бережан і на горі Лисоні теж коло того міста.

Бій на Лисоні був найбільш кривавим з усіх боїв, що їх звели стрільці. Із 44 старшин залишилось лише 16 живих і здорових

Після боїв в Потуторах і на Лисоні залишки боєвих відділів УС-Стрільців відійшли до стрілецького Коша на відпочинок і переорганізацію.

Гуцульська сотня

В тому ж 1916 році була зорганізована так звана „Гуцульська сотня", що пізніше вкрилась великою боєвою славою. Її вислано у Буковинські Карпати, де вона відзначилась в боях під Кірлібабою.

Кіш Українських Січових Стрільців

Важливу ролю в житті Леґіону Українських Січових Стрільців

УССтрільці в таборі турецьких вояків коло Посухова (недалеко Бережан) в 1916 р.

відограли дві його запільні формації, а саме Кіш, або так звана „Кадра" УСС і Вишкіл УСС.

Завязок Коша УСС повстав ще пізньою осінню 1914 року під час постою УССтрільців в Страбичеві і Ґоронді на Закарпатті. Кіш на взір так званих „кадр" австрійських полків залишився запільною стрілецькою формацією, куди зі шпиталів стягались виздоровці на відпочинок, де ведено евіденцію всіх стрільців і де у вишкільних сотнях підготовлювано сотні до вимаршу в поле, заки повстав окремий Вишкіл УСС.

Одначе роля стрілецького Коша була далеко важніша ніж звичайної полкової „кадри". Він вів дуже важливу культурно-освітню роботу в місцях своїх постоїв і їх околицях.

Це власне в Коші, ще у Замковій Палянці на Закарпатті постала „Пресова Квартира", що згодом відограла таку важливу ролю в життю УССтрільців.

В Коші ведено ґімназійні курси, що неодному Усусусові допомогли закінчити ґімназію. Кіш УСС помагав організувати українське шкільництво на окупованій австрійськими військами Волині за посередництвом так званих Комісаріятів УСС, що постали в 1916 році. Їх було три: у Володимирі Волинськім — його очолював четар Саєвич, у Луцьку — що його очолював четар М. Гаврилко, і в Ковлі, що його очолював сотник Д. Вітовський. Ці Комісаріяти заложили і вели коло 50 шкіл на Волині.

Кіш УСС не мав сталого осідку так як полкові кадри австрійських полків. Він переносився з місця на місце в залежности від того, як

Ніхто глибше, доцільніше і дошкульніше не провів аналізи большевизму та створеної ним дійсности, як це зробили його власні визнавці і прихильники.

Андре Жід.

пересовувався воєнний фронт. Найдовше стояв кіш УСС в селі Пісочній, недалеко Стрия.

Під час побуту УССтрільців в Україні в 1918 році перед Листопадовим зривом, Кіш УСС стояв постоєм в селі Іванівці коло Єлисавету (сьогодні Кіровоград), а по переїзді УССтрільців на Буковину, Кіш УСС стояв постоєм у місті Вижниці.

Комендантом Коша був увесь час отаман Никифор Гірняк, і з іменем того взірцевого й високопатріотичного старшини звязана у великій мірі історія того Коша.

Вишкіл УССтрільців

Вишкіл УССтрільців перебував постійно поблизу Коша. Командантами Вишколу в хронологічному порядку були: Отаман Михайло Волошин, сотник В. Стафиняк, отаман Мирон Тарнавський, підполковник Кость Слюсарчук, отаман Гриць Коссак, а останнім командантом Вишколу УССтрільців перед Листопадовим зривом був четар Северин Краснопера.

В другій половині 1916 року перебрали справу вишколу сотень УССтрільців німці. Ці сотні приділено до вишкільної групи, що підлягала команді принца Оскара, одного з синів німецького цісаря Вільгельма II. В тому часі, у селах Розвадові над Дністром і у Верені, УССтрільці дістали добрий військовий вишкіл, яким жили до кінця свого існування.

Допоміжні формації УССтрільців

Крім Коша і Вишколу існували ще інші допоміжні формації Легіону УССтрільців, про які в стрілецьких літописах дуже мало згадується, або зовсім не згадується, а які виконували дуже важливу ролю й тому годиться про них згадати хоч кількома словами в 50-ліття вимаршу Усусусів в поле. До тих допоміжних формацій належать Збірні станиці УССтрільців у Відні і Львові і Комісаріят УСС у Львові.

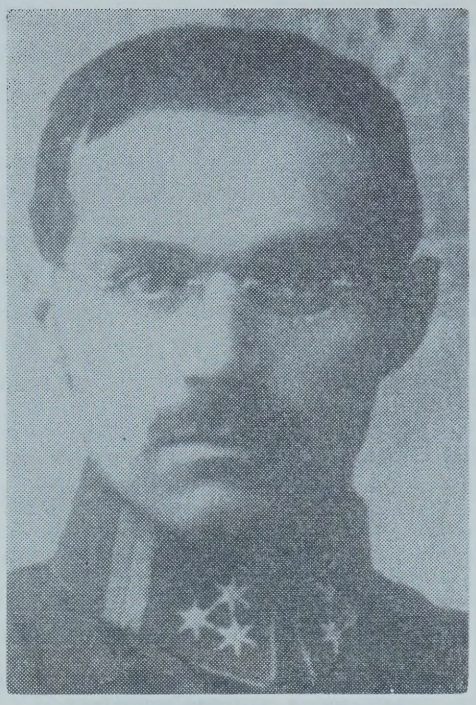

Отаман Никифор Гірняк, комендант Коша УССтрільців.

Збірні Станиці

Комендантом Збірної Станиці у Відні був четар Дмитро Катамай, а Збірної Станиці у Львові отаман д-р Михайло Волошин.

Завданням тих станиць, як про це свідчить їх назва, було збирати тих стрільців, що виходили з військових шпиталів, вертали з

Компроміс, це штука так покраяти торт, щоб кожне думало, що воно дістало найбільшу пайку.

(Фанфані — італ. премієр).

Отаман Гриць Коссак, командант 1-го куреня, а згодом вишколу УССтрільців.

ріжних службових відряджень, що їх виконували у чужих військових відділах (багато стрільців було перекладчиками в австрійських і німецьких військових відділах). Багато таких стрільців переїжджало через Відень чи Львів. Стрілецькі Збірні Станиці збирали їх, опікувались ними і більшими чи меншими групами відсилали їх до Коша, чи інших стрілецьких формацій.

Крім того обидві Збірні Станиці займались нелеґально вербуванням охотників, що хотіли служити в рядах УССтрільців.

Львівська Збірна Станиця, що її командантом був великого калібру громадський і політичний діяч д-р Михайло Волошин, допомагала розгортанню культурного життя серед УССтрільців і зберігання їх силами важливих відтинків українського культурного життя. Завдяки д-рові М. Волошинові міг продовжувати працю у Львові і терені український театр „Бесіди", що згодом перетворився у військовий стрілецький театр.

Комісаріят УССтрільців у Львові

Вкінці слід згадати установу, про яку дуже рідко згадувалось, а яка у своєму часі виконувала дуже важливу ролю, а саме Комісаріят УСС у Львові.

Заснував його при кінці червня 1915 р., зараз після звільнення Львова від московської окупації, сотник УСС О. Семенюк. До того комісаріяту були приділені Юрко Танчаковський як керівник, і стрільці Ілько Лисий (пізніший ундівський посол до варшавського сойму) і Степан Волинець.

Завданням комісаріяту було вербування добровольців до Леґіону УСС, і відсилання їх на скору руку (заки до них не дібралась австрійська мобілізаційна машина) до Коша УСС. Праця Комісаріяту була властиво нелеґальна і її треба було робити дуже делікатно. Пізніше, коли у Львові заложено Збірну Станицю УСС, то її командант отаман М. Волошин не розвязував Комісаріяту, а вживав його членів до виконування таких завдань, що їх не повинно було бачити австрійське око. Члени того комісаріяту перевозили зі Львова до Відня і з Відня до Львова ріжні секретні документи, що їх не можна було пересилати австрійською звичайною, чи полевою поштою. І так, один з членів того Комісаріяту перевіз був до Відня і передав до рук президента Євгена Петрушевича копію тексту відомої тайної клявзулі до Бере-

Комісаріят Українських Січових Стрільців у Львові. Члени Комісаріяту (зліва направо): Степан Волинець, Ілько Лисий, Юрко Танчаковський.

стейського договору про створення з Галичини і Буковини окремого коронного краю.

Під час переїзду української мирової делеґації через Львів на Україну, цю копію мав нишком передати на Львівському залізничому двірці котромусь з українських галицьких політиків тодішній підхорунжий УССтрільців Федь Палащук, відомий пізніше як політик під прибраним прізвищем Конара. Його, як відомо, розстріляно під час сталінського терору.

Бій під Конюхами і похід до Збруча

Після малої дегресії в ділянку допоміжних формацій УСС, вернімся до розповіді про дальші бої і чини Усусусів.

Отож після вишколу в Розвадові і Верені вислано стрільців знову на фронт. Сталось це в лютому 1917 року, отже на передодні російської революції. Стрільцям призначено відтинок фронту під Конюхами і Куропатниками, що положені на північний схід від міста Бережан.

Під час червневої російської офензиви, що перейшла до історії під назвою офензиви Керенського, останнього премієра республіканської пореволюційної Росії, Леґіон УССтрільців зазнав великих втрат від страшного гураґанного вогню російської артилерії, що був спрямований на Конюхи і Куропатники. Багато Усусусів тоді згинуло, багато попало в полон.

Ті полонені дали згодом початок військовій формації Армії Української Народної Республіки, відомій під назвою „Січових Стрільців".

Офензива Керенського була спинена і незабаром почалась австрійська протиофензива, що спинилась аж на Збручі. В тій контрофензиві брали теж участь відділи УССтрільців.

Над Збручем

Стрільців хвилювала тодішня ситуація за Збручем. При кінці листопада 1917 р. команда Леґіону УССтрільців вислала письмо до Корпусу, до якого Леґіон був приділений, щоб дозволено було відсвяткувати проголошення Центральною Радою Третього Універсалу. Корпус відмовив цьому проханню, і це викликало серед Усусусів велике огірчення.

В Гуштині, де тоді стояв Леґіон, відбулась таємна нарада, на якій обговорювано питання переходу через Збруч і віддання себе до розпорядимости уряду Української Народної Республіки. Одначе перемогла тоді думка, щоб залишитись по цьому боці Збруча,

Сотник В. Габсбурґ, член цісарської австрійської родини (в середині, з рукою при грудях) між стрільцями. Під час постою УССтрільців в Україні ще перед розпадом Австрії він був командантом групи, до якої були приділені УССтрільці. Серед стрільців він дістав назву Василя Вишиваного, яку прийняв і якої згодом уживав.

бо завдання УССтрільців ще не закінчене, а крім того, такий вчинок поставив би в надзвичайно важке положення тодійшній політичний провід Галичини й Буковини і зокрема провід Союзу Визволення України, що складався, як відомо, з придніпрянців.

Похід до Дніпра

Берестейський мир, що його було підписано 9 лютого 1918 р., застав УССтрільців в селі Сковятині коло Борщева. Коли австрійська армія на запрошення уряду Української Народньої Республіки рушила на Україну, щоб допомогти армії УНРеспубліки прогнати большевиків, з нею рушили на початку березня 1918 року й Українські Січові Стрільці. Вони були приділені до боєвої групи архикнязя Вільгельма Габсбурґа (Василя Вишиваного), де залишились до розпаду Австрії. Похід цей відбувся по лінії Камянець Подільський, Жмеринка, Вапнярка, Одеса, Херсон і Олександрівськ (сьогодні Запоріжжя), де УССтрільці спинились на довший час.

З Олександрівська перекинуто стрільців до Єлисавету (сьогодні Кіровоград) в околиці якого стягнено теж Кіш і Вишкіл УСС. Там пробули стрільці до жовтня 1918 року. В тому місяці стягнено їх на Буковину до Чернівців і Вижниці, де вони пробули аж до Листопадового перевороту.

Під час побуту в Україні стрільці провадили дуже живу культурно-освітну і національно-освідомну працю серед місцевого населення.

Вишкіл УССтрільців на чолі зі стрілецькою духовою оркестрою входить до міста Єлисавету на Херсонщині (тепер Кіровоград) влітку 1918 р.

Участь УССтрільців в Листопадовім Зриві

Українські Січові Стрільці причинились у великій мірі до Листопадового чину. До Центрального Військового Комітету, що підготовляв Листопадовий переворот, входили такі Усусуси: сотник Никифор Гірняк, поручник д-р Володимир Старосольський і підхорунжий Дмитро Паліїв. Цей останній керував акцією перевороту на провінції і вона закінчилась повним успіхом.

До першого штабу Української Галицької Армії входили такі Усусуси: сотник Дмитро Вітовський, отаман Сень Ґорук, поручник Богдан Гнатевич, поручник Ілько Цьокан, четар Іваничук та підхорунжий Дмитро Паліїв.

Відділи Українських Січових Стрільців брали активну участь у боях на вулицях Львова, а пізніше в облозі Львова. В боях за Львів УССтрільці стають ґвардією геройської Української Галицької Армії.

В січні 1919 року створено бригаду Українських Січових Стрільців. Її командантом призначено отамана Осипа Букшованого. В цілій кампанії Української Галицької Армії бригада УСС брала живу участь і зокрема у славній Чортківській офензиві.

Останні бої

Під час відвороту Української Галицької Армії за Збруч, УССтрільці, як охорона II-го Корпусу перейшли цю річку в селі Кудринцях в дні 16-го липня 1919 року. Простоявши деякий час в Камянці Подільському, як резерва об'єднаних українських армій,

Михайло Гайворонський
Композитор, один з творців стрілецької пісні

бригада УСС була кинута на протибольшевицький фронт на відтинок Христинівка - Умань. Там Усусуси зустрілись з великим рейдуючим повстанським загоном Нестора Махна.

В Україні бригада УСС пережила всі страхіття чотирокутника смерти і здесяткована плямистим тифом і іншими епідемічними недугами, що в тому часі лютували на території України, в часі договору з большевиками була переорганізована в один піхотний полк, яким командував сотник Зенон Носковський.

Полк був кинутий на протипольський фронт в околиці міст Чуднова і Бердичева. Останній бій звели УССтрільці як боєва одиниця в дні 30 квітня 1920 року під селом Махнівкою, де були окружені польською дивізією генерала Ромера. Учасник того останнього бою Українських Січових Стрільців оповідає про це так:

„Сотник Чичкевич держав позицію для проходу нашої артилерії... Війська противника рушили до протинаступу. Впало тоді ще доволі стрільців. Гинули вони тепер не як вояки на полі битви, а як ґлядіятори, без надії на якусь згадку про себе. Бились лише за саму вояцьку честь Українських Січових Стрільців".

Стрілецький літописець С. Ріпецький до того ядерного опису останнього трагічного бою Усусусів додає від себе:

„В цьому бою попав у вир бойової метушні обоз бригади УСС. Тоді теж вивернувся віз з дорогоцінним архівом УСС. Пропали там рукописні матеріяли до історії визвольної війни. Пропало до 900 цінних фотографічних негативів. Багато рисунків і етюдів. Пішло на марне багато воєнної праці Пресової Квартири УСС. Пропала там і бібліотека оркестри УСС, ноти, партитури і оркестральні композиції.

„Так трагічно, але з вояцьким достоїнством, закінчила бригада УСС своє існування. Поки сил стало боролися УССтрільці за волю України. Зі зброєю в руках, до кінця чесно виконали свій стрілецький обовязок".

Визнатніші команданти і старшини УССтрільців

На закінчення розповіді про боєві дії УССтрільців годиться принаймні назвати визнатніших командантів стрілецьких боєвих одиниць і хоч кількох визнатніших стрілецьких старшин і стрільців.

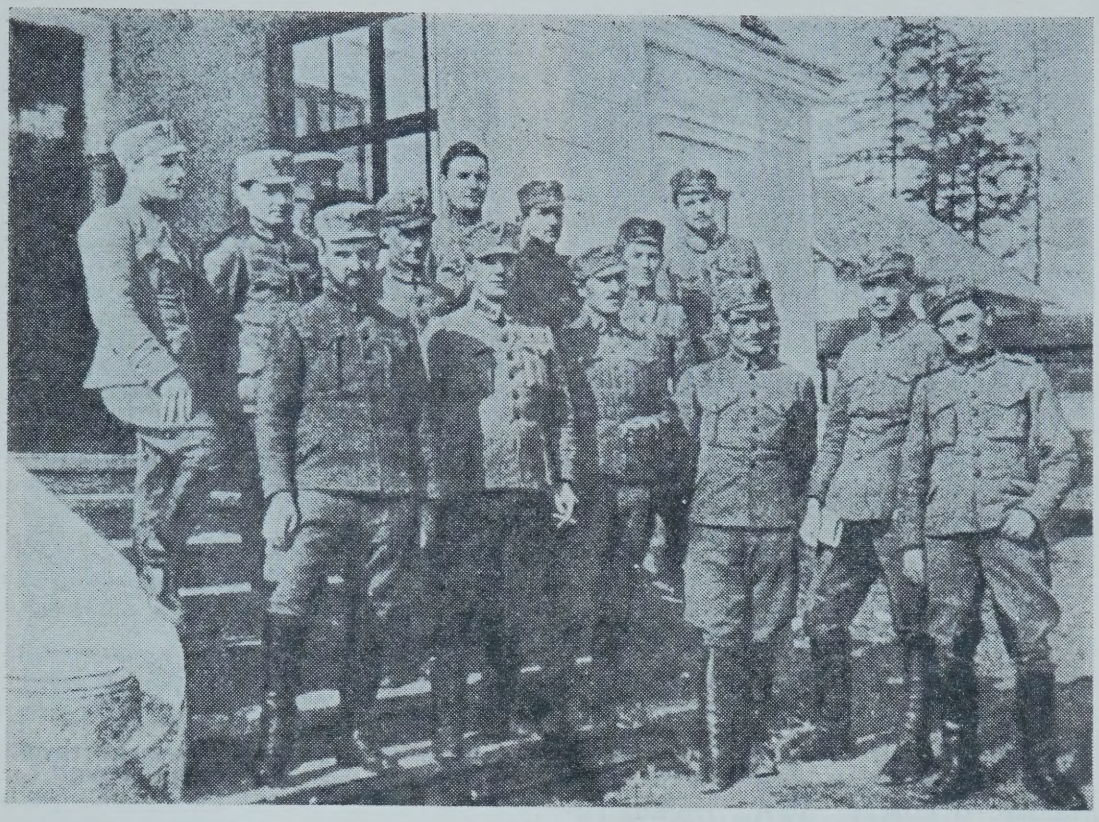

Команда Бригади Українських Січових Стрільців.

В першому ряді зліва направо: поручник-лікар д-р В. Щуровський, отаман О. Букшований — комендант бригади, сотник М. Луцький — шеф штабу бригади, сотник М. Стронський — комендант обозу бригади, поручник І. Нагайло — інтендант бригади, четар Л. Лепкий — комендант кінноти бригади.

В другому ряді зліва направо: поручник Р. Рубінгер, поручник С. Никифорук — муніційний референт бригади, хорунжий Е. Якимів, поручник Р. Кузьмич, підхорунжий Ів. Бабуняк — начальник штабової канцелярії бригади, четар В. Кипріян — рахунковий старшина бригади, хорунжий А. Бабюк.

Першими командантами УССтрільців були — поручник Михайло Галущинський і отаман Теодор Рожанковський. В часі коли УССтріль ці були сформовані лише в поодинокі курені, більш відомими командантами куренів були: Василь Дідушок, отаман Сень Горук, отаман С. Шухевич, отаман Гриць Коссак. Більш відомими командантами сотень були: Дмитро Вітовський, Осип Семенюк, Осип Будзиновський, Омелян Левицький, Андрій Мельник, Клим Ґутковський, Р. Дудинський, Зенон Носковський.

Коли Легіон УСС перемінено в полк, то командантами полку були підполковник Антін Варивода, отаман Франц Кікаль і останній комендант полку перед листопадовим Зривом сотник Осип Микитка, пізніший генерал УГА. Першим командантом бригади УСС був отаман Осип Букшований, короткий час був ним сотник Богдан Білинкевич і останнім командантом бригади УСС був сотник Зенон Носковський.

Як визначних командантів вишколу УСС слід згадати підполковника Слюсарчука і отамана Миро-

Отаман Теодор Рожанковський, перший командант УССтрільців.

Отаман Сень Ґорук, командант сотні а згодом командант куреня УСС.

на Тарнавського пізнійшого начального вождя УГА. Вкінці годиться згадати хоч кількох визнатніших старшин УССтрільців і стрільців, при чому згадаємо лише кілька таких імен, що досі не були названі у нашій розповіді, а саме: четар Осип Квас, добрий знавець кулеметної справи, хорунжий Василь Клим, знавець саперської справи, сотн. Микола Стронський, знавець обозної справи, пор. Іван Нагайло, знавець інтендантських справ. Визначних боєвих старшин серед Усусусів було багато. Між ними слід згадати таких як О. Яримович, хор. М. Сух, хор. М. Мінчак, четар Г. Трух, пор. Степан Навроцький. Слід теж згадати сотн. Омеляна Лесняка, сотн. Мирона Луцького й багато інших. Крім Олени Степанівної були в рядах УСС — Софія Галєчко, Гандзя Дмитерко, Василина Ощипко, Рисівна і ін.

Стрілецька творчість

Українські Січові Стрільці крім славних боєвих чинів залишили по собі багату духову спадщину у виді стрілецької пісні, живописі, літератури, мемуаристики, журналістики, мистецької і документальної фотографії.

Осередком стрілецької творчості, як це вже було сказано, була Пресова Квартира, що її ще у Варпалянці почав організувати колишній учитель Рогатинської ґімназії Микола Угрин-Безгрішний, а опікувався нею з рамені Боєвої Управи проф. Іван Боберський.

В атмосфері Пресової Квартири повстала і розвинулась стрілецька пісня, про яку буде згадано окремо. Там розвинулись такі письменницькі талани як І. Балюк (поляг на полі бою), Микола Голубець, Роман Купчинський, Лев Лепкий,

УССтрілець — Гандзя Дмитерко.

Гурток Пресової Квартири в полку УСС-Стрільців, липень 1916. Від ліва направо: підхорунжий Р. Купчинський, четар І. Іванець, стрілець В. Оробець, десятник — В. Дзіковський, підхорунжий — Л. Лепкий, підхорунжий — Т. Мойсейович.

Юра Шкрумеляк, Василь Бобинський, Андрій Бабюк (відомий пізніше, як Мирослав Ірчан), Антін Лотоцький, Мирон Заклинський, Р. Кузьмович і інші.

В атмосфері Пресової Квартири виросло теж і процвітало стрілецьке образотворче мистецтво з такими своїми відгалуженнями як малярство, графіка, рисунок (головно в ділянці карикатури) та різьба. В ділянці образотворчого мистецтва працювали такі Усусуси як І. Іванець, О. Курилас, Ю. Буцманюк, Лев Ґец, Ю. Назарак, О. Сорохтей, В. Оробець, різьбарі М. Гаврилко, А. Коверко і інші.

В ділянці мистецької і документальної фотографії працювали такі члени Пресової Квартири як Теофіль Мойсейович, І. Іванець, Іван Озаркевич, М. Угрин-Безгрішний, В. Оробець, В. Яцура і інші. Ця група працівників Пресової Квартири схопила на фотографічну плівку і зберегла для історії надзвичайно цінний світлинний матеріял.

В ділянці журналістики найвизнатнішою постаттю був д-р Осип Назарук, що залишив такі дуже цінні журналістичні праці як „Слідами Українських Січових Стрільців" і „Над Золотою Липою". В ділянці журналістики працювали теж такі Усусуси як Микола Голубець, Роман Купчинський, Мирон Заклинський і інші.

Пресова Квартира видавала деякий час „Вістник Пресової Квартири УСС" і сатирично-гумористичні журнали „Самопал" і „Самохотник".

Стрілецький театр

Силами Українських Січових Стрільців, під опікою і охороною коменданта Збірної Станиці УСС у Львові отамана д-ра Михайла Волошина і коменданта Коша УСС отамана д-ра Никифора Гірняка, зорганізовано український театр, що працював в 1916, 1917 і 1918 роках в Галичині, а згодом в Україні (на Херсонщині).

Працювали в тому театрі в ріжних відступах часу такі Усусуси: Лесь Новіна-Розлуцький, Іван Рубчак, Микола Бенцаль, Євген Кохан, Осип Гірняк, Василь Коссак, Лесь

Гринішак, Ярослав Барнич (диригент театральної оркестри), Луць Лісевич, Степан Волинець, Юрко Танчаковський, Прибильський, Володимир Демчишин, Євген Банах, Степан Хомик (знаменитий суфлер) і інші.

Цей стрілецький театр був в часах воєнної завірюхи дуже важним засобом живої національної пропаганди, а для українських вояків, що відвідували вистави того театру, великою відрадою і насолодою в часі воєнного лихоліття.

Стрілецька пісня

Цілком окремою і найціннішою ділянкою стрілецької творчости є стрілецька пісня. Такої кількости й такого характеру пісень не залишила по собі ні одна з новітніх українських військових формацій. Деякі з тих пісень прийнялись в народі як народні пісні й співаються по сьогоднішний день.

Виростали ці пісні, як барвисті цвіти на шляхах стрілецьких воєнних походів і на грунті стрілецького побуту. Одною з перших таких пісень, що повстала зараз в перших днях побуту стрільців на Закарпатті, була жартівлива маршова пісня.

„Машерують добровольці
Через Мезетеребеш;
Гей, гей, через Мезетеребеш!
Чи то банда, чи то військо,
Ти ніяк не розбереш . . .”

Гурток артистів стрілецького театру. Сидять зліва направо: Ярослав Гриневич (син письменниці Катрі Гриневичевої), Луць Лісевич, Євген Банах, Степан Волинець, Степан Хомик (суфлер). Стоять зліва направо: Лесь Новіна-Розлуцький (в шапці), Юрко Танчаковський (за ним, без шапки) і дальше за порядком — Володимир Демчишин, Йосип Гірняк (теперішній славний театральний артист і режисер), Євген Кохан (знаменитий театральний артист і режисер), Ярослав Барнич (капельмайстер театральної оркестри) і М. Прибильський.

Під час побуту УССтрільців в Карпатах повстали такі пісні, як „Хлопці алярм!" і „Слава, слава отамане" (автором тексту був Ю. Назарак). Після бою на Маківці, Михайло Гайворонський, пізніше найвизначніший стрілецький композитор, скомпонував дві пісні: „Ой впав стрілець" (до слів Р. Купчинського) і „Питається вітер смерти" (до слів Ю. Шкрумеляка).

Найбільше стрілецьких пісень зродилось під час позиційної війни над Стрипою та під час боїв під Бережанами, Конюхами і Куропатниками. Деякі з них повстали в Коші і Вишколі. Ось найбільш відомі з них:

М. Гайворонського — Р. Купчинського — „Їхав стрілець на війноньку", „Нема в світі кращих хлопців" та „Йде січове військо", Р. Купчинського слова і мелодія — „Ой шумить, шумить" та Л. Лепкого — „Коби скорше з гір Карпатів" і стрілецька похідна пісня „Ой видно село"; Р. Купчинського — „Гей там у Вільхівці(про стрілецького героя Федя Черника), „Ой чого ж ти зажурився", „За рідний край".

Три пісні про Лицарів Залізної Остроги, а саме Р. Купчинського „Не сміє бути в нас страху", „Вдаряй мечем", та Л. Лепкого „Хай живе великий комтур наш" повстали в Коші, а тим комтуром була оригінальна і цікава стрілецька постать четар І. Цяпка.

М. Гайворонський зложив в Коші мелодію до слів М. Голубця „Ой нагнувся дуб високий", а Лев Лепкий скомпонував популярну пізніше пісню „Колись дівчино мила".

Дмитро Паліїв
Член Центрального Військового Комітету, що підготовляв Листопадовий переворот.

В часі постою УССтрільців під Куропатниками повстали пісні „Човник хитається" й „Накрила нічка" — слова й музика Р. Купчинського. Дальше повстають там же такі пісні як „Дівчино рибчино", „За твої дівчино", „Пиймо друзі" й „Казав мені курат".

В часі вимаршу УССтрільців за Збруч на весні 1918 року і повороту на Буковину повстають такі пісні як „Зажурились галичанки" і „Як стрільці йшли з України". На цьому кінчається перша епоха стрілецької пісенної творчості.

Слова до найпопулярнішої стрілецької пісні „Ой у Лузі", що з нею УССтрільці вирушали на війну, склав український поет Степан Чарнецький для драматичного твору Василя Пачовського „Сонце Руїни". Стрілецькою піснею стали зараз на початку карпатської кампанії „Журавлі" — слова до якої написав поет Богдан Леп-

кий, а мелодію склав його брат Лев Лепкий.

Пісня „Ой та зажурились" творить з двома попередніми трійцю найповажніших і найбільш знаних стрілецьких пісень. Пісня „Ой та зажурились" постала після переходу бригади УСС враз з Українською Галицькою Армією за Збруч. Склав цю пісню Роман Купчинський.

Під час боїв з поляками в Галичині Лев Лепкий скомпонував дві пісні, а саме „Від Сяну аж до гір Кавказу" і під час Чортківської офензиви „Ми йдем вперед, над нами сонце сяє".

Лебединими піснями УССтрільців є Р. Купчинського „Засумуй трембіто" і О. Баландюка до слів Купчинського — „Ой зацвила черемшина, зацвила". Вони зродились уже в польському полоні, в Тухолі.

Багато стрілецьких пісень перейшло в народ і їх співають й досі. Співають їх і на еміграції при ріжних нагодах.

УССтрільці на фронті національно-революційної боротьби

Коли закінчилась регулярна війна, багато Усусусів переходить на фронт національно - революційної боротьби, а деякі з них навіть очолюють той фронт. І так Усусуси Іван Андрух і Микола Опока належали в Україні до повстанчого протибольшевицького комітету й були 28 серпня 1921 р. розстріляні большевиками.

УССтрільці Іван Цепко, Петро Шеремета і Степан Мельничук загинули з польських рук як протипольські партизани.

В 1921 році між творцями Української Військової Організації були УССтрільці, а колишній четар УСС Степан Федак виконав збройний атентат на маршала Й. Пілсудського у Львові.

Усусуси на суспільно-громадському, політичному і культурному фронті

Більшість колишніх УССтрільців враз з іншими колишніми українськими вояками взяла участь у розбудові зруйнованого війнами і ворожими окупаціями українського національного життя під Польщею. У проводі ріжних політичних груп і партій бачимо численних Усусусів.

Колишні Усусуси брали теж живу участь у розбудові українського кооперативного життя.

Поважні осяги мали колишні Усусуси на літературному, журналістичному і видавничому полі. Великі заслуги в збереженні української визвольної традиції має видавництво „Червона Калина". У виданнях „Червоної Калини" збережено в основі майже всю бувальщину і традицію українських збройних сил найновішої доби і зокрема традицію Українського Січового Стрілецтва. Членами управи того видавництва були такі Усусуси: д-р С. Шухевич, О. Навроцький, Петро Постолюк, Лев Лепкий, Роман Купчинський, Бог-

---

Чим більша людина, тим глибша її любов.

(Ліонардо да Вінчі).

Якщо хочеш, щоб тебе любили, люби сам.

(Сенека, Листи).

дан Гнатевич, Петро Пасіка і Михайло Матчак.

Українські Січові Стрільці, які після 1920 року залишились були в Україні або переїхали були туди пізніше, відограли там знаменну ролю як національно свідомий елемент. Працюючи в ріжних ділянках, вони підтримували активно українську національну течію, яка там змагалася з московсько-большевицьким централізмом і русифікацією. В часі терору 30-их років майже всі вони були розстріляні.

УССтрільці залишили визвольну традицію

Усусуси залишили по собі новітню національну визвольну традицію і залишили леґенду про себе як „Лицарів Червоної Калини". Посів крови Українських Січових Стрільців не пішов на марне. Новітні українські літописці кажуть, що їх боротьба за українську державу, їх смерть на полях боїв в часі тієї боротьби виховувала й дальше виховуватиме в незалежницькому дусі майбутні покоління українського народу.

В часі польської займанщини між двома світовими війнами поширився був серед широких мас нашого народу, а особливо серед української молоді культ традиції Українського Січового Стрілецтва та всіх тих національно-громадських чеснот, які воно створило. Свідчило про цей культ масове відвідування стрілецьких могил на Маківці і Лисоні.

Головна Рада Братства УСС, як репрезентаційний орган живучих ще Усусусів, окремою грамотою, виготовленою в місті Реґенсбурзі, Німеччина, з датою 20 червня 1948 року, передала пятому куріневі Пластунів-юнаків імені Федора Черника стрілецький прапор і обовязок берегти і плекати традиції лицарів „Червоної Калини".

Громадські чесноти УССтрільців

Новітні українські літописці кажуть, що Українські Січові Стрільці були прикладом високої політичної культури, шляхотної толерантности та взаємного товариського довіря. Вони були виразниками національної єдности і діяли в її напрямі.

В Українськім Січовім Стрілецтві було глибоке почуття обовязку супроти своєї батьківщини. Українські Січові Стрільці вірили глибоко в українську визвольну ідею, за здійснення якої вони боролись. В листі до президії Союзу Визволення України писаному з під Маківки під Великдень 1915 року Українські Січові Стрільці зі сотні Дмитра Вітовського писали:

„Ми віримо, що хоч би ворог все до тла знищив, а остала лише могила Шевченка і огненне Франкове пророцтво — то ще ніщо не пропало."

(Джерела: С. Ріпецький — „Українське Січове Стрілецтво" і Альбом „Українські Січові Стрільці у 20-ліття виступу").

Наші труднощі мають дві причини: народи не розуміють обов'язків, які на них накладає свобода, а уряди не розуміють обов'язків, які на них накладає влада.

(Франсуа Моріяк, французький Нобелівський преміянт).

Вінніпеґський загін „Останньої сотні" Українських Січових Стрільців, що ще живуть порозкидані по цілому світі, на тлі памятника Т. Шевченкові у Вінніпеґу. Стоять зліва направо:

Перший ряд — Дмитро Микитюк, Степан Волинець, Іван Тиктор, Михайло Погорецький, Теодор Пушкар.

Другий ряд — Петро Ґаба, Семен Мотало, Іван Байдак (Київський Січовий Стрілець), Василь Стадник.

Третій ряд — Дмитро Кокот, Павло Куріевич (Київський Січовий Стрілець), Осип Навроцький, Гриць Якимів, Іван Судейко. Бракує на світлині Осипа Шелепка.

Роман Купчинський

ОДА ДО ПІСНІ

Пісне! Велична, рідна Пісне!
В Тобі є все: І древня наша слава,
Володимира хист, і мудрість Ярослава,
І наших прабатьків ворогування злісне.
І Богдана розвага,
І Богуна відвага,
І Дорошенка ум і хитрощі Мазепи.
І гомін гір,
І блиски зір,
І шум лісів, і розговори степу.
І материя любов, і гар палкий кохання.
За свободою жаль і мрії про свободу.
І весь наш біль, всі наші сподівання.
Ти, зеркало душі Країни та народу!

Устами матері у пісню колискову
Вливаєш Ти любов до племени, до краю.
І донесе дитя Твою таємну мову
І донесе враження незатерті
Аж до самої смерті.

Хоч би забув хто мову та звичаї,
Хоч би на вік припав чужою плісню,
Хоч би вже душу й ум чужа земля забрала,
Як вчує де Тебе — журливу пісню,
Скаже: — Матуся так співала!

Ти мов лицар стоїш все на сторожі
Твоїх дітей!.
Ти вибранцям під ноги стелиш рожі!
Твій звук святий
Наказує хитких, мов заповіді Божі.
Твоїх таємних, рідних, любих чарів
Не видержать серця й запеклих яничарів.

В турецьких пивницях, у зимному Сибірі,
Потіхою була невольникам страждущим.
Облегшувала жаль, піддержувала в вірі.
І муки їх за край нащадкам Ти грядущим
Передала, щоб ті учились на примірі,
Як рідний край і як народ кохати,
Як для них і жити й умірати.

Ти лицарям сталила серце в груді
На бій кривавий.
Ти їх вела крізь смерть, пожар і труди
До лаврів слави.
Розрадою була в годинах суму
Підоймою — в часи зневіри та розпуки.
Щоб їх самих потім заклясти в думу,
А діла їхні в теорбана звуки.

Ти не дала наїздникові злому
Святих ідей.
Провідником була народові сліпому,
Як той Мойсей
І довела до тих часів,
Аж він прозрів на ново
І до історії віків
Своє докинув слово.

Пісне! Велична, рідна пісне!
Розправ свої високолетні крила
В великий день!
Без Тебе серце в грудях трісне:
З Тобою викрешемо з серця, як з кресила
Святий огонь.
І підемо, через побіду в полі,
Обмиті з крови й ран, на зустріч волі.

Камянець, 1919 р.

Анатоль КУРДИДИК

МАЗЕПИНКА

Під образом святого Юра —
немов колишнього хвилинка:
в кутку, де сумерк брови хмурить,
стрілецька сіра мазепинка.

Дні йдуть як річка: плавно, легко
і вечорі щось мають з міди
і щось мов каже: Це — далеко,
вже він ніколи не прийде...

Літа значать на ній свій похід,
бо мазепинка так як люди:
призабувається потрохи
те, що було — у тім, що буде —

І тільки мати — сивий голуб,
часом пристане серед хати
і розпростує постать кволу,
мов хоче щось давне згадати

— і потім сльози з вій скине:
а може ти іще повернеш?
— і серце — як крайнебо сине
— і сонце сходить — понад терни.

Є. Ю. Пеленський

СТРІЛЕЦЬКА ПІСНЯ

Кривавий шлях Українського Січового Стрілецтва, шлях трудів і боїв, шлях, застелений жертвами й политий гарячою кровю — сьогодні окутаний подвійним ореолом: блискучою славою та гомінкою піснею.

Виростали вони разом: на полі бою родилася слава, в окопах, у поході, в обозі повставала одночасно стрілецька пісня. І разом ішли в світ. Бо стрілецька пісня давно перестала бути лише стрілецькою, вона стала вже всенародньою. Як і свою славу, так теж свою пісню рознесли Усусуси на вістрях штиків і в гарячих серцях по всій широкій Україні.

Стрілецька пісня виросла з української народньої пісні. Стрільці принесли з простонародньої гущі в стрілецькі ряди почуття найкращої ритміки людової пісні, її літературну схему в численних відмінах-варіяціях, її мистецькі засоби, її пливку і звучну мельодію.

Нове — стрілецьке життя, нові настрої і почування, новий воєнний побут наповнили цю схему по вінця новим змістом.

На базі людової пісні шумкового складу повставали такі стрілецькі пісні, як „Ой видно село", коли знову інші, як напр. „Коби скорше з гір Карпатів" зберігали коломийкову ритміку. Подібно, як у людо-пісні, знайдемо в стрілецькій пісні і одухотворення природи, що радіє й журиться разом зі стрільцями, і типовий паралелізм, як наприклад, у відомій пісні М. Голубця „Ой нагнувся дуб високий" і характеристичні епітети, порівнання й образи. Було це одною з основ, з якої виросла всенародня популярність стрілецької пісні.

Але зміст був інший, як у народній пісні.

Бо змістом цієї пісні — можна сказати — була історія Стрілецтва, історія зовнішня, писана зброєю й кровю, і внутрішня, неписана, але викохана і вилеліяна гарячим серцем і сріблистими мріями.

В стрілецькій пісні відбилися, мов на фільмі, в мистецькій транспозиції всі етапи стрілецьких походів від Кадри й Карпат, через Золоту Липу і Збруч аж по Золотоверхий, і Дніпро, і степи.

В стрілецькій пісні відбилися всі радощі й смутки Стрілецтва. Тут блестить червоним самоцвітом гаряча любов стрільця до Батьківщини, за яку життя все готов віддати, тут опалевим сріблом міниться туга і жаль молодого стрільця за милою й милими, то знову тут грає веселкою юнацький сміх, грає райдужними переливами життєрадість. Куди ходили стрільці, куди літали їх думки й мрії — туди прямувала стрілецька пісня, позначена стрілецькими походами, почуваннями й мріями.

Дорога, здавалося б, недалека — з Карпат до Києва, насправді ж дуже далека, бо треба було її промощувати пядь за пяддю через гущу ворогів, куль, штиків і дротів. Така-ж сама нібито близька дорога з фронтової лінії до обозу. Та коли зміряти її стрілецькою піснею — покажеться, яка вона далека. Бо тут царює поруч бадьорого завзяття, повного посвяти, часто

сум, зворушливий своїм простим, жовнірським трагізмом, трагізмом смерти, а там безжурний сміх та нанизаний легкою іронією насміх. Така то не близька, а далека дорога від таких пісень Купчинського, як „Ой зацвіла черемшина", „Ой та зажурились", чи „Засумуй трембіто", до такої, наприклад, пісні обозників Лепкого, як „Бо війна війною". А посередині між цими двома кінцевими пунктами розмістилось ціле багацтво стрілецьких пісень, що відбивають всю гаму настроїв і почувань від смутку до радости: настроєві й бадьорі, тужливі й веселі. Все-ж переважають бадьорі нотки.

Бо такі вже були, так, і тим жили стрільці та серед них творці стрілецьких пісень, і Роман Купчинський, і Микола Голубець, і Лев Лепкий, і Михайло Гайворонський, і Ю. Назарак, і багато інших відомих і невідомих.

Творці стрілецьких пісень — це здебільшого одночасно й їх композитори. Це ті стрільці, що однаково добре вміли орудувати й орудували стрілецьким крісом, пером поета, чи музичним інструментом.

Це ті, що одночасно творили подвійну епопею Стрілецтва: епопею життя на полі бою й епопею пісні. Творили першу лицарською посвятою й стрілецьким трудом, творили другу мистецьким хистом поета й музика.

Наймення творців стрілецької пісні: Купчинського, Голубця, Лепкого й других зрослися з цією піснею, але не так нерозривно, як зрослася стрілецька пісня з всенароднім репертуаром. Бо вже сьогодні невідомі людові творці творять щораз нові варіянти й переспіви стрілецьких пісень. Ростуть нові стрілецькі пісні, як і росте все ще стрілецька слава, що виростає до меж міту, що виростає в леґенду стрілецьких днів.

Та коли стрілецька пісня може жити без писаних нот і без підписів її творців, то це тимбільша заслуга саме цих творців. Заслуга, що коли не є ще, то буде належно оцінена.

ЖУРАВЛІ

(Ця пісня була все на устах УССтрільців у хвилинах жалоби та туги. Співав її славний стрілецький „Шерборклюб" зі сотні Вітовського, як уже останній клаптик Галичини забрали були москалі. Співали її потім над могилами поляглих, як останнє пращання. Ця пісня враз із піснями „Ой у лузі" і „Ой та зажурились" творить трійцю найповажніших і найбільш відомих стрілецьких пісень).

Видиш брате мій, товаришу мій:
відлітають сірим шнурком
журавлі в вирій.
Клигуть: кру, кру, кру,
в гужині умру
заки море перелегу
крилонька зітру.

Мерехтить в огах безконечний шлях,
гине, гине в сірій мраці
слід по журавлях...
Клигуть: кру, кру, кру,
в гужині умру
заки море перелегу
крилонька зітру.

(Слова Богдана Лепкого, музика Льва Лепкого).

Ю. Шкрумеляк

Явір і берізка

(Стрілецька балляда)

1.

У лютий день, у кривавий, страшний,
Як полями йшов бій громовий,
А на села пожежа лягла, —
Молод стрільчик пішов із села.
Попрощав він батька і неньку
І дівчину, Галину миленьку.

А що батенько важенько зітхав,
Знак хреста він над сином поклав, —
А що мати Пречисту молила,
Щоб їй сина в боях хоронила, —
А що мила в коморі ридала,
Русу косу слізми ізмивала —

Того стрільчик не бачив, не чув,
Він на крилах у бій полинув:
Мов орел з Чорних Гір, бистрий птах,
Він боровся у перших рядах,
Ні в час доброї долі, ні злої
Не сплямив він стрілецької зброї.

І немало часу вже пройшло,
Як дістав він від неньки письмо:
— „Вмер наш батько, вертайсь мій сину,
Будь вдові за підпору єдину!..”
Та стрілець те письмо цілував —
Тай у бій, в люту січ вирушав.

Знов час днів нанизав, мов намист,
Як від м и л о ї вже прийшов лист:
—„Вмерла мати, нікого нема,
Одинока я жду, та дарма, —
Хоч на днинку, мій милий, прийди,
Мою тугу розрадь, звесели!"

Та стрілець те письмо пригортав
І глибоко під серцем ховав, —
Але як тут додому вертати,
Як на лави йде ворог завзятий?
Як лицарство святе знемагає,
Хто тоді із рядів утікає?

А на третеє літо з села
Чорна вістка від когось прийшла:
— „Тут, Івасю, твій дім запустів,
Бо немає давно вже батьків,
Та й Галина десь бідна пропала,
Кажуть — в річку із моста упала".

Це письмо наш стрілець прочитав,
Біль важкий у душі почував,
Отаману все горе голосить,
„Хоч на три дні додому!" він просить.
Отаман йому волю вволяє,
По батьківськи домів відпускає.

2.

Поспішає стрілець день і ніч,
Біль і горе видніють із віч,
Вколо сумно, мов плаче земля,
В його серці важкі прочуття, —
Ось, горбок перейти ще послідний,
За горою садок його рідний!

Ось гора і знайомий гайок,
До села вже так, гейби лиш крок —
Та стрілець наш, втомлений докраю,
Йде водиці напитись з ручаю, —
Й під берізку, струнку та високу,
Ляг спочити на мить одиноку.

Тільки ляг наш стрілець на межі,
Стало легше йому на душі:
Ніби чує, що вже не самий —
Чує шепіт десь близько дивний,

Ніби гіллям берізка шепоче,
Ручаєві сказати щось хоче...

Так! Цей шепіт — ці тихі слова, —
То говорить берізка сама!
Та не каже тих слів ручаєві —
Каже їх молодому стрільцеві.
До стрільця свій вершечок схиляє,
Дивні речі йому відкриває.

— „Не берізка я звичайна,
Не звичайна деревина, —
Я дівчина!
Я Галина!
Ось тобі, мій милий, тайна!

„Тут у гаю я ридала,
Я, Івасю, твоя мила, —
Я тужила,
Я ходила
І даремне виглядала.

„Раз прийшла сюди я зранку
Й стала Бога так молити:
— Дай не жити!
Не тужити
Від світанку до світанку!

„Щоб кохання не забути,
Дай берізкою тут стати,
Дай тут ждати,
Виглядати,
Милого колись стрічати!

„І вволив мені Бог волю
І берізкою я стала,
Я зітхала
І шептала
Всім птичкам про свою долю.

„Як ще любиш, мій миленький,
Як вернув до мене з бою, —
Тут зі мною,
Над водою,
Будь ти явір зелененький!"

3.

Чує стрільчик ці дивні слова,
Заридала стрілецька душа...

Він берізку свою обіймив
І слізми її віти зросив, —
А берізка тремтить, пригортає,
І листками цілує, вмовляє.

Й чує стрільчик, як криє кора
Його личко, — вже грудь, голова
Замінились в вершок яворовий,
Вже там листя, де волос шовковий, —
Замість рук — він вже віттям киває,
Пнем ногами в землицю вростає.

А як місяць зійшов ізза гір,
То питалися всіх ясних зір
Яворонько й берізка сумна:
—„Ой скажи нам, ти зірко мала,
Чи нас доля незнана, химерна
Вже ніколи в людей не поверне?"

І сказала їм зірка з висот:
— „Як пробудиться ще раз народ
І в похід вийде куріні рідні,
В бій кривавий, у битви побідні,
Щоб позбутись рабства і покори, —
Зачаровані встануть яври"...

**
*

Гей лицарство святе, січове!
Най та слава давна оживе!
Вирушайте чим дуж у похід,
Най від блеску займеться весь звід!
Заспівайте, побідчики, хором,
Визволяйте берізку з яворм!...

УКРАЇНСЬКОМУ НЕВІДОМОМУ ВОЯКОВІ

Як він в засвітний край спішив
через кріваву річку,
ніщо на знак свій не лишив,
лиш жовто-синю стрічку.

А як буй-голову Він клав
в боях на слави полі,
ніщо у Бога не благав,
лиш Україні волі.

Тепер на віки вже заснув
під земленьки покровом,
а нарід Його помянув
сердечним, теплим словом.

Але в спокою не засне
(бо Він є волі сином),
аж нарід його пом'яне
великим, смілим чином...

Марійка Підгірянка

Р. Купчинський

Стрілецька стежа

(Уривок із повісті зі стрілецького життя „У зворах Бескиду").

Вечоріло.

Сонце, що ще перед хвилиною сиділо на шпилі Пікуя зникло за горою і скочувалось десь на угорський низ. Фіялкові тіні стелилися по снігу як величезні килими. З яруг і зворів виповзав сумерк і захоплював чимраз більше простору. Тільки щовби гір горіли ще в сонці, мов королі в горностаєвих киреях, з золотими вінцями на головах. Густий смерековий бір ще більше присів, скулився і посивів як за дня. Знак, що під ніч брав мороз. Небо було ясне і холодне як шкло. Бліда синява піднялася високо над землею і сталевими, безжалісними очима дивилася вдолину. На скуті морозом гори, на продряхлий від холоду ліс і на маленький гурт людей, що пнявся гірською стежкою під гору. Може б тієї стежки і не було видно — глибокий сніг закрив би її, але ще від осені протоптували її стрільці, а то й російські стежі так, що сніг не встигав засипувати. Зночі засипле, а ранком, або досвіта, стрілецький черевик, чи салдатський чобіт знову відшукає стежину.

Ще вчора вполудне вийшла перша чета на стежі. Розбилася на малі гуртки по кілька людей і розсіяла ці гурти по цілій околиці.

Було їх на стежі пять: Качур, Навроцький, Склярський, Опока і Зварич як командант. Перший раз провадив стежу і мав спочатку страх, чи зможе виконати все як слід. Стежа весь час крутилася або за плечима ворога або між двома фронтами. Легко було попасти в халепу і не тільки не виконати доручення, але й згубити себе та товаришів. Помалу освоївся Зварич і з новою ролею і з обставинами. Командант стрілецької стежі мав право рішаючого голосу, але заки скористав з нього, відбувалася нарада всіх учасників, так, що найрозумніша гадка все брала верх. Такий спосіб можливий тільки на стежах і тільки в такій військовій частині, якою були Стрільці. Але навіть і в Стрільцях не можна було стосувати його в отвертій битві, при наступах чи відступах. Тут мав першорядне значіння наказ і сліпий послух, там розумна думка і взаємне довіря. Стрільці остаточно послухали б командантa стежі, коли б цей наказав іти тою а не іншою стежкою, обійти цю а не іншу гору, перекрастися в цей а не в інший ліс. Але нащо це все здалося, коли добро справи і власна безпека потерпіли б на тім! Ліпше порадитись, обміркувати і вирішити.

Отсе перед хвилиною відбулася така стрілецька нарада, як і куди вертатися назад. На право від них верхи обсаджені російськими заставами, на ліво голий верх Ділка, а там Пікуй і Високий Менчіль. Стежка вела склоном, переходила потім крізь ліс і губилася в глибокім провалі. До цього провалля дійти — значило майже бути дома.

Вирішили йти до половини Ділка стежкою, бо ліс на право закри-

вав їх перед оком ворожих застав, потім скрутити до малого гайку і використовуючи дерева, обійти голий верх Ділка, а там вийти знову на стежку, що вже йшла лісом.

Молоденький стрільчик Опока йшов як „око" стежі. Він хоч і не належав до першої чети, але вже був у тих сторонах і команда сотні вмисне додала його до стежі. Меткий і відважний, мав бистрі очі та чуйні вуха і прекрасно надавався на око відділу. Стежа, яка йшла за ним, була спокійна. Коли Опока, оглянувши докладно найближчу околицю рушив, знак, що терен був чистий.

Хлопці йшли гусаком і одним слідом, як вовки.

Дійшовши до половини гори, скрутили зі стежки, перебігли одинцем до гайку, а потім зійшли склоном гори знову на стежку. Тут були сховані перед оком ворожих застав, але зате легко могли попасти на засідку. Кожне дерево могло скривати за собою ворога, а кожної хвилі могли затріскотіти стріли чи блиснути багнети.

Стежка перейшла в вузку гірську доріжину і нею посувався осторожно гурток Стрільців.

Саме було під горб.

Опока, не доходячи до вершка, пристанув за деревом і дивився вділ перед себе.

Пристанула й стежа та ждала на те, що скаже „око".

Нараз Опока махнув рукою і кинувся на ліво в ліс. Вмить зробила це і решта стежі. Відбігли яких пятдесят кроків від доріжки і кожний припав до якогось грубшого дерева.

Наслухують — тихо. Тільки смерекові бори гудуть глухо свою передвечірню молитву. Вдолі німа і пуста доріжка і їхні сліди в снігу аж до місця втечі.

Ждуть — нічого. Ніхто не показується на горбі ні не подає голосу. Опока заховався десь там на переді і нема як розпитати навіть, що такого побачив.

Врешті — звук. Ніби шум, ніби гуркіт, спершу невиразний, потім чим раз ясніший, ближчий. Щось дзенькнуло... Щось цокнуло...

Ворог!?

А може свої?!..

Наша стежа не йшла б під ніч. Це хтось вертає зі стежі!..

Заковязлі від холоду руки стискають кріс, бо за хвилю може буде його треба.

Командант не давав пояснень, але кожному ясно, що коли буде небагато ворогів, то випадає їх зловити, а коли богато...

На горбку показалися перші постаті: дві, пять, сім, а далі ціла гурма. Може тридцять, може більше. Йдуть без передньої сторожі, без „ока", видно чуються безпечно. Сумерк не дозволяє відразу пізнати, хто вони. Але ось — довгі плащі, високі кучми. Москалі!

Йдуть помалу, мов би кожний ніс на плечах тягар. Сніг злісно скрипить під ногами, а земля глухо дуднить під ударами тяжких салдатських чобіт.

На переді командант — може й старшина. За велика стежа, щоби її віддавати підстаршині.

Коли революціонер не є більше в бунті, він стає функціонарем.

Альберт Камюс.

Ідеї не знають границь, вони літають де хочуть.

Стрільці прилипли до дерев і пильно зорять за ворогом. Ану ж москалі побачать їхні сліди, ану ж запримітять когось із них. Прийшлось би Стрільцям круто. Далеко від своєї лінії, а москалів десять на одного.

Ворожий відділ машерує тихо. Ніхто ні словечка не писне. Тільки час до часу хтось дзенькне пляшкою, або голосніше зітхне. Вечірній сумерк не дає розріжнити докладно лиць, позволяє тільки порахувати людей. Тридцять шість...

Зварич стояв притулений до грубезної ялиці, а думки одна одну переганяли. Що робити як побачать? Чи стріляти, чи податися в ліс. Крісова стрілянина стягне їм на голову інші відділи і тоді не вимотаються з халепи. А може б так узяти до неволі цілий відділ! Москалі будуть заскочені наглим випадом і піддадуться. Який успіх, яка слава. Пять Стрільців — тридцять шість полонених!.. А як москалі почнуть стріляти?! Тоді ні полонених, ні повороту!

Ворожий відділ зблизився до місця, де перед кількома хвилинами стояли Стрільці.

— Тепер рішається — подумав Зварич. — Завважать чи не завважать.

Не завважили...

Нехай ідуть...

Перейшли і за хвилю зникли на закруті, мов під землю запалися.

Публична опінія це золотий телець нашого часу.

(Евелин Ваугг — англ. письм.)

Большевизм в духовій площині — це нівеляція усіх дотеперішніх надбань людського духа.

А Стрільці все ще стояли за деревами.

Врешті вийшов на доріжку Опока, а тоді ціла стежа.

Зійшлися.

— Опока, як то було?

— Підійшов я під горб і, як звичайно, нюхаючи чи що не смердить. Не видно нічого, але так якось неясно... Ніби якийсь хрупіт, ніби рохкання... Я дав вам знак, скочив за дерево і жду. Хрупіт чим раз ближче... Врешті зпоза корчів виходять. Знаєте скільки їх було?

— Тридцять шість.

— Тридцять сім! Я добре рахував.

— Певно якась більша стежа.

— Ні, то здається застава змінялася. Певно з котрогось верху. Двох несло на плечах мішки.

— А знаєте — обізвався Качур, — як чоловік так зблизька придивиться, то чогось той ворог зовсім не ворог. Йдуть, покулились, соплять, постогнують.

— А я думав, що може ви схочете їх ловити — говорив Опока. — Я тоді вдавав би другий відділ: Гурра! Хто зна, чи не вдалось би...

— І я над тим думав — сказав Зварич. — Але так: стріляти нам не вільно, а як вони зачнуть то що тоді?! Ніч, на горах їхні застави, тридцять кілька людей...

— То правда. Але... шкода.

— Нема ради. Но, йдемо. Хто на „око"? Може ти Опока змучений?

— Ні, піду далі.

— В такому разі, хтось другий з тобою.

— Я піду — зголосився Качур.

— Добре. Найдалі сто кроків. На закрутах нехай один лишається...

Рушили.

Сонце за той час згасло вже і на шпилях гір. Синій сумерк залив кітловини і швидко підкочувався у гору. Але раптом спинився, стремтів і на-зад зсунувся вдолину. На тихе, безхмарне небо виплив десь із Галичини повний місяць і бризнув промінням на гори. Королівські киреї з горностаїв замінилися в шати, нашивані ізмарагдами та шафірами.

Стрільці скрутили з доріжини в яр. Доріжина обвивалась довкола горба, на якім напевно була ворожа застава і треба було її виминути. В ярі снігу більше і хлопці балували в ньому, западаючись поза коліна, як у сипкій, холодній муці. Але вісімнадцятьлітні серця видержували величезну напругу, а молоді ноги виконували тяжку працю рівномірно і без спочинку.

Пройшли з пів години і знову натрапили на ту саму доріжку. Вона бігла яром, попри потічок, що тепер спочивав під ледом. Останні застави ворога були вже за ними. Коли могла бути яка небезпека, то хіба від ворожої стежі, що вертала б до дому. Але це було мало імовірне, бо назагал москалі не послуговувались у Карпатах далекими стежами. Може тому, що не знали терену, а може, що чули свою чисельну перевагу. Стрільці не знали випадку, щоби російська стежа появилася була десь на задах, а бодай між австрійськими позиціями.

Кінчився ліс і Зварич наказав спочинок. Перед ними був голий збіч, зрідка порослий корчиками. Треба було видихатися, щоб перейти цю полосу без зупинки і як найшвидше знову зашитися в гущаки.

Хлопці посідали на званій ялиці і потиху розмовляли. Качур, сховавши в кулак папіроску, покурював.

— Ще коби до Пікуя — обізвався Склярський. — Відтам уже раз-два.

— Не знати, чи раз-два. Як четар скаже зараз вертатися до Зденьови, то ще будеш добре димати.

— Не знать чого гнати поночі! Переспимося, загріємось, а рано — додому.

— А як їх не буде в лісничівці, то що? — шепнув зажурено Качур.

— Чому не мають бути?! — визвірився на нього Зварич. — Тобі все якесь нещастя в голові. Ще за той час так положення не змінилося. Зрештою, хоч би навіть. Ніби ми собі не дамо ради.

— Тихо! — зловив його за руку Опока.

— Що таке?

— Чуєш... пес!

Хлопці нащурили вуха і вслухались у лісову тишу.

Далеко, десь за горою, проніс ся голос, ніби жалібний дзявкіт собаки.

— Цікаво, звідки тут пес? — дивувався котрийсь. — Може тут десь лісничівка або гаївка!...

Наставили вуха — тихо. Тільки віковий бір бурчить собі щось під носом, як старий дідуган. Десь-недесь обірветься сніг з гилі і бахне на землю, як підстрілена куропатва.

— О, знову!...

За горою вдруге загомоніло. Але вже ближче, виразніше.

— Таки пес. Чорт би його взяв! — шепнув Качур.

— І зближається до нас — докинув Опока.

Зварич не обзивався. Замкнув очі і впялив слух у тишу ночі. Навіть уста відчинив щоб ліпше чути.

Знову звук...

— То вовк!

В його шепоті було стільки грози, що кожний стрепенувся, а шапки полізли до гори.

Дивна річ. Коли б до них зближалася ворожа стежа, були б сховалися, або й роздумували, як на неї напасти. Виходячи на стежу були приготовані на стрічу з москалями, на стрілянину, навіть на смерть від кулі чи багнету. Але вовки! Це щось зовсім неожиданого, непередбаченого... Обізвався в кожному з них острах перед тим хижаком, про якого стільки наслухалися від маленької дитини.

Зварич ніколи й на очі не бачив вовка, але дядько його, Городюк, старий мисливець багато про вовків розказував, бо полював на них колись і хвалився, що навіть забив два.

До одного вовчого голосу прилучився другий, третій, четвертий.

— Скликаються на добичу — шепнув Зварич. — Видно женуть за чимсь.

— Що ж ми робимо? — спитав Склярський.

— Нічого. Сидимо на місці. Може підуть собі в інший бік. Але як би бігли сюди, то постаємо до себе плечима і спокій.

Сказав це певним голосом, хоч сам не знав, чи так буде добре.

— Біда, що стріляти не можна — шепнув з жалем Опока. — Ми би їм...

Дорогою щось задудніло, мовби хтось конем гнався. Хлопці зірвалися з ялиці.

— Тихо, ані пари з уст — наказав Зварич.

Тупіт швидко зближався. За хвилю споза дерев вигулькнув олень і пігнав попри Стрільців. Пара бухала з нього, він тяжко сопів і ра-у-раз западався в снігу. Видно тікав з далека і гонив останками сил.

—Зараз будуть тут! — шепнув Зварич.

Хлопці збилися в гурт і станули до себе плечима. Кожний тримав у руці кріс із настромленим багнетом.

— Вау, вау! понеслося лісом, уже зовсім недалеко.

З горба, напроти хлопців, щось зашелепотіло і найдалі на двадцять кроків перед ними вискочив

ЇХАВ СТРІЛЕЦЬ НА ВІЙНОНЬКУ...

(Стрілецька пісня)

Їхав Стрілець на війноньку,
Пращав свою дівчиноньку,
Пращай миленька, [чорнобривенька,
Я йду в чужу сторононьку!

Подай дівчино, хустину,
Бо як у бою загину,
Накриють очі, темної ночі —
Легше в могилі спочину.

Лихії люди насилу
Взяли нещасную милу, —
А серед поля гнеться тополя
Та й на стрілецьку могилу!

з гущавини вовк. Аж зарився в сніг, так раптом здержався в розгоні, потім блискавкою скрутився, скочив на бік і станув. На Стрільців блиснули два зелені вогники вовчих очей. А зараз біля них блиснули другі, а на дорозі треті, четверті... Вовки спинилися в погоні і видно не знали, що вибирати: чи швидкого оленя, чи повільних, але небезпечних людей.

А ці люди стояли мовчки, збиті в гурт і ждали на вовчий наступ.

Але вовки недовго надумувались. Їхня жертва — олень, не міг уже тікати і надія на оленячу печеню була певніша.

Перший рушив у дальшу погоню вовк, що надбіг яром. Він скрутив у корчі і за хвилину подав свій ловецький зов. Тоді і решта зграї покинула Стрільців і подалася за провідником.

Стрільці стояли далі непорушно і вслухувались у тишу ночі.

Врешті почули другий звук, зовсім неподібний до першого. Це вже не був крик, що взивав на поміч, ні скомління голодних кишок, а здушений, горляний гаркіт побідної бестії.

— Допали! — сказав Зварич і перший кинувся на край ліса.

За ним підбігли інші.

На залитім місячним сяйвом, голім склоні гори відбувалася лісова трагедія. Олень трапив, здається, на глибокий сніг, бо втікаючи завернув знову до ліса, з якого вибіг. Може почув людей, може думав, що тільки вони можуть спасти його. Звірина нераз шукає спасення біля людини.

Але вже не добіг.

Змучені ноги загрузли в снігу і відмовили послуху. Станув поза коліна в снігу і наставив безборонну голову до ворога. Ще коби хоч роги, гинув би бодай на трупах, а так — це був тільки безнадійний відрух.

Перший вовк кинувся йому до гортанки, але відлетів як мяч, відштовхнений лобом. Олень жахливо захропів і кинувся знову тікати. Та тимчасом надбігла решта вовків. Як сталеві пружини згиналися луком вовчі тіла і скакали до оленя. Ще один, ще два відлетіло на бік, один ледви кости позбирав, але це оленеві не помогло. Найбільший з вовків вибрав момент, коли олень скрутив голову і скочив йому до горла. Олень пробував скинути його, струснув карком, станув дуба і рванувся разом з вовком на горлі вперед. Але зробив тільки один скок і зі страшним стогоном звалився на землю.

Тоді на нього всіла ціла зграя і з охриплим гаркотом кусала, рвала, дерла ще живе тіло.

Хлопці стояли як закаменілі і з жахом дивилися на лісову трагедію, таку часту в наших Карпатах, а так рідко кимсь оглядану.

— Одинадцять! — сказав Зварич, порахувавши вовків. — Ех, коби можна було стріляти... Мусимо йти, бо вже пізна пора. Йдемо разом. За мною: руш!

Стежа перейшла доріжку і півколом поза горб обминула вовків. Коли знову вийшла на рівне, вовки все ще бенкетували коло оленя. В місячнім сяйві, на білім снігу їх кривавий бенкет виглядав ще страшніше як зблизька.

— — — —

Підходили до мисливської палатки, звідки вийшли на стежу і де назад мала зібратися чета. Щойно

тепер почув кожний перевтому, ноги тяжіли оловом, а голова сонно хиталася на вязах.

— Коби то Бог дав розум четареві — зітхнув Качур — і ми зісталися тут на ніч.

— А я хотів би тільки трохи відпочити — обізвався Опока і йти аж до Зденьови. Там щойно можна виспатися добре.

— Думаю, що лишимось — сказав Зварич. — Мені зовсім не усміхається ще тригодинна дорога. Я зараз таки денебудь кладуся і сплю.

— А про вовків забув? Перше розповідж а потім спати! — повчав Качур. — Ото вуйко буде витріщувати очі. Не штука москалів побачити. Але вовка і то не одного. Вуйко великого мисливого вдає. Скажу йому, може піде на засідку коло того оленя.

Аж бадьоріше рухав ногами, так тішився, чого то він не розповість...

Врешті мисливська палатка.

Серед густого смерекового ліса, невеличка вілля, на полянці. Колись тут приїжджали мисливі на веселий, безжурний побут під час полювань. Тепер пусткою віє з кожного кутика. Часом тільки оживиться палатка, коли над нею тріснe шрапнеля, або зайде сюди якась стежа. Може ще діждеться, що до неї заїде якась вища команда. Тоді ще більше оживиться, бо і людей буде повно і шрапнелі будуть частіше рватися.

Нині вона темна і тиха. Але хлопці знають, що не порожна. Темна, бо вікна позаслонювані, тиха — бо треба бути тихо.

Але на всякий випадок осторожно.

Стежа пристанула на краю поляни і приглядалася.

— Ви останьте, я піду перший — сказав Зварич. — Як би щось до чогось, дорогу до Зденьови знаєте.

Вийшов на поляну і помаленьку підходив до хати.

— Стій! хто йде? — крикнула невидна стійка.

— Петро Зварич, командант стежі.

— Клич?

Зварич звинув долоню в трубку і тихо промовив:

— Багнет.

А в свою чергу запитав:

— Відгук?

— Зденьова — відказала стійка.

— Пройди.

Ізза дерева, що росло біля хати вихилив голову Стрілець Мицик.

— Здоров, Петре! Добре, що ви вернули. Ми вже були неспокійні. Всі?

— Всі.

— Клич решту.

Зварич відійшов кільканадцять кроків і псикнув на решту стежі.

О. Олесь

Я БАЧУ ВАС

(Зі збірки „Кому повім печаль мою")

Я бачу вас, святі могили,
Без написів імен, хрестів,
Лише квітки в степах вас вкрили
Під тихий, тихий плач дощів.

Хто в них? Чиї тіла гарячі?
Хто назве лицарів, борців?
Хто втрати нації оплаче,
Коли поховано співців?

Благословенні будьте нині,
І присно, і во вік віків!
Світіть, як зорі, Україні!

— Що ж тут у вас чувати? Всі вернулися? — звернувся до Мицика.

— Багато чувати, але на жаль не всі вернулися.

— Хто?

— Луцик і Житинський.

— Ранені, чи полонені?

— Вбиті. Трапили на московську заставу, та дала сальву і вони два згинули.

Смерть на війні не те, що в ліжку. Приходить ненадійно, вибирає одного чи більше здорових, молодих людей і навіть жалю не лишає такого, як у мирний час. Кожний вояк уважає себе за засудженого на смерть, а коли ця смерть прийде — це тільки питання часу. Часом нема навіть враження смерти. Просто хтось десь відійшов, мов на відпустку, або до іншого відділу.

Луцик. Прегарний товариш, добрий вояка, знаменитий комендант стежі. Житинський, веселий і все вдоволений. Ніколи не нарікав, не відказував. Відійшли. Нехай з Богом спочивають...

— А що ще — спитав по хвилі Зварич.

— Піди подивися Варто побачити.

Зварич увійшов до палатки.

Життя не можна вбгати в непорушні догми, бо догми є так само помилкові, як помилкові люди, що їх видумують.

Робота партійних апаратчиків, як звичайно всіх бюрократів, знаменується обрядовістю, штивністю, технічною метушнею.

Зараз у першій кімнаті сидів за столиком четар Мельник і при свічці щось писав. Довкола нього покотом лежали Стрільці і хропли на всі заставки.

— Товаришу четар, голошу слухняно моя стежа виконала наказ і ціла вернулася.

Четар поволі підніс голову і встав.

— Дякую — сказав своїм спокійним, холодним голосом. — Прошу сказати товаришам, нехай шукають собі місця і трохи відпічнуть.

Після того Зварич здав докладний звіт і теж пішов шукати місця, щоб розпростувати змучені кости.

Було в мисливській палатці три кімнатки. В першій була команда чети і повно сплячих, у другій було менше сплячих але більше зимно, а на порозі третьої стояв вуйко Леонтинський з наїженою бородою і настромленим на кріс багнетом. Коло вуйка вже був Качур з рештою стежі і заглядав крізь двері в третю кімнату.

— Вуйку, а ви що так на остро? — спитав Зварич.

— Мені не вільно розмовляти! — промовив з комічною повагою вуйко і ще більше наїжив бороду.

— Ти ще не знаєш? — обернувся Качур. — Подивися!

Зварич заглянув до третьої кімнати і остовпів: була набита москалями.

— То звідки? Хто їх привіз?!

— Або я знаю. Питай, може вуйко тобі скаже. До мене загалом не обізвався.

Зварич звернувся до Леонтовського:

— Вуйку, звідки то?

Вуйко блимнув грізно очима, але ні пари з уст не пустив.

Москалі лежали, стояли і сиділи, збиті в малій кімнатці як селедці в бочці.

Зварич аж горів з цікавости, але з вуйком не порадиш, затявся. Слова не скаже, хоч наказ напевно не був аж такий строгий. А тут і цікавість і досада. Адже він нині міг також привести цілу гурму москалів і — струсив.

Обернувся і побачив під стіною Черника. Той звинувся як слимак і хропів на цілу кімнату.

— Федьку, слухай, Федьку! — потермосив його за рамя.

— Якого чорта хочеш?

— Хто зловив москалів??

— А дай мені спокій з москалями! — забурмотів під носом.

— Скажи а я тобі дам спокій.

Черник застогнав і обернувся на другий бік.

— Десь треба тобі тепер інформацій. Стежа з третьої чети зловила їх... Будь здоров! — і знов почав хропіти.

А Зварича ще більша досада взяла. Навіть не перша чета! Ото тепер будуть дерти носа!..

До першої чети приділив учора сотник одну стежу з третьої. В ній був жид Шварц і наддніпрянець Барилко. І ця саме стежа зловила стільки москалів.

— Але все таки наша сотня — потішав себе Зварич, засипляючи на чиїхсь плечах, а на собі маючи стрепіхату голову Качура.

Третя чета справді була горда на свою стежу, а стежа на свій успіх. Але швидко справа взяла зовсім інший оборот. Котрийсь із полонених москалів розповів, як ця славна подія відбулася.

Стрілецька стежа йшла глибоким проваллям, п р о дираючись крізь густі корчі. Велика московська стежа побачила Стрільців швидше і зробила засідку. Серед гущаку не тяжко було скритися і як тільки наші хлопці показалися, москалі обскочили їх з усіх сторін.

— Руки в вйорх!

Не було ради, піддалися.

Відібрали їм москалі кріси і повели. Сіли спочивати, розбалакались. Жид Шварцер знайшов між москалями трьох одновірців і почав з ними торг.

— Що вам — каже, з того, що ви нас зловили. Вас тридцять — нас шість — невелика штука. Ми скінчимо війну, а ви навіть медалі не дістанете.

— Правда — кажуть тамті жиди — не дістанемо.

— І війну будете далі робити.

— Правда — кажуть — будемо.

— Але подумайте, як би ми вас привели!..

— Ну?!

— Ви війну скінчите, а ми медалі дістанемо!..

За той час наддніпрянець Барилко розговорився із рештою.

— В вас — кажуть москалі — „плєнним" вуха обтинають, язики вирізують.

Совєтська влада виходить з заложення, що кожний є винен, хіба він докаже свою невинність.

Большевизм не визнає обєктивних норм правди і добра. Добре і правдиве в нього є те, що служить правлячій кліці.

— Хто це вам такого наговорив?! Нічево подобного. Сидять собі ваші салдати в таборах, юшку кушають та Бога хвалять.

— А юшка єсть? Кажуть, що в вас кушать нема що.

— Нема?! А погляньте лиш!

І Барилко добув з хлібника мясну консерву, хліб і каву.

— Те саме получають і пленні. Сам бачив — додав, ховаючи все те назад у хлібник. — А ми, салдати, то ще на добавок і це.

Відчепив боклажку і тицьнув першому москалеві під ніс. Той затягнувся і аж покрептав.

— Настоящий ром!..

— Давайте, випємо по чарці.

Всі поглянули на командanта стежі, рябого підстаршину, що досі не встрявав у розмову.

— Ґаспадін сводний, разрєшітє?!..

Пан „зводний" зразу пручалися, а потім не тільки „разрєшілі", але й самі розгрішилися.

Стрілецький рум швидко перейшов у салдатські шлунки і ще більше розвязав салдатські язики та розмякшив серця.

Саме тоді жиди покінчили торг і вирішили, що австрійський полон для обидвох сторін багато корисніший. Вони поставили внесення „на плєнумі" і воно після короткої дискусії перейшло одноголосно.

Стрільці дістали назад свої кріси. Москалям витягнули з їхніх „вінтовок" замки і привели всіх щасливо до мисливської палатки.

Але що подія не була зовсім „чиста", то про неї ніхто зі стежі не писнув, а й москалі зобовязались не зрадити. Один з них зобовязання не додержав і від нього довідалась сотня правди. Та стрілецька команда ще довго не знала про це нічого, а австрійська не знає й до нині.

НЕМА В СВІТІ...

(Стрілецька пісня)

Нема в світі кращих хлопців
Над Січових Добровольців,
Гей, гей, над Січових
[Добровольців.
Як ідуть в бій, то співають,
І зі співом умірають,
Гей, гей, гей,
Наші славні Добровольці.

Нема в світі... і т.д.
Хоч їм кулі в очі свищуть,
Рій ворожий вістрям нищуть,
Гей, гей, гей,
Рій ворожий вістрям нищуть!

Нема в світі... іт. д.
Добровольці добре знають
Защо б'ються і вмірають,
Гей, гей, гей,
Наші славні Добровольці!

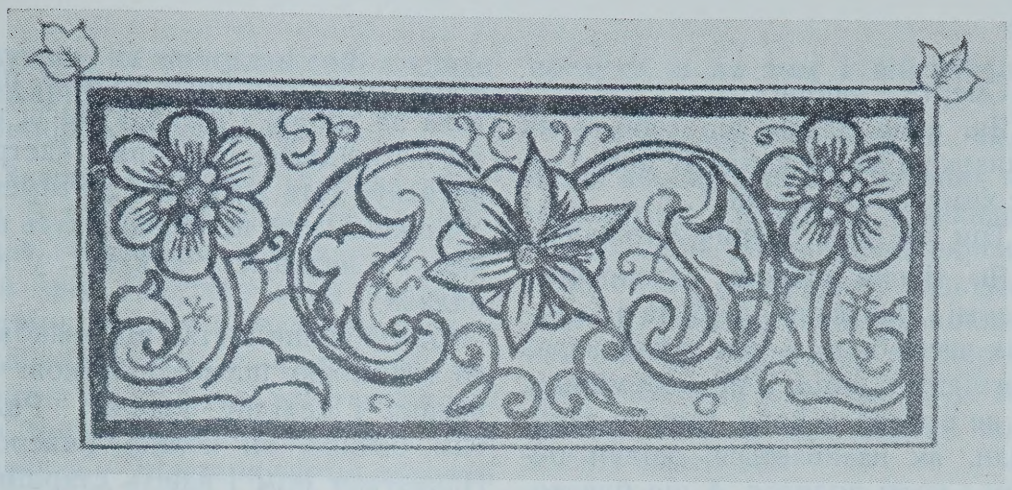

Роман Купчинський

ЇХАВ СТРІЛЕЦЬ НА ВІЙНОНЬКУ

(Монтаж із повісті Романа Купчинського під наголовком „Курилася доріженька")

Зварич зголошується до Українських Січових Стрільців

Три дні вже Зварич у Золочеві. Три дні, як зголосився до Українських Січових Стрільців і став майже вояком.

Зараз після того памятного дня смерти Якимця і першого поцілунку — Зварич раненько поїхав до міста. Не задержували його дальше дядьки, хоч раді були б, щоби ще хоч кілька днів побув між ними. Але трагічна доля Якимця і арештування Петра показали їм, що значить у воєнних часах приналежність до армії. Адже не тільки сам буде безпечний перед напастями, але й другим може стати в пригоді. Нехай ця трагічна подія буде відокремленим випадком, — все таки може тих відокремлених випадків буде більше...

Виправляли дядьки Петра не на довго. Війна потягне найдовше місяць — два, австрійська армія розібє в кількох битвах москалів, прилучить Україну до габсбурґської монархії і все буде добре. Стрільці певно будуть ужиті до пропаґанди на Великій Україні, щоб освідомлювати національно народ і звіщати йому волю.

Виправляли Городюки Петра сльозами, та не такими пекучими, як Бужанці своїх братів і чоловіків, — австрійських вояків.

І Петро від'їжджав не з таким почуванням, як ішли односельчани до своїх полків. Молодий, повний запалу до справи і любови до рідного народу, їхав радо на зустріч великим подіям, навіть лихий трохи, що — як зачув — Стрільці мали йти тільки за армією і „робити політику".

Не пішов прощатися на попівство, бож пречінь стоятиме ще якийсь час у Золочеві. Нагоди на прощання буде досить. Врешті після вчорашнього дня, ліпше було не показуватись кілька днів.

Від'їхав...

Оставив за собою першу смерть від кулі, яку бачив у своїм житті і перший поцілунок, який положив на устах коханої дівчини.

Смерть і любов...

Які вони далекі від себе, а як близько і часто кладе їх побіч себе химерниця — війна!..

Три дні вже Зварич Стрільцем.

Як тільки приїхав, зголосився в домі „Просвіти", де була за мирних часів бурса і там дістав зараз посвідку та обід. Навіть не міряли, ні не оглядали його. Просто запитали, як називається, звідки родом і коли родився. А що був поставний і мав протекцію в писаря, то приділили його до першої чети першої сотні Золочівського полку.

Так почалося його військове життя. Замешкав у знайомих на Підвійтю, а тільки рано щодня ходив до бурси на звіт, вправи та на обід.

Між Стрільцями здибав цілий гурт ґімназіяльних учнів і студентів, яких знав ранійше. Пішла між ними дружба, та якась інша від ґімназіяльної чи університетської. Стоячи в однім ряді з „шестаком" чи навіть звичайним хлопцем зі села, почував, що вряд вирівняна лава рівняє і їх усіх перед лицем великих подій.

Все, що лишив за собою, відійшло десь на другий плян. І родина і студії. Нове життя, нова обстановка, захопила його всеціло, пірвала за собою і несла кудись, куди... байдуже. Бадьорий настрій витиснув геть жалощі і сентимент.

Кожний день приносив якусь новість: у вправах, у наказах, у порядках.

Одної днини дістав від знакомого з 80 полку шатро, військові черевики і похідну пляшку. Радів тим більше, як колись ровером. Показував усім і навіть старшини стрілецькі заздрили йому, бо ніхто в золочівськім „полку" не мав цього. Скинув зараз свої жовті мешти, вбрався в тяжкі, цвяхами підбиті черевики і так парадував по місті.

А місто звертало увагу на це.

Всі знайомі „цивільні" задержували його і питалися про війну.

— Адже ви повинні щось більше знати!...

— Та звідки? — відповідав заклопотано.

— Як же ж?! Військовий чоловік!...

Четар на скору руку...

Поснідавши пішов Зварич до бурси на вправи. Цих вправ не можна назвати військовими ані цивільними. Це було щось так по середині: ніби трохи товариство „Січ" або „Сокіл", ніби шведська руханка в першій-ліпшій ґімназії. Головний командант золочівських добровольців Сроковський, мав дещо військового знання, але він не проводив вправами. Назначені команданти знали не багато більше як звичайний рядовик, бо неодин з них ніколи ніким не командував, ба що-більше, не був під нічиєю командою. Що хто запамятав собі з недавнього здвигу, навчився від

Не спиться вовкові під селом.
(Українське прислів'я).

З добрим поживеш — добро наживеш, а з лихим зійдешся — того і наберешся.
(Українське прислів'я).

Не спитавши броду, не лізь у воду.
(Українське прислів'я).

Тихий, як ягня, тільки по вовчому виє.
(Українське прислів'я).

другого, чи пригадав собі з вправ пожарничих товариств, — те й приноровлював тепер.

Зварич надійшов саме на збірку. В довжезних лавах стояло зібране товариство, і ждало на ранній звіт. Пестріло воно одягами, літами, ростом і виглядом. Поруч вовняного сірака — елеґантна загортка модної тоді жовтавої краски, поруч шіснадцятилітнього ґімназиста — підстаркуватий судовий писар, біля грубого народнього учителя — струнки як тополя сільський парубок. Все це були люди, яких ще не кликали, або вже не кликали до війська. Патріотичний запал, а може й неясний інстинкт — творення рідної армії, привів їх сюди і поставив у лаву ось тут — на подвірю української бурси.

Не маючи постійного місця в ряді, Зварич швидко забіг на кінець одної з лав і ждав.

— Позір! В право гляди! — гукнув незнаний йому ближче пан в окулярах, що командував нині першою сотнею.

Все витягнулось і звернуло голову в сторону воріт, звідки поважною ходою зближався комендант Сроковський. Не високий, огрядний, з поважним, навіть суворим обличчям, наганяв страху і наказував послух самою своєю появою. Переглянувши сотні, він сам скомандував „спочинь" і промовив до Стрільців. З його мови, хоч дуже осторожної, виходило, що москалі вдерлися вже до Галичини і посуваються вперед. Хто зна, чи за пару днів не прийдеться і Стрільцям вхопити за зброю і піти в бій. Тому треба передовсім послуху, а за тим і військового знання.

— Товариші сотники — звернувся він накінець до сотенних комендантів — назначать комендантів чет і роїв. На нинішних вправах переробити розтрільну, наступ і відступ. Цей останній не повинен нам ніколи траплятися, бо Український Січовий Стрілець буде йти завсіди вперед, але добрий вояк мусить знати все.

Після того головний комендант подався до канцелярії, навіть і в гадці не маючи, що незадовго золочівські сотні, щоправда не зі своєї вини, зачнуть саме від відвороту.

„Сотники" взялися зараз за виконання наказу головного коменданта, але справа не була така легка, як на око виглядала. Вибирай четових і роєвих, коли не знаєш що хто — і чи загалом — щонебудь знає. Орієнтувалися по знайомству, фізіономії, а навіть і уборі. Приймали на пробу і на добровільні зголошення.

Зварич несподівано попав також у коменданти. Завинили в цім випадку його жовті холявки, що дуже по військовому виглядали. А крім цього полева фляшка і випханий наплечник.

„Сотник", підійшовши до нього і оглянувши докладно, відразу іменував його.

— Ви, товаришу, будете вести в мене другу чету. Як ваше назвисько?

Зварич, підступив ближче.

— Маю честь представитися: Петро Зварич, студент прав.

— Дуже приємно — відклонився сотник, Іван Савчишин, директор школи...

— Товаришу сотник, я не знаю тих усіх вправ — заявив твердо Зварич.

— Нічого! Я спершу покажу командантам, а потім ви переробите зі стрільцями. А загально команду знаєте?

— Знаю тільки те, що при вправах „Січей" потрібно.

— Знаменито! — і сотник пішов далі вибирати старшин.

Петро досить ніяково почувався в новій ролі. Мав командувати четою, не яких там небудь пожарників, але четою війська, четою Українських Січових Стрільців. Українську команду знав пяте через десяте, трохи з годин руханки в гімназії, трохи з „Січі", бо хотів заснувати її в Бужанах. Міг, що правда, відмовитись, але жалко чогось було. В моменті, коли говорив зі „сотником", блискавкою передумав усе. Недостачі швидко доповнить і відповість завданню. А яка честь! А які очі будуть у Наталки, коли почує про це. А ще як би побачила!..

І Петро згодився.

Функції його, як довідався зараз по збірці, не були знову такі тяжкі, щоб не можна було їх швидко навчитися. Мав списати свою чету, уставити по величині стрільців і робити з ними вправи. Щодо вправ, які заповів головний комендант, то сотенні і четові мали зійтися по полудні на науку, щоби потім других навчати.

З подвіря виходив нині Петро вдоволений і всміхнений... Четар! Четар! — бреніло йому заєдно в ухах і це одно чарівне слово простувало його постать та підносило голову. Почував невимовну нехіть до свого цивільного одягу.

— Ах чому ми ще не маємо однострої! — думав з жалем. — Як би то чоловік нині виглядав!? А так навіть ніхто не знає, хто я такий.

Отак розважившись і потішивши самого себе, став прислухуватись до розмови старших.

Зварич у першій чвірці

На бурсацькім подвірю стояли вже гуртками Стрільці і балакали голосно та наввипередки, — як звичайно між молодими людьми буває. Кілька старших стояло осторонь і говорило між собою тихіше і більш таємничо. Зварич пізнав серед них свойого сотенного і підійшов ближче. Один — два з цього гурту були йому давніше ще знайомі, з іншими познайомився.

— Здається, то це я вам казав учора командувати другою четою?! — звернувся до нього сотенний.

— Так єсть, товаришу сотник! —відповів Зварич. — Чим можу служити?

— Знаєте, товаришу, зайшли деякі зміни. Головний комендант стягнув дві сотні в одну і тим са-

---

Як би на кропиву не мороз, вона б усіх людей пожалила.

(Українське прислівя).

Весна багата на квіти, а хліба позичає.

(Українське прислівя).

Коли змолоду ворона попід небом не літала, то не полетить вона туди й під старість.

(Українське прислівя).

Кричала ворона, як вгору летіла, а як додолу — то й крила опустила.

(Українське прислівя).

мим зменшилося число четових. Команду над другою четою обняв товариш Орський... А ви підете до першої чети, до першої чвірки.

Зварич слухав цього всього ніби зовсім спокійно. Але в душі його не виглядало воно так само. Важко йому було погодитися з думкою, що він нині знову звичайний рядовик, важче як учора, що він став четовим. Жалко робилось на серці і досадно. Як же?! Так легко змінюється в Стрільцях командантів?! Адже це в правдивім війську не до подумання!...

Але зараз прийшло йому на гадку, що це все заледве перші початки. Нічого нема ще закріпленого... Врешті він і не може мати претенсій до такої ранґи, не знаючи як слід ні своїх обовязків, ні взагалі військового діла.

**
*

„Бувай ми здорова — ти дівчино моя"

Холодний, погідний ранок довго стукав у шибку заки збудив Петра. Дядько вже був на ногах, а тета навіть не клалася.

Заїхала фіра і в хату ввійшов дід Федорій.

— Ну, паничу хіба поїдемо — сказав весело.

— Поїдемо пане Федорій.

— А хлопці вже є всі? — спитався Городюк.

— Є, Богу дякувати всі чотири. Чекали вже на мене коло школи.

— То кличте, пане Федорій, їх до середини. Випємо на дорогу.

За хвилю ввійшли новобранці. Веселі, бадьорі, — ніхто й не сказав би, що на війну йдуть.

Випили, закусили, а дід Федорій втерши вуса, немов закомандував:

— Ну, з Богом рушаймо!

Петро приступив до тети.

Обняла його за голову руками і тільки всього вимовила:

— Будь здоровий сину...

По її блідім, гарнім обличчю котилися рясні сльози, але плач, хоч і дусив за горло, не вирвався з грудей.

Боліли видно Городюка ці сльози, бо щоб себе піддержати, став гримати на жінку.

— Чого ж тут плакати?!... Не бійся, незадовго знов буде тут! Хто зна, чи взагалі Стрільці підуть на фронт.

— Та то вже прошу пана, жіноче діло — плакати — взявся боронити Городюкову дід Федорій.

— Сервус хлопче! Бувай здоров! Тримайся добре — прощав Городюк Петра, як товариша.

Навіть не хотів дати себе поцілувати в руку.

Петро вибіг до кухні і станув напроти заплаканої Юстини. Втирала запаскою сльози і хлипала від плачу.

— Пани...чень...ку зо...ло... тенький. Нехай вас Матінька Божа про...ва...дить.

Петро хотів як найшвидше вийти з хати, бо чув, що сльози ось-ось бризнуть йому з очей. Подав швидко Юстині руку.

— Бувай здорова! Не плач, я ще не вмираю — сказав, щоб себе самого підбадьорити.

Дівчина простягнула до нього якийсь папірець.

— Нате вам образок... Пречистої Діви... Вона вас зпід куль ви... веде... від не... ща...стя... охоронить

Подала Петрові маленький образочок Матері Божої, помнятий і забризканий. Видно нераз і не два був у її руках, неодин поцілунок

засох на ньому. Може й тому таким дорогим був для неї, таким чудотворним видавався...

Петро взяв з її дрожачих рук образочок і якось ніяково всміхався. Але в середині в ньому товкся плач, давив горло і запирав віддих.

Розжалоблювало його оте щире привязання до нього її простої душі і та велика віра її доброго серця.

— Возьміть його... возьміть — просила Юстина, мов боялася, що Петро не прийме жертви.

— Дякую тобі, дякую — відповів і швидко пустився до дверей.

Обвіяв його здоровий холодний воздух і від разу стало легше на душі.

Хлопці вже розмістилися на возах, оставивши для нього місце на заднім сидженню.

Коло воза стовпилися мами, батьки, і рідня новобранців. Балакали собі спокійно, немов хлопці не на війну, але навіть і не до війська йшли. Імовірно здавалося їм, що Стрільці то ніби військо, ніби ні, щось так як „Січі" або „Соколи".

Петро скочив на віз.

— Памятай — наказував Городюк — зараз порозноси листи!

Петрику вважай на себе! — кликнула ще пані Городюкова.

Рушили...

Тоді як на команду чотири сільські хлопці затягнули рекрутської:

... „Я в дорогу виїзджаю
На серденьку тугу маю"...
... „Бувай ми здорова
Ти дівчино моя"...

Розкотилася пісня по селу, як хвиля по ставі.

Тоді щойно бухнув плач серед зібраного народу. Зрозуміли всі аж тепер, що хлопці направду їдуть до війська. Адже цілі десятки літ лунала ця пісня в селі, тоді, як хлопці до війська йшли.

Новобранці чули позаду плач і тим завзятіше вимахували капелюхами і тим голосніше співали.

Вже віз давно сховався за хатами, вже й гуркіт коліс потонув у ранній мряці, а пісня ще і ще кружляла біля школи:

„Я в дорогу виїзджаю
На серденьку тугу маю

Чи тільки вони мали на серденьку тугу?!

Ось Городюк пішов у садок і там сидить на лавочці схиливши на руки голову.

А пані Городюкова?!

Клячить у спальні перед образом і трясеться від сердечного ридання...

Бувай ми здорова
Ти дівчино моя"...

Десь думає собі Петро: „Чи чує ці слова дівчина моя?!"

На приходстві в канцелярії вікно відчинене, а золота головка вже довго коло нього. Рекрутська пісня залітає і сюди. І клониться золота головка на руки, а на синіх волошках стільки роси!...

В кімнату входить нечутно пані Керницька.

— Не плач доню, — говорить ніжно — і тато вернеться і... він приїде.

А пісня щораз слабша, щораз дальше...

Вже слів не чути... Вже тільки поодинокі згуки долітають... Вже нічого... Знову згук... І тихо...

Поїхали...

Богдан Гнатевич

Бій за Маківку

(Богдан Гнатевич в часі бою за Маківку був чотарем УССтрільців і командував під час того бою чотою. Пізніше він був сотником УСС. Найбільш запеклий бій за Маківку почався раненько 1-го травня 1915 р. і учасник того бою Б. Гнатевич так розповідає про нього:

„Спершу москалі, що таки ночували перед стрілецькими закопами в лісі, намагались тихцем захопити стрілецькі становища на верху. Але це їм не вдалося. Стрільці, що пильно сторожили, поклали цільним вогнем не одну ворожу лаву, що стрімким узбіччям гори, поміж деревами густого лісу зблизилась була до стрілецьких становищ. Після двогодинної кривавої стрілянини, мабуть, москалі завернули в долину. Бій ішов далі, лише ще на правому крилі, на південнім узбіччі гори, яке займали галицькі та мадярські ополченці. Думалось, що сам верх залишать у спокою. Після ранньої стрілянини забрали зі стрілецьких становищ обидва скоростріли, що стояли там увесь час, надолину. Ще довго клекотіло праворуч у долині. Наші старі селяни завзято боронили становищ.

„Десь коло 6-ої години загриміли московські гармати. Пішов важкий стогін по карпатських борах. Валились вікові смереки. Кільканадцять батерій періщило на сам верх Маківки. На стрілецькі голови летіло оливо шрапнелів, галуззя дерев. Це був увід до нового наступу. Надолині вже загнулась лінія під напором непроглядних московських сірих мас. Лише вершок Маківки, як острів на морі, встоювався перед заливом. Але вже й туди, під охороною гарматнього вогню, напирала сіра лава шинель і папах. Нею вкрилося ціле узбіччя гори. Москалі сунули безвільно, з одчаєм і без стрілу. Немов якась незнана грізна сила гнала їх не до перемоги, а на певну смерть. Ця маса сірого вояцтва підсувалась усе вище й вище, без звуку, несамовито. Падали ранені і вбиті. Ще трохи, і цей живий танк перевалив через знищені дротяні засіки. Десятки рамен першої лави повільно піднесло в гору білі коробки й викинуло їх на стрілецькі окопи, і закурилось від чорного диму. Сплутались вибухи з криком оборонців, що їх уся увага була захоплена ворогом перед окопами, що й не зчулись, коли замовкли ворожі гармати і на виручку їм посипались ручні гранати. Одна чота сотні Будзиновського, що стояла досі на правому крилі, рванула чим-дуж на верх і ще на декілька хвилин стримала московські лави, і вони сховались під за-

Поклін могилам на Маківці. Після війни кожного року многі тисячі українців відвідували стрілецькі могили на Маківці. Світлина зроблена в 1930 році.

хист наших окопів. Кількадесят стрільців, що залягли вершок гори, вогнем поставило нову загороду ворожій силі. З тридцяти дул посипався дощ сталі, що не хибляла близької мети.

„Але не спинив він тих, що йшли ліворуч і не мали на своїй дорозі спротиву. Вони захопили хребет гори і скоро зігнали також чоту з верху.

„Ворожий наступ удався. Москалі захопили верх Маківки й частину хребта. При цьому попало в полон кілька австрійських сотень і частина сотень Мельника і Будзиновського. Вирятувались лише ті, що були на крилах і в запасі. Зациліла теж чота Гнатевича, що під час наступу боронила самого верху і подалася назад тоді, коли москалі вдерлися були на її зади хребтом Маківки. Так само вдалося москалям і на південному узбіччі відсунути праве крило маківської обсади. Становище було грізне. Прорив ширшав, заповнюючись новим муравлищем москалів. А зійти з верху вдолину не було їм важко.

„Саме в пору на підмогу підійшов І курінь і дві сотні мадярських новобранців. Пішов завзятий і нерівний бій. Мадярські сотні та недобитки обох сотень ІІ куреня рушили в напрямі вершка Маківки, сотні І куреня ліворуч. Австрійська артилерія вдарила цільним вогнем по верху Маківки й по задах ворога, 30-центиметрові мерзери трощили московські окопи. Вогонь артилерії нищив ряди хвилинного переможця й відтяв його від задів. Тим то завдання оборони значно полегшало. Але москалі боронили завзято добутих становищ до останнього набою, цілі дві години. Мадярські сотні, що підсувались до верху, скоро поки-

нули свої лави. Незвиклі до бою молоді новобранці гинули як мухи. Ті, що заціліли, порозгублювались по лісі.

„Весь тягар тої нерівної боротьби несло УСС-цтво. І воно вийшло знову переможцем над московською силою. Двічі рушала стрілецька лава догори, двічі відскакувала вдолину. Коли нарешті на допомогу вдарила австрійська гармата і загородила москалям дорогу назад, і коли вогонь прорідив трохи московські лави, вороги захитались. За третім ударом стрільці з радісним окликом переможця багнетами промостили собі дорогу на верх. Стрілецький кріс розбив два московські полки на безладні юрби, що попали в полон або нашвидку завернули до своїх становищ. Московська маса розскочилась від удару на всі боки і в паніці злетіла в долину. З московської бригади мав залишитись, за вістками, всього один курінь: Побоєвище встелилось так густо трупом, що й перейти було годі".

Коментатор тієї розповіді чотара Б. Гнатевича, С. Ріпецький додає від себе:

„Поновлювані наступи ворога на другий день, 2 травня, не змогли видерти Маківки із стрілецьких рук.

В тих кривавих боях від 29 квітня до 2 травня втратили УСС 42 убитих, 79 ранених і 35 полонених. Багато молодих стрілецьких старшин, підстаршин і стрільців визначились в них своєю непохитною воякою поставою. Між іншими були це чотарі Мельник, Гнатевич, Сушко, Кучабський, Каратницький, Артимович, Яримович; хоружі Степанівна, Тучапський, Яремкевич, О. Коберський, Свідерський, О. Навроцький; десятник Радович, вістун Опока і Вербняк, Стрільці Кривий, брати Зітинюки, Садженица, С. Терлецький.

Олесь Бабій

МАКІВКА

Верхівя гір, верхівя слави.
Шумить, шумить, шепоче ліс:
По битзі на полях Полтави
Тут вперше український кріс
Спиняв московських полчищ лави,
І вперше по літах недолі
„Ми не поклонимся цареві!
Ми прагнем волі!"

Мандрівнику! Йди до верхів,
Вклонися тіням тих борців,
Що прагнули у люту днину
Підняти схилену калину.
Розвеселити Україну!'

УКРАЇНСЬКІ ПРИСЛІВЯ

Лінивий тричі ходить, скупий тричі платить.
(Українське прислів'я).

У сімох няньок дитина без носа.
(Українське прислів'я).

Живуть між собою, як риба з водою.
(Українське прислів'я).

Чесне діло роби сміло.
(Українське прислів'я).

Не вчи орла літати, а солов'я співати.
(Українське прислів'я).

Лінивого й ноги не носять.
(Українське прислів'я).

Хто чим задається, на тому й посковзнеться.
(Українське прислів'я).

Тиха вода греблі рве.
(Українське прислів'я).

Бас гуде, скрипка грає. Іван мовчить, та все знає.
(Українське прислів'я).

Бачить око далеко, а розум ще дальше.
(Українське прислів'я).

Без трудів, не їстимеш пирогів.
(Українське прислів'я).

Коли б кізка не скакала, то б і ніжки не зламала.
(Українське прислів'я).

Перемагай труднощі розумом, а небезпеку досвідом.
(Українське прислів'я).

Якби знав, де впаду, там соломки б підстелив.
(Українське прислів'я).

Здобудем освіту, побачим більше світу.
(Українське прислів'я).

Хто в темряву дивиться, той од світла кривиться.
(Українське прислів'я).

Правда очі коле.
(Українське прислів'я).

Однією рукою вузла не завяжеш.
(Українське прислів'я).

Кожний лис свій хвалить хвіст.
(Українське прислів'я).

Раніше встанеш, більше зробиш.
(Українське прислів'я).

ЗАГАДКИ

Іде чоловік — і воно іде, а стане — і воно стане.

(тінь).

**
*

Кричить, верещить, як в ринці кипить.

(соловина).

**
*

Має роги і ноги, а держиться підлоги.

(стіл).

**
*

Маленьке, простеньке, всім потрібненьке?

(голка).

**
*

Малий патичок робить з майна попелюк.

(сірник).

Мету, мету — не вимету, несу, несу не винесу, як час прийде, само вийде.

(сонячне проміння).

**
*

Біла верета весь світ укрила.

(сніг).

**
*

Біленьке поле, гусак на нім оре, а чорне насіння лиш мудрий посіє.

(папір, перо, писання і грамотний).

**
*

Господар купив 100 штук товару за 100 долярів. Корови по пятці, воли по десятці, а телята по пів доляра. Кілько коров, волів і телят він купив?

(купив 1-го вола, 9 корів і 90 телят).

Ольга Войценко

Коцюбинський на Капрі

Хоч багато мистців і письменників відвідували острів Капрі на Тірренському морі, то здається, що тільки два з них здобули заслужений розголос, зв'язавши свою творчість із цією перлиною італійських островів.

Один із них — шведський лікар-письменник Аксель Мунте увіковічнив красу острова й життя його мешканців у своїй займаючій біографічній повісті „Книга про Сан Мікеле" (в англійському перекладі "The Story of San Michele").

Вдячні мешканці Капрі зберігають з пієтизмом пам'ять Мунте: Знають його твір, опікуються музеєм-заповідником, що приміщений в домі, який він сам будував і в якому колись жив і працював. В літніх місяцях для приємности й насолоди відвідувачів Музею з палатної альтанки розливаються звуки мелодій, що їх любив Мунте . . .

Коли оглядати віллю-музей Мунте в Анакапрі, то в його світлиці находиться окрема бібліотека перекладів його книжки на найрізніші мови світу. На жаль, не довелось мені, коли я відвідала цей музей на весні 1962 року, — знайти український переклад — правдоподібно його ще й досі нема, а в кожному разі немає його в посмертній бібліотеці Мунте.

Для українців капрійським Мунте є Михайло Коцюбинський. Як відомо, наш письменник перебував тричі на Капрі, а саме в роках 1909, 1910 і 1911-12. За порадою лікарів він виїздив туди ратувати своє здоров'я. Лагідне підсоння острова, чисте повітря, соняшні купелі, проходи, а теж ориґінальна, велична краса, й незвичайний спокій, все це додатньо впливало на стан здоров'я поета, а теж сприяло його літературній творчості.

Подібно як Мунте, хоч не так обширно (бо не вдалось йому закінчити свій твір), Коцюбинський залишив один із кращих описів Капрі п. н. „На острові". Тут він описує свої переживання, зустрічі з людьми, невинно-ідеальний „роман" з незнайомою дамою, та врешті — незрівняно барвистий опис риболовлі на водах Тірренського моря . . . Немає нічого кращого для туриста-українця, як зійти з книжкою Коцюбинського на Маріна Ґранде („Великий порт") й вживатися в атмосферу пристані, що здається в нічому не змінилася від часів перебування тут Коцюбинського: те саме синє море; ті самі шпилі гір; те саме сонце й ті самі рибалки з своїми човнами і сітями . . .

Та не тільки його твір „На острові" дає нам образ життя Капрі. Ще більше яскраво й ще більш барвисто змальовують цей острів його листи, що нарешті діждалися опублікування в повнім виданні: Михайло Коцюбинський — Твори в шести томах. Видавництво Академії Наук, Київ, 1962.

В цих листах в деталях відзеркалюється різноманітне життя на острові, його єдина у своєму роді

краса, його мешканці й врешті лікувальники - відпочинковці тих часів. Зокрема цікаві згадки Коцюбинського про зустрічі з письменниками, поетами й мистцями, а особливо цікаві його взаємини з Максимом Горьким, з яким він вперше познайомився на острові Капрі й там подружився з ним.

Коли читаємо листи Коцюбинського з Капрі, чи то до дружини „Вірунечки", чи до Гнатюка, Жука, Грушевського й ін., перед нашими очима немов на фільмовій ленті оживають люди того часу, та стають перед нашими очима неначе живі завдяки тому, що увічнені пером Коцюбинського. Одначе сама природа й краса острова й характер його мешканців остались майже незмінені й вони чарують кожного так, як півстоліття тому чарували ніжну душу українського письменника. Коли відвідати острів, то й сьогодні можна повторяти з однаковим захопленням слова Коцюбинського: „Це земний рай".

Для ближчого ознайомлення читача з Коцюбинським і Капрі подаємо тут уривки з деяких його листів, які були писані під час його побуту на острові.

Перший його лист з Капрі був до дружини Віри. Ось уривок його:

„...Вчора увечері приплив на Капрі, і так мені пощастило: на пароході познайомився з одним молодим поляком, що живе на Капрі, і він завіз мене до готелю, де я й спинився. Насамперед подаю тобі адресу свою: Italia, Napoli, Capri, Hotel Royal, No 23. Це чудесний готель, в центрі острова, абсолютна чистота і комфорт. Маю велику хату, гарно умебльовану, з балконом на гори і море, і повний пансіон... Щодо самого острова, то це земний рай. Кращого місця для спочинку знайти не можна. Незвичайно гарна природа, велика культура, ніде нема пороху, скрізь така ідеальна чистота, навіть на вулицях, що аж дивуєшся. Повітря таке запашне од гірських трав, що аж п'янить. А що найголовніше, тихо. Наче нема людей. Зранку до снідання я гуляв — і стрів щось 2 чи 3 чоловік. Тепер я певний, що зможу заспокоїти нерви і поправитися, а може, навчуся ходити, лазячи по горах..." (Лист з 15. 6. 1909).

В черговому листі до дружини Віри, Коцюбинський описує свою першу зустріч з письменником Горьким:

„...Горький прийняв мене дуже добре, може, занадто, бо аж утомив. Як я пішов до нього о 2 год., то не пустили мене до 11 ночі, там я й обідав, чай пив і газети читав. Горький на мене робить таке враження: це Пилип Салко, тільки у кращому виданні. Очі має хороші, сині. Багато говорить. Правда, ми все говорили на теми літературні, які обох нас цікавлять... У Горького величезна сім'я... Живуть вони розкішно, по-панськи, видно, мають достатки... приїздять на Капрі Амфітеатров, Бунін, Луначарський і Єлпатьєвський. Значить, ще буде чимало знайомих, дуже цікавих..." (Лист з 16. 6. 1909).

А ось лист до Євгена Чикаленка:

„...— спочиваю нарешті на Капрі, цьому острові чудес, де маю якраз все те, що мені потрібне для спочинку: сонце, чудесне, чисте і запашне од моря та ароматів гірських трав повітря... Не бракує мені і товариства. Горький прийняв мене надзвичайно добре, сердечно,

„Маріна Ґранде" (Великий порт) острова Капрі з видом на рибальську оселю, про яку згадує М. Коцюбинський у своїх листах писаних з Капрі.

може, дякуючи листові Короленка... Коли б Ви коли потребували спочити і упитись красою, то раджу тільки Капрі. Ще поки сюди приїхав, я не міг без одпочинку пройти й 3 хвилин, а тепер, лажу по скелях, по цілих днях роблю екскурсії... вбираю в себе красу, багато записую в пам'яті і трошки в записну книжку..." (Лист з 19. 6. 1909).

А ось інші спостереження й переживання письменника на Капрі:

„...Вчора ходили ми на руїни вілли Тіберія, звідки такий чарівний краєвид на море, Везувій, Калабрію, острови, і навіть Неаполь в бінокль видко. Увечері сиділи над морем і любувались місячною ніччю. Тут місячні ночі чарівні, ще кращі, як в Криму... Сьогодні йдемо

(спочатку їдемо звощиком) на Монте-Соляро — найвищу гору на Капрі, звідки навкруги бачиш море і почуваєш себе на острові. Горький все намовляв мене іти туди на ніч, щоб стріти там схід сонця, але я зрікаюсь, бо не спати ніч уважаю шкідливом..." (Лист до дружини з 29. 6. 1909).

„...Мої тутешні знайомі стараються мене розважати і потішати, коли я сумую; позавчора витягли мене на море, на велику ловлю риб. Постараюся хоч коротенько описати тобі, як все було. Ще з ночі рибаки закинули далеко в морі, на дно, глибиною 200—300 сажнів, довгий шнур, до якого прив'язані через 2 аршини шнурочки з крючками. В 6 годин ранку ми вже були в морі на 3 човнах. Було 10 рибалок. Вони почали витягати з води шнурок. Вода тиха і така прозора, що ще глибоко бачиш, як срібною плямою або срібним вужом пливе жива ще, але на крючку риба. Ось витягають в'юна, який довший за мене, а грубий, як дві людські ноги. В'юн в'ється, б'ється, і його глушать залізним гаком і кидають в човен. Далі знов йде риба-чорт, вся червона, як корал, з великими крилами, як Мефістофель в плащі. Потому знову в'юни, попадаються маленькі і великі акули. Тих мусять забивати в воді, бо витягати живими на човен страшно, можуть руку або ногу одкусити. Яка це цікава і страшна риба. Очі в неї великі, без чоловічка, і такі зелені й глибокі, як дорогий камінь. А горять і світяться так, що, здається, з одного ока бачиш друге, і можна дивитися крізь них, як в бінокль. Шнур такий довгий, що 10 рибалок тягнуть його 5 годин. Довжина шнура не менше, як 5½ верстов. Якої риби тільки не наловили. Нарешті під кінцем, шнур розірвався, бо став такий важкий, що не могли витягти його. Довго помучились, але нарешті витягли таку здорову акулу, що аж страшно стало. Це звір, а не риба. Мало нас не перевернула, б'є хвостом, розкриває величезну білу пащу з трьома рядами великих зубів, в якій помістило б ся 2 людських голови, і світить, та й світить зеленим диявольським оком, страшним і звірячим. Витягти її не можна було, її обмотали мотузками, били залізом і прив'язали до човна. Пудів, кажуть, у ній 9—10. Взагалі наловили багато риби, одних акул штук 15—20 (їх тут їдять). Потому заплили ми в якусь печеру і там снідали, співали пісень і купались, хто міг. Потому ловили ще рибу вудкою і повернули додому аж ввечері, так що на морі пробули 12 годин... (Лист до дружини з 3. 7. 1910).

„Не знаю, чи Ви дістали картку мою з дороги до Капрі. З того часу я все збирався більше написати до Вас, та все не було часу. Не смійтесь, бо як воно не чудно, що людина, яка нічого не робить, не має часу, а так воно буває інколи. Се властивість Капрі, який цілком захоплює, затягує людину. Хоч я тут не перший раз і не перший день, а мені все здається, що перед очима проходить не дійсність, а казка, таке все тут дивне і чарівне.

Правда, прелюдія до Капрі теж вдалася мені дуже. Вже коли сів на італійський пароход в Одесі, забув я і свою слабість, і втому, і сіре чернігівське жит-

---

Нещастя нашого визвольного процесу в тому, що частина нашої провідної верстви, яка отаборилась в націоналістичних окопах, піддалась магічній примані слів і фраз.

Д-р Т. Лапічак.

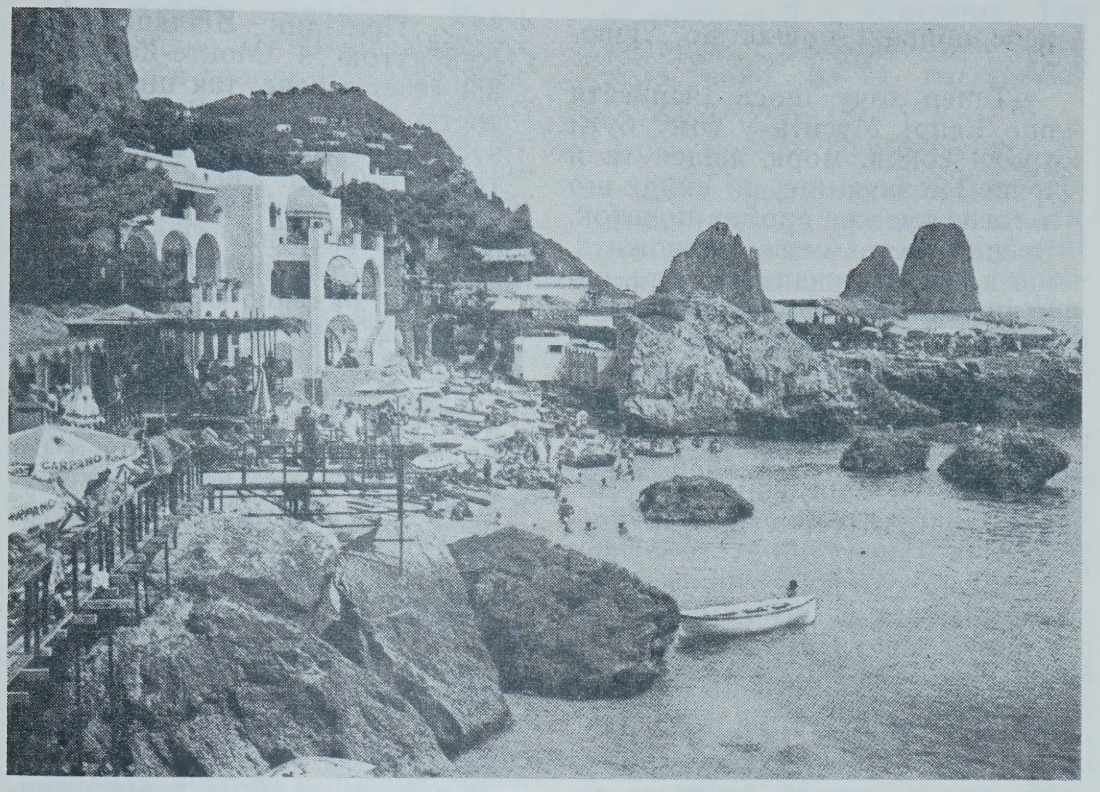

„Маріна Пікколя" (Малий порт) острова Капрі на якому лікувався М. Коцюбинський. В тому порті находяться купелеві пляжі для лікуванців і відвідувачів острова.

тя. 14 днів був я на морі і за тих два тижні пережив чимало вражінь... Живеться тут мені добре. Опріч природи й спочинку, тішать мене теплі, приятельські відносини до мене людей. Горький та його родина так дбають про мене, що мені часом соромно буває стояти в центрі піклувань та дбайливості..." (Лист до Іллі Шрага з 13. 7. 1910).

В листі до Володимира Гнатюка Коцюбинський пише про свою літературну працю на острові й про його замір опрацювати дещо із життя на Капрі. Він пише:

„Якось так біжить мені час, що я його не помічаю. Здається, недавно бачився з Вами, недавно писав, а тим часом коли пригадаєш, таки довгенько. З одного боку се добре, бо я таки скучаю за домом, а з другого й не дуже, бо робота йде мляво. Крадуть мій час люди, спільні обіди, вечері, літературні читання, які одбуваються часто. Минає вечір, другий і третій, лягаєш пізно, встаєш нерано, а ще треба ж і прогулятись, бо без гуляння я б згинув. От на роботу і листування лишається небагато. Проте не гадайте, що я лінуюсь. Ніколи я не хотів стільки зробити, як власне тепер, а що працюю завжди поволі і дуже поволі, то за 1½ місяці встиг написати два невеликих оповідання. Одно з них(менше) послав до „Ради", а друге,

---

Дружній череді вовк не страшний.
(Українське прислівя).

З водою та вогнем не жартуй.
(Українське прислівя).

Не пізно до дому свого й опівночі.
(Українське прислівя).

Двічі літа не буває.
(Українське прислівя).

переробивши, пошлю до „Дзвода" . . .

„Тепер хочу щось написати про Капрі. Мусить у тому бути трохи сонця, моря, людей та й мене. Не знаю ще, чи вийде що з того, але вже зробив початок. Врешті не те мене тривожить, що я так мало написав, а те, що написане не вдовольняє мене, що треба б краще обробляти й виконувати речі, бо важна не кількість, а якість. Багато заважає мені і те, що я слабую. Звичайно, я можу хоч дихати тут, бо нема холодів, а проте все чогось слабую, серце погано працює та й застудив зуба. Часом попадаю у такий пригнічений настрій, що й світ немилий . . ." (Лист з 24. 1. 1912 р.).

Дальше Коцюбинський дуже цікаво пише про зустріч з Шаляпіном і Терещенком. В тому самому листі дуже живо й барвисто зображує весілля садівника, на якому Коцюбинський був присутний:

„. . . Приїздив Шаляпін. Приїхав яхтою з Монте-Карло, де він тепер співає, так щось коло третьої години вдень, а ми як засіли компанією, то розійшлись тільки о 6 год. ранку, бо о 7 він мусів назад од'їздити. Весь час він то розказував (дуже гарно, художньо говорить), то знайомив нас з новою оперою „Хованщина". Він (Шаляпін) такий милий і цікавий чоловік, що несамохіть вибачаєш йому всякі його свинства. З ним приїздив молодий чоловік — міліонер Терещенко (київський), який служить директором в Петербурзькому Оперному Театрі . . .

„Наш садівник женився і запросив нас на весілля. Треба було йти. Купив я йому в подарунок краватку й пішов (знов з цілою компанією). Весілля одбувалось в кав'ярні. Дві невеликих хати, з високими стелями в формі склепінь (арок) прибрані флагами і зеленню. Народу стільки, що нема чим дихати. Садовлять мене під стіну, але так тісно, що якась дама (здається, прачка, бо має сильно червоні руки) половиною сидить мені на коліні і так гріє, що я ледве дихаю. Але терплю. Сусідка потішає мене, що їй теж погано сидіти, і кладе свою руку мені на коліно. Терплю, бо у нас починається з нею цікава розмова, всякі сплітки про гостей, наречену і таке інше. Два мандолісти і скрипач безперестану грають. Починаються танці. Круглий гладкий звощик танцює тільки з своєю жінкою, танцює добросовісно, вірно. Але се не подібно до танців, бо дуже тісно. Наче раки в горшку киплять. Молода — суха і дуже негарна — весь час мовчки сидить в кутку. Обносять якимись сухими калачиками, печеними для економії вдома з 2 сорту муки. Вони сухі, кришаться, і скоро вся одежа у мене і волосся

І УЧОРА ГОРОХ

Пісня

І учора горох,
І сьогодні горох,
Прийди, прийди, серденятко,
Поговорим у двох.

І учора куліш,
І сьогодні куліш,
Прийди, прийди, серденятко,
Мою душу потіш.

І учора паляниці,
І сьогодні паляниці,
Прийди, прийди, моє серце,
Дай на себе надивиться.

І учора кисіль,
І сьогодні кисіль,
Ой як же я тепер рада, —
Коло мене Василь!

моєї сусідки в кришках. Якась стара жінка, літ 90, підтанцьовує і плеще в долоні. Рот завалився, наче од землетрусу, а в чорну шпару цікаво заглядають з одного боку ніс, з другого борода. Вона зігнулась удвоє, але весела і жвава в своїй рожевій одежі і старинних великих ковтках. Починається тарантелла — і стара йде танцювати. Взагалі — це самий комічний номер. Європейські костюми так не підходять до тарантелли, що роблять танець смішним. Маленький кравець в чорній тужурці з круглими полами танцює з перекупкою помаранчів. Виймають з кишені брудні хустки од носа і, склавши косинкою, крутять над головою. Обносять вермутом (солодким вином). На таці, яку несе хитрий селянин, що радий, коли хто не хоче пити, стоять повні чарки, а ззаду ходить дівчина з повною пляшкою. Якісь двоє дівчаток 5—6 літ вже зовсім п'яні і просять монету. Виступає льокай з сімематографа і співає під музику у 18-й раз ту ж саму пісню захриплим голосом. Я питаю молоду, чому вона не танцює, а вона мені одповідає, що вона з кладовища. І справді, наш Луїджі наче викопав її з домовини. Так ми пріли і дивились на танці і пили вино до 11 години..." (Лист з 16. 2. 1912 р.).

А ось лист до Павла Тичини:

„Дуже Вам дякую за Ваш сердечний лист і прошу вибачити, що одповів не зараз. Так у мене складаються справи, що все чогось часу нема. Та й, мені здавалось, не варто було писати Вам на масницю, бо, певно, Ви кудись виїздили на той час.

Я теж частенько згадую Вас і тих товаришів Ваших, з якими мені довелось познайомитись. Передайте їм всім привіт, а тим, що підписали картку до мене, й подяку.

Живеться мені тут добре, почуваю себе краще, а все ж рвуся додому і, як тільки стане у нас (на Україні) тепліше, зараз виїду звідси. Думаю, що на Великдень буду вже вдома.

На Капрі весь час дуже гарно, зелено, тепло. Найнижча температура зимою і то вночі було 8^0R тепла, а вдень доходило і до + 22^0R, наче у літі. Зараз справжня весна, дерева в цвіту, повно квіток (хоч вони цвіли цілісіньку зиму).

ХВАЛЬКО-П'ЯТИБОРЕЦЬ

З цієї пословиці пішла відома староримська пословиця: „Гік Родус, гік сальта", тобто „Тут Родус, тут і стрибай".

П'ятиборець, якому громадяни раз у раз закидали, що він боягуз, виїхав, а потім знов повернувся до рідного краю і став вихвалятися своїми численними подвигами, зокрема таким своїм стрибком на Родосі, якого б не зробив жоден з переможців на Олімпійських іграх. Він додав, що це засвідчили б усі, хто там був, якби вони прибули сюди. Та хтось із присутніх сказав у відповідь: „Але який же бо ти! Коли це правда, то ніяких тобі свідків не потрібно! Тут Родос, тут і стрибай!"

Байка доводить, що всяке слово зайве, коли щось можна довести ділом.

(Байка Езопа).

От би де Ви могли малювати та писати вірші. А я хоч віршів не пишу, проте працюю потрохи і багато читаю, бо під руками велика бібліотека то багато газет та часописів на всяких мовах. Ви пишете про переклади оповідань українських авторів на мову російську. А мені здається, що корисніше було б перекладати з російського на українське, бо таким чином перекладач краще познайомив би ся з українською мовою і такі переклади здалися б нам. У нас, наприклад, дуже слаба література для дітей, і коли б хто зробив переклад кращих російських творів для дитячої лектури, можна б було видати навіть.

Бувайте здорові. Сердечно бажаю Вам усього найкращого". Лист з 22. 2. 1912 р.).

Останній лист з Капрі був написаний до Володимира Гнатюка. Друкуємо його тут в цілості:

„Бачу, що Ви загнівалися на мене, дорогий Володимире Михайловичу, бо не одповідаєте на мій лист, мовчите. Не хочу думати, що Вам так погано, щоб не могли написати хоч пару слів. От зо мною було дуже погано, та й тепер недобре, збирався вмирати, але одклав, бо хочу побачитись з Вами на Великодні святки. Вже не поїду морем, а все через ті кляті Дарданелли, засіяні мінами, перед якими тікають пароходи. Завтра виїду до Неаполя, перебуду там деньдва і до Відня. У Відні теж мушу спочити зо два дні, а тоді до Львова на короткий час, бо мої діти пищать од невдоволення, що вже 5 місяців не бачили мене, та й я скучив. Отже — нема того поганого, щоб на добре не вийшло, бо дякуючи туркам побачуся з Вами. Значить — бувайте здорові, скоро побачимось, хотів би застати Вас у добрім здоров'ї. Веселих свят! Моє щире поважання Вашій пані і привіт дітям! (Лист з 1. 4. 1912 р.).

**
*

Ми навмисне навели більшу скількість цитатів із листів Коцюбинського, бо, поперше, вони тільки недавно стали доступними в друкованій формі й не всі мали нагоду познайомитись з ними. Подруге, цим хочемо збалянсувати популярність його оповідання „На Острові", широко відомого читачам творів Коцюбинського. А з нагоди сотих роковин народження варта ближче познайомитися з враженнями й поміченнями великого українського стиліста на Капрі. Тимбільше, що вони й з літературно - мистецького боку мають свою вартість і можуть сміло стояти поруч його опрацьованих літературних перлин.

ЗАГАДКИ

Біла ріля, чорне насіння лиш той посіє, хто розуміє.

(папір і писання).

**
*

Летіло стадо гусей. Але надлетіла проти них одна гуска і каже: „Добрий день вам 100 гусей!"

А вони кажуть: Як буде раз і другий раз, і третій раз тільки, що є і з тобою — тоді буде 100.

Кілько їх було?

(бугло їх 33).

**
*

Що то за твір, що ні чоловік, ні звір, а має вуса?

(овес).

*
**

Що то біжить без спочинку, не стає на хвилинку: не старіється, не вмірає, а все нищить — забирає?

(час).

Андрій Качор

ЗА КРАСОЮ...

Пригадка, як українські письменники відзначили 40-ліття Ольги Кобилянської в 1905 році.

Український нарід на рідних землях і по всіх країнах вільного світу, де живуть тільки українці, відзначував дуже величаво та гідно соті роковини народження великої української емансипантки, „духового аристократа", визначної письменниці, „царівни" української літератури Ольги Кобилянської.

Варто пригадати, що Ольга Кобилянська почала писати німецькою мовою і довго не могла пробити собі шляху до української літератури. Щойно в 1894 році журнал „Зоря" помістив її першу повість „Людина", чим відкрив їй широко двері до українського Парнасу.

Одначе український літературний світ скоро й дуже тепло привітав Ольгу Кобилянську в своїх рядах. Доказом цього є альманах в честь Ольги Кобилянської в опрацюванні Остапа Луцького, виданий в Чернівцях у 1905 році.

До того альманаху прислали свої твори, поезії або новелі, такі письменники: Іван Франко, Богдан Лепкий, Осип Маковей, Михайло Яцків, М. Чернявський, Петро Карманський, Микола Вороний. Степан Чарнецький, Іван Липа, Ілько Гаврилюк, Гнат Хоткевич, Василь Пачовський, Михайло Коцюбинський, Сильвестер Яричевський, Іван Діброва, Ярослав Весоловський, Михайло Лозинський, Володимир Масляк, Василь Щурат, Стефан Вільшанський і Остап Луцький. Жінок-письменниць у цім альманаху репрезентували: Леся Українка вступною поемою п. н. „Дочка Іефая", Катря Гриневичева легендами „Мак" і „Як Мати Божа просила хліба", двома „Листами" і поемою „Шитво", Уляна Кравченко поезіями „Люблю", „Моління" і „Моє кохання" та Надія Кибальчич поезіями „Жаль" і „Жарт" та новелькою „Хвилини".

У вступнім слові Остап Луцький, в імені всіх названих представників українського літературного світу, писав: ...„Нині — здійснюється мрія — поважна громада наших письменників вітає Вас сердечним привітом... Не попередили його ніякі шумні публичні відозви, — вистачило Ваше поважне ім'я. На скромний листовний зазив, достроїлися голоси сучасної літературної громади в пісню, що відповідає гідности правдивої, поважної Штуки (в розумінні Мистецтва — прим. А. К.), а в слід за тим і достойности Вашої так незвичайно цінної, великих заслуг повної праці".

— „Невтомно, хоч майже самітно стояли Ви довгі часи на сторожі великої і безсмертної ідеї Краси і глибокої Поваги; помимо всіх неприхильних відносин часу, відважно, сильно і високо держали Ви хоругов вічної і незглибимої Тайни; ...Ви вказали на забутий шлях, що провадить далеко поза буденні межі; в прекрасних симфоніях слова,

повних таємного чару лучили те, що дається схопити змислом з тим що можна тільки відчути — і тому, здається мені, за це все складають Вам нині сердечну товариську подяку".

А далі, на закінчення свого вступного слова, Остап Луцький писав:

...„Відхиляється звільна широка заслона, з незнаної далечі долітає якась дивна пісня, — в задуманих душах людських родиться віра, що там далеко, „За дев'ятою горою, за дев'ятим морем синім" — кінчиться не життя і світ — межа; за нею інший, кращий світ"...

І там — продовжує О. Луцький — „за тою межею розцвівся Ваш чарівний цвіт, там родилися і там повертали наші думи, наша туга і наше мовчання"...

...„Ховаються хмари поза сірі гори, — але завтра... може новий прийде день"...

...„Тому і зійшлися товариші Ваші і перед новим сонця небесного сходом складають Вам щирий привіт!"

...„Прийміть цей альманах так щиро, — пише далі О. Луцький — як щиро складають на нього щирі думи щирих друзів Ваших. Пам'яткою днів минулих, джерелом розради у житті негодах, зорею надії на будучність далеку нехай буде отця Ваша книга".

— „Знаю. Опаде листя зелене, затруться колись наші сліди, відкриється брама таємна, а на цім „позиченім" світі лишуться тільки колишні мрії і думи"...

— „З ними, хай залишиться і цей альманах!"

І справді. Ольга Кобилянська, а за нею ініціятор альманаху „За Красою" — Остап Луцький, і всі названі автори збірки відійшли за ту „межу", де починається „Інший, кращий світ", а їх альманах залишився, щоб пригадати нам „царівну" української літератури, якій вони зложили свій доземний поклін і кличуть нас зробити це саме.

Шукаючи сьогодні „За Красою", ми її знайдемо в творах Ольги Кобилянської. Твори ці треба одначе нам усім читати, особливо побажане прочитати їх у Ювілейному році, бо щойно тоді ми зможемо говорити про справжню нашу пошану до великої письменниці, яку згадуємо з нагоди 100-тих роковин її народження.

А твори ці безсмертні, повні таємної Краси і Поваги...

Гречана каша хвалилась, ніби вона з коровячим маслом родилась.
(Українське прислів'я).

Шануй учителя не менше родителя.
(Українське прислів'я).

На світі живучи, довіку вчись. Чого не тямиш — не берись.
(Українське прислів'я).

Розум істиною просвітлюється, серце любовю зігрівається.
(Українське прислів'я).

Улесливий друг у вічі ласкається, поза очі кусається.
(Українське прислів'я).

Перше у волок подивись, тоді й рибкою хвались.
(Українське прислів'я).

Хліб і сіль їж, а правду ріж.
(Українське прислів'я).

Де господар не ходить, там нивка не родить.
(Українське прислів'я).

НА ПЕРЕДОДНІ СТОЛІТТЯ ПРИБУТТЯ о. А. ГОНЧАРЕНКА ДО АМЕРИКИ

В дні 1 січня 1965 року мине 100 років з того дня, як в американському порті Бостоні ступив на американську землю о. Агапій Гончаренко, перший український іміґрант в Америці й до того без сумніву перший політичний український іміґрант, що шукав на вільній землі Вашінґтона захисту перед переслідуванням московської царської тиранії.

Постать о. А. Гончаренка має вже свою літературу. Багато вже про нього було написано в українській пресі і ріжних календарях, але все те оперте на ріжних леґендах і оповіданнях, що кружляли і дальше кружляють про цю надзвичайно цікаву постать. Джерельної, опертої на документах наукової розвідки про о. А. Гончаренка, на яку він безумовно заслужив, ще досі немає.

Трапляється тепер для охочих написати таку розвідку знаменита нагода, бо, як вже було сказано, в дні 1 січня 1965 року мине 100 літ, як він прибув до Америки, а в травні 1966 року мине 50 літ з дня його смерти (точна дата смерти не відома, відомо тільки, що був похоронений в дні 5 травня 1916 року).

Справа збереження і вшанування памяті о. А. Гончаренка, впорядкування й збереження памяток по ньому, справа збереження й впоряд-

О. Агапій Гончаренко розмовляє зі своїм приятелем д-ром Григором Денисом, що написав про нього обширну статтю в англомовному каліфорнійському часописові „Овкленд Трібюн" з кінця березня 1913 р.

о. А. Гончаренко на своїй фармі в Каліфорнії в 1914 році

кування його занедбаної й забутої могили на колишній фармі о. Гончаренка біля міста Гайварду в Каліфорнії, справа створення заповідника на місці, де находиться могила о. А. Гончаренка і його дружини Альвіни, — усі ці справи стають тепер дуже актуальні, а навіть пекучі.

Одному з ентузіястів дослідження постаті о. Гончаренка, пану Т. Луціву з Міннеаполісу, Міннесота, Америка, вдалось віднайти в каліфорнійських архівах між іншими документами два дуже цікаві, а саме листа (чи копію того листа) о. А. Гончаренка писаного до панни Едни Джонзон з Гайварду в Каліфорнії й статтю приятеля о. Гончаренка д-ра Григора Дениса поміщену в газеті „Овкленд Трібюн" (Oacland Tribune) з дня 30 чи 31 березня 1913 року, з відповідною ілюстрацією, частину якої тут, як відбитку, подаємо.

Лист о. А. Гончаренка до панни Едни Джонзон (на жаль на його копії, бо це здається таки копія листа, не подано ні дати, ні немає підпису о. А. Гончаренка), має автобіографічний характер. З нього довідуємось, що о. А. Гончаренко народився в Києві 13 серпня 1832 року і там закінчив народню і середню школу та що в дні 10 липня 1853 року закінчив теологічну освіту.

В 1857 році князь Горчаков, тодішній російський міністер закордонних справ з дозволу і за благословенням тодішнього київського митрополита Філярета приділив його до служби в російській амбасаді в Атенах. В якому характері його туди приділено, в листі не сказано.

Він мав, мабуть, звязки з якимись революційними чи ліберальними кругами в краю (можливо, що в Києві), які боролись за звільнення селянства з кріпацької неволі. Видно що аґенти царської охранки слідкували за тими звязками і в дні 2 лютого 1860 року він був арештований і під конвоєм був транспортований до Росії. Одначе в Константинополі йому вдалось видертись з рук конвоюючих його аґентів і він виїхав до Лондону, де, як каже у своєму листі, дальше працював для справи визволення селян з кріпацтва. Хто і в який спосіб допоміг йому виїхати до Лондону, і з ким він там зустрічався, в листі писаному до панни Е. Джонзон не сказано й цю справу варто прослідити, зробивши старанні розсліди у лондонських архівах.

Після скасування кріпацтва в Росії в березні 1863 року, о. А. Гончаренко вертає до Атен і, як сам зазначує в листі, був присутній на проголошенні данського принца Георга, королем гелленів, тобто грецьким королем. В дні 1 травня 1863 року його іменовано почесним горожанином Атен і в своєму листі до панни Е. Джонсон він підкреслює чомусь „Я є атенець, а не росіянин".

Чому о. Гончаренко вернув з Лондону до Атен, чому був приявний на коронації першого грецького короля й чому дістав почесне громадянство міста Атен, все це по сьогодні окутане таємницею і все це варто було б вияснити, понишпоривши по атенських архівах.

В дні 11 жовтня 1864 року о. Гончаренко відплив з атенського порту на кораблі „Тарріґтон" до Америки і прибув до американського порту в Бостоні, як вже було сказано, в дні 1 січня 1865 року.

Група українських відвідувачів, під проводом проф. Федора Луціва з Міннеаполісу (в окулярах між двома хлопцями), при занедбаних могилах о. А. Гончаренка і його дружини Альвіни. Ці могили находяться на терені колишньої фарми о. Гончаренка біля міста Гейвард у Каліфорнії.

Чому виїхав до Америки, хто його туди вислав, чи стягнув, хто оплатив подорож, в листі не сказано. Не сказано теж, що він робив в перших тижнях і місяцях приїхавши до Америки. В листі є лише згадка про те, що на прохання членів епіскопальної Церкви, під час якихсь урочистостей, які ця Церква справляла, він відправив в церкві Пресвятої Тройці в Ню Йорку Службу Божу в Православному обряді й це на його думку була перша Служба Божа відправлена в тому обряді в Ню Йорку.

На доручення тодішнього державного секретаря Сіварда, о. А. Гончаренко виїхав до Сен Френсиско й почав там видавати газету в російській мові. Це свідчило б, що він дістав якесь доручення від державного секретаріяту, але яке, це досі окутане тайною. Можна поставити гіпотезу, що його побут в Сен Френсиско стояв у якомусь звязку із тодішнім купном Америкою Аляски від російського царя. Ця трансакція була переведена в 1867 році й за Аляску заплачено $7,200,000.

Частина тодішної американської публичної опінії була проти того купна і американська преса, головно та, що появлялась на заході над Пацифіком підняла була галас, що, мовляв, Аляска, це нікому непотрібна країна ледівців, а о. Гончаренко у видаваній ним у Сен Френсиско „Аляска Гералд" твердив, що „Аляска має золото" і дійсно незабаром почали плисти з Аляски мільйони долярів.

Взагалі ж справа побуту й праці о. Гончаренка в Сен Френсиско сповита ще таємницею, яку варто було б розкрити. В 1872 році о. Гончаренко видавав газету „Свободу" в російській мові, якої примірники варто роздобути, простудіювати й проаналізувати зміст тієї газети. Один примірник тієї газети вдалось роздобути п. Т. Луціву.

Другим, дуже важливим документом для насвітлення постаті о. Гончаренка є згадувана вже „Овклендська газета" ("Oacland Tribune"). В числі тієї газети з дня 30 чи 31 березня 1913 р. (з фотознимки сторінки тієї газети трудно встановити точну дату) на тій власне сторінці вміщена довга стаття молодого приятеля о. Гончаренка — д-ра Григора Дениса.

Ця стаття попереджена редакційним вступом, що є сам для себе дуже важним документом для дослідників постаті о. А. Гончаренка. В тому вступі сказано, що о. А. Гончаренко це одна із найбільш романтичних постатей у світі. Він є тим звеном, що вяже старі дні переслідування і варваризму в Росії з сьогоднішними днями. Дальше у тому редакційному вступі до статті сказано, що о. А. Гончаренко це похилого віку український священик, котрий вже багато років тому втік, рятуючись від терору російської тиранії і живе сьогодні на малій фармі близько Гайварду, де він надіється закінчити свої дні в мирі і спокою.

Дальше в тому редакційному вступі сказано, що 81-літній тоді о. Гончаренко, хоч живе самітно на своїй фармі, має гурт приятелів, з якими вдержує звязки і між ними є певне число добре відомих мислителів Америки (на жаль не подано ні одного прізвища).

Ці приятелі відвідували о. Гончаренка майже кожної неділі на його фармі. Коли погода була гарна, тоді о. Гончаренко сідав перед дверима своєї хатини і розповідав про старі часи, як теж малював картину майбутності, в якій його свободолюбний нарід ввижався йому свобідним і звільненим від царської тиранії.

Редактор „Українського Голосу" М. Стечишин (стоїть) і п. Дирбавка що походив з Городенки, Галичина, на фармі о. А. Гончаренка в 1904 році. Знимка зроблена мабуть коло так званої „печери", де о. Гончаренко відправляв щодня Богослуження.

Щойно після того редакційного вступу слідує стаття д-ра Г. Дениса. Документально найважнішим у тій статті є коротенький особистий лист о. Гончаренка до д-ра Г. Дениса, якого він на бажання о. А. Гончаренка цитує. Зміст того короткого листа є такий:

> „Я походжу з України, яка була знищена москалями. Геродот називає нашу країну Скитією. Ця країна є велика. Вона простягається від Уралу до Карпат і в ній живе 30 мільйонів людей, що відзначаються відвагою і розумом; наша земля багата а народ великий".

Цей коротенький лист, що без сумніву є оригінальним листом о. Гончаренка є для нас першорядним документом якщо йдеться про вияснення національного походження й національної свідомості о. А. Гончаренка. На основі того одного документу маємо повне право уро-

Знимка о. А. Гончаренка з 1902 року. В руці о. Гончаренко держить примірник часопису „Свобода" що він його видавав в російській мові в 70-их роках минулого століття. Як з власноручного напису о. Гончаренка вміщеного на тій знимці виходить, він прислав її своєму знайомому Т. Коханові, що жив в тому часі в Манітобі.

чисто відмітити в дні 1 січня 1965 року прибуття до Америки першого свідомого українця і то в характері політичного іміґранта. До того часу годилося б повияснювати багато неясних ще речей, звязаних із більш, як півстолітнім перебуванням о. Гончаренка в Америці і його діяльністю в тій країні. Годилося б теж подбати про те, щоб з місця, де находиться могила о. А. Гончаренка, зробити американсько-український заповідник.

По всій імовірності стаття д-ра Г. Дениса написана за суґестією вказівками й інформаціями о. А. Гончаренка. Коли це так, то вона

свідчить, що о. Гончаренко знав історію України (очевидно так, як могла її знати людина його часів). Він орієнтувався теж в українській літературі. Захоплювався Т. Шевченком і І. Франком. Він знав про таких українських письменників як І. Котляревський, Г. Квітка-Основяненко, Юрій Федькович. Він знав про композиторську працю Миколи Лисенка і наукову працю проф. Михайла Грушевського. Він знав прізвища таких українських діячів як М. Драгоманів, М. Павлик і Коваленко.

Справа дослідження постаті о. А. Гончаренка і гідного вшанування його памяті як першого українського поселенця на американському континенті має вже своїх ентузіястів. До них належать: п. Т. Луців з Міннеаполісу, Міннесота, п. О. Лиско з Ричмонду, Каліфорнія, панство Підгірні і Панькови, адв. І. Чабан і пані Текля Денис, вдова по д-рові Г. Денисові в Каліфорнії. У нас в Канаді до таких ентузіястів належить інспектор М. Іванчук. Справа гідна того, щоб таких ентузіястів було якнайбільше.

С. В.

Шашкевич

ДВІ ВОРОНИ

В гарячий день летіли дві ворони. Схотілося їм дуже пити, а не було ні потока, ні става. На щастя своє взріли вони збанок з водою: але що шия у збанка вузька і довга була, годі їм було короткими дзьобами води досягнути. Трудилися много, щоб судину розбити або вивернути, але надармо. Розсердилась одна і полетіла. Но друга стала промишляти і порадила собі. Недалеко судини лежали камінці: носила ворона по одному і кидала в судину так довго, аж вода ся піднесла, і вона до волі напилася.

Не скучай собі, хотяй-би які труди були, а всяке діло, що замір иш, довершиш.

Початок завсігда гіркий, та за те кінець солодкий.

СПРАВЕДЛИВА РЕПЛІКА

З комодом шафа сперечалась
[якось —
У кого краща врода, вища якість.
А скриня їм сказала люто:
„Свині!
Обоє ви походите від скрині".

Хоч репліка була занадто груба,
Та справедлива.

Бо зазнайомство губить
Не тільки шафу чи якийсь комод,
А й тих, що забувають про народ!

ЗАГАДКИ

Усіх обшиває, а сама одягу не має.

Голка.

**
*

Хто по землі ходить, неба не бачить, весь час стогне.

Свиня.

**
*

Без вікон. без дверей, повна хата людей.

Маківка із зернятами маку.

Ікер

Материне серце

(За листом з Краю)

Шульженко виткнув у віконце журавлину шию і ніс увесь в ластовинні.

— Ну, давайте, давайте! Хто на черзі?.. Підходь.

— Я на черзі, товаришу, — зашурхали по давно немитій підлозі босі ноги і баба Павлина сперла бороду на підвіконня. — Беріть мене, товаришу, на чергу, а то мені ще треба в церкву на Всеношне... А у вас робота кипить, як мокре горить.

— Нічого. Ще вспієте навкучитись Пану Богу. А що вам Бог послав?.. Посилочку получаєте від дядька Сема?

— Ой, де ж там получаю, — зітхнула баба й добула з-за пазухи супличок з грішми, на три ґудзи зав'язаний. — Не получаю, товаришу начальнику, а посилаю. Кажуть, страшна біда в тій Америці, народ мре з голоду, як — мухи!

— Що це ви, бабо, теревені гнете! В Америці голод — витріщив очі Шульженко та глипнувши зизом на Ольгу Михайлівну (вона стукала на „щотах"), прикусив язика.

— Так, так, синочку, — зажурено помахала баба головою в чорній хустині.

— Оце, вчора були в клубі товариші з району, кінокартинку таку показували, — як той їхній капіталістичний рай виглядає... Господи заступи і помилуй! В Ню Йорку люди лежать на вулиці спухлі від голоду, гей колоди! А там же моя дочка Олена, з чоловіком та й троє онучат... Болить же материне серце за рідною дитиною!

Ластовиняче обличчя завідуючого поштою почервоніло й посиніло.

— Замовкніть, громадянко! Не читайте мені лекції по аґітації і пропаґанді! Давайте посилку.

Помічалось — це було не все, що він намірився сказати бабі, але ж скулена над рахівницею постать Ольги Михайлівни тримала на ув'язі його козацький темперамент... Дай серцю волю — заведе в неволю... Тим часом баба Павлина порозкладала на прилавку продукти — в мішечках, вузликах і вроздріб.

— Отут шматочок вудженого сала зашитий в полотенце, тут сушня, тут гриби три віночки, тут житні сухарі...

— Каравул! — вхопився за голову Шульженко. — Чи вам, бабо, зайшов ум за розум, що ви таке барахло в Америку посилаєте?! Та ж ви компромітуєте такою посилкою наш Радянський Союз!

— Не кажи, синку, барахло, — зітхнула баба, — бо як тебе голод притисне, тоді й житній сухар смакує, як коржики з медом. З'їси, ще й оближешся! Самі голод пережили в сталінські часи, знаємо, чим то пахне. А тепер, славити Бога, зажили заможніше, то й другим, біднішим за нас, можемо пособити.

Шульженко косо глянув на Ольгу Михайлівну... Вона скоцюрбилась над рахівницею, заткавши уста хусточкою — здається, тихо хихотала... Шульженко збісився, чув, що леда-хвиля експльодує!

— А що там у вас, в цій дрантивій шматці?

— Мило.

— Мило?!

— Саморобне, — пояснила баба й розгорнула шматинку з грудкою глинчастої мазі.

— І це „мило" ви хочете посилати в Сполучені Штати?...

— Еге! Та же, виходить, товаришу начальнику, мила там немає! Товариші з району показували кінокартину, як на вулицях Ню Йорку валяються люди, чорні від сажі і болота, по півроку невмивані! Знаємо, синочку, і те горе, і нас колись воші їли...

— Води! — скрикнув раптом Шульженко, зблід, пополотнів і вхопився рукою за серце. — Ольга Михайлівна, там у ящику, мої таблетки... Подайте, будь ласка, прошу... — застогнав і осунувся на крісло.

Баба Павлина побожно перехрестилась...

КОМАР І ЛЕВ

Комар підлетів до Лева і сказав: „Не боюся тебе, не сильніший ти за мене. Хіба ні?... В чому твоя сила? У тому, що дряпаєш пазурами й кусаєш зубами? Але це робить кожна жінка, що б'ється з своїм чоловіком. А я набагато дужчий за тебе. Якщо хочеш, виходьмо на бій. І Комар задзижчав, ушився йому в морду коло ніздрів, де немає волосся. Лев роздряпав себе своїми власними пазурами і, нарешті, перестав боротися. А Комар, перемігши Лева, задзижчав, заспівав пісню перемоги й полетів собі. І раптом заплутався в павутинні. Павук накинувся на нього, і Комар застогнав, що перемігши найсильнішого, гине від такого нікчемного створіння, як Павук.

Ця байка про тих, що перемагали великих, але були переможені малими.

(Байка Езопа).

О. Вишня

Дикий кабан, або вепр

Чого воно так: коли говорять „дикий кабан", — так не страшно, як „вепр", так уже й мозок ніби поза спиною і волосся на голові ворушитись починає?

Воно, мабуть, саме слово „вепр" — страшнувате, — якесь таке, ніби з великими іклами й погрозливо хрокає...

— В-е-п-р!

На Полтавщині, недалеко славного міста Гадяча є село Веприк, — хоч воно і недорослий „Вепр", а тільки маленький, тільки „Веприк", а я гадаю, що колгоспникам там, мабуть, увесь час страшно — ану ж, візьме малий „Веприк" та — на великого „Вепра" виросте? Що тоді?!

Найстрашніший дикий „кабан-одинець", — це запеклий кнур, індивідуаліст старий, досвідчений кнуряка, що прибивається до табуна тільки тоді, коли свині весілля справляють.

Він тоді своїми страшними іклами розганяє кнурців-парубків, усі його рушниками перев'язують, він сидить, хрокає й чавкає, як колись пан-поміщик на весіллі у своїх кріпаків.

Дикі кнури-одинці, що звуться ще за свої величезні ікли — сікачами, вигодовуються на справжнє страховище, сильне та люте.

Собак вони своїми іклами одним ударом січуть на бефстроганів, а мисливець, як побачить сікача, зразу бере на мушку або дуба, або грушу і сидить там тихий, як горличка.

А потім уже всім і розповідає після четвертої стопки:

— Сікача вчора стріляв! іду, знаєте, очеретом, — коли чую, щось сопе! Дивлюсь, а воно як гора: Я зразу думав, що паросик обтікаємої форми зійшов з рейок і болотом котить. Придивився, — а воно сікач! Я, звичайно, не розтерявся, — у лівому стволі у мене чакан, — я його в лоб як жахну, — а він тільки головою покрутив, куля одскочила та недалечко від мене й упала. Тільки трохи сплощилась! Я не розгубився... А коли я взагалі розгублююсь, скажіть?! Да... Я не розгубився та зразу за фінку, та до нього! Розмахуюсь, а він мені й каже: „Злізайте, — каже, — дядьку, з дуба, чого ви туди залізли?" Да... я, звісно...

— Стій - стій! Що ти буровиш? Хто каже? З якого дуба?

— Та не перебаранчай! Я до нього з фінкою, вдарив його під ліву пахву, якраз проти серця! — „Ага, — кричу, — попався, — кричу, — веп-п-п-ир! Не з таких, — кричу, — я, щоб сікачів боятись! Та на нього верхи! Сів верхи і держусь за гілку! А він мені знову: — „Та злазьте, — каже, — дядьку, кабан у Пилипову балку побіг!" — А я йому: „Злізай, кажеш?! Не злізу, поки, — кричу, — не рішу тебе тут!" А він мені: „Я говорить, — веп-п-пир-сі-сі-с-і-ка-ка-ка-ч..." Тут уже підходить хазяйка:

— Може б — каже, — ви, Стратоне Стратилатовичу — прилягли трохи?

— Не злізу! — кричить Стратон Стратилатович.

Потім уже беруть Стратона Стратилатовича під руки й кладуть на канапу.

А він і на канапі ще добиває сікача:

— Не злізу, — кричить, — доки не рішу!

І так-таки ніхто й не довідався, чи зліз Стратон Стратилатович із страшного вепра-сікача, чи й досі держиться за гілку...

Сікач — страшний звір, так що й після четвертої стопки не дуже злізеш...

Чому ми весь час говоримо про вепра-одинця, сікача?

Бо ми — мисливці, ми люди хоробрі! І коли вже йти на дикого кабана, то йти на такого, щоб можна було чим і похвалитися, та й показати було що...

Уявіть собі на стіні у вашому кабінеті отакенну сікачеву голову з страшними зубилами-іклами!

Слава не тільки вам, а й усьому вашому роду-племені.

Ясна річ, що, полюючи сікача, можна мимоходом з десяток менших кабанів чи свиней настріляти, але головна ваша мета — сікач.

Поросят не бийте.

— Убити порося — це все одно, що встрелити на озері каченя, що ще й у колодочки не вбилося!

Це — сором для справжнього мисливця.

Сікач, не вважаючи на свою чималу вагу й короткі ноги, дуже прудко бігає.

Розповідав мені якось приятель мисливець, дуже досвідчений мисливець і на птицю, і на звіра, як сікач бігає.

Кузьма Дем'янович — мого приятеля звуть.

— Полювали ми кумпанією у Баб'ячій балці, — почав Кузьма Дем'янович. — А Баб'яча балка підходить з того краю до глибоченького провалля. Понад балкою — ліс. За проваллям починається болото, поросле очеретами, а далі річка. Полювали ми зайців, лисичок, — що трапиться, одне слово. Був з нами й місцевий дідок мисливець. Пройшли ми балку, підійшли до провалля, сіли на горбочку, закурили, одпочиваємо. Краса ж яка, куди оком кинеш! Очерета, між ними де-не-де озеречко, а за очеретами срібноголуба стрічка річки... По той бік річки — лісочок... Біля лісочка — хуторець на три хати... На узгір'ї біля хутора овечки пасуться. Чутно, як у хуторі дівчата „Чорноморця" виводять:

Вивів мене, босую,
Та й питає,
Чи є мороз, дівчино,
Чи не-ма-а-а-є-є-є?

Дивився б і не передивився... Слухав би й не переслухав...

Сиділи, слухали, з краєвиду милувалися.

ЗОЛОТІ ДУМКИ

Демократія це така суспільність, де гесні люди можуть гесно з гимсь не погоджуватись.

(А. Стівензон).

Ніякий перегоновий кінь не в силі бігти так скоро, як вилітають з вашої кишені гроші, що ви на нього ставите.

Коли ми маємо пять літ, то ми про все питаємо: коли ми маємо 17 літ, то ми на все маємо готові відповіді; коли нам стукнуло 50 літ, то ми вже навчились прислухатись уважно до того, що говорять інші.

Аж ось місцевий дідок і каже:

— А в цьому, — каже, — болоті табун диких свиней є. І сікач тут здоровенний бродить.

— Ми всі, — каже Кузьма Дем'янович, — аж попідскакували!

— Де?

— Та отут у болоті!

— Та невже? — ми до нього. — А чи бачив їх тут хтонебудь?

— А чому ж не бачив? Бачили! А скільки вони в нас городини та буряків перенищили... Я сам сікача бачив, — пудів на п'ятнадцять, якщо не більше! — Страшний звір!

— Ну, ви ж розумієте, — вів далі Кузьма Дем'янович, — що ми ж зразу рішили пройти болото, може ж таки пощастить наткнутися на табун свиней. Було нас шість чоловік. Рішили так: я, як найстарший, — мені вже тоді п'ятдесять шостий пішов, — так я пройду до провалля, углиб в очерет, та тут буду собі чекати, а решта — з того боку зайде і йтиме до мене один од одного метрів на тридцять-сорок.

Загонщиків у нас, як бачите, не було, — ми самі, мовляв, і за загонщиків і за стрільців. Дідок не схотів з нами йти: — Боюсь, — каже! — Пішли ми в очерет, а дідок спустився в балку: „Мо', — каже, — де зайчика наполохаю". Увійшов я в очерет, пройшов трохи, став, — обдивляюсь. Справді, ніби стежки якісь в очереті — сюди й туди йдуть. Не брехав, видать, дідок, — сам я собі подумав... Пройшов ще трохи далі в очерет, вибрав таку собі невеличку вроді галявинку, став прислухуюсь... Не чуть нічого... Шелестить тільки очерет, та іноді десь ізбоку зашарудить болотний щур. І знову тихо. Довгенько я стояв, уже час би й товаришам підійти, а їх нема та й нема. Я, сказати правду, задрімав трохи. Стою, дрімаю! Коли воно щось ніби як шелесне очеретом, та як хрокне, — так я як підстрибну! А воно вдруге — як хрокне! Так я як прянув з очерету й вискочив якраз напроти провалля... Почув тільки, що й од мене щось шелеснуло й подалося в напрямку до річки! Та де там було думати, що воно... я як вискочив з очерету й помчав прямо на провалля. З провалля вилетів, як хорт, добіг до лісу, й на грушу. Сів, звів курки, чекаю. Довго сидів, нема нічого. Аж ось чую, гукають:

— Кузьмо Дем'яновичу! Кузьмо Дем'яновичу! Агов! Де ви? Агов-гов-гов!

— Я тут! — кричу. — На сікача засів! На груші!

— Зла-га-га-газьте!

— Не злізу! — кричу.

А воно й справді, я й сунувся був із груші злазити, — не злізу. Груша висока, стара груша, і аж до половини ні сучків, ні віття — самий стовбур! Як я на неї видер-

---

Мудрий не все каже, що знає, а дурний не все знає, що каже.

(Українське прислів'я).

Краще догана розумного, ніж похвала дурного.

(Українське прислів'я).

І золоті удила коневі не милі.

(Українське прислів'я).

Не так страшно пять вовків, як улесливого лиходія.

(Українське прислів'я).

ся, вбийте мене, й досі не допойму...

Підійшли товариші. Зняли мене з груші.

— Бачили щонебудь? — питаю я їх.

— Анічогісінько не бачили.

— Та як же ж, кажу, не бачили, коли ж щось хрохнуло... та не раз, а аж двічі! І шелеснуло щось од мене! Я від нього, а воно від мене! А що хрохнуло, хай мене Бог уб'є — кажу — своїми вухами чув!

— Так то ви, значить, — питає мене Іван Петрович, — на провалля прянули?

— Я ж, — кажу, — я! Воно як хрокне, — я думав, що сікач, і з очерету!

— Та то я висякався! — каже Іван Петрович. — Тільки я сякнув, воно щось як шелесне біля мене, а я думав, що сікач, та й собі од нього до річки!

Аж ось і дідок підходить.

Ми на нього:

— Де ж ваші свині? Де ваш сікач?

— Нема хіба?! — здивувався дідок.

— І сліду нема, — кажемо.

— Виходить, пірнули.

— Куди пірнули?

— Під воду! Куди ж?!

— Та хіба ж дикі свині пірнають?

— Не знаю, як де, — а в нас пірнають! — стверджує дідок.

— А що ви гадаєте, — міркує Кузьма Дем'янович, могло буть! Єсть же морські свині, могло буть, що й річні єсть!

Так отаке то трапилося з нами на полюванні кабанів. Я й досі ніяк не допойму, як я з провалля вискочив, як я на грушу видерся?! П"ятдесят же шостий мені... Пал ото такий, виходить, мисливський! Так отак сікачі бігають! Прудкий звір, — додав Кузьма Дем'янович.

Полюють дикого кабана з собаками - гончаками чи спеціяльно на таке полювання натасканими псами, але здебільша і найчастіше полюють його з загонщиками.

Коли на вас вискочить дикий вепр і ви не встигли втекти, ви вже тоді його, ясна річ, стріляєте.

Стріляти треба обов'язково кулею, цілитись у голову або в серце, бити треба наповал, бо поранений кабан - звір страшно лютий, він кидається на мисливця, з розгону всаджує йому своє страшне ікло прямо в пуп і, з криком: — Ага, попався! — поре мисливця по черівній білій лінії од пупа вгору до грудей.

Коли він сам смертельно поранений, — він лягає тут же, поруч мисливця і обидва вони потихеньку віддають душу Богові!

Потім уже сходяться мисливці, лаштують носилки і несуть і свого загиблого товариша, і дикого кабана до машини чи до залізничої станції.

Не припадок, що так багато метушні, обрядовости, галасу, пропаґанди, самохвальби і звуків єрихонських труб професійних революціонерів і такий убогий зміст їх думок, такі мізерні їх осяги і такі великанські жертви заплачені за ці осяги.

Д-р Т. Лапічак.

Ті, що несуть загибленого товариша, — дуже сумні, бо їм дуже жалко хороброго мисливця, що впав жертвою благородної спортивної своєї страсти.

А ті, що несуть забитого кабана, — дуже веселі, бо такий мисливський трофей трапляється не дуже часто.

Коли ви йдете болотом, де обов'язково є цілий табун диких свиней і де бродить величезний сікач, не менш як пудів на п'ятнадцять вагою, дуже корисно проказувати таку ніби молитву, що за сивої давнини дуже допомагала на полюванні нашим предкам - мисливцям (між іншим, молитва ця дуже корисна не тільки при полюванні кабанів, а корисна вона й при охоті на всякого звіра).

Така молитва:

„Ви зорі-зірниці
Ніч темна темниця,
Замикаєш ти і церкви і хати,
Ще й царські палати,
Замкни звіру вуха й очі,
Щоб я підійшов і не промахнувся . . .”

Коли ви таку молитву прочитаєте з вірою, то безперечно зможете підійти до кабана, не вважаючи на те, що він звір дуже обережний і слух у ньому, як у найталановитішого диригента симфонічної оркестри.

З вищенаведеною молитвою можна й треба полювати дикого кабана навіть самому, продираючись заплутаними стежками й перескакуючи з купини на купину в очеретяному болоті.

А взагалі, ще раз кажемо, полюють кабана із загонщиками.

Трапляється, і дуже часто трапляється, що кабан, почувши чи довідавшись, що спереду стоять на номерах мисливці з жаканівськими в руках кулями і бувши не зовсім певний, що всі вони прянуть на груші, — повертається і йде на загонщиків.

Бо він звір хитрий, — він знає, що у загонщиків, крім кілків та одчайдушного галасу, в руках нічого немає.

Випадки такі кінчаються більшменш щасливо, кінчаються вони переляком, бо кабан поре людину тільки тоді, коли його поранено, а так він підбіжить, хрокне й, сміючись, побіжить далі.

Було таке й з нами на полюванні кабана, було, було! Брехати не буду — було!

Підняли загонщики в очереті на болоті кілька диких свиней і кабанів.

Пішли вони на мисливців.

Почулося — там бах, там бах!

Виткнувся на них і один чималенький, так пудів на десять вепр.

Чи там у нього стріляли чи не стріляли, я вже не скажу, бо дехто з мисливців, щоб видніше було, сидів на груші, а тільки ж він крутонувся й помчав на загонщиків.

По всьому скоку підбіг до одного парубчака - загонщика, той і „рятуйте, хто в Бога вірує!” не встиг пролящати, як він його тиць рилом у пуп! Перекинув, перестрибнув через нього, хрокнув, загигикав і помчав далі.

Підбігли ми всі до того парубчака: стоїть блідий - блідий, губи білі й труситься і нічого більше вимовити не може, тільки:

— Хрокнуло й побігло! Хрокнуло й побігло!

Нарешті трохи опам'ятався.

Ми до нього:

— Ну, що, — дуже злякався?

— Злякався, тільки не зовсім, не до кінця злякався! Можна дужче злякатися! — промовив він.

Так що й загонщикам, як бачите, треба бути пильними.

Убили ви дикого кабана.

І отоді настає найтяжчий момент полювання диких свиней.

Це, — коли вже зберуться на дикого кабана до вас приятелі, і вам треба переконати їх, що це іменно кабан не простий, а дикий.

Ви їм розказуєте про ваше полювання, не пропускаючи найдрібніших деталей: і як збиралися ви на полювання, і як їхали, і як доїхали, як до болота чи до лісу дійшли, де стали, скільки було загонщиків, як кабан вискочив, як ви не розгубилися, як бахнули, як він ткнувся рилом у землю, а потім встав і побіг, а ви його вдруге...

В процесі розповіді ви й свідків називаєте і розплющену кулю калібра вашої рушниці показуєте...

Ну, всі докази за те, що ви власноручно вбили дикого кабана.

І бачите, що ніщо не допомагає: їдять і хвалять кабана, а не вас!

І ви прекрасно знаєте, що, йдучи додому, вони, похитуючись, будуть, реготатися:

— Дикий кабан! Найшов дурних! А, до речі, по чім свинина тепер?

Отакі люди!

Невдячні люди!

Байка про Оленя

Мати навчаючи Оленя, сказала йому: „Тебе наділила природа рогами й великим тілом. І я не знаю, чого ти в нестямі тікаєш, як з'являються собаки". Тільки-но сказала це, одразу-ж почула здалеку собачий гавкіт. І вона, що радила синові залишатися, перша кинулася навтіки.

Радити легше, ніж робити.

(Байка Езопа).

ВОВК І ЯГНЯ

Вовк побачив, що Ягня п'є воду з річки, і хотів знайти якийсь слушний привід, щоб його з'їсти. Отже, хоч він стояв і вище по течії, але почав обвинувачувати Ягня, що воно каламутить йому воду й не дає пити. Ягня відповіло, що воно п'є, торкаючись води тільки краєчками губ, і що, зрештою, воно, стоячи внизу, не може йому каламутити воду. Тоді Вовк зауважив: „Минулого року ти зневажило мого батька". — „Мене тоді ще й на світі не було", — відповіло Ягня. Але Вовк сказав йому: „Хоч як би ти виправдувалось, я все одно тебе з'їм".

Байка доводить, що навіть справедливий захист не має сили для тих, хто заповзявся чинити кривду.

(Байка Езопа).

СПИСОК МІСЦЕВОСТЕЙ РІДНОГО КРАЮ

(Продовження списка поміщеного в Альманаху з 1963 року)

В попередньому нашому Календарі-Альманахові з 1963 року ми подали були список місцевостей, що охоплював 20 повітів Галичини. Вони мали свої назви від таких повітових міст: Бережани, Бібрка, Броди, Городок, Долина, Жидачів, Збараж, Зборів, Золочів, Калуш, Камінка Струмілова, Львів, Перемишляни, Підгайці, Радехів, Рогатин, Сколє, Стрий, Теребовля і Тернопіль.

В цьогорічному нашому Календарі-Альманахові подаємо дальший список тих місцевостей, але в дещо іншому пляні, а саме по повітам, як нам це радили деякі читачі нашого Альманаху. Цей список подає місцевості дальших 13 повітів Галичини, що охоплюють територію південного Поділля, Покуття, Гуцульщини і східньо-карпатського Підгір'я. Ці повіти мали свої назви від таких повітових міст: Богородчани, Борщів, Городенка, Гусятин, Заліщики, Коломия, Косів, Надвірна, Скалат, Снятин, Станиславів, Товмач і Чортків.

Список місцевостей тих 13 повітів виготовлений на основі „Етнографічної мапи" Південно-західньої України (Галичина), що її опрацював проф. Володимир Кубійович.

Старі наші піонери, що приїхали до Канади ще перед першою світовою війною, знайдуть в тому спискові назви таких місцевостей, що повстали щойно в часі польської окупації, і в яких поселювались польські кольоністи.

В наступному нашому Календарі-Альманахові за 1965 рік буде поданий кінцевий список місцевостей Галичини. В дальших наших Альманахах будуть подані списки місцевостей Буковини, Закарпаття і важніші місцевості центральної і східньої України. Вкінці подамо список місцевостей поза межами України, де в більших скупченнях живуть українці.

Радимо читачам наших Альманахів зберігати їх річники, щоб мати цілість матеріялів, що в них поміщені.

Коли б читачі наших Календарів-Альманахів мали які завваги, чи пояснення до подаваних нами списків місцевостей Рідного краю, просимо їх присилати на адресу „Українського Голосу". — Редакція.

Повіт Борщів

Бабинці, Бережанка, Білівці, Більче Золоте, Боршиківці, Борщів, Бурдяківці.

Вербівка, Верхняківці, Висічка, Вільховець, Волківці.

Глубічок, Горошова, Гуштин, Гуштинок.

Дубівка.

Єрмаківка (Ґермаківка).

Заваля, Залісся, Залуче, Збриж, Звенигород, Звинячка, Зеленці.

Іванків, Іване Пусте.

Козачина, Констанція, Королівка, Кривче Горішнє, Кривче Долішнє, Кудринці.

Ланівці, Латківці, Лосяч.

Манастирок, Мельниця, Михайлівка, Михалків, Мушкарів, Мушкатівка.

Нівра, Новосілка.

Озеряни, Окопи св. Трійці, Олексинці.

Панівці, Пилатківці, Пилипче, Пищатинці, Підфилипя.

Сапогів, Сишківці, Скала, Сковятин, Слобідка Мушкатівська, Свобідка Турилецька, Стрілківці.

Трійця, Турильче, Трубчин.
Устя Єпископське.
Худиківці, Худиївці.
Цигани.
Шершенівці, Шупарка.
Юріямпіль.

Повіт Бучач

Баранів, Бариш, Беремяни, Білявинці, Бобрівники, Бобулинці, Бортники, Броварі, Бучач.
Велеснів, Вербка, Вербятин, Вичілка, Вістра, Возилів.
Губин, Григорів, Гута Нова, Гута Стара.
Діброва, Доброполе Дубенко, Дуліби.
Жнибороди, Жубрець.
Задарів. Заліся Заліщикі малі, Заровинці, Звенигород, Зелена, Золотий Потік.
Кійданів, Ковалівка, Комарівка, Коропець, Коростятин, Космирин, Костільники, Красіїв, Курдибанівка.
Лазарівка, Ліщинці, Лука, Ляцьке.
Матеушівка, Медведівці, Межигіря, Михайполе, Монанстериська.
Нагірянка, Нисколизи, Новосілка Коропецька, Новосілка Язловецька, Новоставці.
Озеряни, Окопи, Олеша, Осівці.
Петликівці старі, Петликівці нові, Переволока, Передмістя, Пилява, Пишківці, Підзамочок, Підлісся, Полянка, Помірці, Порхова, Пужники.
Ріпинці, Рукомиш, Русилів.
Самолуски, Семінче, Сендзішівка, Скоморохи, Слобідка Горішна, Слобідка Долішна, Сновидів, Стінка, Сокілець, Соколів, Сороки.
Трибухівці, Тростянці.
Устя Зелене.
Цвітова.
Чехір.
Язлівець, Яргорів.

Повіт Городенка

Балагурівка.
Вербівці, Вікно, Вільховець, Воронів.
Гавриляк, Ганчарів, Гарасимів, Глушків, Городенка, Городниця.
Далешева, Дубки.
Жабокруки, Живачів, Жуків.
Ісаків.
Колінки, Копачинці, Корнів, Кунисірці.
Лука.
Михальче.
Незвищі.
Обертин, Олієва - Корнів, Олієва - Королівка.
Петрів, Підвербці, Помірки, Поточиська, Пробабин.
Раковець, Рашків, Репужинці.
Семаківці, Семенівка, Серафинці, Сокирчин, Стрільче.
Тишківці, Топорівці, Торговиця Пільна.
Униж.
Чернелиця, Чернятин, Чортовець.
Якубівка, Ясенів Пільний.

Повіт Гусятин - Копичинці

(За Польщі повітове староство перенесено з Гусятина до Копичинець).

Босири.
Васильків, Васильківці, Верхівці Вільхівчик.
Гадинківці, Городниця, Гриньківці, Гусятин.
Жабинці.
Заремба, Зелена.
Карашинці, Клювинці, Копичинці, Корчакова, Котівка, Коцюбинці, Коцюбинчики, Кривеньке.
Личківці.
Майдан, Мишківці.
Нижбірок Новий, Нижбірок Старий, Нижбірок шляхоцький.
Оришківці.
Перешилів, Постолівка, Пробіжна.
Раків Кут.
Самолузки, Сидорів, Сокиринці Сорока, Суходіл, Сухостав.
Товстеньке, Теклівка, Трибухівці, Тудорів.
Увисля.
Хлопівка, Хоростків.
Целіїв.
Чабанівка, Чорнокінецька Воля, Чорнокінці Великі, Чорнокінці Малі, Чорнолози.
Шидлівці.
Яблонів.

Повіт Заліщики

Ангелівка.
Бедриківці, Берéсток, Блищанка, Бураківка.
Винятинці, Ворвулинці.

Гинківці, Голігради, Головчинці, Городок.

Добрівляни, Дорогичівка, Дунів, Дуплиська.

Зазулинці, Заліщики, Звиняч, Зофіївка.

Жежава.

Іване золоте.

Каролівка, Касперівці, Колодрібка, Костільники, Кошилівці, Кулаківці.

Летяче, Лисичники, Лисівці.

Мишків.

Нагіряни, Нирків, Новосілка Костюкова.

Печерна, Підснятинка, Попівці.

Рожанівка.

Садки, Свершківці, Синьків, Слобідка Кошиловецька, Сміглово (польська оселя створена вже за Польщі), Солоне, Ставки.

Товсте (місто), Товсте (село), Торське.

Угринківці, Устечко.

Хартанівці, Хмелева.

Цапівці.

Червоногород.

Шипівці, Шутроминці.

Щитівці.

Якубівка.

Повіт Коломия

Акрешори.

Балинці, Баня - Березів, Березів Вижний, Березів Нижний, Березів Середний, Бучачки.

Вербіж Вижний, Вербіж Нижний, Виноград, Вишнівка, Воскресінці.

Гвіздець, Гвіздець малий, Гвіздець старий, Грушів, Гуцулівка.

Ґоди.

Дебеславці, Джурків, Добровідка, Дятківці.

Жукотин.

Загайпіль, Залуче, Замулинці.

Іванівці, Іспас.

св. Йосиф.

Космач, Казанів, Камянки Великі, Камянки Малі, Кійданці, Ключів Великий, Ключів Малий, Княждвір, Кобилець, Ковалівка, Коломия, Корнич, Королівка Коршів Кропивище, Кулачківці.

Люча, Лючки, Ліски.

Марківка, Матіївці, Михалків, Мишин, Молодятин.

Назірна.

Остапківці, Островець.

Печеніжин, Перерів, Пилипи, Підгайчики, Прикмище, Пядики.

Раківчик, Рогиня, Росохач, Рунґури.

Селиська - Бредтгайл, Семаківці, Серапівці, Слобідка Лісна, Слобідка Пільна, Слобода Рунґурска, Сопів, Сороки, св. Станислав, Стопчатів.

Текуча, Товмачик, Трач, Тростянка, Троянівка, Турка.

Уторопи, Увисля.

Фатівці.

Хвалибога, Хлібичин Лісний, Хомяківка.

Ценева, Цехова.

Черемхів.

Яблонів.

Повіт Косів

Бабин, Бервінкова, Білоберезка, Брустури.

Вербовець.

Голови, Город, Гринева.

Джемброня, Довгополє.

Жабє.

Кобаки, Косів, Косів Старий, Красноїля, Криворівня, Кути, Кути Старі.

Микитинці.

Перехресне, Пістинь, Полянки, Прокурава.

Річка, Рибно, Рожен Малий, Рожен Великий, Рожнів, Розтоки.

Слобідка, Смодне, Соколівка, Стебне.

Тюдів.

Устєріки.

Ферескуля.

Хімчин, Хороцера.

Черганівка.

Шешори.

Яблониця, Яворів, Ясенів Горішний.

Повіт Надвірна

Бабче, Битьків, Богрівка, Боднарівка.

Велесниця, Волосів, Ворохта.

Гаврилівка, Гвізд, Грабовець.

Делятин, Дзвиняч, Добротів, Дора.

Жураки.

Зарічя, Зелена.

Камяне (Камінне), Космач, **Красна,** Кривець, Кричка.

Ланчин, Лойова, Луг.

Майдан, Майдан Горішний. Майдан Середний, Манява, Маркова, Микуличин, Молодьків, Манастирчани.

Надвірна, Назавизів.

Ослави Білі, Ослави Чорні.

Парищі, Пасічна, Перерісль, Пнівє, Пороги, Присліп.

Раковець, Рафайлова, Росільна.

Саджавка, Солотвина, Старуня, Стримба.

Тарновиця Лісна, Татарів.

Фитьків.

Хоросно.

Цуцилів.

Чорний Потік.

Яблінка, Яблониця, Ямне, Яремче.

Повіт Скалат

Александрівка.

Билинівка, Бірки малі, Богданівка, Буцики.

Вавелівка, Вікно, Волиця.

Галущинці, Глібів, Городниця, Гриналів.

Дорофіївка, Дубківці.

Жеребки Королівські, Жеребки Шляхоцькі.

Заднишівка, Зарубинці, Зелена.

Елеонорівка.

Іванівка.

Калагірівка, Камянки, Качанівка, Козина, Кокошинці, Колодіївка, Коршилівка, Красне, Криве, Кут.

Лежанівка, Лука мала.

Магдалівка, Малинівка, Мислова, Мовчанівка.

Новосілка Грималівська, Новосілка Скалатська.

Оріховець, Остапє.

Паївка, Панасівка, Перекалець, Підволочиська, Підлісся, Пізнанка Гетьманська, Пізнанка Гнила, Полупанівка.

Раштівці, Рожиська, Росоховатець.

Саджавки, Скалат, Скалат Старий, Ставки, Староміщина, Супранівка.

Тернорудa, Товсте, Турівка.

Фащівка, Футір.

Хмелиська.

Чернилівка.

Повіт Снятин

Альбинівка, Белелуя, Борщів, Будилів.

Видинів, Вовчківці.

Ганківці.

Джурів, Драгасинів.

Заболотів, Завалє, Задубрівці, Залуче, Зібранівка.

Ілинці.

Карлів, Келіхір, Княже, Красноставці, Кулачин.

Любківці.

Микулинці.

Новоселиця.

Олешків, Орелець.

Підвисока, Попельники, Потічок.

Рудники, Русів.

Снятин, Стецева.

Трійця, Тростянець, Тулова, Тулуків, Тучапи.

Устя.

Хлібичин Пільний.

Повіт Станиславів - Богородчани

(За Польщі Богородчанський повіт скасовано і прилучено його до Станиславівського повіту)

Березина, Бисів, Блюдники, Богородчани, Богородчани старі, Боднарів, Братківці, Бринь.

Викторів, Височанка, Відники, Вовчинець, Вовчків, Вороница Бисівська.

Галич, Ганусівці, Глибоке, Глібівка, Горохолина, Гринівка.

Деліїв, Добрівляни, Дорогів, Дрогомирчани, Дубівці.

Єзупіль.

Забереже, Загвіздь, Залуква, Зиґмунтівка, Зофіївка.

Іваниківка.

Кінчаки нові, Кінчаки старі, Клепки, Козина, Колодіївка, Комарівка, Кремидів, Крехівці, Криліс, Курипів, Ксаверівка.

Лани, Лесівка, Лисець, Лисець старий, Ляхівці.

Майдан, Маріямпіль - місто, Маріямпіль - село, Мединя, Медуха, Межигірці, Микитинці.

Невочин.

Озірце, Олесів, Опришківці, Остоя, Острів.

Павелче, Пациків, Пасічна, Перлівці, Підлуже, Підпечари, Пітрич, Побереже, Поплавники, Посіч, Похівка, Пукасівці.

Радча, Рибне, Рінь.

Саджава, Сапогів, Селище, Семиківці, Сілець, св. Станислав, Станиславів, Стебник, Суботів.

Темерівці, Тисьменичани, Тумир, Тустань, Тяжів.

Угринів горішний, Угринів долішний, Угринів шляхоцький, Угорники, Узинь.

Хмелівка, Хомяків, Хоростків, Хриплин.

Черніїв, Чукалівка.

Ямниця.

Повіт Товмач

Антонівка.

Баби, Бабянка, Байки, Богородичин, Бортники, Боське, Братишів, Будзин, Буківна.

Виноград лісний, Вікняни, Вільшаниця, Ворона.

Глибоке, Голосків, Горигляди, Гостів, Грабич, Гринівці, Грушка.

Делява, Діброва, Довге, Долина.

Загіря польське, Зелена, Закрівці.

Ігриська.

Клубівці, Константинівка, Королівка, Кривотули Нові, Кривотули Старі, Кутиська.

Локитки, Ляцьке шляхоцьке.

Марківці, Милованя, Мікольсдорф, Молодилів.

Надорожна, Нижнів, Нове село.

Одаї Гориглядські, Одая, Озеряни, Олесів, Олеша, Олешчина, Осада, Острия, Отинія.

Палагичі, Петрилів, Погоня, Польська Воля, Прибилів, Пужники, Пшеничники.

Рожнів.

Селицька-Бредтгайм, Ситаверівка, Скопівка, Слобідка, Смерків, Стриганці, Струпків.

Тарновиця Пільна, Тисьмениця, Товмач, Торговиця Пільна, Трояни.

Угорники.

Хомяківка, Хотимір.

Чорнолізці.

Юрківка.

Яцківка.

Повіт Чортків

Антонівка.

Базар, Бартошівка, Бичківці, Біла Чортківська, Білий Потік, Білобожниця.

Давидківці, Джурин, Долина.

Заболотівка, Залісся, Звиняч, Звягель, Зозулівка.

Калинівщина, Капустинці, Колиндяни, Косів, Костошківка, Криволука.

Мазурівка, Милівці, Мухавка.

Нагірянка.

Павшівка, Полівці.

Ромашівка, Росохач, Рудодуби.

Салівка, Свидова, Семаківці, Скомороше, Скородиниці, Слобідка Джуринська, Струсівка.

Тернівка.

Угринь, Улашківці.

Хомяківка.

Черкавщина, Чортків.

Швайківці, Шманьківці, Шманьківчики, Шульганівка.

Ягольниця, Ягольниця стара.

Опрацював **С. В.**

ЛЕВ І МИША

Лев спав, а по його тілу бігала Миша. Лев прокинувся, зловив її і хотів з'їсти. Але Миша стала благати його відпустити її і навіть обіцяла віддячити йому, якщо він подарує їй життя. Засміявся Лев і відпустив Мишу. Але скоро трапилося таке, що вдячність Миші справді врятувала Лева. Якісь звіролови спіймали Лева й мотузком прив'язали його до дерева, але Миша, почувши його стогін, прибігла, перегризла мотузок, звільнила його і сказала: „Ти тоді сміявся з мене, бо не сподівався, що я можу стати тобі в пригоді. Тож знай, що Миша може віддячитися".

Ця байка доводить, що й дужі іноді потребують допомоги.

(Байка Езопа).

КОЛОМИЙКИ

Ці коломийки списав від своїх родичів молодий Сумківець Ярослав Лозовчук з Гефорд, Саск. Перша і друга серія тих коломийок, або як дехто їх називає співаночок, були надруковані в наших календарях-альманхах з 1962 і 1963 років. В цьогорічному календарі поміщуємо їх третю і останню серію.

Нащо мені, моя мила,
Таїти, таїти,
Коли ми сі так любимо,
Як маленькі діти.

Минулосє цілування
Та й велика люба,
Та лишень сі не минає
Мого серця туга.

Туга, мати, не мож спати,
Що маю робити,
Прийдемисі, моя мати,
Із туги втопити.

Ой ішла я дорогою,
Світив місяць, світив,
Ішов милий проти мене,
Щоби мене стрітив.

Стрітив мене мій миленький,
Коло коваленька,
Узяв мене за рученьку, —
Куди йдеш, миленька?

Отож бо я молоденька
Знала що сказати,
— Я ходила до коваля
Чоботи кувати.

Леґінику жовтокосий,
Любилам ті доси,
А тепер вже не гадаю,
Бо другого маю.

**
*

Ой піду я та й по воду
У милого студню,
Не так мені води треба,
Як милого люблю.

Ой місяцю, місяченьку,
Не світи нікому,
Тільки мому миленькому,
Як іде додому.

Чим ся Богу не молила,
Чи мні наврочили,
Кого м вірно май любила,
Ви мні розлучили.

Леґіники молоденькі,
Ставайте до ґліду,
Та най жи я вібираю
За котрого піду.

Тече річка невеличка,
Я ї перескочу,
Ой дай мене, моя мамко,
За кого я хочу.

**
*

Нема води у керниці,
Бо віпили леви,
Які мої чорні очі,
Такі Василеві.

Нема води у керниці
Віпили соколи,
Які мої сиві очі,
Такі у Николи.

Мамко моя, старенькая,
А я твій синочок,
Ой ти мене згодувала
Під карабіночок.

Ой шуваром, моя мамко,
Шуваром, шуваром,
Тогди мені день веселий,
Як іду з товаром.

Ой шуваром, моя мамко,
Тільки шуварцєми,
Тогди мені день веселий,
Як іду з вівцєми.

Не стій милий під віконцем,
Але йди до хати,
Ой упало веретенце
Нікому подати.

Упало ми веретенце,
Нікому здоймити,
Відав би сі молоденькій
Самій похилити.

Ой кого я вірно люблю,
Того люблю в ночи,
А кого я ненавиджу,
Ненавидять очи.

А кого я вірно люблю,
Того не відати,
А кого я ненавиджу,
Сам іде до хати.

Мід солодкий, мід солодкий,
Цукор солодіший,
В удівоньки три синочки,
А мій найфайніший.

**
*

Можна знати, можна знати,
Хто кого кохає,
Як минає воротечка,
Тяженько зідхає.

Можна знати та й пізнати,
А хто кого любить,
Минаючи воротечка,
Очеиьками блудить.

На Івана зілля брала,
На Петра сі мила,
Як я схочу, розволочу
Багацького сина.

Взявис мене молоденьку,
Тай мя не шануєш,
Мене лишиш, самий підеш,
У других ночуєш.

Ой кувала зазуленька
Там на роздорожу,
Кілько м мала, забувала,
За сего не можу.

Очи мої сивенькії,
Очи, мої вічка,
Відти любка візирати,
Відки тече річка.

Із-за гори високої
Дрібний сніжок суне,
Дай ти, Боже, здоровлячка,
Хороша Настуне!

Щадіть через закупи в українській фірмі „Фудленд"

NATIONAL Foodland

878 MAIN STREET — WINNIPEG, MANITOBA
SELL-RITE WHOLESALE LTD., 860 Logan Ave., Winnipeg.

Аркадій Аверченко

Лицар промислу

(Переклав В. Л—ко)

Моя перша знайомість з ним сталася по тім, як він, вилетівши з вікна першого поверха, перелетів повз вікно партеру, де я в тім часі мешкав, і впав на брук.

Я виглянув з свого вікна і співчуваючи спитався незнайомого, що розтирав побиту спину:

— Чи не можу я бути чим-небудь корисним?

— А чому не можете? — добродушно хитнув він головою, погрозивши одночасно пальцем в напрямі вікон першого поверха. Само собою. можете.

— Вступіть в такім разі до мене, — сказав я, відходячи від вікна.

Він увійшов до мене веселий, усміхнений. Протяг до мене руку і сказав:

— Цяцькін.

— Дуже радий. Не забилися?

— Щоб сказати вам — так, так ні! Чистісінької води дурниця.

— Напевне з-за якоїсь гарненької жіночки? — підморгуючи, спитав я. — Хе-хе.

— Хе-хе! А ви, мабуть любите ці сюжетики, хе-хе? Хочете — можу запропонувати серію цікавих видівочок? Німецький жанр! Люди, що розуміються на сім, уважають його вище за французький.

— Ні, на віщо, — здивовано відмовив я, придивляючися йому.

— Слухайте... ваше обличе, здається мені троха знайоме. Чи це не вас учора струтив якийсь панок з трамваю?...

— Нічого подібного! Це було передвчора. А вчора мене скинули зі сходів на вашій таки вулиці. Та правду сказавши, що це за сходи? Якихсь сім паршивих східців.

Помітивши мій непорозумілий погляд, Цяцькін похнюпився і докірливо промовив:

— Все це за те, що я хочу забезпечити їм життя. Гарний нарід: я клопочуся про їх життя, а вони піклуються про мою смерть.

— Так ви — аґент життєвої асекурації? — сухо сказав я. На щож я вам здався?

— Ви можете мені бути корисним одною малесенькою відповіддю на питаннячко: як хочете забезпечитися у нас — на життя чи з виплатою премії вашим своякам після — дай вам Боже здоровля — вашої смерти?

— Я ніяк не хочу забезпечитися — замотав я головою. — Ні на дожиття, ні на що інше. А рідні у мене нема... Я самітний.

— А дружина?

— Я нежонатий.

К. Басенко

ЩО ВОНО ТАКЕ?

Іваном жив — і непогано, та ось влюбився наш Іван, з цих пір імя своє — Івана — він проміняв на інше — Жан. А все чому?

Бо мила Дженні (Із малку Ївга Лобода) сказала:

— Це мій наречений Іваном буде?

Нік - када.

— Так вам треба женитися — дуже просто! Можу вам запропонувати дівчину — пальці обсмокчете! Дванадцять тисяч віна, батько два склепи має! Хоча брат шахрай, але вона така брунетка, аж дивно! Ви завтра вільні? Можна завтра-ж і поїхати, подивитися. Сурдут, біла камізелька... А нема, — можна купити готові. Адреса — магазин „Оборот"... Наша фірма...

— Пане Цяцькін, відмовив я. — Бігме, не хочу і не можу женитися! Я зовсім не сотворений для родинного життя...

— Ой! Не сотворені? Для чого? Може перед цим вели дуже гуляще життя? Так ви не лякайтеся... Це достоту дурниця, легка до направи. Можу запропонувати вам средство, яке несе з собою радість кождому мелянхолійному мужчині. Маємо силу подяк! Пробна фляшчинка...

— Лишіть ваші фляшчинки при собі, роздражнено промовив я, — Мені їх не треба. Не така у мене поверховність, аби мене хтось покохав. На голові порядна лисина, вуха обвисли, зморщки, я маленького зросту...

— Що таке лисина? Коли намажете її средством, якого я є представником, то так заростете волоссям, як, вибачайте, кокосовий горіх! А зморщки, вуха? Візьміть наш удосконалений апарат, котрий можна накладати на ніч... Всякі вуха, як рукою здійме! Зріст? Наш ґімнастичний знаряд за кождих шість місяців збільшає ріст на десять сантиметрів. За два роки могтимете женитися, за пять років вас уже можна буде показувати! А ви мені кажете: зріст...

— Нічого мені не треба! — сказав я, стискаючи собі голову.

— Вибачайте, але ви ділаєте на мої нерви...

— На нерви? І він мовчить!...

Патентовані зимні туші, які можна складати й роскладати! Є з краном, є з розприскувачем. Ви — чоловік інтеліґентний і дуже мені подобаєтеся... Длятого можу порадити вам взяти краще розприскувач. Він дорожший, але...

Я схопився за голову.

— Чого ви хапаєтеся? Голова болить? Ви лише скажіть: скільки вам треба тубок нашої пасти „Мігреніту" — фірма вже сама приставить вам до дому.

— Вибачайте, — сказав я, закусивши губу, прошу лишити мене. Я не маю часу. Я дуже втом-

Д-р П. ЗАКУС

ДЕНТИСТ

592 Селкирк Евню

ВІННІПЕҐ 4, МАН.

Тел. JU 2-5103

ФУТРА! ФУТРА

Виконуємо нові футра для жінок і чоловіків та переробляємо старі по найновіших зразках моди. Теж маємо готові футра на продаж.

ЦІНИ УМІРКОВАНІ! РОБОТА СОЛІДНА!

Для висилки рідним в УКРАЇНУ можете купити у нас по гуртових цінах („голсейл") ШКІРИ й МАТЕРІЯЛИ на УБРАННЯ як також інші речі.

MONTREAL FUR CO.

СТЕПАН КУШНІР, власник

502 Selkirk Ave. Winnipeg 4, Man.

Телефон JU 9-4445.

лений, а маю ще трудну роботу — писати статтю...

— Трудна? — спочуваючи спитав Цяцькін. — Я вам скажу — вона трудна для того, що ви досі не набули нашого розсувного пульпіта до читання і писання! Нормальне положення, вигідна похилість. За дві штуки 7 рублів, три за 10...

— Забирайся геть відси! — закричав я, тремтючи з лютости, — або я проломлю тобі голову оцим притискачем!!

— Цим притискачем? — з призирством промовив Цяцькін, обмацуючи притискач на моїм бюрку. — Цим притискачем... Ви дмухніть на нього — то полетить! Ні, коли ви хочете мати правдивий важкий притискач, так я можу запропонувати вам цілий з маляхіту...

Я потиснув ґудзик від електричного дзвінка.

— Зараз прийде послугач — скажу йому випровадити вас!

Болізно схиливши голову, Цяцькін сидів і мовчав, немов очікуючи сповнення моєї обіцянки.

Минулого дві мінути. Я подзвонив знову.

— Гарні дзвінки, нема що казати, — похитав головою Цяцькін. — Хіба можна мати такі нездалі дзвінки, що не дзвонять. Дозвольте запропонувати вам дзвінки разом з уставленням і елементами за 7 рублів 60 копійок. Ґустовні ґудзики.

Я скочив, схопив Цяцькіна за рукав і потяг до дверий.

— Забирайтеся! А то у мене розірветься зараз серце...

— Борони Боже, але ви не турбуйтеся! Ми вас досить пристойно

„НАЙКРАЩА ДЛЯ ВСЬОГО ВАШОГО ПЕЧИВА"

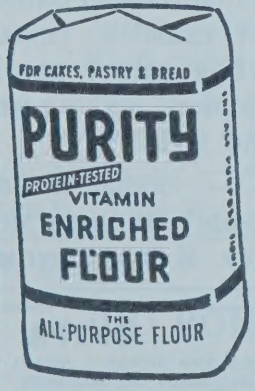

PURITY

ЗБАГАЧЕНА МУКА ДЛЯ ВСІХ ПОТРЕБ.

Purity Rolled Oats
Red River Cereal
Brex

MONARCH

Fresh-Egg Cake Mixes
White, Chocolate, Golden Yellow, Dutch Spice, Coffee Mocha
Pie Crust, Tea-Bisk, Gingerbread, Sponge Puddings,
Brownie Mix.

MAPLE LEAF MILLS LIMITED

Toronto, Ont. Winnipeg, Man. Calgary, Alta.

поховаєм по другій класі. Правда не буде тої пишности, як перша, але катафальок...

Я затріснув за Цяцькіном двері, повернув у замку ключ і вернув до бюрка.

За хвилину я завважав, що клямка у дверях похитнулася, двері здрігнулися від обережного потиснення і — розкрилися.

Цяцькін несміливо увійшов до покою і жмурячися, промовив:

— В крайнім разі можу донести вам, що ваші замки до дверий нікуди не годяться... Вони відчиняються від звичайного потиснення! Гарні англійські замки ви можете дістати через мене — один 2 рублі 40 коп., три за 6 рублів 50 копійок, а пять штук...

— Я вийняв з шуфляди бюрка револьвер і, заскреготавши зубаму, закричав:

— Зараз стрілятиму до вас!

Цяцькін з вдоволеною міною усміхнувся і відповів:

— Я буду дуже радий, бо це дасть вам змогу переконатися про найліпшу якість панциря від куль, який маю на собі на взір і який — можу вам запропонувати. Одна штука вісімнадцять рублів, дві — дешевше, а три — ще дешевше. Прошу переконатися!...

Я відсунув револьвер і схопивши Цяцькіна упоперек, зі скаженим ревом викинув його у вікно.

Падаючи він встиг крикнути до мене:

— У вас дуже непрактичні спинки на маншетах! Гострі кінці, які рвуть убрання і подрапали мені лице. Можу запропонувати вам з африканського золота з інкрустацією, пара два рублі, три пари чо...

Я замкнув вікно.

ПЕРЕДПЛАЧУЙТЕ
„ВІСНИК"

РЕЛІГІЙНИЙ ЧАСОПИС ДЛЯ УКРАЇНЦІВ.

Виходить 1-го і 15-го кожного місяця.

„ВІСНИК" є органом Української Греко-Православної Церкви в Канаді. На його зміст складаються статті на релігійно-моральні та церковно-історичні теми, гарні й повчальні оповідання для молоді й старших, матеріяли для Недільних Шкіл, новинки з церковного світу й т. п.

„ВІСНИК" стоїть на сторожі найдорожчого скарбу українського народу — на сторожі його Віри й Церкви, — й тому повинен знаходитися в хаті **кожного православного українця.**

ПЕРЕДПЛАТА:

У Канаді ..... $3.00 на рік
За кордоном ..... $3.50 на рік

THE HERALD

7 St. Johns Ave., Winnipeg 4, Man.

Canada

ЛИСТ ЗАПОРОЖЦІВ ТУРЕЦЬКОМУ СУЛТАНУ

Цитований в цілості в Аркасовій „Історії" України — „Лист запорожців турецькому Султану" популярний навіть далеко за межами України, займає середнє становище між народною і літературною пародією.

Час виникнення того ж листа лишається досі нез'ясованим. Ті варіянти і списки, що опубліковані в 19 і 20 ст. мають дати 1600, 1619, 1620, 1621, 1678, 1696, 1702, 1733 і інші.

Перша і єдина спроба зібрати і вивчити різні списки і варіянти „Листування" та відповідно їх проаналізувати, належить К. Харламповичу. Його праця в тій матерії появилась в „Записках історично - філологічного відділу ВУАН" 1923 р. Книга 4.

Крім „Листів Султана до запорожців" і відповіді йому, існує подібне „листування" між султаном і австрійським цісарем, польським королем та російським царем. Вони при багатій варіянтності, мають одне спільне: теза (Султан величає себе всіма титулами, нахваляється завоювати і закликає піддатися) і антитеза (всі титули і погрози виставляються в смішному вигляді). В цих листах пародіюється форма і зміст дипломатичних документів, текст рясніє дотепами різного ґатунку, іноді й непристойності.

Всі коментатори і публікатори „Листування" давно звернули увагу на те, що серед листів до султана, найбільш виразним, яскравим, енергійним, є лист запорожців. Це є доказом того, що найперші зразки листування виникли українською мовою в середовищі запорізьких писарів ,а потім були перероблені різними мовами.

Ті варіянти, що збереглися в устах народу — то вже колективний твір, до якого внесено багато змін і додатків, що йдуть від широких мас народу. На цій підставі й можна говорити, що „Листування" займає середнє місце між літературною і народною пародією, що воно є витвором всього українського народу, отже являє собою дуже цікаву літературну пам'ятку, в якій так яскраво виявилися риси національного гумору, вміння разити ворога нищівною сатирою мистецько побудованими, хоча іноді й грубими дотепами.

Всяка АСЕКУРАЦІЯ
і ПРОДАЖ РЕАЛЬНОСТЕЙ
П. Крипякевич
СТАНДАРД ІНВЕСТМЕНТ Ко.
715 МекІнтайр Блок
Вінніпеґ, Манітоба
Телефон
WH 2-3892
Днями й вечорами.

SAWULA & PILUTIK
АДВОКАТИ й НОТАРІ
Заступаємо справи карні, цивільні, розводові, спадкові й земельні.
308 Confederation Bldg.
457 MAIN ST., WINNIPEG 2
Phone WH 2-8565
A. PILUTIK — Res. ED 9-2720
S. SAWULA — Res. JU 2-4674

ТЕКСТ „ЛИСТА ДО СУЛТАНА"

Подаємо текст „Листа до султана" в такому вигляді, як він поміщений в „Історії України" Миколи Аркаса. Ось цей текст:

„Султан Мухамед IV Запорожським козакам. Я, Султан Мухамед, брат сонця і місяця, онук і намісник Божий, державець царств Македонського, Вавилонського, Єрусалимського, Великого і Малого Єгипту, Цар над Царями, державець над державцями, надзвичайний лицар, ніким непоборимий вояка, невступний оборонець гробу Ісуса Христа, пестун самого Бога, надія і утіха музулманів, острах і великий оборонець християн, наказую вам, запорожські козаки, з доброї волі піддатися мені без суперечки і мене вашими наскоками не беріться турбувати. Султан Турецький Мухамед IV".

На цей лист Запорожці відписали йому так:

„Запорожські козаки Турецькому султанові. Ти шайтан Турецький, проклятого чорта брат і товариш і самого Луципера секретар. Який ти в чорта лицар? Не будеш ти годен синів християнських під собою мати. Твого війська ми не боїмось, землею і водою битимемось із тобою. Вавилонський ти кухар, Македонський колесник, Єрусалимський броварник, Олександрійський козолуп, Великого і Малого Єгипту свинар, Армянська свиня, Татарський сагайдак, Каменецький кат, Подолянський злодіяка, самого гаспида онук і усього світу і підсвіту блазень, а нашого Бога дурень. Числа не знаємо, бо календаря не маємо: місяць у небі, рік у книзі, а день такий у нас, як і у вас, — поцілуй за це ось куди нас... Кошовий отаман Іван Сірко з отоманнею і зо всім старшим і меншим Дніпронизовим війська Запорожського товариством".

Ілля Репін: **Запорожці пишуть листа до султана** (малюнок).

ПОПУЛЯРИЗАЦІЯ „ЛИСТА ДО СУЛТАНА"

У справі популяризації „Листування" серед інтеліґенції, визначну ролю відіграв Д. І. Яворницький. Він опублікував кілька варіянтів цього твору за списками, знайденими в селах на території теперішньої Дніпропетровщини, він консультував Рєпіна при написанні картини „Запорожці", він же прокоментував „Листування" в своїй праці про кошового отамана Івана Сірка та в історії запорізьких козаків. Д. Яворницький був тієї думки, що „Листування" це, можливо, виникло наприкінці 17 ст., коли кошовим отаманом в Запорізькій Січі був Іван Сірко. Найбільш слушною історичною ситуацією був рік 1675. Султан Мухамед IV. задумав знищити запорізьке військо, і зруйнувати Січ. Для цього він прислав з Константинополя у Крим 15.000 найкраще озброєних яничар і наказав кримському хану з ордою взимку вирушити на Україну. Як тільки позамерзали ріки, вдарили морози, хан узяв з собою 40.000 орди, 15.000 яничар і вирушив на Січ. Для нападу було вибрано Різдвяні Свята, коли козаки, як гадав хан, гуляли, пили горілку. Ханові вдалося несподівано і тихо захопити сторожу навколо Січі. Серед захоплених знайшовся зрадник, який провів 15.000 яничар через єдину відкриту хвіртку в Січ. Була ніч, запорожці міцно спали в закритих куренях. Турки без гамору скупчилися на вулицях і готувалися по команді кинутися до куренів, щоб винищити козаків. Але в цей час трапилося так, що в одному з куренів, козак Шевчик, прокинувся і виглянув у вікно. З жахом він побачив, що на вулицях повно турків, які вже захопили всі гармати на стінах укріплень, закрили всі можливі виходи і тримали на поготові зброю, щоб розпочати різню козаків. Шевчик збудив козаків (їх було в

„Кобзар" у 4 томах

Це найбільше досі видання „Кобзаря" Т. Шевченка у чотирьох великих томах можна набути в нашій книгарні. Воно вийшло за редакцією проф. Л. Білецького. Статті, пояснення до поем, життєпис поета, малярські твори Шевченка в числі 50, з них 6 в кольорах. В твердій полотняній оправі. Справжня окраса і національна гордість кожного українського дому.

Ціна за всі чотири томи — **$25.00.**

Замовлення висилайте на адресу:

UKRAINIAN VOICE

P. O. Box 3629, Sta. B. Winnipeg 4, Man.

курені близько 150 чоловік). Переконавшись, що на вулицях і площі дійсно турки, вони вирішили розпочати бій: частина стала до вікон з рушницями і стріляла прямо в натовп, а частина заряджала і подавала рушниці. Кожний постріл був без промаху, часто однією кулею клали кількох. Інші курені почули і розпочали обстріл з вікон. Турки не могли вискочити у єдину відкриту хвіртку, в паніці не знали, що робити. Майже 13.000 чоловік було вбито, а 1.500 втекло. Хан, що обложив з ордою Січ, перелякався, зняв своє військо і втік. Трупів на території Січі було так багато, що все військо кілька днів займалося тільки тим, що возили їх і кидали в дніпровські ополонки. За цей похід хан поплатився тим, що був засланий навіки на острів Родос. А за те, що хан „як злодій заліз вночі на Січ" і хотів її зруйнувати, запорожці, з свого боку, вирішили помститися: 20 тисяч відбірного війська відправилося влітку в Крим, розбило ханські війська, звільнило багато полонених і з захопленими в полон турками і татарами повернулися на Січ. Звідси 23 вересня 1675 р. Сірко відправив листа татарському хану, в якому бачимо чимало місць їдких, іронічних, навіть глузливих. Сірко писав, що запорожці „вибачаються" за те, що розбили ханське військо. Вони зробили це тому, що хан хотів знищити людей, які займаються „лицарською справою", а не розбоєм. А якщо в цих боях з боку козаків і було щось „недишкретне", то цього вже навчилися вони у татар. А загалом тон листа такий: козаки обороняють свій народ, землю, вони рицарі, а не нападники. Отже, закінчується лист: „не лякай нас своєю силою, ми не боїмося „вашої ханської мосці", а коли будете воювати з нами — то ми не побоїмося прийти і в Кримське ханство".

Д. Яворницький говорить, що за переказами турки і татари за цей лист образилися і ще більше розлютилися на козаків і Мухамед IV. написав листа до Сірка, в якому, після переліку всіх своїх титулів, пропонував запорожцям здатися без бою, бо інакше він зруйнує Січ дотла. На цей лист, мовляв, запорожці написали відповідь, яка збереглася в народі в багатьох списках і варіянтах. Яворницький при цьому зазначив, що можливо цей лист не справжній, але він складений цілком у дусі запорізького гумору.

CROPO FUNERAL CHAPEL

НОВА КАПЛИЦЯ НА 300 МІСЦЬ. ОБСЛУГА СОЛІДНА

MAIN & LUXTON, WINNIPEG

Telephone JU 6-8044

Я. О. МАСЦЮХ
АДВОКАТ і НОТАР

Заступає в справах судових, цивільних і карних.. Полагоджує маєткові справи. Веде канцелярію під понижчою адресою:

Y. O. MASCIUCH, LL.B.
618 McIntyre Blk.,
Winnipeg 2, Man.

Office Phone: WH 3-0416
Res. Phone: JU 6-3974

Поширенню популярности „Листа" сприяла майстерно зроблена в кількох варіянтах картина великого маляря Іллі Рєпіна. Перший ескіз олівцем Рєпінь зробив у 1878 р. в селі Абрамцево, під Москвою, відразу після того, як ознайомився із змістом листа у Яворницького. Рєпін відчув у тому листі подих волі лицарського духу запорожців, яких він у листі до Лєскова називає „найблагороднішими людьми свого часу", що захищали всю Европу від „східних хижаків" і від усієї душі сміються „над їх східним високомірям". Так пояснив сам художник ідейний зміст своєї картини, над якою працював дванадцять літ (1878—1890).

Коментатори кажуть, що пародійний „Лист запорожців до Султана" набув великої популярности завдяки тій непоборній силі патріотизму, яка вкладена в його зміст. Недармо вже понад 350 літ, в періоди напруженої боротьби за свою незалежність, народ пристосовує цей твір до нових подій, до нових султанів, сьогодні комуністичних „султанів", що дарма намагаються стерти з лиця землі волелюбний народ.

С. В.

Джерела: „Історія України" — М. Аркаса, „Пародія в українській літературі" — Г. А. Нудьги.

І по заячому сліду інколи знаходять ведмедя.

(Українське прислів'я).

Як постелишся, так і виспишся.

(Українське прислів'я).

Хто з правдою рідниться, той і грому не боїться.

(Українське прислів'я).

СЕЙФВЕЙ **є та крамниця де Ви повинні робити всі свої закупи харчових продуктів.**

- **ЯКІСТЬ**
- **РІЖНОРОДНІСТЬ**
- **ОЩАДНІСТЬ**

SAFEWAY

CANADA SAFEWAY LIMITED

Проф. д-р В. Кучер

Дещо про календар

Подаємо кілька уривків з обширної праці д-ра Володимира Кучера, під наголовком „Основи календарографії", що в 1927 році була друкована у кількох числах українського релігійного журналу „Духовний Сіяч", що виходив у Варшаві під опікою Митрополії Православної Церкви в Польщі і був призначений для українських вірних тієї Церкви. Цю статтю названий журнал надрукував мабуть тому, що тоді йшов натиск з боку польського уряду, щоб ієрархія Православної Церкви запровадила Григоріянський календар. Ґрунтовна наукова стаття написана фахівцем математиком і знавцем астрономічних справ д-ром В. Кучером мала показати, що це не є така легка справа.

Д-р Володимир Кучер, це український вчений математик і фізик, дійсний член Наукового Товариства ім. Шевченка, автор цілої низки наукових і популярно-наукових статтей. Його праця під наголовком „Основи календарографії" друкована в „Духовному Сіячеві" це мабуть одинока того роду праця в українській науковій літературі. — Редакція.

ЩО ТАКЕ КАЛЕНДАР

Одною з найбільш популярних книжок є календар: він находиться в хаті селянина, робітника, ремісника, ученого, а навіть і у багатих палатах. Під словом календар взагалі, розуміємо звичайно виказ всіх днів в році, а його назва походить від слова, уживаного у стародавніх римлян, "calendae", яким словом вони називали перший день кожного місяця, і то перший день місяця молодика. Завданням римських жреців було пильно стежити час наставання нового місяця, а опісля оголошувати свої помічення прилюдно народові. І тому слово "calendae" походить від грецького слова „кальо" — викликую.

Кожний календар складається головно з двох частин а саме:

1. церковної,
2. астрономічної.

До першої належить передовсім поділ цілого року на менші части, звані місяцями, і поділ кожного з тих останніх на ще менші части, так зв. тижні: а далі подрібне означення днів і святих на ті дні, й — перш усього — визначення свят, які нарід обходить.

Друга, астрономічна частина календаря подає найважніші астрономічні явища в році, на який календар є написаний. До них на-

лежать схід і захід сонця та місяця, довгота дня і ночі, відміни місяця, затьміння сонця і місяця, астрономічний початок кожної пори року й т. д.

ПОДІЛ ЧАСУ Й ПРИРОДНИЙ ЙОГО РОЗВІЙ

Вже найдавніші люди нашої планети уважали за день — час від сходу до заходу сонця, а час від заходу до слідуючого сходу називали ніччю. День зробився у них підставою і одиницею до мірення часу. І доки чоловік, що знаходився на низькім поземі освіти, жив лише теперішністю, з дня на день, не потребував він більшої міри часу. Коли, однак, увійшов в зносини не з одною природою, але і з другими людьми, з сусідами, то мусів думати не тільки про теперішність, але також й про випадки явищ минулого, та уміти зазначувати час явищ сподіваних в майбутності. Тоді для чоловіка день, як міра часу, був вже менше вигідним і непрактичним, бо мірені ним довші відступи й періоди часу давали великі числа, які тяжко було памятати, а це утруднювало докладну оцінку і перегляд часу. З тої причини мусів чоловік шукати іншої, „вигіднішої" міри часу. Для цеї цілі надавалися йому, без сумніву, очевидні і правильні відміни місяця, які слідують одна по одній приблизно правильно що 7 день. Такий 7-денний період між двома по собі слідуючими відмінами місяця ужив чоловік, як практичної більшої міри для рахування часу, і назвав його тижнем. Цей період, як міра часу, є — мабуть — одним з найдавніших здобутків людства і єдиним, який у всіх народів удержався без зміни аж до нинішніх часів в практиці. По відкритті Америки переконалися европейці, що тамтейше населення уживало вже тоді також 7-денного періоду між двома наступними відмінами місяця, як більшої одиниці міри часу.

Докладніше спостереження відмін місяця показало, що ці чотири відміни місяця, разом приблизно в 29 з половиною днів, наново повторяються в тім самім порядку. В цей спосіб отримано новий період часу, який став ще більшою одиницею міри часу, і названо його місяцем. А що для вигідного рахунку кожний період, кожна міра часу може складатися тільки з цілого числа днів, тому

ПАЧКИ В УКРАЇНУ
з оплаченим митом.
ПОВНА ГАРАНТІЯ
Найнижчі ціни тільки у
VEGA Overseas Parcel Service Ltd.
919 Main St., Winnipeg 4, Man.
Phone WH 3-8813

Пересилаємо ліки заграницю.
EMPIRE PHARMACY
РОМАН КЛОВАК, аптекар
Українська аптека для ваших послуг!
Адреса:
EMPIRE PHARMACY
Cor. Selkirk & Andrews
Тел. JU 6-2074
Winnipeg 4, Man.

уживано місяців, зложених напереміну з 29 і 30 днів, щоби тим способом в двох безпосередньо по собі слідуючих місяцях містилися також два повні навороти всіх відмін місяця.

Одначе поділ часу на дні, тижні і місяці не вистарчав для практичної сторони життя людей. І так, багато чинностей і занять, які були для перших людей землі основою їх життя, як рільництво, рибальство, плекання худоби й т. п., залежали від пір року, і за ними улаштувалися. А дальші помічення показали, що пори року постійно в тім самім порядкові повертають, в наслідок очевидного руху сонця, тому — з природи річей — виступило питання: кілько місяців треба зложити разом на утворення більшого періоду часу, який обіймав би в собі всі пори року, і щоби одна і та сама з тих пір року, приміром, літо або зима, все розпочиналася з початком тої нової одиниці, а заразом і міри часу?

Так повстав рік. Щоби означити довготу року, треба було перше всього відповісти на питання, по кількох днях або місяцях вертається сонце у своїм сповиднім (в давні часи уважали його дійсним) руху навколо землі до того самого місця його дороги на небі. На початку, з браку відповідних приладів і відповідного знання, це питання розвязано було з малим приближенням. Однак, упевнилися стародавні народи, що поки сонце вернеться знов до того самого місця на небеснім зводі, місяць повторить більше як 12 разів

STAFFORD FOODS LTD.

LEADERS IN FINE FOODS

HEAD OFFICE: TORONTO

Branches: Moncton, Montreal, Hamilton, Winnipeg, Calgary, Edmonton, Vancouver

845 King Edward St., St. James, Manitoba

всі чотири свої відміни або фази. Не було отже нічого простішого, як приняти рік, зложений з 12-ти таких місяців. А що ці місяці, як вище було згадано, числили на переміну по 29 і по 30 днів, отже 6 місяців по 29 днів давали разом $6 \times 29 = 174$, а по 30 днів давали $6 \times 30 = 180$ днів, або $174 + 180 = 354$ дні: тому принято рік о 354 днях, який довго, а у магометан і євреїв ще нині, удержався в ужитку, і аж єгиптяни перші зауважили, що такий рік о 354 днях не є ані соняшним роком, ані не подає правильного повороту пір року, бо в дійсності є він більше, як на 11 днів коротший від правильного року, згідного зо сповидним рухом сонця.

Так розвинувся самий з себе поділ часу — як природна потреба людства.

ДЕНЬ

Рівномірний оборот землі навколо її оси навів чоловіка на думку, що час, потрібний на цей оборот, можна прийняти за міру часу. Тим більше, що час обороту землі навколо осі є все однаковим і, як найдокладніші спостереження та рахунку від часів Гіпарха (160 літ перед Христом) по нинішній день стверджують, не змінився.

Час, потрібний для одного повного обороту землі навколо її осі, звуть астрономічним днем, а в строгім значінні — звіздовим днем тому, що цей час обороту землі міриться сповидним рухом зір, а саме: є це час, якого потребує одна й та сама звізда, аби що другий раз появитися в однім і тім самім найвищім місці її сповидної дороги на небосклоні. Це найвище положення звізди називається її півднем або верхньою кульмінацією.

Звіздовий день ділять астрономи на 24 рівні часті, звані годинами: остання знов ділиться на 60 мінут, а мінута на 60 секунд. Звіздовий день є дещо коротший від дня в щоденнім житті, то значить — дня, міреного при помочі наших годинників, а саме: є він коротший на 3 мінути 56 секунд: отже довгота звіздового дня виносить лише 23 години, 56 мінут і 4 секунди. Астрономи уживають до мірення звіздового дня годинників, які мають хід, відповідний звіздовому часові: в 24 звіздових годин (а в наших 23 год. 56 мінут і 4 секунди), земля обертається раз довкола своєї оси, або обсер-

INDEPENDENT FISH CO. LTD.
941 Sherbrook Street
Winnipeg 2, Manitoba
Phone SP 4-4547
Свіжа, заморожена і вуджена риба.
ОСЕЛЕДЦІ, ЗАМОРОЖЕНІ ОВОЧІ ТА ЯРИНА І ЗАМОРОЖЕНІ ЦИТРИНОВІ СОКИ.

MELNYK BROS. LTD.
ELECTRICAL CONTRACTORS
* Industrial
* Commercial
* Residential
Wiring for Automatic Heating Range Installations
JU 9-1487
561 Selkirk Ave., Winnipeg
After Hours Call
JU 6-1383 — CA 2-8646

вована зоря повертає у своїм сповиднім руху на небі до свого півдня. Такі годинники наставляються і строго контролюються при помочі обсервації зорі, як вона переходить кожного дня через небесний південник, то значить — найвище місце в прямовій площі до обрію (овиді), або, як кажуть, — коли вона кульмінує.

* * *

В щоденнім житті місце звіздового дня, як міри часу, займає соняшний день, то є час, який минає між двома появами сонця в найвищім місці його сповидної дороги на небі, або від одного до другого півдня, або від одної до другої його верхньої кульмінації. Але із сонцем у цім випадку справа не така легка. Знаємо, що наша земля, крім денного обороту навколо своєї оси, відбуває також на протязі року один оборот по еліпсі довкола сонця. Якби цього річного руху землі не було, то довгота соняшного дня була би така сама, як довгота звіздового дня, бо сонце є також звіздою, на мільйони миль ближчою до нашої землі. В річнім обороті довкола сонця земля находиться раз найближче, а раз найдальше від сонця. Про перший випадок говоримо, що земля знаходиться в перегелю, про друге положення, — що земля є в афгелю. Рух землі в перегелю є скоріший, ніж в афгелю, тому говоримо, що рух землі довкола сонця зміняється, і то нерівномірно. Ця нерівномірна зміна руху землі впливає також на довготу соняшного дня. Він не має постійної довготи, але зміняється

ВИМАГАЙТЕ ЦІЄЇ
МАРКИ ЯКОСТИ
КОЛИ КУПУЄТЕ
МОЛОКО – СМЕТАНУ – МАСЛО
СИР – МОРОЖЕНЕ
ЯЙЦЯ та ДРІБ
MANITOBA DAIRY and POULTRY CO-OPERATIVE LTD.
Head Office — 570 Roseberry Street
ST. JAMES WINNIPEG 21, MAN.

на протязі року, і то нерівномірно, в чому можна переконатися при помочі звіздового годинника.

* * *

В практиці всі культурні народи уживають, як одиниці міри часу, середній день соняшний, який подібно звіздовому дню, має постійну і незмінну довготу. Середній соняшній день є пересічною довготою всіх правдивих днів соняшних, що до часу рівнається в цілім році зовсім докладно такій самій сумі правдивих соняшних днів. Але поодинокі середні і правдиві дні соняшні ріжняться між собою щодо довготи, а середній день в часі одного року буває раз довший то знов коротший від правдивого дня. Годинники ж, наставлені відповідно середньому часові, не дають нам зовсім образу сповидного руху сонця по небі на протязі одного дня. І так, на приклад, коли докладний годинник подає 10 лютого або 2 листопада південь (12 год. дня), то в дійсності в першім випадкові — аж за 14 мін. 30 сек. наступить справді південь: в другому є вже 16 сек. після півдня. Ріжниці в часі між правдивим і переднім днем соняшним називають рівнанням часу. Дуже часто подають її в календарях під назвою поправки соняшних годинників. Середній день ділиться на 24 середніх годин, а середня година на 60 середніх мінут і т. д.

СПОСОБИ ПОДІЛУ ДНЯ НА ЧАСТИ

В давні часи, коли не було годинників, або докладності їх не довірювано, числили лише час за соняшним днем. Це числення основувалося на спостереженні сповидного денного руху сонця на небеснім обрії (овиді). Сонце підноситься поволі догори аж до найвищого місця кульмінації, а після того знижається знов до обрію і заходить під нього. Кульмінація є серединою щоденної дороги сонця, і тому названо її півднем. Предмети освітлені світлом сонця, кидають за себе тінь, яка є різної довготи, відповідно до сповидного положення сонця на небеснім зводі. Це явище дало людям думку до построєння приладу для докладнішого мірення часу. Такий прилад названо соняшним годинником, ґномоном або компасом.

* * *

Соняшних годинників уживано вже від найдавніших часів. Ста-

ЧИ ВИ ДОСТАВЛЯЄТЕ ЗБІЖЖЯ ДО ФАРМЕРСЬКОЇ КОМПАНІЇ?

Ви переконаєтесь, що Юнайтед Ґрейн Ґроверс є фармерською компанією в кожному значінню того слова . . . і вона діє по-бизнесовому. Її започаткували фармері. Уділи з правом голосування можуть набути лише фармері. І фармері є одинокі, які мають до розказу, щодо управління цією кооперативою.

ЦЕ Є ПОПЛАТНО ДОСТАВЛЯТИ ЗБІЖЖЯ ДО:

UNITED GRAIN GROWERS

родавні історики згадують, що грецький філософ Анаксимандер в 6 ст. перед Христом збудував такий годинник в Лакедимоні, а римський цісар Август велів привезти з Египту до Риму обеліск на 34,6 метра високий і поставити його, як соняшний годинник, на Марсовім полі. На гострім вершку обеліска насаджено ще тонкий прямовий прут, щоби докладно визначувати лінії тіней, а головно лінію полудневої тіні.

Час поданий таким соняшним годинникам, є правдивим соняшним часом, який при помочі таблиць рівнання часу можна вже легко перевести на середній час.

Соняшні годинники або так звані ґномони сповняли свою службу аж до 11 століття включно, бо лише в тім столітті почали люди уживати тількищо винайдених штучних годинників.

* * *

Дуже дивним був поділ дня, заведений у Франції в часи великої революції. Згідно цьому поділу, день мав 10 рівних частей, званих годинами, а такі години числили 100 мінут, мінути ж 100 секунд. Як легко запримітити, то цей поділ зовсім не основувався на безпосередній обсервації стану сонця і зір в їх відношенні до предметів на землі, і тому скасовано його по 13-ти роках його штучного існування.

Також вибір хвилі, від якої день має зачинатися, ріжнився у ріжних народів і ріжним улягав змінам в ріжні часи. Переважно за початок дня вибирано або час

ПРИВІТ

від

FEDERAL GRAIN

LIMITED

809 Grain Exchange Building

WINNIPEG

CANADA

НА ПІДСТАВІ

ДОВГОЛІТНЬОГО ДОСВІДУ

домашнім способом вироблені:

шинки, ковбаси з часником і полядвиценві, сальцесони, заяці, та кишки, як теж ріжних ґатунків **СВІЖЕ М'ЯСО** поручає загально відома на терені Вінніпеґу

УКРАЇНСЬКА КРАМНИЦЯ

M. & S. MEAT MARKET

444 King St. Winnipeg

Tel. JU 2-4943

Власник

Степан Янківський

сходу або заходу сонця, як також час півночі або полудня.

Ввесь цивілізований світ числить тепер початок дня від півночі, — що дісталося йому, здається, у спадщині по римлянах.

ТИЖДЕНЬ

Тиждень завдячує, мабуть, свій початок одмінам місяця, які більшменш що 7 днів по собі слідують. Деякі знов з'ясовують початок тижня на основі книги Битія Мойсея, в якій оповідається, що Бог 6 днів творив світ, а 7-го дня відпочивав. Тиждень, як міра часу, був в ужитку у всіх стародавніх народів на сході. Від єгиптян перейняли його греки, а від останніх римляни. Навіть порядок днів тижня, назначений єгиптянами, римляни не замінили. А виглядає він у них так: 1 дієс соліс (день сонця), 2. дієс люне (день місяця), 3. дієс Мартіс (день Марса), 4. дієс Меркурії (день Меркурія), 5. дієс Іовіс (день Юпітера), 6. дієс Венеріс (день Венери), і 7. дієс Сатурні (день Сатурна). Ці назви вдержалися довгі століття в багатьох календарях.

Назви днів у тижні від стародавніх римлян з невеликими змінами дісталися до всіх новітніх мов, за винятком мов: слав'янських, португальської і арабської. В останніх назви днів в тижні означають також порядкове число днів в тижні.

Жиди знов зачинають тиждень в суботу з заходом сонця, а турки, і майже всі ісповідники ісляму, святкують пятницю на памятку утечі Магомета з Мекки до Медини (16 червня 622 р. по Хр., від якого то дня вони, з наказу каліфа Омара III-го, свою еру числять), і зачинають тиждень в пятницю вечером, з заходом сонця.

МІСЯЦЬ

Вже в давні часи ділено рік після обігів місяця довкола землі на місяці. Єгиптяни перші, здається, уживали того поділу, а від них прийняли цей поділ інші народи стародавнього світа, а між ними також греки й римляни, що від них цей поділ перейшов до наших часів.

Взагалі треба відріжняти двоякий місяць, а саме: а) астрономічний і б) практичний. Для ка-

ЛЕВ І ЛИСИЦЯ

Старіший Лев не міг добувати собі поживи силою і вирішив, що треба робити це хитрощами. Він прийшов до якоїсь печери й заліг там, удаючи з себе хворого. Таким чином, Лев ловив і пожирав звірів, які приходили відвідати його. Вже багато хто загинув отак, коли прийшла Лисиця, що знала про ці його хитрощі. Вона зупинилась оддалік від печери й запитала, як він себе почуває. Лев відповів: „Погано", — і спитав, чого вона не заходить. Але Лисиця сказала: „Я зайшла б, коли б не побачила, що до тебе веде багато слідів, а від тебе немає жодного".

Так і розумні люди передбачують небезпеку і уникають її.

(Байка Езопа).

лендаря важнішим є цей другий, практичний місяць.

* * *

Одноразова дорога місяця довкола землі є еліпсою, в однім огнищу, якої находиться земля. Тому місяць буває один раз найближче, другий раз найдальше від землі, а це наступає тоді, як місяць находиться на кінцях великої оси еліпси. Коли місяць є найближче до землі, то кажемо, що він є в доземлю (періґеум). Коли знов є він найдальше від землі, тоді він знаходиться у відземлю (апоґеум).

* * *

Дванадцять обігів місяця довкола землі щодо часу рівнаються приблизно соняшному рокові: отже 1/12 часть того року творить також місяць, який називається соняшним місяцем. Його довготу отримуємо так: 365 днів 5 год. 48 мін. 46 секунд, тобто 12 разів по 30 днів 10 год. 21 мін. 24 сек. Цей місяць відповідає досить докладно перебуванню сонця в кожнім з 12-ти знаків зодіяка або звіринного пояса.

Сповидну дорогу сонця на небі в однім році, екліптику, уважають вже в дуже давні часи як зложену з 12 частей — звіздозборів, які знаходяться при екліптиці. А що назви тих звіздозборів взято у більшій части від назв звірів, тому цю всю смугу або пояс називають звіринним або зодіяком. Половина з тих 12 звіздозборів находиться на північ від небесного рівника, а друга половина на південь від нього. Їх черговий порядок зустрічаємо дуже часто в

MARION HOTEL

393 Marion St.
ST. BONIFACE,
Man.

* 28 Кімнат в готелі — вповні модерні
* 2 „ейр кондишонд" бенкетові залі
* Їдальна — Cocktail Lounge
* BEVERAGE ROOM BEER PARLOR
* Багато місця на паркування авт.

Телефон CE 3-1477

Г. І. МАРКО,
управитель

календарях. Є вони слідуючі: баран, бик, близнюки, рак, лев, діва, ведмідь, стрілець, козоріг, водолій, риби. Майже в кожному календарі знайдемо поруч назви місяця й знак символічний, що ним зазначують звіздозбір на небі, в котрому того місяця перебуває сонце.

* * *

У стародавніх єгиптян, кожний місяць числив 30 днів, а рік мав 12 місяців, а крім того ще 13-ий місяць, що мав тільки 5 днів. Число днів у році становило у них 365 днів.

У римлян рік мав 10 місяців і вони називались: Марціюс, Апріліс, Маюс, Юніюсь, Квінтіліс, Секстіліс, Септембер, Октобер, Новембер, Децембер.

Перші чотири назви пішли від назв римських богів, а решта це порядкові цифри. Назви римських місяців дійшли до наших часів і збереглись у деяких народів, між іншим у англійців.

Римський календар зреформував Юлій Цезар і в його честь названо один з місяців його іменем, а другий в честь його наслідника цісаря Августа.

Порядок місяців змінили перші християни так, що новий рік зачинали місяцем Януарієм (січнем), бо в них новий рік слідував зараз по Різдві Христа, яке все святковано в останнім тижні грудня.

Місяці турків і жидів відріжняються від місяців прийнятих всіма цивілізованими народами.

РІК І ЙОГО РОДИ

Докладне визначення року натрапляло в стародавні часи на досить великі труднощі і з тої причини, що стародавні народи хотіли погодити обіг місяця, за яким вони тижні і місяці числили, зі сповидним обігом сонця довкола землі, від чого знов залежить тривання і слідування всіх пір року, а також розклад всіх чинностей щоденного життя. Також відомо було стародавнім народам, що за 365 днів сонце в своїм сповиднім рухові не вертається до того місця на небі, з якого вийшло, а також відомим було те, що рік не можна визнати круглим числом днів. Тому в практичнім численні приймали для одного року 365 днів. Щоби однак таким численням не зривати згоди з правдивим рухом сонця і обігом місяця, впроваджували через якийсь час

JACK'S FOOD BAR

Смачні обіди. Чемна й скора обслуга.

838 Main St. WINNIPEG

J. D. LICHARSON, Prop.

За всякими аптекарськими речами вдавайтесь до:

CHARLES DRUG

291 Selkirk Ave.
Cor. Charles St.,
WINNIPEG

Phone JU 2-4898

ЕВГЕН УГРИНЮК, власник

поправки і доповнення в днях, а навіть у місяцях.

Так повстали переступні роки.

ЮЛІЯНСЬКИЙ КАЛЕНДАР

Юлій Цезар, як pontifex maximus, (найвищий жрець) перевів реформу римського календаря так, що цією реформою пристосував він числення часу виключно до сповидного руху сонця, не звертаючи зовсім уваги на рух місяця.

Юліянська реформа перенесла початок практичного року на день 1 січня, а це мабуть з тої причини, що в Римі вже давніше був практикований звичай, що новообрані консули вступали все в уряд з днем 1 січня. Реформа Цезаря управильнила спосіб вставки додаткового дня в році так, що перший рік у новім рахуванні мав бути переступним роком із 366 днями (лютий 29 днів): три слідуючі роки мали бути звичайними роками з 365 днями (лютий 28 днів), а по них слідуючий (отже пятий по черзі) повинен був бути знов переступний: іншими словами: довгота кожного року становила 365 днів, тільки кожний четвертий рік мав бути з 366 днями, то є мав бути переступним роком.

* * *

Так уложений календар, названий в честь Цезаря юліянським календарем, утримався до нинішнього дня, не без того однак, щоби не було проб робити в ньому зміни, нераз зовсім довільні й непотрібні. Перш усього назви місяців почали вже зміняти пізніші римські імператори. Подібно

СКЛАД ЦЕРКОВНИХ РЕЧЕЙ

ОДИНОКИЙ СКЛЕП ЦЕРКОВНИХ РЕЧЕЙ УКРАЇНСЬКОГО ПРАВОСЛАВНОГО СТИЛЮ.

У Складі можна набути всі потрібні Церковні та Богослужбові речі, якнайкращої якости та по уміркованих цінах, на приклад:

ЄВАНГЕЛІЇ, КИВОТИ, ДАРОХРАНИТЕЛЬНИЦІ, СВІЧНИКИ, ХРЕСТИ, ХОРУГВИ, ОБЛАЧЕННЯ (ризи), ЧАШІ, ІКОНИ, ЦЕРКОВНЕ СВІТЛО, ІКОНОСТАСИ, і т. п.

Пишіть за каталогом та бажаними інформаціями.

Листи, замовлення і гроші слати на адресу:

CONSISTORY CHURCH GOODS SUPPLY,

7 St. Johns Ave., Winnipeg 4, Man.

Canada

й інші народи, які прийняли юліянський календар, надавали місяцям назви відповідно до своїх звичаїв і обставин. Найбільш це виявилось у словян.

Також спосіб числення років в юліянськім календарі підлягав багатьом змінам від часу Цезаря. Так, у Римі числено урядово роки від заложення Риму (аб урбе кондіта), але нарід рахував їх по роках урядування консулів, а пізніше по роках правління імператорів.

Від 802 р. по Христі уведено числення років по роках правління римських пап. Однак цей спосіб числення років показувався дуже невигідним при означуванні довгих періодів часу, тому вчені, а потім нарід, почали шукати якоїсь визначної події для цілого світа, яку можна було б вибрати, як початок для літочислення. Таку вихідну подію у численні часу називають ерою. У римлян, як вже вище було згадано, такою ерою було заложення Риму.

Найвідповіднішою для всіх народів була би ера від дня сотворення світа, якої тепер придержуються лише жиди, а також і християни александрійської церкви до 15 століття. Але, що день сотворення світа ріжні учені на ріжні способи обчисляють, тому ера сотворення світа має аж 8 відмін. Одною з тих відмін є ера візантійська або царгородська, уживана візантійськими імператорами, й яка зачиналася 1 вересня 5509 р. перед Христом. Її прийняла 630 р. по Христі, як спосіб числення років, християнська церква. Опісля і в практичнім житті знайшла вона право горожанства і в деяких краях досить довго вдержалася. Приміром в Росії скасував її щойно Петро І-ий (1700 року), а в Гре-

УСМІХНІМОСЬ

В суді

— Значить, ви найперше вкрали одному дороге футро, а відтак в другого калитку з грішми.

— Так, пане суддя. В так гарному футрі не випадає ходити без цента в кишені.

* * *

Відтявся

Приїжджає фармер до великого міста і бачить на вулиці товпу людей. Питається прохожого:

— Що сталося, містер?

— Що? Корова знесла яйце.

— Дивіться, дивіться, відповідає фармер. З того яйця певно вигріється таке теля, як ви, містер.

Родинні клопоти

— Знаєш, що мені прийшло на гадку?

— А що?

— Що зле мати молоду жінку і недужу, — наприклад, так як ти, а ще гірше мати стару і здорову — так як ...я...

* * *

Враження в Ню Йорку

— Що тебе найбільше вдарило у Ню Йорку за час твого одномісячного перебування?

— Моя жінка, коли я над ранком вернув до кімнати в готелю.

ції задержано її аж до визвольної війни на початку 19 століття.

Візантійську еру виперла однак християнська ера, якої початком є рік народження Христа, отже 753-ий рік від заложення Риму. Числення років після християнської ери придержуються нині всі культурні народи. Перший почав уживати християнської ери абат Діонисій Ексигус в 525 р. по Христі, а саме при складанні пасхальних таблиць, де виразно зазначив числення років від народження Христа.

За день народження Христа приймає він 25 грудня, а початок року переносить на 1 січня. Однак у Діонисія нема ніде ніякого пояснення, як він дійшов до встановлення року народження Христа: та чи за день народження Христа приймає він 25 грудня першого року означеного, чи може 25 грудня року,, який попереджає день 1 січня першого означеного року.

Дотепер наведені зміни в юліянськім календарі не відносилися до внутрішньої його будови. Пізніше однак виявилося, що числення часу після юліянського календаря веде до суперечностей з соняшним роком, тому зайшла потреба змін в календарі і у самій його будові.

Як знаємо, в юліянськім календарі рік приймається рівним 365¼ днів, отже кругло на 11 мінут 14 секунд більше від тропічного року. Проте ця надвишка річної помилки за $128^1/_3$ років становить один день, або за 1283 літ десять днів. Дивне, чому на це не звертав уваги творець юліянського календаря єгипетський вчений Созиґен, якому, мабуть, довгота тропічного року була добре відома, бо вже яких 100 років перед юліянською реформою подав їх грецький астроном Гіппарх. Можливо, що Созиґен уважав це за дуже незначну помилку і тому не справив її при реформі календаря. Ця помилка може не була би так хутко помічена і не була би викликала реформи юліянського календаря, коли б не справа означування реченця Великодня.

Нікейський Собор в 325 р. по Христі постановив, щоби всі християнські церкви святкували Великдень в слідуючу неділю по першій весняній повні, то є по першій

Лікарі вже не лікують людей: вони їх репарують...

(А. Гекслі, англійський письменник).

БАРИЛЮК І КУЧЕР

АДВОКАТИ і НОТАРІ

BARYLUK & KUCHER

4th Flr. Crown Trust Bldg. **364 Main St.**

WINNIPEG 1, MAN.

WH 2-5151 WH 2-5152

повні, що припадає зараз після 21 березня. Як же ця повня припадає в неділю, то святкування Великодня переноситься на наступну неділю. Нікейський Собор, приймаючи свою постанову про святкування Великодня ділав в тім переконанні, що юліянське рахування часу є безумовно правильне, та що воно, подаючи докладно день весняного рівноденства утримає, коли не назавжди, то принайменше на довгі століття святкування Великодня в порядку. А тому, що на підставі ухвали Собору Нікейського, день Великодня залежить від менту наступлення першої весняної повні, виникла необхідність обчислити наперед на довший час повні місяця, а також подати відповідні приписи для ужитку Церкви.

До цеї цілі найбільше надавався 19-літній період Метона в тодішнім його розумінні, що по упливі його, в наступному періоді повні припадають на ті ж самі дні місяця з повною докладністю. Тому на місці було тут золоте число, яке вказує якими з черги є біжучий рік у 19-літнім періоді. Золоте число подає також всі фази місяця на даний рік, що мав таке саме золоте число в попереднім 19-літнім періоді. З часом однак виявилися недокладности сполучення юліянського року з періодом Метона. Насправді, ріжниця між тропічним та юліянським роком в 11 мінут 14 секунд виносила під час Нікейського Собору, тобто 371 літ після введення юліянського числення, несповна лише 2 дні 19 годин 53 мінути 14 секунд.

СЕПАРАТОРИ І ДОЯРКИ
C. A. DE FEHR & SONS LTD.
78 Princess St. Winnipeg, Man. — 10970—84 St. Edmonton, Alta.

Ю. БУРЯК
Lamont, Buriak & Zivot
АДВОКАТИ, НОТАРІ і т. д.
510—511 CHILDS BUILDING
(Portage Ave. and Main St.)
WINNIPEG 2, MAN.
Tel. WH 2-8595
Полагоджуємо справи цивільні, карні, земельні, розводові, спадкові і т. д.

ОДИНОКЕ УКРАЇНСЬКЕ ПОХОРОННЕ ЗАВЕДЕННЯ У ВІННІПЕҐУ
Обслуговуємо українців в Манітобі від 1917 р.
ZAWIDOSKI FUNERAL HOME
Досвідчена й гідна обслуга.

Отож навіть у той час юліянський календар спізнявся від правдивого числення. День весняного рівноденства, що при реформі календаря 46 літ перед Хр. припадав на 24 березня, приходився вже в час Нікейського Собору на 21 березня: через дальших 400 років випадало рівноденство вже на 18 березня й т. д. Але не вважаючи на те, уживано й далі юліянського календаря, в наслідок чого через 1250 років після Нікейського Собору, т. є коло 1575 року, день весняного рівноденства пересунувся на 11 березня, отже на 10 днів. Само собою зрозуміло, що такої ріжниці зовсім не було би, якби через увесь час календар оставався в згоді з сонцем.

Для милого друга і вола з плуга.
(Українське прислівя).

Віник задля сміття виник.
(Українське прислівя).

Як в школі знань не візьмеш, потім пошкодуєш.
(Українське прислівя).

ГРИГОРІЯНСЬКИЙ КАЛЕНДАР

Ці недокладності числення часу після юліянського календаря треба було усунути, і справити календар так, щоби він був у згоді зі сонцем і місяцем. Вже коло 700 року звернув увагу на недокладність юліянського календаря англійський учений монах Беда. Однак він уважав якунебудь зміну в церковнім календарі неможливою в його часи. Перший, хто цілком науково подав недокладности юліянського календаря, був Іван де Саробоско: він навіть ого-

МАРКО Ґ. СМЕРЕЧАНСЬКИЙ

ПОСОЛ МАНІТОБСЬКОЇ
ЛЕҐІСЛЯТУРИ

ОКРУГИ

БОРРОВС

лосив 1232 року про те трактат і подав також способи справлення календаря, але рівночасно додав, що було б небажаним, аби Собор вводив які-небудь зміни у календарі.

Так проволікалася справа реформи календаря аж до часів папи Григорія XIII, який занявся енергійно і щиро реформою календаря. З його доручення занявся виготовленням плану реформи календаря веронський лікар Алойс Ліліо, який був докладно обізнаний з цілою справою. Але передчасна його смерть не дала йому докінчити діла: докінчив справу брат його Антін і предложив проєкт реформи календаря папі Григорієві XIII 1576 р.

Цей план передав папа наступного року для перевірення університетам і єпископам, та крім того заснував у Римі комісію, зложену з самих фахових учених, яка опрацювала „Основні приписи для вічного календаря григоріянського".

Ці приписи в дійсності нічого більше не містили, як тільки план братів Ліліо, тому їх і доводиться вважати за правдивих творців григоріянської реформи календаря. На основі тих приписів видав папа Григорій XIII-й дня 24 лютого 1582 р. буллю, якою і ввів до ужитку новий і виправлений календар. Цей календар зветься григоріянським календарем, або календарем нового стилю.

Але і григоріянський календар не є також цілком правильний. Побачить це кожний, як тільки порівнає довготу його року, то зн. 365 днів 5 годин 49 мінут 12 секунд,

Юрій Крусляк

БУДЯК, МОЛОЧАЙ, ЛОПУХ І ТРОЯНДА

Байка

В саду Хоминому, напроти [веранди,
Розквітла на диво красива [Троянда.

— Яка коструба́та! Огида яка! —
Почувся сухий тенорок Будяка.

— Паскудна! Потворна! Я просто [в відчаї! —
Услід пролунав голосок Молочаю.

— Від неї смердючий, важкий іде [дух! —
Скривившись, промовив зелений [Лопух.

Хома пробубнів: — Може, [й справді потворна?!
Подумав... і вирвав Троянду [із корнем.

* * *

Не тільки троянди псує той Хома,
У котрого власної думки нема.

WINNIPEG WHOLESALE GROCERY & CONFECTIONERY LTD.
128 James Ave. E.
Winnipeg 2, Man.
Telephone WH 2-5469
Fred Ingaldson
President and General Manager
Res. JU 2-7654

STRELL'S PRESCRIPTION PHARMACY
ARLINGTON at BOYD
Phone JUustice 6-1152
WINNIPEG 14, MAN.
Скора обслуга. — Безплатна достава.
A. STRELL — Аптекар

з правдивою довготою тропічного року, що виносить 365 днів 5 годин 48 мінут 46,08 секунд. З порівнання того виходить, що довгота григоріянського року є на $25^{41}/_{50}$ секунд довша від довготи тропічного року. Тому григоріянський календар, з пункту погляду руху сонця, далеко не є бездоганним.

Введення григоріянського календаря в життя натрапило на енергійний опір в деяких краях. Католицькі краї і народи примінилися до нового календаря тільки завдяки наказу папи, та тонові його булі, з цього приводу виданої. Трудніше пішла справа в краях, де не було чисто католицького населення. В Німеччині не могли тоді протестанти забути, як їх товаришів у Франції і Нідерландах огнем та мечем навертано на католицизм. Тому цілий протестанський світ відмовився прийняти григоріянський календар. А крім того брак потрібної кількости друкованих примірників книжки нового календаря припізнив прийняття і вживання його в деяких краях.

По оголошенні папської буллі прийняли новий календар зараз же Еспанія, Португалія та більша частина Італії. Франція завела його

„Мово рідна, слово рідне,
Хто вас забуває,
Той у грудях не серденько,
А лиш камінь має..."

(о. Сидір Воробкевич)

„Без росиці травка в'яне,
без водиці рибка мре:
а без тебе мій коханий,
нічим — все життя моє..."

(Коломийка)

ДЕ КВАЛІФІКОВАНІ ПРОДАВЦІ І ЛІЦИТАТОРИ
ПРОДАЮТЬ ВАШУ ХУДОБУ НА ВАШУ КОРИСТЬ

CANADIAN LIVESTOCK CO-OPERATIVE (WESTERN) LTD.
St. Boniface

BRANDON CO-OPERATIVE LIVESTOCK MARKET
Brandon, Manitoba

SERVICE AT COST
MANITOBA POOL ELEVATORS

силою 1582 р., але аж 10 грудня, а Голяндія 21 грудня так, що за тим днем безпосередньо слідував день 1 січня 1583 р. У Німеччині зачали вживати католики нового календаря 1584 р., на приказ короля, а протестанти й дальше держалися старого стилю. Подібно представлялася справа григоріянського календаря у Швайцарії. В 1586 р. увійшов до загального вжитку новий календар в Польщі, а в 1587 р. на Мадярщині. З країв західньої Европи найдовше залишилася при юліянському способі числення часу Англія, і там зачали вживати григоріянського календаря тільки 1752 р., а в Шотландії аж 1753 р.

Православна і (частонно) греко-католицька (уніятська) церква придержуються й до нинішнього дня юліянського календаря, а спроба замінити його григоріянським календарем показала, що це не є така легка до виконання справа.

РИБАЛКА

Рибалка рибалив у якійсь річці. Він натягнув невід, щоб загородити течію: потім прив'язав камінь до мотузка і почав бити по воді, щоб риба тікаючи, потрапляла у сіть. Хтось із місцевих жителів побачив це і став лаяти рибалку, мовляв, він каламутить воду і не дає людям напитись. Рибалка відповів: „Коли б вода не каламутилась, то мені довелося б померти з голоду.

Від тієї байки пішла поговірка, про ловлення риби в каламутній воді.

(Байка Езопа).

CARPATHIA CREDIT UNION SOCIETY LIMITED

SAVINGS —— LOANS

Assets over $2,500,000.00
(as of October 31st 1963)

862 Main Street, Winnipeg 4, Man.
Phone JU 6-1223

J. R. HNIDAN, B.A., LL.B.

АДВОКАТ, ПОВНОВЛАСНИК і НОТАР

614 Avenue Bldg.
265 Portage Ave.
WINNIPEG 2, MANITOBA
Office WH 3-5216
Res. Ph. HU 9-6532

ДАРУНКИ РІДНИМ В УКРАЇНІ

Висилайте посилки своїм рідним та знайомим почерез нашу фірму **„УКРАЇНСЬКА КНИГА".**

Достава ґарантована. Мито оплачуємо тут. Уживані речі не висилаємо. Медицину висилаємо повітряною поштою. Заходіть, пишіть або телефонуйте за нашим цінником та інформаціями.

UKRAINSKA KNYHA

613 Selkirk Ave. **Winnipeg 4, Man.** **Ph. JU 6-1106**

Олесь Бабій

Відкриття пам'ятника Шевченкові в Одесі 1920 р.

(Уривок з повісті „Дві сестри.")

. . .Наближалась весна.

Одного вечора я прочитав у газеті, що 14 березня над морем відбудеться свято відкриття пам'ятника Шевченка.

Другого дня я довідався, що всі галичани дістали наказ явитися на цім святі, але рівночасно дістали наказ — скинути з шапок тризуби, наложити пятикутні зірки, й замість блакитно-жовтого прапору принести червоний.

— Тільки, ради Бога, не бери зі собою сестри, бо підо впливом промов готова стати комуністкою.

Оля розсміялася голосно.

— Гаразд, я буду старатись піти сама, але сумніваюся чи це мені вдасться. Ти знаєш, Таня щораз більше любується у всяких святах, парадах і походах червоних військ.

— Коли б в Одесі була царська армія, Таня захоплювалась би й її парадами. Вона просто, вирвавшись із манастиря, любить усякий рух, життя, особливо військо, масу людей, товпу.

— Ну, до побачення завтра біля пам'ятника Шевченка!

Другого дня, я, переодягнувшися в цивільне убрання, пішов на Соборну Площу, звідки мав починатися похід під пам'ятник Шевченка над Чорним Морем. Йдучи, я думав про наше військо, яке теж із наказу червоного командування мало взяти участь у тому святі.

— Якто буде виглядати курінь українського війська під червоним прапором, і пятикутними зірками на стрілецьких шапках?

Якже я був мило розчарований, коли вже, переходячи Єкатеринською вулицею, я побачив якусь групу українців з поблизьких сіл, інтеліґентів і селян, що ішли на свято із блакитножовтим прапором! Дівчата у вишитих сорочках, хлопці в козацьких шараварах!

ЯКЩО ВИ ЗАДУМУЄТЕ КУПИТИ НОВЕ ЧИ СТАРЕ АВТО АБО ТРОК — зверніться до:
NICK DYMONT
Member of General Motors SALES LEADERS' CLUB
В НЬОГО ЗАПЕВНЕНА ДОБРА КУПІВЛЯ
COMMUNITY CHEVROLET-OLDSMOBILE LTD.
1149 Main St. **Winnipeg, Man.**
Phones: Bus. 589-8341-5 Res. 582-6256

— Ех, не всі українці стали комуністами!

Моя радість зростала, коли на Пушкінській вулиці я наткнувся на похід шкільної дітвори! То вже було щось нечуване. Кожна дитина несла в руці національний прапорець, і неначе на злість комуністам, вимахувала ним бадьоро.

— Контрреволюція! Петлюрівщина! — кличу я, до гарненької вчительки, що веде діти, а вона, видно, по моїм усміху зрозуміла, що я також „контрреволюціонер" і кликнула весело.

— Ще не вмерла Україна!

Погладила по головці чорняву ученицю, що йшла в першому ряді з прапорцем у руці, й підсміхалась до мене кокетливо. Пізнала свого! З бічної вулиці показався похід робітничих товариств. Ці несли червоні прапори. Доходячи до Соборної Площі, я стрінув оркестру, що грала „Гей, не дивуйтесь", а далі — відділ більшовицької кінноти. Невже ж? І кіннота йде під блакитножовтим прапором!? Так! На переді наш національний прапор, а ген позаду самі українці, і хоч буря революції загнала їх, як і мене, в ряди червоної армії, вони ігнорують накази влади й несуть блакитножовтний прапор, щоб схилити його перед тінню Шевченка.

Входжу на площу, залиту безчисленними масами народу. Ряди за рядами, за рядами ряди: військо, робітничі товариства, селяни, дітвора... а всюди як цвіти на полі, блакитно-жовті прапори цвітуть. Сотні прапорів в наших рідних, мають вони, колишуться на вітрі, радісно тріпотять наче на глум тим червоним прапорам, яких заледве

ВСТАВТЕ НОВІ ЕЛЕКТРИЧНІ ПРОВОДИ У ВАШІМ ДОМІ

— легким способом —

Фінансовим пляном Сіті Гайдро

для перероблення дротяних проводів

Цим пляном, який уможливлює вам поліпшити електричні проводи у вашім домі для задоволення електричних потреб теперішнього часу, можуть ним користуватися власники хат і дуплексів, що їх обслуговує Сіті Гайдро. Просто зарядіть аби ваш ліцензований електричний контрактор виконав роботу. Сіті Гайдро зарядить фінансування і висилатиме рахунок місячно в додатку до вашого рахунку за електричну обслугу.

City Hydro

55 PRINCESS STREET, WINNIPEG

Telephone: WHitehall 6-8235

декілька, і то якісь маленькі, брудні, наче кровю сплямлені, брудними загребущими руками сплюгавлені.

— Що це все значить? Видно, радянська влада слаба, безсила до тієї міри, що не може опанувати національної стихії. Ця велика стихія переливається поза рямці наказів, теорій, доктрин, терору, й виявляє свою силу й відвагу аж так ярко, що на інтернаціональне свято, під більшовицькою владою, українці приходять з рідними піснями й прапорами, іґноруючи червоні прапори!

Не роздавлять нас, ні!

З бічної вулиці вмашерував на площу курінь українського галицького війська. Хлопці як мур, всі одягнені в новенькі англійські однострої, які вдалось захопити в пристані від деніківців, що втікаючи кораблями перед наступом більшовиків, не встигли вивезти всього добра. Глянув я, й очам не вірив: Перед курінем маяв гордо великий блакитножовтий прапор! Мало того! Кожний стрілець має на шапці тризуб, а не зірку!

— Гарна мені червона армія! — думаю, підсміхаючись до знайомих у лавах.

Курінь опинився перед храмом. Многотисячна товпа, бачучи рідне військо, карне, бадьоре, вмить виявила свою радість, любов і піднята могутній оклик, який збудив би з гробу й мертвого.

— Слава українській армії! Слава!

Цей оклик підхмелив мене як вино. В душі зростало почуття сили, певности себе. Що там Ч. К. і Хо-

Five Roses

PRE-SIFTED

Flour

ДОБРЕ ПЕРЕСІЯНА МУКА

НАЙБІЛЬШ РЕСПЕКТОВАНА В КАНАДІ МАРКА
В ДІЛЯНЦІ ПЕЧИВА.

мов?! Дурниця! За нами тисячі ворогів Москви. Давайте сюди Хомова, то я йому буду в очі сміятись і показувати сотні рідних прапорів.

Курінь нашого війська спинився, впав наказ: Вправо чолом! До стопи кріс! Спочинь!

Василь Залужний стояв на самім переді й підморгував до мене, показуючи прапори: його добрі, вірні очі горіли вогнем щастя, радости, віри.

— Щось на тім комуністичнім святі тих комуністів багато як кукілю в пшениці в доброго господаря!

В ту мить на площі озвалася трубка, й між товпу в'їхав автомобіль. Авто спинилось. На ньому станув командант міста Животкін, і відсапуючи з гніву й досади крикнув до товпи:

— Долой жовтоблакитние тряпкі! Долой!

Товпа, що була розбурхана як море, тепер втихла, заніміла. Зразу не було ніякої відповіді, всі неначе надумувались, що чинити: потім нагло якась орхестра почала грати „Ще не вмерла Україна"!

Більшість учасників свята зняла шапки, кашкети, командант галицького куріня дав наказ „Позір": і сам стаючи перед курінем, слухав гимну, держачи руки при дашку шапки, якслід воякові національного війська. Цілий курінь стояв як мур, непорушно, гордо, віддаючи пошану свому народові, що промовляв у гимні.

І сталося щось, чого я не бачив ніколи в житті. Не знаючи, чи з наказу вчителів, чи з власної волі, чи на знак протесту проти більшовиків, кількасот шкільних дітей почувши свій святий гимн, упало на коліна й клячучи співали „Ще не вмерла Україна".

ГУМОР

Трапила коса на камінь

На великім кораблі, що поровхвилі глибокого океану, сиділо товариство і розважалось розмовою про різні справи. В цім товаристві сидів один подорожний, що любив при кожній нагоді брехати. Коли розмова притихла, він нагло перервав тишину окликом:

— Дивіться, приятелі! Які гарні раки лазять по морськім дні! На цей явнобрехливий оклик відповів один із присутніх негайно:

— Я короткозорий і тому не бачу цих раків на дні океану, але зате я виразно чую, як вони гарно свищуть...

SWYSTUN, SWYSTUN & COMPANY

BARRISTERS & SOLICITORS

V. John Swystun, LL.B. Nestor W. Swystun, B.A., LL.B.
Nestor A. Kripiakevich, B.A., LL.B.

608 Great Western Building 356 Main Street

WINNIPEG 1 MANITOBA WHitehall 2-5191

Комуністичний командант міста стояв в автомобілі високо над товпою й почуваючи своє безсилля, сам не знав, що діяти. Бачучи українське військо, що стоячи на „позір!" слухало національного гимну, бачучи многотисячну товпу з відкритими головами, завваживши, що ніхто й не думає кидати долів прапорів, він злякався, зніяковів і зі страху, чи наслідуючи всіх приложив руку до дашка шапки й вислухав мовчки український гимн. Маси народу осмілилися ще більше. Хтось далеко аж під мурами на хіднику крикнув:

— Геть червоні прапори! Геть червоні вонучі!

Цей оклик оголомшив мене, підбадьорив, збудив у мені такий ентузіязм, що я на хвилину повірив: Ми, українці, наш курінь тут господарем на цім святі, а Шевченко наш, не більшовицький, комуністи тут якась дрібна незначна наволоч! Опанований молодечим ентузіязмом, я готов був у ту мить кинутись на більшовиків, виривати з їх рук червоні прапори й навіть згинути в борні. Не тямлячи, що роблю, я крикнув:

— Хай живе батько Петлюра! Геть комуну!

Мій оклик упав як іскра в серця присутніх, і ця маса народу не видержала й заревіла:

— Геть комуну! Хай живе Петлюра!

Командант міста посинів, почервонів, потім поблід як стіна. Щось пробурмотів люто, штовхнув шофера в плечі й крикнув:

— Поґаняй!

Авто мчало щосил. За ним котився лявіною грізний оклик:

— Хай живе Україна!

Товпа втихомирилась. Очі тих українців, що стояли біля мене, були звернені на мою особу. Я почував себе героєм дня, був щасливий, і навіть не думав про небезбеку. Але оглянувшись, я побачив, що під муром стоїть Хомов і пильно вдивляється в мене. Наші очі стрінулись. Він вдавав, що не звертає на мене уваги й розглядався навкруги. Ах, що там Хомов, коли ця народня маса зі мною, коли для мене ясно, що нині чи завтра нарід змете комунізм з України, як змітає буря пил із цвітів.

Товпа й військо рушило походом над море співаючи; я згубив з очей Хомова.

Я опинився над самим морем, де майже на самому березі в маленькім парку біля пам'ятника

DR. M. KANCHIER
Дентист
Suite 1 - 407 Selkirk Ave.
WINNIPEG 4, MAN.
Phone JU 2-7044

All Types of Insurance
UNION INSURANCE AGENCIES
M. W. HORBAY, Mgr.
290 Garry St. PHONE 942-6626 Winnipeg 1, Man.

Пушкіна, станув пам'ятник нашого поета.

Галицький курінь окружив пам'ятник Шевченка чотирокутним кордоном, перед самим пам'ятником станули хори.

Промовляли делеґати більшовицької влади, представники товариств; я й не слухав їх, я шукав очима Хомова й Ольги. Нема!

На трибуну виступив представник української галицької армії, присадкуватий, чорнявий старшина й складав поетові поклін від многострадальної галицької землі. Я опинився між якимись робітниками москалями. Вони говорили між собою й перешкаджали мені слухати промови.

— Кто ето тєпер ґоворіт?

— Ето ґалічанін!

— Как то анґлічанін? Я кажется, немножко панімаю, что он ґаворіт!

— Ні чорта ти не панімаєш! Етож анґлічанін, і етот баталіон тоже анґлічанє. Анґлічан вигналі полякі з Анґлії і ані соєдінілісь с намі, значіть, чтоби вмєстє біть буржуєв!

Я сердечно розсміявся. З наказу влади одна орхестра заграла „Інтернаціонал", а наче наперекір, друга самочинно знову заграла „Ще не вмерла Україна".

Два гимни, дві стихії, національна й інтернаціональна боролись зі собою, змагалися.

Звуки обидвох гимнів линули над море, де котились, переливались хвилі-вали, мінились безліччю барв, хвилювали, й під ударами вітру шуміли глухо, понуро...

Я дивився то на море, то на курінь українського війська серед цього великого міста, серед моря народу, в якому боролись дві стихії: наша й ворожа...

Спасибі вам не за те, що грали, а за те, що перестали.

(Українське прислівя)

Не без добрих душ на світі.

(Українське прислівя).

Неохайність до добра не доводить.

(Українське прислівя).

UKRAINIAN GRAMMAR

третє видання

ГРАМАТИКИ

Юліяна Стечишина

Найбільш практичний підручник для навчання української мови. Ним користуються студенти університетів та середніх шкіл в Канаді й Америці.

Ціна з пересилкою **$5.50** за примірник.

Замовлення висилайте на адресу:

UKRAINIAN VOICE

P. O. Box 3629, Sta. B. Winnipeg 4, Man.

ПОРАДИ ДЛЯ ЗБЕРЕЖЕННЯ ЗДОРОВ'Я

Холестерол і віджива

Щораз більша смертність людей в останніх часах на серцеві недуги пожвавила наукові досліди про недуги кровоносних судин, а зокрема їх зв'язок із відживлюванням. Дослідники запримітили, що в хронічних серцевих захворюваннях збільшується осад холестеролу крові, який в ході часу осідає у внутрішніх оболонках стінок артерій і поступово їх ущільнює, внаслідок чого кровообіг утруднюється. Звужений провід загрозливий, якщо трапиться згусток крови. Звичайно в такому випадку приходить смерть. Ці спостереження заставили дослідників розглянути питання: який зв'язок має щоденне споживання насичених і ненасичених товщів на збільшення або зменшення холестеролу у крові?

Що ж це таке холестерол? Холестерол — це товщева речовина, що знаходиться природно в поживах, які мають товщ. Крім споживаного в стравах холестеролу організм має здатність його витворювати в клітинах, а зокрема у печінці. Пересічна щоденна пожива вносить у кров порівнально мало холестеролу, приблизно 0,5 грамів. Знову ж організм може сам собі витворити 2 до 3 грами холестеролу денно. Надмірне споживання багатих на товщ харчів підносить холестерол у крові до 5 грамів, хоч це трапляється рідко. Постійна надвижка товщів у щоденнім харчуванні сповільнює або гальмує нормальне продукування холестеролу організмом.

Холестерол виконує в організмі корисну ролю, а саме впливає на витворення статевих гормонів, транспортує 15 відсотків ненасичених товщевих кислот до призначеного їм місця, і в додатку, охороняє організм від деяких

Drs. Verchomin & Holubitsky

Лікарі і Оператори

207 Union Building

10023—102nd Ave.

EDMONTON, ALBERTA

МОДЕРНИЙ РЕСТОРАН
У СЕРЕДМІСТІ ЕДМОНТОНУ

RIVIERA RESTAURANT

10064—100 St. Edmonton, Alta.

Phone GA 4-2382

напроти готелю Мекдоналд

Власник І. ТИМЧИШИН

Поручає Шановному Громадянству Едмонтону і околиці смачні страви та перекуски в кожній порі дня.

BASSIE, KEMPO, HOCHACHKA & SHEWCHUK

АДВОКАТИ й ПОВНОВЛАСНИКИ

10237-98th Street, Edmonton, Alta. Phone GA 4-7152

шкідливих речовин. Ця остання чинність ще не є вповні досліджена.

Холестерол перемінюється в печінці на жовчеві кислоти і переходить у кишки, де допомагає роздрібнювати спожиті товщі. Частина холестеролу відходить у кал. Якщо печінка не всилі перетворити холестеролу у жовчеві кислоти, або як травний тракт його не видавлює в кал, тоді холестерол нагромаджується у крові і з довшим ходом часу осідає на стінках кровоносних судин. Але досліди показали, що в здоровому організмі кількість холестеролу в крові не стоїть незмінно на одній точці, а періодично зменшується або збільшується, залежно від якості і кількості спожитих товщів і від способу життя даної людини.

Не всі товщі однакові. Пливкі рослинні олії мають так звані ненасичені товщеві кислоти у своїм складі, які сприяють видавленню холестеролу. Тому люди, що постійно вживають рослинні олії, рідше хворіють на серцеві недуги. Ціпкі тваринні товщі (смалець, масло, сало) мають ненасичені товщеві кислоти і з них частіше нагромаджується холестерол у крові. Тому відповідний склад товщевих кислот у щоденній поживі грає немалу ролю. Але це не значить, що треба зовсім уникати споживання ціпких тваринних товщів, а радше частіше вживати пливкі рослинні олії, як кукурудзяна, соняшникова, конопляна та тим подібні.

Крім уваги до товщів, потрібно теж впровадити в щоденне хар-

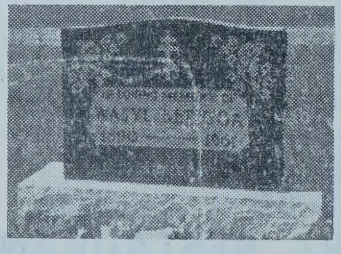

STERLING MEMORIALS LTD.

8503-118 Ave. Edmonton, Alta.

Branches — Lloydminster, St. Paul, Beverly, Edmonton

Виробляємо нагробні памятники з шведського ґраніту й італійського мармуру. Виконуємо замовлення поштою і висилаємо памятники де би не було в Канаді прямо до ваших дверей. Памятники проєктуємо й ґравіруємо написи. Ціни від $79.00 вгору. Оплачуємо пересилку до ваших дверей. На зимових замовленнях — велика знижка. Замовляйте тепер і щадіть. Одиноке українське виробництво памятників в Західній Канаді.

Пишіть за безплатним цінником.

Управитель **Петро Кокольський.**

чування ріжнородну поживу, щоб забезпечити організм у відповідну кількість вітамін, мінеральних солей та білковин. Бо ж не виключена можливість, що деякі поживи можуть мати в своїм складі, досі ще не відкриті, речовини, яких чинність може мати певне відношення не тільки до загального здоров'я, а теж і до самого холестеролу. Пожива зберігає ще багато незбагнутих таємниць.

Було б недоцільним уважати холестерол небезпечним і з тієї причини уникати тваринних поживів. Досліди показали, що активне життя, поміркована фізична праця, або плянова щоденна руханка запобігають нагромадженню холестеролу. Руханка сприяє загальному здоров'ю, а зокрема впливає корисно на кровоносні судини. У кого щоденна праця сидяча, той повинен обов'язково проходжуватися по кілька миль на день, замість користуватися автом або автобусом.

• • •

Як уникнути звичайної простуди

Медична наука ще досі не відкрила певного ліку на звичайну простуду. В найкращому випадку теперішні ліки лише облегшують симптоми простуди. Однак можна багато зробити, щоб уникнути простуди. Перш за все треба триматися здалека від осіб, що вже мають простуду. Одне добре пчихнення може вистрілити 20,000 краплин наладованих вірусами простуди, на віддаль 12 стіп, зі швидкістю двох миль на годину. Одна лиш така краплина може

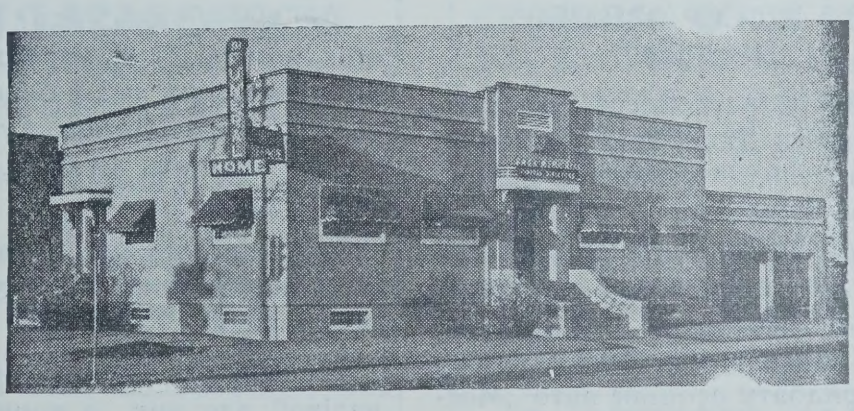

Одиноке УКРАЇНСЬКЕ ПОХОРОННЕ ЗАВЕДЕННЯ в АЛБЕРТІ

В годину смутку по втраті особи в родині, приятеля чи знайомого — удавайтеся за совісною і ввічливою обслугою в похороненні, бальзамуванні й в закупленні домовини та нагробних хрестів з міста чи фарми до:

PARK MEMORIAL FUNERAL DIRECTORS

9709-111 Ave., Phones GA 2-2331, GA 4-1633, Edmonton, Alta.

Філії в таких містах Алберти:

Vegreville, Ph. 2011; Lamont, Ph. 53; Vilna, Ph. 13; Smoky Lake, Ph. 16; Myrnam, Ph. 37 or 51; Mayerthorpe; Wildwood

В. М. Смолик, управитель

вже викликати простуду в даної особи. Далі, треба дуже вважати, щоб не змерзнути і не замочити ніг. Така комбінація майже завжди спричинює простуду. Тому треба вважати на одяг, який повинен завжди відповідати урядовим віщуванням погоди. Нарешті відповідна дієта може забезпечити від простуди, скріпляючи відпорність організму. Зокрема ми повинні в холодній порі року споживати багато овочевих соків (особливо з помаранчі), які багаті у вітаміни А, що має особливу силу в поборюванні простуди.

• • •

Лік проти укушення комарів

Хто не знає, як неприємно свербить тіло від укушення комарів? Знає це кожний. Крім винайдених уже ліків проти укушення комарів, лікарі ще дораджують, щоб укушене місце насмарувати аміаком, або розчином очищеної соди (пів ложечки на склянку води).

• • •

Обережно з таблетками проти болю голови

Таблеток проти болю голови є кілька родів з різними назвами. Головним складником у цих таблетках є саліцил.

Такі саліцилеві медикаменти, як аспірина і інші показалися ліками не лише проти болю голови, але й проти болю ревматизму. Є люди, які по зажитті, скажімо, аспірини, реагують млостями, вомітами, згагою, а навіть кровотечею у шлунку. Ця кровотеча і-

УСМІХНІМОСЬ

ЩО В СССР ОЗНАЧАЄ „НАЛІВО"?

Один кореспондент нюйоркської газети „Вол Стріт Джорнал", який постійно перебуває в Москві, розмовляючи з директором крамниці комісійного краму, довідався, що той одержує на місяць 40 рублів платні.

— Звідки ж ви взяли гроші, щоб придбати особове авто „Москвіч"? — запитав здивований кореспондент.

— Ви не розумієте нашої соціялістичної економіки, — відповів директор.

Ми маємо в СССР соціялістичну власність.

Що це таке? Це моя приватна власність? Ні. Власність мого сусіда? Ні.

Але чия це власність? Наша — соціялістична, всенародна! Ми працюємо для неї і беремо від неї. Беремо з чистим сумлінням, або, як говорять в СССР — „працюємо **наліво**".

— Але вас можуть зловити державні контрольори — завважує кореспондент.

— Можуть. Та ми працюємо „наліво" для них, а вони також працюють „наліво", хоч деякі й „направо"!... Чи наліво, чи направо, лише б у власну кишеню.

За часів сталінської колективізації український селянин говорив: „Куди підеш? Спереду колгоспи, ззаду — НКВД, направо — концтабор. Залишається одиноке — „наліво".

ноді буває така сильна, що потребує шпитального лікування.

Досліди над цими проявами людського організму виявили, що пацієнти мають шлункові боляки. Лікарі думають, що саліцилевий медикамент активізує кровотечу через подразнення або збільшення кислотности.

Хто хворіє на шлункові боляки, це повинно бути осторогою, щоб не уживали аспірини, ні подібних саліцилевих медикаментів.

Лікарі догадуються, що саліцилеві препарати зміняють час ціпеніння крови. Вони також роблять волоскові кровоносні посудини крихішими, і це може бути виясненням для явища, що кровотеча після зажиття аспірини наступає також деколи в інших місцях організму.

Найбільшими споживачами аспірини є люди, що живуть у нервовому і фізичному напруженні. Вони частіше терплять на болі голови, нервозність, і багато з них мають шлункові вереди. Можливо, кажуть лікарі, що всі ці фактори разом є причиною кровотеч.

Найліпша рада, не уживати таких ліків, які на одну хворобу помагають, а другу хворобу викликають.

• • •

Життєдайна і лікувальна сила меду

Мід, як це показав довголітній досвід, має скріплюючу силу для здорового організму, впливаючи на травлення, приспішуючи переміну матерії й діючи на енергію людини. Він також заспокоює втомлені нерви і помагає на сон, коли випити перед спанням склян-

P. J. LAZAROWICH, Q.C.

BARRISTER, SOLICITOR,
NOTARY PUBLIC

916 McLeod Building

Phones:
Office GA 25466
Res. GE 33653
EDMONTON, ALTA.

UKRAINIAN BOOK STORE
P.O. Box 2414, 10348-101st St.
Edmonton, Alberta.

Маємо найбільший вибір:
УКРАЇНСЬКИХ КНИЖОК — ГРАМОФОНОВИХ ПЛИТ.
Полотна — Канва — Нитки — Стінні календарі — Серпи — Сапи — Коси з приборами — Краски на писанки.
На бажання шлемо каталоги:
1. *Стінних календарів,*
2. *Рекордів,*
3. *Книжок і різноманітного товару.*

Модерний і гарно уряджений
РЕСТОРАН І ДАЙНІНҐ ЛАВНДЖ
КАРПАТІЯ
10266 - 97 Стріт Едмонтон, Алта
Тел. GA 4-1213
поручає своїм Шановним Гостям великий вибір канадських та европейських страв та різнородних напитків. Винаймаємо наш ресторан на весілля, ювілейні прийняття та інші гостини.
Доставляємо готові страви та даємо обслугу на бенкети, весільні гостини та різні прийняття.
УПРАВА РЕСТОРАНУ „КАРПАТІЯ".

D. MELNYK, M.D.
PHYSICIAN and SURGEON
Phones:
Office GA 42323
Res. HU 86169
If No Answer Call
HU 88181
216 Northgate Building
10049 Jasper Avenue
EDMONTON, ALTA.

ку медової води. Таку медову холодну воду можна пити також на спрагу. Медове молоко можна приготовляти для дітей, щоб побудити в них апетит.

А вже неоцінену заслугу приносить мід хворим. При перестуді мід у гарячому чаю, прополікує і лагодить біль. Медова вода гасить спрагу, що повстає через гарячку. Мід скріплює серце й тому його повинні пити старші люди.

• • •

Сироватка проти рака

В пресі Клівленду появилася вістка, що тамошній лікар Де Карвальо винайшов сироватку проти недуги рака. Досліди на щурах потвердили успішність сироватки. Нащіплені щурі стали відпорними на цю недугу, навіть коли їм перещіплено цілі ракові нарости. Д-р Де Каварльо є тої думки, що рака спричинюють зародки так званої дробової породи. Сироватку добувають з нащіплених коней.

• • •

Лік проти сухіт

Після довгих спроб і провірок, вкінці д-р Л. Тері винайшов лік, що хоронить перед сухотами. Тим ліком лічать також і самі сухоти. Досліди з певністю ствердили, що родини, де є хворий на сухоти, можуть заразити також других членів родини. Щоб до того не допустити, дають здоровим членам родини щоденно таблетки айсонаяліду і вони показалися на 80% певними, що не допустять до зарази. Досліди робили досі на яких 25,000 особах в сухітничих родинах. Таблетки однак треба брати щоденно.

• • •

Лік для тих, що не можуть перестати курити

В англійській пресі появилося повідомлення, що медичні науковці винайшли такий лік, що уможливлює курцям перестати курити. Цей лік у таблетках. Як його зажити, то він ослаблює охоту до ку-

Western Cabinet Ltd.
Western School Furniture Co.
JOHN SULYMA
President
8910—125 Ave.
Edmonton, Alberta.
Phone 474 6461

YANDA & GREGORY
BARRISTERS, SOLICITORS & NOTARIES
307 Royal Trust Bldg.,
EDMONTON, ALTA.

DECORE, KOSHUTA, SULLY, BRODA, KAWULYCH and DECORE
Адвокати
901 McLeod Building, Edmonton, Alberta
Offices also at Vegreville, Alberta

рення. Коли ж курець після зажиття цього ліку таки буде курити, то тоді він відчуває біль голови, ослаблення і т. п.

• • •

Поживна вартість капусти

Дослідники поживної вартости всяких рослин та овочів і продуктів кажуть, що після хліба, картоплі — капуста стоїть, як найважливіша рослина в людській поживі. Своїми складниками капуста дуже поживна рослина, а крім того багата є у вітаміни А, Б, Ц, і є просто незамінена в людській страві.

Капусту вживають до їжі в стані сирому, вареному, смаженому, тушеному, маринованому: її теж консервують, або сушать або квасять. Квашена капуста має вийняткове значення в людському побуті, як своїм смаком, так особливо багатством вітамін. Так само капустяний росіл має поживну і дієтетичну вартість.

Капуста — це така вийняткова рослина, що їй ніколи не буває забагато ні поживи, ні води в грунті. Це просто ненаситна рослина. Друга її вийнятковість — це її просто безмежні видозміни. Протягом довгих сотень літ перебування її в культурі і праці над нею, з неї постали такі ріжні, не подібні до себе, рослини, як звичайна головчаста капуста, кучерява капуста або савойська, брюксельська капуста, цвітна капуста, броколі, стеблова капуста, червона капуста.

Капусту управляють коло чотирьох тисяч літ. За цей час витворилося її багато сортів. В кож-

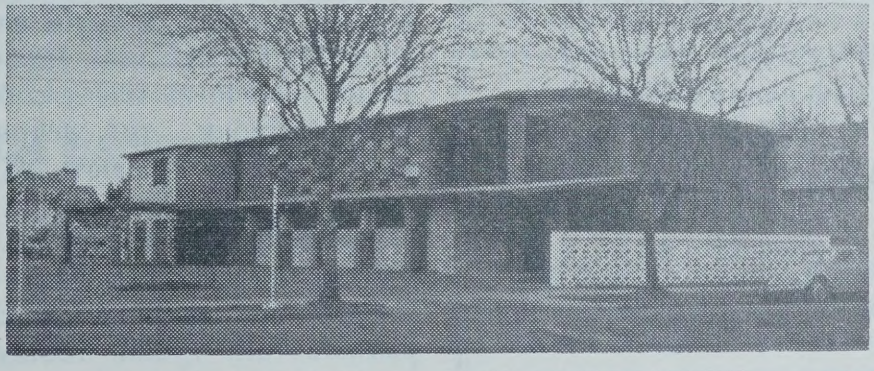

НАЙНОВІШЕ І НАЙМОДЕРНІШЕ
ПОХОРОННЕ ЗАВЕДЕННЯ В ЕДМОНТОНІ

Покірне зрозуміння, симпатії і сумлінна услуга — оце головні мотиви нашої професійної услуги. Можете бути певні, що всі деталі будуть поладнані з професійним умінням і ненастирливою ввічливістю, коли ми виконуємо свої обов'язки під час церемоній. Без уваги на годину, віддаль ми завжди до ваших послуг.

SOUTH SIDE MEMORIAL CHAPEL LTD.

ПОХОРОННІ УПРАВИТЕЛІ

Український представник, В. ЯДЛОВСЬКИЙ

8310 - 104 Street **Edmonton, Alta.** **Phone GE 3-8733**

ній країні є свої сорти, але є й сорти міжнародні, поширені в декількох країнах.

Форма головок капусти буває куляста, подовгаста, плоска, і т. п. Кучерява капуста та сорти звичайної капусти в північних країнах — щільні, збиті, особливо у червоної капусти, якої один сорт навіть зветься „кам'яна головка". Китайські та японські капусти ботанічно споріднені з нашою, але не творять таких головок і вживаються переважно, як салати, або шпінат.

• • •

Поживна вартість молока

Загально прийнята думка про молоко є та, що це їжа дитячого віку. Дорослі воліють їсти м'ясо, яйця, рибу та всяку городовину. Тим часом такий погляд про молоко неправдивий. Молоко є одним із найбільш корисних складників харчування для людей всякого віку.

Поживна вартість молока велика. Пів кварти молока має більш як 15 грамів білка (протеїни), а це забезпечує денну потребу дорослої людини, а також має 10% потрібних кальорій. Молоко має у собі товщ та цукор, речовини, що потрібні для утворення крови, усі потрібні для організму вітаміни.

Особливо багато вітамін є у тих молочних виробах, що мають у собі домішку бактерій молочнокислого бродіння (кисле молоко, кефір, йоґурт). Кислі продукти дуже корисні тим, що гальмують розмноження тих бактерій, що викликають у кишках гниття. Хвороби кишок найбільше пристарюють людину.

З молока, що його перероблюють на сметану, а потім на масло, лишається молоко позбавлене товщу. Воно не має у собі, після цієї перерібки, тих речовин, що так шкідливо ділають на витворення артеріосклерози та хворіб серцевосудинної системи. Коли молоко перероблять на сир, то лишається сирватка. У сирватці залишається трохи товщу, увесь цукор та трохи білків (протеїнів). Сирватка добре надається для

Найкращі Побажання
для українців
MARGUERITE & GERRY LOUGHEED
60-62 Eyre St. S.,
79 Durham St. S.,
Elm St. West in the President Hotel
New Sudbury Shopping Centre.
LOUGHEED'S LTD.

Захотіла вража баба молодою бути

Захотіла вража баба молодою бути,
Натикала на намітку зеленої рути.
— Руто моя, руто моя, руто зелененька!
Я думала, що я стара, а я молоденька!
Посадила вража баба на трьох яйцях гусака,
Сама вийшла на вулицю та вдарила тропака:
— Сиди, сиди, гусаченьку, та висиди гуси,
А я піду подивлюся на чорнії вуси!

приготування ріжних страв (зупи, кіселі). Молоко, що лишається після збивання масла (маслянка, у англійській мові баттермилк) лишає у собі речовину, що зветься лецетин, який має у собі багато позитивних якостей, а саме: протидіє при артеріоклерозі, хворобах печінки, регулює діяльність кишок при нахилі до затвердження.

Молоко є дуже корисним продуктом для вагітних жінок та для жінок, що годують грудьми дітей, тому що у молоці є усі складники, що забезпечують організм.

• • •

Лікувальна сила городини

Вже від непам'ятних років люди прийшли до переконання, що є такі рослини і така городина, що помагає на ріжні людські болі, рани і т. п. Лікарі, що займаються дослідженням лікувальних властивостей рослин і городовин, це потвердили також. Вони кажуть, що цибуля, часник мають дуже добрі лікувальні властивості.

Цибуля, кажуть, запобігає творенню на шкірі різних чиряків та боляків. Вона позитивно впливає на ріст волосся і добре діє, як засіб пітніння. Її вживають також успішно під час перестуди дихальних проводів, при кашлі, хрипці та бронхіяльному катарі.

Часник в старовину застосовували при захворюванні стравоходу й шлунку та при бігунці. Останньо стверджено, що часник є також добрим ліком для хворих з підвищенням тиснення крови, а крім того, запобігає склерозі, безсонню, головокружінню тощо.

Сердечні Побажання
для українських покупців
PALM DAIRIES LIMITED
158 Shaughnessy St.,
SUDBURY, ONT.
Phone: 675-8391

Сердечні Побажання
для українських покупців
SUDBURY P. & C.
CO-OPERATIVE DAIRY Ltd.
231 Spruce St. — 675-6485
Sudbury, Ont.

З щирим привітом
SUDBURY
STEAM LAUNDRY LTD
DRY CLEANERS
171 Larch St. SUDBURY, ONT.
Phone 675-6445

Сердечний привіт
JACKSON & BARNARD
FUNERAL HOME
233 Larch Street,
SUDBURY, ONT.

Слід зазначити, що вичислені вище види городини мають в собі дуже багато вітамін А, В, й С.

• • •

Виноград і його лікувальні властивості

Головними складовими частинами винограду є цукор (10-30%), органічні клітини та їх солі (0.2—1.4%), води (75—80%), ферменти, вітаміни тощо. Виноград має високу калорійність (1 кг. дає біля 750 кал.), і легко засвоюється організмом.

Діяння винограду на організм різнобічне, що пояснюється складністю хемічної будови винограду. Так, глюкоза є поживною речовиною для нервової системи і м'язів, зокрема вона позитивно впливає на скорчення серцевого м'яза, сприяє використанню тканинами кисню, посилює його. Органічні складники беруть участь у підтриманні кислотно - лужної рівноваги в організмі. Солі кальцію і фосфору мають значення для росту організму, солі заліза — для кровотворення.

Виноградне лікування поліпшує обмін речовини, а також діє, як загально змінюючий засіб. Лікувати виноградом, тобто через споживання, можна: занепад живлення, хвороби легенів (початкові стадії туберкульози, хронічні бронхіти), хвороби серця, хвороби органів травлення (гастрини, хронічні запори, гематити), хвороби обміну речовин (подагра, сечокислий діятез), недокрів'я, деякі хвороби нирок, неврози, цукровий діабет, виразкова хвороба шлунка, ентероколіти, ожирівня, гіпертонія.

Виноградне лікування слід однак починати не від одного кілограма, а кількох грон, систематично поступаючи до більших кількостей, а рівнож не належить закінчувати лікування на одному кілограмі, а знову повертатись постепенно і систематично до кількох грон.

В сумнівних справах питати лікаря.

• • •

Грибова страва — лікувальний засіб проти рака

В останньому часі хеміки і лікарі — дослідники людського здоров'я впали на слід великої лікувальної сили в грибах. Д-р М. Диміцький, в журналі „Світло" ч. 4. 1962 р. написав статтю „Протиракова сполука в грибах", і в ній каже, що лікарі зовсім певно вже вміють навіть цю сполуку добувати.

Д-р М. Ф. САВІЦЬКИЙ
M.D., B.Sc., Certified Ophthalmologist
СПЕЦІЯЛІСТ від ОЧЕЙ
750 West Broadway
VANCOUVER, B. C.
Phone Office TR 4-9429
Residence RE 8-9188

З РІЗДВОМ І НОВИМ РОКОМ
вітає
DR. S. J. KUT
Дентист
7085 Victoria Drive
VANCOUVER, B. C.

Від стародавніх часів було відоме, що їстівні гриби є дуже корисною поживою, і впарі з тим мають лікувальний вплив на шлунок, очевидно, як вони правильно приготовані та зужиті. Одна з їх нерозгаданих лікувальних прикмет та, що гриби діють проти творення шлункових газів, а через те й проти т. зв. „здуття". Мабуть цю властивість грибів пізнала вже школа Гіпократа й вже від стародавніх часів прийнявся звичай, що при великих гостинах одна з потрав була з грибів.

Цікаво, що звичай уживати грибову страву під час великих гостин дуже широко прийнявся між слов'янами та набрав традиційного характеру. А варт згадати, що між нашими стравами, які приготовляють на Свят-Вечір, одна з них повинна бути з грибів (звичайно вареники [ушка] з грибами до борщу).

Треба згадати, що грибова страва, як лікувальний засіб підходить найбільше до нем'ясних страв. Як відомо, з м'ясними стравами вживають від давніх часів хрін. Він є засобом проти інфекції. Згодом почали вживати мушгарди, а в останній час чаю з цитриною.

В останніх роках фахівці ведуть у цілому світі широкосяжні досліди над тим, щоб якнайскоріше побороти рака. Крім чисто синтетичних праць, ведуть вони під тим аспектом перевірку всіх відомих речовин, а також усіх відомостей із минулих років і століть. У тих дослідах звернено увагу на старовинні записки про гриби. У зв'язку з тим почали основно досліджувати їх склад і 1959 року академії наук багатьох держав, між ними й України, подали однозгідні звідомлення, що у грибах є сполука ензиматичного типу, т. зв. кавальцин, що протидіє ракові й туморові.

Як бачимо, що дуже корисно час-до-часу їсти їстівні гриби, але ті, які ростуть у природі кілька днів. Гриби вирощувані штуч-

ARLINGTON MOTEL
3200-43 Ave.,
VERNON, B. C.
П. КІНДРАЧУК, власник
(Напроти Українського Народного Дому).

Dr. John SMULSKI
PHYSICIAN and SURGEON
Phones:
Office GA — 41814
Res. HU — 81402
202 Northgate Building
10049 Jasper Avenue
EDMONTON, ALBERTA.

OLEKSHY & PIDRUCHNEY
BARRISTERS, SOLICITORS & NOTARIES
10822—82nd Ave., Edmonton, Alberta Phone: GE 3-0911
Також ведуть канцелярію в Thorsby, Alta.

но, впродовж 24-ох годин на кінському обірнику, кавальцину взагалі не мають.

Цікаво також відмітити, що кавальцин не нищиться у грибах під час умілого сушення, чи під час варення, але все таки при тих чинностях відбуваються в ньому деякі зміни, одначе кавальцин відбудовується вповні в шлунку через діяння пепсини й панкреатичних соків.

• • •

ЧОМУ ЛИСІЮТЬ ЖІНКИ?

Перепроваджений недавно лікарський дослід показав, що 15 до 25% жінок лисіють. Причиною лисіння, кажуть лікарі, є те, що жінки, щоб задержати лінію тіла голодують і зле відживляються. Крім цього причиною лисіння жінок є часті зміни моди зачісок волосся.

Коло 80% дозрілих мужчин мають принайменше початки лисини, а кільканадцять процент мають лисини типу „коліно". Лікарі пророкують, що склонність до лисіння збільшується, а за 100 літ лисина буде звичайним явищем.

Помимо дослідів і різних спостережень трудно сказати, які є причини лисіння, трудно знайти середник - лікарство проти лисіння.

ГУМОР

Зле зрозуміла

Приятельки між собою обмінюються думками:

— Які були приходи вашого мужа в останніх двох місяцях?

— Як звичайно. Він приходив між другою і третьою годиною після півночі.

* * *

Треба щось мати

— Треба ощаджувати, аби щось мати.

— Так, але треба щось мати, аби ощаджувати.

* * *

Дві терпелихи

— Як там доньки, ласкава пані?

— Обі терплять: одна з причини, що має мужа, а друга тому, що ще не має.

КАРМЕЛЮК

Написав **М. П. Старицький**

Історичний роман в трьох томах.

Ця повість захоплює кожного від перших сторінок. Всі три томи мають 861 ст. друку. Видання гарне.

Ціна — $5.00. В оправі — $7.00.

Замовлення висилайте на адресу:

UKRAINIAN VOICE

P. O. Box 3629, Sta. B. Winnipeg 4, Man.

Всячина

Нове авто для повітрянодесантних військ

У Великій Британії виготовлено і випробувано авто моделю „Каррієр", яке є призначене для повітрянодесантних військ. Це відкрита машина на 4-х колесах, з двигуном 40 кінських сил, на 4 вояки. Головна особливість нового авта та, що його можна протягом одної хвилини скласти. Вага авта з мотором, пальним, колесами, виносить 320 кілограмів, вантажна підоймість 350 кілограмів. Після вивантаження з літака, авто чотирма вояками протягом одної хвилини складається і вже є готове до руху. Ніякого інструменту для складування і розкладування авта не потрібно. Його можна транспортувати літаками, гелікоптерами, човнами, а навіть скидати з повітря двома парашутами.

Хто старший — ніж, чи вилки?

Старший віком є ніж. Його рід виводиться від гострого камінякреміня. Ножі мідяні відомі були тому 4 тисячі років. Коли відкрито залізну руду, почато уживати залізних ножів. Ножів, подібних до нинішніх, уживано вже в середньовіччі. Вилки мають заледви 300 років. Винахідниками були італійці. Чотирозубчасті вилки винайшов англієць Белк.

Співаюче дерево

В Африці росте дерево, про яке говорять, що воно співає. Це дерево називається саффар або акація - флейта. Воно родить горішки, в яких комахи, проїдаючи їх шкаралупу, залишають багато дірок. Вітер проникаючи в ті дірочки, створює свистячі звуки, які нагадують звук флейти.

З якого роду походив Сталін?

Американський журналіст Роналд Сіл, перебуваючи в Франції, довідався, що в Парижі, при площі Віктора Гюго, під прізвищем Йосиф Даврічелі, живе 81-літній, по батькові рідний брат колишнього диктатора СССР Йосифа Джугашвілі, що в компартії називався Сталін.

Даврічелі казав, що Сталін був нешлюбним сином його батька, (що був шефом поліції в місті Горі), і шевчихи, яку він собі силою

ANNE'S FLOWER SHOP
9 Cedar St.
SUDBURY, ONT.
Квіти на всілякі оказії.
Доставляємо негайно.
Телефон: 674-8388

Z. T. SALMERS
LAWYER,
NOTARY PUBLIC
13½ Simcoe St. N.
OSHAWA, ONT.
Phone 723-1101

був забрав, а її чоловіка шевця заслав на Сибір.

Цигарки зі запальниками

Туристи, що були в Італії, оповідають, що там тютюневі фабрики випускають тепер цигарки для запалювання яких не потрібно ні сірників, ні запальнички. Кожна цигарка має на кінці запальник. Якщо хочете закурити, то запальником потрібно провести по спеціяльній паперовій смужці, що наклеєна на цигарковій пачці і цигарка вмить запалюється.

Мотоцикль і миші

Голова спілки шотляндських садівників - аматорів за допомогою свого мотоцикля знищує польових мишей. До вихлопної рури мотоцикля він приєднує додаткову гумову руру. Другий кінець встромляє у мишачу нору й урухомлює мотор. Як заявив голова спілки: „Жадна миша не витримує такої порції отрути".

Штучні зуби коровам

Директор ветеринарної служби при Саскачеванському університеті в Канаді, д-р Роберт Коннел, заявив, що незабаром треба буде вставляти коровам штучні зуби, щоб продовжити їхнє продуктивне життя. Над цим вже ведуться експерименти, і треба очікувати, що в близькому майбутньому „коровяча дентистика" стане поважною професією.

CLOVERLEAF MOTEL

One block north of No. 401 Highway
at Drew St. in Oshawa

18 Units, Ultra Modern with T.V.
Open Year Round

Власники:
ЙОСИФ і СОФІЯ СЕМЕНЦІВ
Phone 723-7272

214 Toronto Ave., Oshawa, Ont.

Members D.A.A. — A.M.A.

MOTOR CITY BOWLING LTD.

40 Ultra Modern Brunswick Lanes
Automatic Pinsetting

78 Richmond St. W.
Oshawa, Ont.

Президент **Дмитро Котелко**
Phone 723-3212

24 HOURS SERVICE

OSHAWA QUALITY FUELS

728-0762
30 Bloor St. E., Oshawa, Ont.

Власники:
СТЕФАН і ТАМАРА КІСІЛЬ

ЖІНКА ГОВОРИТЬ БІЛЬШЕ

Варт знати чому жінки більше говорять? Лікарі стверджують, що жінки говорять більше від чоловіків тому, що до їх мізків особливо до мовних осередків, допливає більше крови, як до мізків чоловіків. Чоловіки стають більш говірливими тоді, коли вип'ють якийсь алькогольний напиток, який гонить кров на мовні осередки. Це стверджено також при спожитті ліку, що називається бензедрин. Хто зажиє бензедрину, той стає говірливим.

КОЛИ ЛЮДИ БУЛИ МЕНШІ

Варт знати що: старі оповідання і леґенди всіх народів залюбки оповідають про те, що колись жили на землі велетні-силачі.

Ці оповідання далі твердили, що людський рід щораз більш маліє і врешті прийде час, коли 12 робітників буде на припічку молотити — такі вони будуть малі. В дійсності наука доказала, що колись люди були менші і слабші. Археологічні знахідки показують нам кістяки давних людей у меншім рості ніж є середній ріст людей тепер. У музеях знаходимо давну лицарську зброю — панцирі, наголінники і тим подібне, які вказують на менший ріст лицарів, ніж тепер. Археологи на основі костей знайдених в гробах доказали, що за останніх 150 років середній ріст людей в Европі піднісся приблизно на 4 цалі.

ТЕПЕР ЛЮДИ РОСТОМ БІЛЬШІ

Варт знати що: ріст людей в Америці в останніх 60 роках піднісся дуже значно. Статистика показує, що в 1900 році можна було знайти лише одного між 25 людьми, що був високий на 6 стіп. Теперішня молодь, як кажуть знавці, є вже така висока, що вже на 5 людей випадає ростом один на 6 стіп.

ВИБИТИЙ ЗУБ МОЖНА ВСТАВИТИ

Варт знати що: вибитий зуб може бути назад вставлений, якщо не згубите його, або не ушкодите. Очевидно, треба діяти негайно.

ЦУКОР НЕ ТІЛЬКИ СОЛОДИТЬ

Варт знати що: цукор, не тільки солодить, він також вирівнює смак, скріплює штивність і уліпшує колір. Якщо ідеться про смак, то дрібка цукру надає кращого смаку помідоровому сокові, чи ріжного роду консервам, як горошкові чи кукурудзі. Якщо ідеться про штивність, то дрібка цукру утривалює крохмаль і надає крихкості всяким тістам і тісточкам. Як ідеться про колір, то сирий брунатний цукор вживають при вудженні шинок і виробі всяких цукорків. Мілкий цукор вживають при посипуванні ріжних тіст, до холодження напитків, і т. п.

Найкращі Побажання
J. T. PAQUETTE & SONS LTD.
SUDBURY'S LARGEST GENTS FURNISHINGS
84 Durham St., SUDBURY, ONT.

Коли почали уживати ґудзиків?

Історія ґудзиків довга, як довга історія людського одягу. Зразу не вживано ґудзиків таких, як ми маємо тепер. Перші ґудзики люди собі робили дуже примітивно з кісток риб, тварин або дерева. Залишки форм цих ґудзиків є тепер при шатрах та інших туристичних та військових прирядах. Ґудзики формою подібні до теперішніх почали уживати двісті років тому, і то найперше їх уживали для військового одягу.

Автоматична ручка з лямпочкою

Одна з експериментальних шангайських фабрик почала випускати автоматичні ручки з вмонтованими під перами маленькими електричними лямпочками. В той спосіб вмонтована лямпочка дає можливість писання у цілковитій темноті.

ВІЧНА МОЛОДІСТЬ

У французкім тижневику „Елле" появилася психологічна стаття на тему дар вічної молодости.

Чим є той дар? Можна мати 18—20 літ, а успосіблення мати старшої людини, і навпаки, можна мати 40 літ а бути молодим як особа 20-літня.

А як є з Вами? Прошу відповісти на нище подані питання, додайте пункти і преконаєтесь, який тип Ви є:

	так	ні
1. Ідучи сходами, чи скачете по кілька ступнів?		
2. До їдження сідаєте із задоволенням?		
3. Чи нервує Вас зміна у Ваших призвичаєннях?		
4. Чи любите товариство молодих людей?		
5. Чи подобаються Вам живі кольори?		
6. Чи маєте все нові проєкти?		
7. Як Вас запрошують, чи шукаєте причин, щоби відмовитись?		
8. Чи охочо переставляєте меблі в своїх кімнатах?		
9. Чи любите довгі проходи?		
10. Чи з ентузіязмом поборюєте свої труднощі?		
11. Чи виходите вечорами?		
12. Встаючи рано з ліжка, чи Ви є в добрій формі?		
13. Чи стараєтесь про модний-свіжий Ваш вигляд?		

Сума пунктів .....

Коли ви одержите суму на 100 пунктів, ви маєте дар вічної молодости. Якщо ви одержите 70—90 пунктів, це значить, що маєте молоде успосіблення. Якщо ви одержите 50—60 пунктів, то ледве-ледве достаточна оцінка вашої молодости.

Понижче 50 пунктів, то мусите поважні зусилля видобути із себе, щоби бути знова молодим. Не відкладайте, а зачніть таки від сьогодні здобути свою затрачену **вами** молодість.

Осип Маковей

Ксантипа

Коли о. Василь Петрів проповідав сьогодня у церкві про потребу згідливого пожиття між чоловіками і жінками, йому і на думку не приходило, що з того може вийти. Як звичайно, коли не було інтеліґенції в церкві, о. Василь почував себе свобіднішим в поучуванню селян, так і сьогодні, розглянувшися по церкві, він зложив свою проповідь з ріжних тем: почав євангелієм, зійшов на політику, на нелад у селі, на читальню, а найдовше говорив про незгоду в родинах, про бійки і сварки. Така мішанина в проповіди зовсім не відповідала краснорічивости, але подобалася селянам; о. Василеви до неї не треба було окремо приготовлятися, а успіх був може й кращий, як від упорядкованої науки золотоустих проповідників.

— То, знаєте — говорив він — дуже давно, перед тисячами років жив славний, мудрий грек — називався Сократ. Він нерадо сидів у хаті, тільки все ходив поміж люди і вчив їх, як мають жити. Сідав собі десь на торговиці, велика громада людей обступала його і він починав говорити: „се робіть, а того не робіть!" А мав він жінку, Ксантипу, дуже люту бабу. Замість тішитися таким розумним чоловіком, славним на ціле місто і на цілий край, вона що дня з ним сварилася: „Чого ти хати не пильнуєш? Куди ти волочишся? Який мені пожиток з тебе? Людські жінки мають з чоловіків поміч і пораду, а я бідна, нещаслива... з таким волоцюгою не дороблюся..." І так що дня ганьбила чоловіка, от як і тепер можна чути на селі. Але Сократ був розумний чоловік, з бабою сварки не заводив, тільки вступався їй. Звичайно, розумніший уступає. Раз у злости, по великій сварці, жінка вилляла цілу коновку води на Сократа. А він ніщо, втерся і каже: „Звичайно по бурі дощ паде". Спокійний, як бачите, був чоловік, не злісник. За те знову його жінка славна стала про свою злість; по нинішній день кожну злісну бабу називають Ксантипою.

Цей приклад був такий старий і знаний, як само ім'я і заслуги Сократа. Але в селі о. Василя про це не чували і радо слухали оповідання; багато людей навіть усміхнулося, почувши про Ксантипу і коновку води.

о. Василь докінчив проповідь і правив далі богослуження. По богослуженню пішов до дому, з'їв обід і поклався трохи подрімати. Відпочавши, пішов знову до церкви на вечірню. По вечірні вступив до читальні. За весь той час йому ані раз не прийшла на думку його ранішня проповідь. Не було про що й думати...

Тимчасом перед домом читальні до о. Василя приступив сухорлявий, невеличкий, уже старий господар, Матвій Соломка, голова читальні, громадський радний, член управи каси і крамниці, старший церковний брат — і ще іншими титулами можна би Соломці честь віддати — тай з якоюсь особлившою приємністю поцілував панотця в руку.

SNEATH - STRILCHUK FUNERAL SERVICE LTD.
Funeral Directors — Licensed
DAUPHIN, MAN.
Phone 638-4110
Roblin Memorial Chapel Ltd.,
Roblin, Man.
Ste. Rose Memorial Chapel Ltd.
Ste. Rose du Lac, Man.
Members — C.N.A. — A.F.D.S. — M.F.D. & E. Associations

— Щож там, Матвію? — спитав о. Василь ласкаво. — Як здоровя ваше?

— Дякую. От якось чоловік тягне до часу.

Але Матвій очевидно не про своє здоровя хотів говорити, бо зараз додав: — Я вам дякую, пан-отчику, за нинішню проповідь.

— Що ж там такого було? Звичайна проповідь тай годі!

— Ей, не кажіть, пан-отчику! Се так до мене і до моєї жінки як би приложити! Я Сократ, а вона Ксантипа

Пан-отець усміхнувся.

— Я вас і в гадці не мав. На проповідях своїх парохіян не визиваю. Та й не знаю я, як ви собі там живете. Моя хата з краю...

— Воно то так — відповів Матвій спокійно. — Хоч ви й не про мене говорили, але вийшло подібно. Дуже прикра моя стара... Терплю, кажу вам, пан-отчику, як той Сократ. Чи ви не маєте якої книжки про нього? Я би собі прочитав.

— Маю, я вам дам. Є в читальні. Але я справді не про вас говорив.

— Не журіться тим, пан-отчику! Адже я до вас жалю не маю. І овшім дякую вам ще раз.

З тим оба пішли до читальні і посиділи там з людьми, що понадходили, добру годину. Матвій не згадав уже пан-отцеві ані словом про своє домашнє життя, але книжечку про Сократа сховав дуже обережно за пазуху.

З читальні пішов собі о. Василь до дому. По дорозі знову ані думав про свою проповідь, а тимчасом за ним повагом ішла Матвіїха, здорова, кремезна жінка, вистроєна по святочному. Аж на ґанку, оглянувшися, о. Василь побачив, що Матвіїха іде за ним.

— Ви до мене?

— Так! — відповіла Матвіїха, підійшла ближче, поцілувала пан-отця в руку і дуже важко зітхнула.

— Сідайте! отут на лавку! Щож там скажете?

Матвіїха не сіла, тільки сперлася о стовп і стоячи почала говорити дуже смутно, але з притиском:

— Дуже мене пан-отець нині скривдили.

— Хрестіться, Матвіїхо! Та чим?

— Так мене за бездурно в церкві при людях спублічити, як би я вже була не знати яка! Мені вже з пятдесять років, а ще жаден священик мене в церкві не ганьбив...

— Але ж, ґаздине, я зовсім не про вас говорив! — боронився священик.

— Говоріть своє! — слова Матвіїхи ставали щораз твердші і енерґічніші. — Що я там часом свого старого штуркну, се правда. Але як же ж його і не штуркнути і не насварити, коли він все поза хатою: як не в читальні, то в крамниці, як не в крамниці, то в касі або на раді, як не на раді, то в місті на вічу... А дома як сяде, то газети читає. Тут праця на полі пропадає, а він газети читає!

Д-р М. ПОТОЦЬКИЙ
M.D., L.M.C.C.
лікар, оператор, акушер
Dr. M. POTOSKI
15-3rd Ave., N. E.
DAUPHIN, MAN.

DAUPHIN HOTEL
A community hotel
Кімнати з лазничкою і без лазнички. — Їдальня.
Безплатне паркування авт.
DAUPHIN, MANITOBA

— Не нарікайте, Матвіїхо, на свого чоловіка, бо він розумний і добрий! — спинив пан-отець говірливу жінку. — Самі бачите, що сили в нього не багато, а вам і без його помочі не зле поводиться. Ви господиня одна з перших в селі...

— За те мене і серце болить, — підхопила Матвіїха — що ви мене в церкві ганьбили.

— Алеж кажу вам, що я не про вас говорив! — боронився священик рішучо.

Матвіїха не зважала на се, бо, видко, прийшла доконче виговоритися і насваритися.

— Називати мене в церкві Ксантипою, коли я Ксенька пишуся, так мене хрестили, так мене все кликали!... Се правда, що я вчора на свого старого вилляла коновку води у злости, але скажіть же самі, якою мені бути? „Десь був?" питаю. — У крамниці! — каже. — „Що ти там робив?" — Рахунки — каже — робив, що крамниця вторгувала за тиждень. — „То ти, кажу, чужі маєтки зраховуєш, а твої злодії розносять!" — Та які злодії?! Що пропало? кажи! — він так. А я в злости трутила його в кут тай, як стояла під рукою коновка з водою, вилляла все на нього. Ніхто при тім не був, ніхто того не бачив і, дивіться, не минула ніч, уже в церкві пан-отець говорить! Чи чував хто таке? Се певно та безкоста моя сусідка підглянула та й донесла вам.

— Ніхто мені, Матвіїхо, не доносив — почав тепер пан-отець, усміхаючись — я справді не знаю, чого ви від мене хочете.

— Я хочу, аби мене пан-отець в церкві при людях не прозивали! Я не ніяка Ксантипа, тільки Ксенька! Я мало в землю не запалася, як слухала вас сьогодня, що ви говорили. А людям до мого Матвія засі! Я з ним шлюб брала, я вже діти відвінувала, вільно мені зі старим поцілуватися і побитися! Що людям до того?!

— Але може би ви, Матвіїхо, його не били? Одно, гріх перед Богом, друге, стид перед людьми, а трете: адже в нім тільки пушка духу, такий марний.

— Або ж я йому їсти не даю, чи може бороню? Та й не бю я його так, аби покалічити, Боже борони! Але ж і гірка мені година з ним. Десь у інших жінок чоловіки, як чоловіки, а в мене волоцюга, що хати не тримається!

— Адже ж Матвій не пє і не курить і грошей не тратить! — боронив священик.

— Ще би! — відозвалася Матвіїха сердито. — Ану, нехай би відважився!

— Отже порадьте мені, Матвіїхо, що мені зробити, аби ви не гадали, що то я про вас говорив у церкві. Може би на другу неділю сказати, що, хоч ви так зробили, як та давна Ксантипа, але се не до вас піялося.

Матвіїха застановилася.

SYTNICK FLOWER SHOP

Квіти для кожної оказії.

Наша спеціяльність — квіти на весілля і корсажі

177 Oak Street — Phone 4601

DAUPHIN, MANITOBA

KING'S HOTEL

Кімнати з лазничкою. Виставові кімнати. Їдальня.

Т. ІВАНЧИШИН, власник

DAUPHIN, MANITOBA

— Ні! — каже — не говоріть! Коли сього сусідка не бачила, то най воно так присхне, як та вода на моїм старім!

— Добре, най і так буде! — відповів пан-отець. — А я вам ще раз кажу, що я не про вас говорив, тільки то направду була колись така Ксантипа.

— І мала такого чоловіка, як мій Матвій? — зацікавилася Матвіїха.

— Мала, тільки далеко мудрішого.

— Ну, коли він свого не пильнував, тільки на наймитів спускався, то мудрий він не був. Я би за нею обстала.

— Та вже, як там хочете, обставайте і за нею.

Матвіїха значно подобріла, втерла хусткою спітніле лице, поговорила ще хвилину з пан-отцем і, видимо з легшим серцем, пішла до дому.

Матвій сидів на приспі і читав про Сократа.

— Чого ж ти казав, — спитала його жінка зовсім неласкаво — що пан-отець се до мене в церкві говорив? Я питалася і він казав, що ні.

Матвій встав з приспи, подивився спокійно на жінку і, не промовивши ані слова, пішов у сад.

Б. Грінченко

ОРЕЛ

Сидів орел на степовій могилі
І оглядав свій рідний край:
Степи зелені слалися, як хвилі,
І скрізь усе цвіло, мов любий рай.

Орел сидів великий і могутній,
Краса і сила вкупі то була...
Тоді стрілець підліз туди нечутний,
І з лука гострая стріла,
Смерть несучи, над степом задзвеніла,
І полягла велика сила:
У серце вражений, Орел упав
І, дивлячись померклими очима,
Своє перо на тій стрілі пізнав.
„Не так гірка мені ця смерть видима, —
Він застогнав, —
Якщо мене моє ж перо вбиває!..”
Схилився і затих...

* * *

Зло від своїх
Найтяжче уражає.

ЗМІСТ

Стор.

Т. Шевченко: Сон (Гори мої високії) 4
С. В.: Шевченко і самостійність України 31
Т. Шевченко: Радуйся ниво неполитая 37
Т. Шевченко: Марія (уривок з поеми) 37
Т. Шевченко: Мандрівка з приємністю та й не без моралі (уривок) 38
Т. Шевченко: Сонце заходить, гори чорніють 45
Із листів до Шевченка 46
Т. Шевченко: Над Дніпровою сагою 48
С. Волинець: Коли, де і кілько видано творів Шевченка 49
Т. Шевченко: Мені однаково 53
О. Маковей: Стрілецький марш 54
Ой та зажурились (Стрілецька пісня) 54
Ой у лузі (Стрілецька пісня) 55
С. Волинець: Українські Січові Стрільці 56
Р. Купчинський: Ода до пісні 79
А. Курдидик: Мазепинка 80
Є. Ю. Пеленський: Стрілецька пісня 81
Журавлі (Стрілецька пісня) 82
Ю. Шкрумеляк: Явір і берізка (Стрілецька балляда) 83
М. Підгірянка: Українському невідомому воякові 86
Р. Купчинський: Стрілецька стежа 87
Їхав стрілець на війноньку (стрілецька пісня) 91
О. Олесь: Я бачу Вас 93
Нема в світі (Стрілецька пісня) 96
Р. Купчинський: Їхав стрілець на війноньку (монтаж з повісті) .. 97
Б. Гнатевич: Бій за Маківку 103
О. Бабій: Маківка 105
Ольга Войценко: Коцюбинський на Капрі 107
А. Качор: За красою 115
С. В.: На передодні 100-ліття прибуття о. А. Гончаренка до Америки 117
Ікер: Материне серце 123
О. Вишня: Дикий кабан, або вепр 125
Список місцевостей рідного краю 131
Коломийки 136
А. Аверченко: Лицар промислу 138
С. В. Лист запорожців турецькому султану 142
Проф. д-р В. Кучер: Дещо про календар 147
О. Бабій: Вікриття пам'ятника Шевченкові в Одесі 1920 р. 165
Поради для збереження здоров'я 171
Всячина 183
О. Маковей: Ксантипа 187
Б. Грінченко: Орел 190

Редактор Календаря-Альманаха — **Степан Волинець.**

INDEX OF ADVERTISERS

	Page
Anne's Flower Shop, Sudbury	183
Arlington Motel, Vernon	181
Baryluk & Kucher, Winnipeg	159
Bassie, Kempo, Hochachka & Shewchuk, Edmonton	171
Buriak Julius, Winnipeg	160
Canada Safeway, Ltd.	146
Carpathia Credit Union Society Ltd.	164
Charles Drug, Winnipeg	156
City of Winnipeg Hydro Electric System	166
Cloverleaf Motel, Oshawa	184
Community Chevrolet-Oldsmobile Ltd.	165
Consistory Church Goods Supply	157
Cropo Funeral Chapel	145
Dauphin Hotel, Dauphin	188
Decore, Koshuta, Sully, Broda, Kawulych & Decore, Edmonton	176
De Fehr, C.A. & Sons Ltd.	160
Empire Pharmacy, Winnipeg	148
Federal Grain Limited	153
Five Roses Flour	167
The Geat-West Life Assurance Company	Inside Back Cover
The Herald	141
Hnidan J. R., Winnipeg	164
Independent Fish Co. Ltd., Wpg.	150
Jack's Food Bar, Winnipeg	156
Jackson & Barnard Funeral Home, Sudbury	179
Kanchier Dr. M., Winnipeg	169
Karpatia Restaurant, Edmonton	175
King's Hotel, Dauphin	189
Kut Dr. S. J., Vancouver	180
Lazarowich P. J., Q. C., Edmonton	175
Lougheed's Ltd., Sudbury	178
M. & S. Meat Market, Winnipeg	153
Manitoba Dairy and Poultry Co-operative Ltd.	151
Manitoba Pool Elevators	163
Maple Leaf Mills Limited	140
Marion Hotel, St. Boniface	155
Masciuch Y. O., Winnipeg	145
Melnyk Bros. Ltd., Winnipeg	150
Melnyk Dr. D., Edmonton	175
Montreal Fur Co., Winnipeg	139
Motor City Bowling Ltd., Oshawa	184

	Page
National Foodland, Winnipeg	137
National Grain Co. Limited	Back Outside Cover
Olekshy & Pidruchney, Edmonton	181
Oshawa Quality Fuels, Oshawa	184
Palm Dairies Ltd. Sudbury	179
Paquette J. T. & Sons Ltd., Sudbury	185
Park Memorial Funeral Directors Edmonton	173
Potoski Dr. M., Dauphin	188
Riviera Restaurant, Edmonton	171
Salmers Z. T., Oshawa	183
Savisky Dr. M. F., Vancouver	180
Sawula & Pilutik, Winnipeg	142
Smerchanski Mark G., M.L.A.	161
Smulski Dr. John, Edmonton	181
Sneath-Strilchuk Funeral Sorvice Ltd., Dauphin	187
South Side Memorial Chapel Ltd., Edmonton	177
Stafford Foods Ltd.	149
Standard Investment Co., Winnipeg	142
Sterling Memorials Ltd., Edmonton	172
Strell's Prescription Pharmacy, Winnipeg	162
Sudbury P. & C. Co-operative Dairy Ltd.	179
Sudbury Steam Laundry Ltd.	179
Swystun, Swystun & Company, Winnipeg	168
Sytnick Flower Shop, Dauphin	189
Ukrainian Book Store, Edmonton	175
Ukrainian Fraternal Society of Canada	Inside Front Cover
Ukrainska Knyha, Winnipeg	164
Union Insurance Agencies, Winnipeg	169
United Grain Growers	152
Vega Overseas Parcel Service Ltd., Winnipeg	148
Verchomin & Holubitsky Drs., Edmonton	171
Western Cabinet Ltd., Edmonton	176
Winnipeg Wholesale Grocery & Confectionery Ltd.	162
Yanda & Gregory, Edmonton	176
Zakus Dr. P., Winnipeg	139
Zawidoski Funeral Home, Winnipeg	160

Щаслива Родина

Майбутнє забезпечене

Цей батько подбав, що його родина завжди буде мати комфорт забезпечення. Він зарядив солідну програму асекурації на життя і здоровя, що дає певну охорону тепер і прибуток у відставці, що його ніколи не зможе пережити.

Хай репрезентант Грейт-Вест допоможе вам уплянувати забезпечене майбутнє — якнайскорше.

THE **Great-West Life** ASSURANCE COMPANY

ПЕРЕДПЛАЧУЙТЕ, ЧИТАЙТЕ і ПОШИРЮЙТЕ

"УКРАЇНСЬКИЙ ГОЛОС"

Перший народний часопис в Канаді — піонер громадського й культурного життя в цій країні.

„УКРАЇНСЬКИЙ ГОЛОС" приносить вісті з різних сторін світу і рекордує важливі події української еміґрації, а також і на рідних землях.

Статті на різні теми, спеціяльна літературна сторінка, Відділ „Довкола Дому", „З царини знання й науки", Відділ для фармерських справ і Відділ для Молоді, — все це дає різнородний, повчаючий і цікавий матеріял для всіх членів української родини.

Передплата в Канаді **$5.00,** поза Канадою **$5.50.**

UKRAINIAN VOICE

Box 3629, Sta. B., WINNIPEG 4, Manitoba, Canada.

B36513

...іжевою особою?

Звичайно, мільйони долярів вартости справжніх і невидимих активів. Додайте ще щось, що не має собі ціни — напрямні компанії.

Напрямні компанії, що ставлять услугу костумерам понад все інше, поєднуються перфектно із засадами доброго збіжевого торгівця, відображуються корисно в його бизнесі — і в бизнесі його компанії.

Бизнес Нешонал Ґрейн зріс в шість разів стільки від часу постання фірми 60 років тому.

...SERVING AGRICULTURE

National Grain
COMPANY LIMITED

WINNIPEG REGINA SASKATOON CALGARY EDMONTON

ДРУКАРНЯ „УКРАЇНСЬКОГО ГОЛОСУ"
ДО ВАШИХ ПОСЛУГ!

ДРУКАРНЯ УКРАЇНСЬКОГО ГОЛОСУ завжди готова точно і солідно послужити вам у всіх ваших друкарських потребах.

ДРУКИ: ДЛЯ БИЗНЕСОВИХ ФІРМ,
ДЛЯ ПРОФЕСІОНАЛІВ,
ДЛЯ ОСОБИСТИХ ПОТРЕБ,
ДЛЯ ЦЕРКОВНИХ ГРОМАД,
ДЛЯ ГРОМАДСЬКИХ ОРГАНІЗАЦІЙ,
ДЛЯ ШКІЛ І МУНІЦИПАЛІВ.

Для ДРУКАРНІ „УКРАЇНСЬКОГО ГОЛОСУ" найменша друкарська робота є важна. Вона приспособлена виконати все, що входить в обсяг друкарської штуки. Вдавайтеся особисто або листовно на адресу друкарні:

TRIDENT PRESS LTD.

212 Dufferin Avenue

P. O. Box 3629, Sta. B., Winnipeg 4, Manitoba.